

รายงาน ABC สัญจร นครศรีธรรมราช

พ.ศ. 2556

ABC สัญจร ส่วนนครเขื่อนขันธ์ : ฐานอาชีพ ฐานทรัพยากร ฐานชุมชน
มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

โครงการความร่วมมือเพื่อพัฒนางานวิจัยเชิงพื้นที่ระหว่าง มวล. และ สกว.
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ 222 ตำบลไทยบุรี อำเภอท่าศาลา
จังหวัดนครศรีธรรมราช 80161

โทรศัพท์ : 0 7567 3557

โทรสาร : 0 7567 3553

คำนำ

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ได้รับเกียรติเป็นเจ้าภาพร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย จัดกิจกรรม “ABC สัญจร สู่นครเข้มแข็ง : ฐานอาชีพ ฐานทรัพยากร ฐานชุมชน” มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอ แนวคิดกรณีศึกษาเครื่องมือและกระบวนการที่เป็นรูปธรรมในการพัฒนาโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งบนฐานความรู้ และความร่วมมือเพื่อให้หน่วยงาน องค์กรประชาชนทั้งในพื้นที่และหน่วยงานระดับนโยบายที่เกี่ยวข้องเห็น แนวทางในการดำเนินงานอันหลากหลายภายใต้บริบทจังหวัดนครศรีธรรมราช การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ จากทุกภาคส่วนจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับการจัดระบบกลไกสนับสนุนงานวิจัยของมหาวิทยาลัย วลัยลักษณ์ให้เป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนงานวิจัยที่ตอบสนองต่อการพัฒนาจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้ ฐานความรู้จากงานวิจัย และนำไปสู่ความร่วมมือในการใช้ฐานความรู้เพื่อสร้างโอกาสและทางเลือกในการ พัฒนาจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งกิจกรรมที่จัดขึ้นนี้ได้รับการบันทึกและถ่ายทอด ABC สัญจรสู่นครเข้มแข็ง ฐานอาชีพ ฐานทรัพยากร ฐานชุมชน ตามรายงานฉบับนี้

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	1
สารบัญ	2
สารบัญภาพ	3
บทสรุปผู้บริหาร	4
บทที่ 1 บทนำ	5
ความเป็นมา	5
วัตถุประสงค์	5
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	5
ระยะดำเนินการ	5
รูปแบบกิจกรรม	6
กลุ่มเป้าหมาย	6
สถานที่ดำเนินการ	6
หน่วยงานร่วมจัด	6
กำหนดการ ABC สัญจร นครศรีธรรมราช	7
บทที่ 2 ผลการดำเนินงาน	10
1. การลงพื้นที่เยี่ยมชมผลงานวิจัย	10
1.1 ฐานอาชีพ	10
1.2 ฐานทรัพยากร	17
2. การประชุมวิชาการ	24
2.1 การเสวนาวิชาการ	30
2.2 การนำเสนอผลงานวิจัย เป็นการประชุมห้องย่อยเพื่อแลกเปลี่ยน	38
ความรู้จากบทเรียนความสำเร็จ การกำหนดโจทย์วิจัยเพื่อการ	
แก้ปัญหา และนำเสนอรูปแบบการขับเคลื่อนการพัฒนาโดยใช้ฐานความรู้	
3. การแสดงนิทรรศการ	82
บทที่ 3 บทสรุปและสังเคราะห์	84
ภาคผนวก	89

สารบัญภาพ

หน้า

การเยี่ยมชมพื้นที่งานวิจัย ณ ศูนย์ถ่ายทอดการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านเจดีย์ ตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช	13
การเยี่ยมชมพื้นที่งานวิจัย ณ ที่ศูนย์ OTOP สามแยกสวนผัก อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช	14
การลงพื้นที่ ฐานทรัพยากร อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช	23
งานประชุมวิชาการ “ABC สัญจร สู้คนเข้มแข็ง : ฐานอาชีพ ฐานทรัพยากร ฐานชุมชน” วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2556 ณ อาคารปฏิบัติการเทคโนโลยีพัฒนานวัตกรรม มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์	25
การนำเสนอภาพรวมความรู้และความร่วมมือเพื่อการพัฒนาจังหวัดและภาพการสังเคราะห์จังหวัด การเสวนา "การสร้างคนเข้มแข็งบนฐานความรู้"	27
การสรุปสังเคราะห์ โดย นายหนังบุญธรรม เกิดเกียรติชาติ	34
การนำเสนอผลงานวิจัย ห้อง 1: เกษตรบนฐานชีวิตและการสร้างมูลค่าเพิ่ม	38
การนำเสนอผลงานวิจัย ห้อง 2: เกษตรอุตสาหกรรม กรณีปาล์มน้ำมันและยางพารา	49
การนำเสนอผลงานวิจัย ห้อง 3: การจัดการน้ำและภัยพิบัติ	60
การนำเสนอผลงานวิจัย ห้อง 4: ชุมชนเข้มแข็ง	71
นิทรรศการแสดงผลงานงานประชุมวิชาการ ABC สัญจร นครศรีธรรมราช	81
	83

บทสรุปผู้บริหาร

การจัดประชุม “ABC สัญจร สู่นครเข้มแข็ง : ฐานอาชีพ ฐานทรัพยากร ฐานชุมชน” ณ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ในวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2556 และการลงพื้นที่ ฐานอาชีพไม้ผล และฐานทรัพยากร การจัดการน้ำของจังหวัดนครศรีธรรมราช ในวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2556 นับเป็นก้าวที่สำคัญในกระบวนการทำงานร่วมกันของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ที่สืบเนื่องมาจากการลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการพัฒนางานวิจัย และการสนับสนุนงานวิจัยเชิงพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งการจัดกิจกรรมครั้งนี้ เป็นโอกาสให้ภาคีเครือข่ายภาคประชาชน ที่มีประสบการณ์การทำงานร่วมกับ สกว. และมหาวิทยาลัย ได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกรณีศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์ในเชิงความคิดและเชิงการขับเคลื่อนให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นรูปธรรมจากฐานความรู้ในการวิจัยให้กับผู้ร่วมงานครั้งนี้ทั้ง 313 คน และผู้สนใจที่สามารถศึกษาจากเอกสารที่เผยแพร่สืบเนื่องจากการประชุมนอกจากนี้การจัดงานยังได้รับเกียรติเป็นอย่างสูงจากรองผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช การบรรยายเปิดการประชุม ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความพร้อมของกระบวนการทำงานร่วมกันในทุกภาคส่วน เพื่อพัฒนาจังหวัดในแนวทางที่ใช้ความรู้จากการวิจัยเป็นฐาน และได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนในท้องถิ่นและส่วนกลางที่จะมีส่วนสำคัญในการเผยแพร่แนวคิดและกรณีศึกษาที่ประสบความสำเร็จให้สาธารณชนรับทราบ

กระผมในนามของผู้บริหารมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ขอขอบพระคุณผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมครั้งนี้จากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยที่สนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมครั้งนี้ และเป็นพี่เลี้ยงที่ประทับประคองให้กระบวนการการทำงานร่วมกันเป็นไปในแนวทางสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดความงอกงามทางวิชาการที่นำไปใช้ประโยชน์ต่อชุมชนสังคมท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

บทที่ 1 บทนำ

ความเป็นมา

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยได้มีดำริในการจัดกิจกรรม ABC สัญจรรายจังหวัดขึ้น เพื่อนำเสนอรูปแบบของแนวคิด เครื่องมือและกระบวนการในการพัฒนาโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งบนฐานความรู้และความร่วมมือ เพื่อเผยแพร่ให้กับหน่วยงาน องค์กรประชาชนในพื้นที่และหน่วยงานระดับนโยบายที่เกี่ยวข้องเห็นแนวทางในการดำเนินงานหลากหลายภายใต้บริบทพื้นที่ โดยเน้นการนำเสนอรูปแบบของงานวิจัยที่เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด

นครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดหนึ่งที่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยได้สนับสนุนงานวิจัยเชิงพื้นที่มาอย่างต่อเนื่อง งานวิจัยเด่นในพื้นที่ ได้แก่ การจัดทำบัญชีครัวเรือนและแผนชุมชนตามแนวทางชุมชนอินทรีย์ งานวิจัยยุวประวัติศาสตร์ การจัดการน้ำและภัยพิบัติ องค์กรการเงินชุมชน และโครงการวิจัยและพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง เป็นต้น ซึ่งองค์ความรู้จากงานวิจัยดังกล่าวสามารถเชื่อมโยงได้กับวิสัยทัศน์เมืองนคร 12 วาระ คือ วิถีนคร นครปลอดภัย นครน่าอยู่ นครน่าเที่ยว นครสีเขียว นครเข้มแข็ง นครโมเดล นครเอื้ออาทร ครีวนคร แก้วคนนคร นครแห่งการเรียนรู้ และเด็กนครศรีมือนาคศร รวมทั้งสอดคล้องกันการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่าง สกว.กับมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ในการเชื่อมโยงการทำงานวิจัยของนักวิชาการในมหาวิทยาลัยกับการเคลื่อนไหวของชุมชนท้องถิ่นและเครือข่าย เป็นการสนับสนุนการสร้างองค์ความรู้และพัฒนานักวิจัยเพื่อตอบโจทย์การแก้ปัญหาในพื้นที่ โครงการ ABC สัญจร นครศรีธรรมราช “ABC สัญจร สู่นครเข้มแข็ง : ฐานอาชีพ ฐานทรัพยากร ฐานชุมชน” จึงเป็นกิจกรรมหนึ่งในการต่อยอดองค์ความรู้เพื่อใช้ในการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อนำเสนอรูปแบบของแนวคิด เครื่องมือและกระบวนการในการพัฒนาโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งบนฐานความรู้และความร่วมมือ
2. เพื่อเผยแพร่ให้หน่วยงาน องค์กรประชาชนทั้งในพื้นที่และหน่วยงานระดับนโยบายที่เกี่ยวข้องเห็นแนวทางในการดำเนินงานอันหลากหลายภายใต้บริบทพื้นที่

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. เอกสารประมวลงานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช เรื่อง “นครศรีธรรมราช 2556”
2. ข้อเสนอจากการประชุมทั้งห้องใหญ่และห้องย่อยเพื่อใช้ในการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชโดยใช้ฐานความรู้จากงานวิจัย

ระยะเวลาดำเนินการ

วันที่ 21 – 22 กุมภาพันธ์ 2556

รูปแบบกิจกรรม

1. การลงพื้นที่เยี่ยมชมผลงานวิจัยในฐานอาชีพและฐานทรัพยากรที่ได้รับการสนับสนุนจาก สกว.
2. การประชุมวิชาการ โดยการเสวนาและการแลกเปลี่ยนห้องย่อย เป็นการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้จากบทเรียนความสำเร็จ การกำหนดโจทย์วิจัยเพื่อการแก้ปัญหา และนำเสนอรูปแบบการขับเคลื่อนการพัฒนาโดยใช้ฐานความรู้
3. การแสดงนิทรรศการ นำเสนอกรณีตัวอย่างงานวิจัยเพื่อรับใช้สังคมในจังหวัดนครศรีธรรมราช

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

กลุ่มเป้าหมาย 300 คน

1. หน่วยงานในพื้นที่ เช่น หน่วยงานภาครัฐ ภาควิชาการ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในพื้นที่
2. หน่วยงานภายนอก เช่น เครือข่าย สกว. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานประมาณ กระทรวงมหาดไทย ผู้ทรงคุณวุฒิและสื่อมวลชน เป็นต้น

สถานที่ดำเนินการ

วันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2556 ลงพื้นที่อำเภอลานสกา อำเภอร่อนพิบูลย์ และอำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2556 ประชุมวิชาการ ณ อาคารปฏิบัติการเทคโนโลยีและพัฒนานวัตกรรม มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

หน่วยงานร่วมจัด สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

กำหนดการ ABC สัณจร นครศรีธรรมราช
“ABC สัณจร สุ่มครเข้มแข็ง :ฐานอาชีพ ฐานทรัพยากร ฐานชุมชน”
วันที่ 21-22 กุมภาพันธ์ 2556

21 กุมภาพันธ์ 2556 ผู้บริหารและนักวิจัย จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ร่วมกับ สื่อมวลชนลงพื้นที่อำเภอลานสกา อำเภอร่อนพิบูลย์ และอำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

สายที่ 1 ฐานอาชีพ ลงพื้นที่สวนไม้ผล โดย นายณรงค์ คงมาก

สายที่ 2 ฐานทรัพยากร ลงพื้นที่การจัดการน้ำลุ่มน้ำปากพนัง

โดย นายสรยุทธ์ นาครอด

22 กุมภาพันธ์ 2556 ณ อาคารปฏิบัติการเทคโนโลยีและพัฒนานวัตกรรม มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

- 09.00 – 09.10 น. กล่าวต้อนรับ โดย รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี อีสระไกรศีล
รองอธิการบดีฝ่ายปฏิบัติการบริการกลาง มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
- 09.10 – 09.25 น. พิธีเปิด โดย นายทรงพล สวาสดิ์ธรรม รองผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช
- 09.25 – 09.45 น. การแสดงศิลปพื้นบ้านรุ่นเยาว์- รุ่นเก่า
โดย นายหน้งบุญธรรม เทอดเกียรติชาติ และคณะ
- 09.45 – 10.15 น. ภาพรวมความรู้และความร่วมมือเพื่อการพัฒนาจังหวัดและภาพการสังเคราะห์จังหวัด
โดย ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย รองผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และ อ.บุญตรี จันทร์กลั้ว สำนักวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
- 10.15 – 10.30 น. รับประทานอาหารว่าง
- 10.30 – 12.00 น. เสวนา "การสร้างนครเข้มแข็งบนฐานความรู้"
วิถีนคร
 โดย นายทรงพล สวาสดิ์ธรรม รองผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช
โอกาสทางเศรษฐกิจของนคร
 โดย นายบุญทวี ริเริ่มสุนทร ประธานหอการค้าจังหวัดนครศรีธรรมราช
บทบาทมหาวิทยาลัย
 โดย รศ.ดร.ก้าน จันทร์พรหมมา รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและเครือข่ายสังคม มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
การขับเคลื่อนขบวนชุมชนอินทรีย์
 โดย นายวิชม ทองสงค์ อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช
 ดำเนินการเสวนา โดย นางสาวจิริกา นุตาลัย
- 12.00 – 12.30 น. สรุปลังเคราะห์ โดย นายหน้งบุญธรรม เทอดเกียรติชาติ
- 12.30 – 13.30 น. รับประทานอาหารกลางวัน

13.30 – 16.00 น. การประชุมห้องย่อย

ฐานอาชีพ : เป็นการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้จากบทเรียนความสำเร็จของเกษตรกรที่เกิดการใช้ข้อมูลที่รอบด้านและยกระดับการเรียนรู้ของเกษตรกรที่ช่วยให้เห็นโอกาสและทางเลือกในการทำอาชีพมากขึ้นและหารือเพื่อกำหนดโจทย์การวิจัยเพื่อแก้ปัญหา/เสริมสร้างศักยภาพในการประกอบอาชีพ

ห้อง 1: เกษตรบนฐานชีวิตและการสร้างมูลค่าเพิ่ม

- การฟื้นฟูนาทุ่งร้างด้วยการทำเกษตรแบบผสมผสาน (นายชัยณรงค์ คงเกื้อ)
- การทำนาแบบชีวภาพของชาวนาตำบลบ้านเพิง อำเภอปากพนัง (นางอุไร จันจำปา)
- การฟื้นฟูนาร้างของกลุ่มชาวนาตำบลนาทราย (นางจรรยา กิมพาร์)
- การสร้างนักรถตลาดผลไม้ชุมชน จังหวัดนครศรีธรรมราช (นายณรงค์ คงมาก)

ผู้ประสานงาน/ผู้ดำเนินการ

รศ.ดร.สมพร ณ นคร

คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ผู้ทรงคุณวุฒิร่วมอภิปรายและสังเคราะห์ข้อมูล

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.อานันท์ กาญจนพันธุ์

ผศ.ดร.บัณฑิต อินดวงค์

ห้อง 2: เกษตรอุตสาหกรรม กรณีปาล์มน้ำมันและยางพารา

- โซ่อุปทานปาล์มน้ำมัน (อ.บุญขริ จันทร์กลั๊บ)
- การพัฒนาอุตสาหกรรมยางพาราด้วยงานวิจัย (ผศ.ดร.อดิศักดิ์ รุ่งวิชานวัฒน์)

ผู้ประสานงาน/ผู้ดำเนินการ

ผศ.ดร.พจมาลย์ สุรนิลพงศ์

สำนักวิชาเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ผู้ทรงคุณวุฒิร่วมอภิปรายและสังเคราะห์ข้อมูล

นายสมพร ศรีเพชร

นายกสมาคมชาวสวนปาล์มน้ำมันจังหวัดนครศรีธรรมราช

อ.วราภรณ์ ขจรไชยกุล

ฐานทรัพยากร : เป็นการประชุมเพื่อนำเสนอรูปแบบและการขับเคลื่อนการจัดการน้ำและภัยพิบัติในจังหวัดนครศรีธรรมราชทั้ง 3 ระดับ และแผนยุทธศาสตร์การวิจัยเพื่อเตรียมรับความเสี่ยงใหม่

ห้อง 3: การจัดการน้ำและภัยพิบัติ

- โครงการพัฒนาลุ่มน้ำปากพนัง (รศ.ดร.ก้าน จันทร์พรหมมา)
- ระดับเครือข่ายตำบล กรณีลุ่มน้ำคลองท่าดี (นายคณพัฒน์ ทองคำ)
- ระดับชุมชน กรณีลุ่มน้ำคลองกลาย อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช (อ.วิทยา อารมณ์)
- อดีตและปัจจุบันของคลองปางและวิถีชีวิตคนคลองปาง (ทีมวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 6 อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช)
- ชุมชนกับการจัดการธรณีพิบัติภัย (พล.ต.ดร.นพรัตน์ เศรษฐกุล)

ผู้ประสานงาน/ผู้ดำเนินการ

ดร.ปกรณ์ ดิษฐกิจ

สำนักวิชาวิศวกรรมศาสตร์และทรัพยากร มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ผู้ทรงคุณวุฒิร่วมอภิปรายและสังเคราะห์ข้อมูล รศ.ดร.สุจิตต์ คุณธนกุลวงศ์

ฐานชุมชนเข้มแข็ง : เป็นการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่ายชุมชน ท้องถิ่นที่มีประสบการณ์ในการใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือสร้างการเรียนรู้ของชุมชนต่อปัญหา สาเหตุ และแสวงหาทางออกที่นำไปสู่การจัดการแก้ปัญหา/พัฒนาชุมชน

ห้อง 4: ชุมชนเข้มแข็ง

- การจัดการสุขภาวะ กรณีการลดเงื่อนไขการเกิดยุ่งลายเพื่อป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของชุมชนตลาดพุทส์ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช (ผศ.ดร.จรรยา สุวรรณบำรุง)
- การสื่อสารทางสุขภาพอย่างมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการบริโภคและการออกกำลังกายที่พึงประสงค์สู่การมีสุขภาพที่ดีของประชาชนบ้านท่าสูง (ผศ.ดร.เกียรติกำจร กุศล)
- องค์การการเงินชุมชน (นายภูมิ ภคเมธาวี)
- อบต.กับ ระบบข้อมูลเพื่อการจัดการท้องถิ่น (นายชื่น ทิพย์เพ็ง และนายมนัสภาพ สุวรียนนท์)
- เดือนสามหลามเหนียว : ประเพณีสัมพันธ์ที่บ้านน้ำแคบ (ทีมยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โรงเรียนวัดโทเอก อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช)

ผู้ประสานงาน/ผู้ดำเนินการ ผศ.ดร.ฐิรวุฒิ เสนาคำ

สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ผู้ทรงคุณวุฒิร่วมอภิปรายและสังเคราะห์ข้อมูล รศ.ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์

บทที่ 2 ผลการดำเนินงาน

1. การลงพื้นที่เยี่ยมชมผลงานวิจัย

ทีมคณะผู้บริหารสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานศึกษาและขยายผลการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ กปร. ผู้ทรงคุณวุฒิจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาลัยชุมชนพังงา และ นักวิจัยรวมทั้งสื่อมวลชน ลงพื้นที่ จังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อเยี่ยมชมผลงานวิจัยในฐานอาชีพและฐานทรัพยากรที่ได้รับการสนับสนุนจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ในอำเภอชะอวด อำเภอลานสกา และอำเภอร่อนพิบูลย์ ซึ่งกิจกรรมได้ กำหนดจัดขึ้นเมื่อวันพฤหัสบดี ที่ 21 กุมภาพันธ์ 2556

การเยี่ยมชมพื้นที่ผลงานวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ฐาน ดังนี้

1. ฐานอาชีพ: ลงพื้นที่สวนไม้ผล ตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นแหล่งผลิตไม้ผลที่มีความสำคัญ อันดับ 1 ใน 5 ของประเทศไทย มีพื้นที่ การผลิตไม้ผลประมาณ 190,000 ไร่ มีครัวเรือนเกษตรกร ที่ผลิตไม้ผลประมาณ 80,000 ครัวเรือน สร้าง รายได้ให้กับจังหวัดนครศรีธรรมราชปีละประมาณ 1,000 ล้านบาท แต่ปัญหาที่ทุกภาคส่วนในจังหวัด นครศรีธรรมราชต้องใช้ทรัพยากรและงบประมาณแก้ปัญหาให้ชาวสวนทุกปี คือ “ปัญหาการตลาด” เช่น ในปี 2555 รัฐบาลต้องจัดสรรงบประมาณช่วยเหลือชาวสวนตามงบประมาณการช่วยเหลือเกษตรกรของ คณะกรรมการนโยบายและมาตรการช่วยเหลือเกษตรกร (คชก.)

อีกด้านหนึ่งความพยายามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านท่าเรือ หมู่ 3 ตำบลประจักษ์ อำเภอชะอวด ได้มี การผลิตมังคุด เงาะ นอกฤดูมากกว่า 1 พันไร่ ที่เรียนรู้และพัฒนาคุณภาพและผลิตภัณฑ์ผลไม้ (เงาะ มังคุด) ตามหลักวิชาการและการตลาดภายใต้การสนับสนุนของภาควิชาการและหน่วยงานเพื่อรองรับตามความ ต้องการของตลาด ทั้งในและต่างประเทศ จนสามารถส่งผลผลิตออกจำหน่ายไปยังห้างค้าปลีกและค้าส่งใน พื้นที่กรุงเทพมหานครโดยเฉพาะเงาะและมังคุด

ขณะเดียวกันเพื่อแก้ปัญหาเรื่องการตลาดในระยะยาว กลุ่มเกษตรกร สมาคมชาวสวนมังคุด นครศรีธรรมราช ได้ร่วมกับสมาชิกสมาคมฯ จำนวน 282 ครัวเรือน ได้ประชุมใหญ่ร่วมกันเมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2555 ณ ศาลาประชาคมโรงละคร จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยเชิญนายพิชัย บุญเกียรติ นายองค์การ บริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช เข้าร่วมประชุมเป็นประธานเปิดการประชุมและให้แนวทางการพัฒนา เครือข่ายชาวสวนไม้ผลโดยให้เน้นการแก้ปัญหาในระยะยาวคือ การแก้ปัญหาการตลาดให้มีประสิทธิภาพ ซึ่ง คณะกรรมการบริหารสมาคมได้หารือร่วมกันและมีความเห็นให้เสนอโครงการความร่วมมือกับองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช ทางด้านการตลาด โดยการ “ต่อยอดฐานทรัพยากรขององค์การบริหารส่วน จังหวัดและส่วนราชการในจังหวัดนครศรีธรรมราชที่มีอยู่ คือ ศูนย์รวบรวมผลผลิตไม้ผล 10 ศูนย์ กระจายตัว อยู่ในพื้นที่ 10 อำเภอ (สิชล ลานสกา ถ้ำพรหมนา พรหมคีรี จุฬาภรณ์ ฉวาง ร่อนพิบูลย์ พระพรหม นบพิตำ และทุ่งสง) มีพื้นที่การผลิตไม้ผลในเครือข่ายชาวสวนรองรับโดยตรงประมาณ 5,000 ไร่ และมีศูนย์ OTOP สามแยกสวนผัก องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช อำเภอร่อนพิบูลย์ อยู่แล้ว สมาคมฯ จึงเสนอ

โครงการจัดตั้งศูนย์ OTOP ไม่ผลจังหวัดนครศรีธรรมราช ณ ศูนย์ OTOP สามแยกสวนผัก องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช

ในการลงพื้นที่ช่วงเช้า คณะผู้เยี่ยมชมงานได้มีโอกาสชมสวนมังคุดและการแปรรูปมังคุด ทั้งแบบน้ำ แบบกวน แบบคั่วเคี้ยว และผ่าครึ่ง ที่บ้านชายเขาอำเภอลานสกา และร่วมฟังการเสวนาเรื่อง “สหกรณ์การเกษตรชาวสวนผลไม้ : องค์การใหม่ของชาวสวนนครศรีฯ กับการพัฒนาไม่ผลครบห่วงโซ่เศรษฐกิจ” ณ ศูนย์ OTOP สามแยกสวนผัก อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่จัดตั้งขึ้นโดยแกนนำชาวสวนผลไม้และเครือข่ายชาวสวน หน่วยงานเกษตรและสหกรณ์ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เพื่อต่อยอดฐานทรัพยากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดและส่วนราชการในจังหวัดนครศรีธรรมราชที่มีอยู่แล้ว

คณะผู้เยี่ยมชม จำนวน 40 คน ประกอบด้วย

ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.อานันท์ กาญจนพันธุ์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย รองผอ. สกว. รศ.มยุรี จัยวัฒน์ ผช.ผอ.สกว. รศ.จุฑาทิพย์ ภัทรวาท สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ รศ.ชวณี ทองโรจน์ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ผศ.ดร.สุปรานี มนุรักษ์ชินากร มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ รศ.ดร.วาริน อินทนา มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ดร.ฐะปะนีย์ تريรัตนกร มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ น.ส.อุศนี ฐปทอง ผอ.สำนักศึกษาและขยายผลการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ กปร. และคุณสุขเกษม วงศ์สุบรรณ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สื่อมวลชน จากวารสารเคหการเกษตร วารสารเกษตรธรรมชาติ และ ASTV นอกจากนี้ยังมีคณะจากวิทยาลัยชุมชนพังงา เจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ และเจ้าหน้าที่ สกว.

1) การลงพื้นที่ ณ ศูนย์ถ่ายทอดการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์ชุมชน บ้านเจดีย์ ตำบลลานสกา อำเภอ ลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยสรุปมีดังนี้

พื้นที่บ้านเจดีย์ ตำบลลานสกา เป็นแหล่งต้นน้ำของคลองท่าดีที่หล่อเลี้ยงคนในเมืองนครศรีธรรมราช จากการที่ทางเทศบาลตัดคลองท่าดีเป็นสายตรงทำให้น้ำจากต้นน้ำไหลไปที่ปลายน้ำได้โดยสะดวก วั่งน้ำที่สามารถเก็บกักน้ำได้หายไปไม่สามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้ในพื้นที่ได้ สัตว์น้ำลดจำนวนลง เกิดปัญหาการแย่งชิงการใช้น้ำระหว่างการผลิตเป็นน้ำประปาเพื่อคนในเขตเทศบาลและการใช้น้ำเพื่อการเกษตร พื้นที่การเกษตรส่วนใหญ่เป็นสวนผสมผสาน มีทั้งไม้ผล ยางพารา และมะพร้าว สำหรับมังคุดถือว่าเป็นพืชเศรษฐกิจของจังหวัดนครศรีธรรมราช เนื่องจากสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้มังคุดออกดอกตลอดปีผลผลิตจึงมีปริมาณมากทำให้ราคาตกต่ำ อีกทั้งยังขาดแคลนแรงงานในการเก็บเกี่ยวผลผลิตทำให้ผลผลิตได้ครึ่งเสียครึ่ง แรงงานส่วนใหญ่เป็นแรงงานภายในครัวเรือน และแรงงานรุ่นใหม่ที่เข้ามาสืบทอดมีน้อย

ผลผลิตมังคุดที่ปลูกบนภูเขจะมีผลที่ใหญ่ มีผิวและสีสวย สามารถขายได้ราคาระมัดละ 170 บาท (5-8 ลูกต่อกก.) ซึ่งส่วนใหญ่ถูกซื้อไปเพื่อส่งออก ส่วนมังคุดที่ปลูกอยู่ด้านล่างผลจะไม่ใหญ่ ผิวและสีไม่สวย ขายได้ราคาระมัดละ 3 บาท เท่านั้น จากผลการวิจัยเพื่อศึกษาเศรษฐกิจและห่วงโซ่ของมังคุด พบว่ามังคุดคุณภาพที่สามารถส่งออกได้มีเพียง 10% ของมังคุดทั้งหมด ที่เหลือขายภายในประเทศรวมทั้งมังคุดที่ตกเกรด 10-20 % (ดำ ดิบ ตกดิน) จะนำไปขายปนกับมังคุดดีที่เหลือซึ่งส่งผลให้ราคาระมัดละตกต่ำลงอีก ทำให้กลุ่มไม้ผลต้องมาคิดหาวิธีแก้ปัญหาผลผลิตมังคุดที่เหลืออยู่จะอย่างไรให้เพิ่มมูลค่าได้ จึงได้ขอให้ ผศ.ดร.สุปรานี มนุรักษ์ชินากร อาจารย์จากมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ เข้ามาให้ความรู้ด้านวิทยาการหลังการเก็บเกี่ยวแก่กลุ่มเกษตรกร

จากปัญหาราคามังคุดตกต่ำกลุ่มเกษตรกรจึงได้ทดลองทำมังคุดแปรรูป ทั้งนี้ได้นักวิชาการจากมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์เข้ามาช่วยพัฒนากรรมวิธีการผลิตและบรรจุผลิตภัณฑ์รวมทั้งการตลาดของกลุ่ม อาทิ

มังคุดคัด ได้พัฒนาสารที่ช่วยให้มังคุดไม่ดำและมีอายุการเก็บได้นานถึง 12 วัน จากปกติเก็บได้ 1-2 วัน โดยใช้กรดมะนาว เกลือ แคลเซียมคลอไรด์ อัตราอย่างละ 1% ซึ่งจะนำมังคุดที่หล่น (ยังไม่สุก) และมังคุดดิบมาทำมังคุดคัด และปรับเปลี่ยนจากเดิมทำแบบเสียบไม้ขาย 3 ลูก 10 บาท มาทำมังคุดคัดบรรจุถุงสุญญากาศขาย 3 ลูก 20 บาท จากนั้นจึงต่อยอดนำมังคุดดำมาทำเป็นมังคุดกวน แยมมังคุด เยลลี่มังคุด และ น้ำมังคุด เป็นต้น นอกจากนี้ยังนำเปลือกมังคุดมาเผาเป็นถ่านสามารถขายได้กิโลกรัมละ 10 บาท โดยจะนำไปใช้ทำสบู่มังคุด อย่างไรก็ตามผลิตภัณฑ์แปรรูปเหล่านี้จำเป็นต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อตอบสนองตามรสนิยมของผู้บริโภค

ข้อเสนอแนะแนวทางเพื่อพัฒนา

1. กลุ่มเกษตรกรมีการแปรรูปผลิตภัณฑ์อยู่แล้ว จึงควรนำสินค้าแปรรูปออกมาทดลองทำการตลาดและพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้ดียิ่งขึ้น โดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยเพื่อให้สามารถเข้าสู่ระบบตลาดได้ ให้กลุ่มเกษตรกรประสานไปยังนักวิชาการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย และมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ เข้ามาช่วยเติมเต็มให้ความรู้เรื่องเทคโนโลยี เครื่องมือ และวิธีการผลิต
2. สินค้าอินทรีย์เป็นสิ่งที่น่าสนใจ ผู้บริโภคมีความนิยมมากขึ้นหากมีการจัดการที่ดีก็จะสร้างผลตอบแทนที่ดีได้
3. การใช้ประโยชน์จากที่ดินได้อย่างสูงสุดก่อให้เกิดความมั่นคงทางอาหาร และสร้างรายได้ที่คุ้มค่าแก่ชาวบ้านกลุ่มเกษตรกร
4. ระบบไม้ผลมีความเปราะบางในเรื่องของระบบนิเวศ ซึ่งหากระบบนิเวศมีการปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็ว รวมถึงระบบการผลิตที่มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปจะทำให้เกิดผลกระทบต่อความยั่งยืนต่อระบบไม้ผลได้
5. การรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์จะสามารถสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนให้แก่ระบบไม้ผลได้ ควรมีการเชื่อมต่อกับหน่วยงานภาครัฐ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และ จังหวัด เพื่อให้มีพลังมากขึ้นและสามารถเชื่อมต่อกันเป็นระบบภาพใหญ่ได้
6. ควรมีการสำรวจภูมิปัญญาท้องถิ่นว่ามีอะไรอยู่บ้าง อะไรที่ควรพัฒนาต่อไป และความรู้อะไรที่ยังขาด
7. โครงการต่างๆที่เข้ามาในพื้นที่ไม่ได้มองถึงเรื่องกระบวนการพัฒนาคนในพื้นที่ ทำให้ชาวบ้านคิดเองไม่เป็น จึงจำเป็นต้องมีการวางแผนการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนให้สามารถยืนได้ด้วยตนเอง
8. การทำให้ชาวบ้านยืนอยู่ได้ด้วยตนเองนั้นต้องเริ่มจากการเรียนรู้การผลิต การคำนวณเพื่อหาจุดคุ้มทุนที่สูงที่สุด โดยต้องมีการรวมกลุ่มกันเพื่อสร้างความเข้มแข็งและพลังในการต่อรอง

ข้อเสนอความต้องการ

1. ในพื้นที่ที่มีการทำสวนผสมผสานแบบ “1 ไร่ หายจน” โดยมีการปลูกไม้ยืนต้นร่วมกับไม้ล้มลุกซึ่งเป็นผักพื้นเมือง เช่น ผักกูด ชะอม ซึ่งสามารถสร้างรายได้เสริมให้แก่ชาวบ้านได้เกือบทุกวัน อย่างไรก็ตามยังเป็นเพียงจุดเริ่มต้นเล็กๆ ที่ยังไม่มีมีการสนับสนุนเชิงนโยบายจากระดับบน
2. หน่วยงานภาควิชาการควรเข้ามาช่วยหนุนเสริมเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและควรมีการคืนความรู้ให้แก่ชุมชน ให้ชาวบ้านเรียนรู้ด้านเรื่องการผลิต คือ ต้องรู้ว่าคนซื้อต้องการอะไร ผลผลิตเหล่านี้สามารถนำไปทำอะไรได้บ้าง ความคุ้มทุนอยู่ที่ไหน ผลตอบแทนสูงสุดเป็นเท่าไร
3. ในด้านแปรรูปผลิตภัณฑ์ต้องการให้ทางภาควิชาการเข้ามาช่วยสนับสนุนทั้งกระบวนการผลิต บรรจุภัณฑ์ และการตลาด เพื่อสร้างการเรียนรู้ไปพร้อมๆกันให้แก่กลุ่มเกษตรกร

การเยี่ยมชมพื้นที่งานวิจัย ณ ศูนย์ถ่ายทอดการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านเจดีย์
ตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

2) เวทีเสวนาในพื้นที่ฐานอาชีพ “สหกรณ์การเกษตรชาวสวนผลไม้ : องค์กรใหม่ของชาวสวนนครศรีธรรมราช กับการพัฒนาไม้ผลครบห่วงโซ่เศรษฐกิจ”

“สหกรณ์นครผักผลไม้ 56 จำกัด” เป็นสหกรณ์ใหม่ที่กำลังจัดตั้งขึ้น ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยการริเริ่มของสมาคมชาวสวนมังคุด นครศรีธรรมราช เนื่องจากชาวสวนผักและผลไม้ต่างประสบกับปัญหาการตลาด ราคาผักผลไม้ตกต่ำและแปรปรวนอย่างต่อเนื่อง ราคาขายผลผลิตของชาวสวนต่ำกว่าราคาต้นทุนการผลิต ส่งผลให้ชาวสวนผักและผลไม้ตัดสินใจเปลี่ยนพื้นที่สวนผักและผลไม้เป็นสวนปาล์มน้ำมัน สวนยางพาราแทนเป็นจำนวนมาก อีกทั้งชาวสวนผักและผลไม้ยังขาดความรู้เพื่อการบริหารจัดการในด้านการผลิตและการตลาดที่เข้มแข็งทำให้ขาดพลังในการต่อรองจึงต้องหวังพึ่งรัฐโดยส่วนใหญ่ ดังนั้นชาวสวนผักผลไม้ที่ตัดสินใจยึดอาชีพการทำสวนผักและผลไม้ต่อไป จึงได้ “ร่วมร่างกาย ร่วมแรงใจ” กันจัดตั้งสหกรณ์นี้ขึ้นมา โดยใช้อุดมการณ์และหลักการของขบวนการสหกรณ์มาประยุกต์ใช้ เพื่อสร้างหลักประกันความสำเร็จในการประกอบอาชีพชาวสวนผักและผลไม้ให้เกิดขึ้น โดยการใช้สหกรณ์เป็นกลไกแก้ปัญหาตลาดผักและผลไม้ของชาวสวน และได้ขอใช้สถานที่ศูนย์โอท็อป อำเภอร่อนพิบูลย์ เป็นพื้นที่ศูนย์กลางดำเนินงานด้านการตลาดไม้ผลของจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งอยู่ในการกำกับดูแลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช ในการจัดตั้งสหกรณ์นครผักผลไม้ 56 จำกัด เพื่อพัฒนาทักษะ ความรู้ การเป็นผู้ประกอบการธุรกิจการเกษตร การเป็นนักการตลาดชุมชน ให้กับครัวเรือนสมาชิกสหกรณ์ และพัฒนาศักยภาพด้านการตลาดให้กับองค์กร ด้วยอุดมการณ์สหกรณ์และการร่วมลงทุนของสมาชิก เป็นการดำเนินธุรกิจ “รวมซื้อ” ปัจจัยการผลิตและปัจจัยการครองชีพในครัวเรือนกับสมาชิกสหกรณ์และเครือข่ายองค์กรเกษตรกรในจังหวัดนครศรีธรรมราช ดำเนินธุรกิจแบบ “รวมขาย” ผลผลิตผักและผลไม้ทุกชนิดของสมาชิกสหกรณ์ และเครือข่ายองค์กรเกษตรกร โดยเน้นการตลาดขายตรงถึงผู้บริโภคและผู้ค้ารายใหญ่ทั้งในและต่างประเทศ เป็นการร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และส่วนราชการในจังหวัดนครศรีธรรมราช บริหารจัดการตลาดผักผลไม้และผลิตภัณฑ์โอท็อป ณ ศูนย์โอท็อป สามแยกสวนผัก อำเภอร่อนพิบูลย์ และพัฒนาระบบการตลาดผักผลไม้และผลิตภัณฑ์โอท็อปผ่านระบบตลาดแบบออนไลน์ด้วยฐานข้อมูลที่ทันสมัยรองรับการค้าขายในกลุ่มประเทศ (Asean Economic Community: AEC) ได้อย่างทันกาล

การเยี่ยมชมพื้นที่งานวิจัย ณ ที่ศูนย์ OTOP สามแยกสวนผัก อำเภออ่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

พื้นที่ศูนย์กลางดำเนินงานด้านการตลาดไม้ผลจังหวัดนครศรีธรรมราช

1. พื้นที่ตำบลบ้านสวน อำเภอจุฬาภรณ์

ในพื้นที่ตำบลบ้านสวน มีการรวมกลุ่มเกษตรกรทำวิสาหกิจไม้ผลขึ้นมาประมาณ 10 ปีมาแล้ว โดยมีความพยายามพัฒนาการบริหารจัดการให้เป็นระบบมากขึ้น จึงได้มีการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มเพื่อวางแผนการบริหารจัดการโดยแบ่งเป็นฝ่ายต่างๆ อาทิ ฝ่ายพัฒนาคุณภาพมังคุด (ปรับปรุงการผลิต) ฝ่ายพัสดุและบริการ ฝ่ายรวบรวมผลผลิต (รับผลผลิตและคัดแยก) ฝ่ายการตลาด (ติดต่อผู้ซื้อเพื่อมาประมูล) ฝ่ายบัญชี (จดบันทึกน้ำหนักร) และฝ่ายการเงิน โดยการทำงานของกลุ่มเป็นในรูปแบบของการบริการโดยคิดค่าบริการแก่สมาชิกในอัตรา กิโลกรัมละ 1 บาท เพื่อใช้เป็นค่าบริการกลุ่ม สำหรับปีนี้กลุ่มมีผลผลิตมังคุดจำนวน 100,000 กิโลกรัม ซึ่งการดำเนินงานที่ผ่านมามีปัญหาเรื่องการคัดคุณภาพของมังคุด การจัดเกรดคุณภาพผลผลิต ซึ่งจำเป็นต้องพัฒนาต่อไปเพื่อไม่ให้ถูกกดราคา

2. พื้นที่อำเภอลานสกา

ปีนี้ฤดูกาลไม้ผลเริ่มตั้งแต่พฤษภาคม 2555 จนถึงประมาณมีนาคม 2556 ซึ่งถือว่าเป็นฤดูที่ยาวนานมาก ปัญหาราคาไม้ผลพบทุกปีโดยในช่วงต้นและปลายฤดูราคาจะดี แต่ส่วนใหญ่ขายได้ราคาต่ำ ที่อำเภอลานสกา มีการตั้งกลุ่มชมรมไม้ผลมาตั้งแต่ปี 2535 จนในปัจจุบันสามารถจัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจ แต่การดำเนินงานของกลุ่มชมรมหรือวิสาหกิจยังไม่สามารถแก้ปัญหาให้กับชาวบ้านได้อย่างถูกจุดนัก จึงพยายามหาทางออกโดยใช้ทั้งระบบการประมูล ระบบการตกลงราคาล่วงหน้า การส่งขายห้างสรรพสินค้า เป็นต้น อย่างไรก็ตามการกำหนดราคาสามารถทำได้เพียงบางช่วงเท่านั้น ราคาที่ได้จึงไม่สอดคล้องกับภาพรวม

3. พื้นที่อำเภอชะอวด

3.1 กลุ่มมังคุดคุณภาพบ้านสีกัก เป็นการรวมกลุ่มในเครือข่ายญาติ เพื่อรวบรวมผลผลิตและลดการกดราคาของพ่อค้าคนกลาง ได้เน้นการผลิตมังคุดคุณภาพจึงได้ก่อตั้ง ที่ชาวสวนจะเป็นผู้คัดแยกเกรดมังคุดเอง โดยยึดความซื่อสัตย์เป็นหลักเพื่อสร้างความเชื่อใจ ในการดำเนินงานเรื่องสำคัญคือการตลาด จำเป็นต้องมีเครือข่ายภายนอก การขายจะใช้ระบบประมูลซึ่งสามารถขายมังคุดได้ราคาสูงกว่าราคาปกติ โดยทางกลุ่มมีการเก็บค่าบริการ 500 บาทต่อฤดูกาล อีกทั้งมีการให้ฝ่ายตลาดคอยติดตามคำติชมจากผู้ซื้อเพื่อปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

3.2 กลุ่มวิสาหกิจเงาะท่าเรือ อำเภอชะอวด มีการรวมกลุ่มเพื่อผลิตเงาะคุณภาพในพื้นที่จำนวน 14 ราย มีพื้นที่ประมาณ 100 ไร่ ซึ่งที่ผ่านมาหากปล่อยให้เงาะชะอวดออกผลผลิตพร้อมกับเงาะนาสารจังหวัดสุราษฎร์ธานี จะไม่สามารถสู้ราคาเงาะนาสารได้ จึงได้มีการติดต่อกับกลุ่มเงาะนาสารเพื่อตรวจเช็คการออกดอกของเงาะนาสาร หากออกดอกแล้วก็จะให้น้ำแก่ต้นเงาะที่ชะอวดเพื่อให้ต้นเงาะแทงยอดแทนที่จะออกดอก เงาะชะอวดจะได้ผลผลิตที่ไม่ตรงกับเงาะนาสารเพื่อป้องกันราคาตกต่ำ โดยทางกลุ่มมีเครือข่ายข้อมูลเงาะทั่วประเทศเพื่อนำมาใช้ในการวางแผนบริหารจัดการการผลิต ดังนั้นหากตั้งสหกรณ์แล้วสิ่งที่ต้องทำคือข้อมูลเครือข่ายไม้ผล เพื่อจะได้เช็คข้อมูลวันออกดอกและพยากรณ์การเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ ซึ่งจะได้นำมาใช้วางแผนบริหารจัดการผลผลิตต่อไป นอกจากนี้จากผลงานวิจัยที่สกว.ได้สนับสนุน ได้เกิดการพัฒนาการจัดการระบบฐานข้อมูลผลผลิตไม้ผล โดยใช้เว็บไซต์ www.thaisouthfruit.com ซึ่งจากข้อมูลพื้นที่ปลูก ช่วงเวลาออกดอกของเกษตรกรจะสามารถนำมาใช้พยากรณ์ผลผลิตล่วงหน้าเพื่อวางแผนการจัดการผลผลิตในอนาคตได้ รวมทั้งยังสามารถใช้ในการตรวจสอบผลผลิตย้อนกลับได้ว่ามาจากสวนไหนเพื่อใช้ในการควบคุมคุณภาพผลผลิต

4. พื้นที่อำเภอหัวไทร

อำเภอหัวไทรมีพื้นที่ปลูกพริกประมาณ 7,000 ไร่ ซึ่งใหญ่ที่สุดในภาคใต้ ปัญหาที่ผ่านมาคือ ราคาพริกตกต่ำเหลือเพียงกิโลกรัมละ 8 บาท ทั้งที่ต้นทุนการปลูกพริกเขียวอยู่ที่ 8.45 บาทต่อกิโลกรัม (ยังไม่รวมค่าเก็บ ค่าความเสี่ยง) อีกทั้งหัวไทรยังเป็นแหล่งปลูกกะหล่ำปลีที่ใหญ่ที่สุดในภาคใต้ ซึ่งประสบกับปริมาณผลผลิตล้นตลาดเช่นกัน นอกจากนี้การปลูกผักในพื้นที่ที่มีการใช้สารเคมีสูง จึงได้พยายามปรับเปลี่ยนมาทำผักอินทรีย์เพราะขายได้ราคาดีกว่า โดยการใช้ไส้สมควันไม้และโคโคซานมาช่วยลดการใช้ปุ๋ยและสารเคมีลง ซึ่งทำให้ต้นทุนการผลิตลดลง

ข้อเสนอแนะแนวทางเพื่อการพัฒนา

1. กลุ่มวิสาหกิจมีการจำลองสถานการณ์ของตลาดกลางไว้แล้ว ทั้งระบบแยกเกรด การตรวจสอบคุณภาพ สำหรับเรื่องของสหกรณ์ที่จะทำให้สหกรณ์อยู่รอดได้ต้องคิดว่า “สหกรณ์นี้สร้างขึ้นมาสมาชิกโดยสมาชิก และเพื่อสมาชิก” อย่ารอรับการช่วยเหลือจากภายนอก ต้องใช้คุณธรรมในการดำเนินงานซึ่งคุณธรรมที่สำคัญคือความอดทนและเชื่อมั่นเชื่อใจกันและกันการดำเนินตามแนวหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะสามารถผลักดันเรือไปสู่ทิศทางที่ต้องการได้ การที่จะสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนและเกิดเศรษฐกิจฐานรากที่มั่นคงนั้น สมาชิกต้องร่วมกันคิด ร่วมกันทำ เพื่อสร้างระบบจัดการองค์กรให้เหมาะสมกับผู้ที่มีความรู้เข้ามาช่วยในการดำเนินงานต้องสื่อสารกันอย่างสม่ำเสมอ-สหกรณ์มีกลไกที่เป็นตัวขับเคลื่อนชัดเจน ต้องมองให้ชัดว่าความรู้ที่ต้องการมี 2 แบบ คือ 1.ต้องใช้ความรู้จากผู้มีประสบการณ์ 2. ใช้ความรู้เรื่องการยืดอายุ การประมาณการผลผลิต ซึ่งนอกจากนี้ยังต้องการความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มองเป้าหมายร่วมกัน จึงจะประสบผลสำเร็จได้ การเพิ่มมูลค่าในการขายผลผลิตทางการเกษตรควรมองทางเลือกในการเพิ่มมูลค่าของสินค้า ซึ่งอาจไปขอความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยในท้องถิ่นมาช่วยชี้แนะ

2. การตั้งสหกรณ์ ต้องสามารถบอกได้ว่าจะมีสมาชิกกี่คน สมาชิกต้องการให้สหกรณ์บริการหรือทำอะไรบ้าง เป้าหมายหรือความคาดหวังของสมาชิกในการตั้งสหกรณ์คืออะไรซึ่งอาจมองตัวชี้วัดไปที่สมาชิก เพื่อนำมาวางแผนธุรกิจของสหกรณ์ ตัวอย่างเช่น หากเน้นการบริการขนส่งและการผลิตผลไม้คุณภาพ จากเดิมมี 10 ศูนย์ เหลือเพียงศูนย์เดียวนั้นอาจจะต้องมีการออกแบบระบบรวบรวมผลผลิตใหม่เพื่อลดค่าเสียหายขนส่งลง และเพื่อให้สามารถแข่งขันราคากันได้มากขึ้น ทั้งนี้ต้องประมาณการเรื่องการบริการหรือธุรกิจให้ดีเพราะผักผลไม้เน่าเสียได้เร็ว นอกจากนี้ควรมองช่องทางการแปรรูปด้วยเพื่อสร้างทางเลือกเพิ่ม โดยอาจต้องไปศึกษาดูงานเพื่อนำมาปรับปรุงคุณภาพ เช่น รวมกลุ่มแปรรูปร่วมกันเพื่อลดค่าจ้างแรงงาน และเชื่อมต่อกับเครือข่ายศูนย์โอ

ทอป ศูนย์กระจายสินค้าและภาคเอกชน รวมทั้งต้องสร้างแบรนด์ให้ผู้บริโภคได้เห็นถึงตัวตนของสินค้าและต้องสร้างต้นแบบธุรกิจของตนเอง

3. ส่งเสริมสร้างอาชีพในชุมชนเพื่อลดการละทิ้งถิ่นฐาน ส่งเสริมการวางแผนการตลาด เพื่อการขายส่ง-ปลีก เพื่อยกระดับเมืองนครศรีธรรมราชให้เป็นเมืองแห่งผลไม้ซึ่งได้ให้สหกรณ์ใช้ศูนย์โอท็อปเป็นศูนย์กลางในการดำเนินงานและพยายามผลักดันพัฒนาศูนย์โอท็อปให้กลายเป็นศูนย์ที่ขึ้นชื่อ มีผลไม้ขายตลอดทั้งปีสามารถจำหน่ายเป็นของที่ระลึกได้

4. การจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์ไม้ผลของจังหวัดนครศรีธรรมราช ในรูปแบบสหกรณ์การบริการอาจเหมาะสมกว่าสหกรณ์เพื่อการเกษตร เนื่องจากมีหลายอำเภอมาร่วมกัน ซึ่งจะต้องวางเป้าหมายของการจัดตั้งสหกรณ์ แผนการดำเนินธุรกิจให้ชัดเจนและครอบคลุม สำหรับความรู้ในการผลิตควรมีข้อมูลการผลิตพืชแต่ละชนิดว่าปลูกอยู่ที่ไหนบ้าง และจะออกผลผลิตเมื่อไหร่ เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนการผลิตให้แก่สมาชิกเกษตรกรให้ได้ผลผลิตที่ดีมีราคา เช่น เรื่องพริก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย มีงานวิจัยเรื่องพริกที่จังหวัดแพร่ ทำเรื่องการเรียนรู้ของเกษตรกรกับการจัดการเวลาการปลูกพริก เกษตรกรที่เชื่อนักวิจัยสามารถขายพริกได้กิโลกรัม 45 บาท คนที่ไม่เชื่อปลูกทั้งระยะเวลาเพียง 2 สัปดาห์ ราคาเหลือเพียงกิโลกรัมละ 20 บาท ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความรู้จำเป็นมากสำหรับการวางแผนการผลิต ดังนั้นภาควิชาการควรเข้าไปตรวจสอบในพื้นที่ว่าพริกที่ปลูกในพื้นที่มีกี่ชนิด และคู่แข่งทางการตลาดมีที่ไหนบ้าง พริกเหล่านั้นจะให้ผลผลิตเมื่อไหร่ หากมีข้อมูลเกษตรกรจะสามารถนำมาวางแผนการปลูกเพื่อไม่ให้ผลผลิตออกพร้อมกับคู่แข่งได้ ซึ่งจะทำให้ขายได้ราคา ส่วนเรื่องผลไม้มีตัวอย่างทางภาคเหนือที่ทำส้มอินทรีและสร้างแบรนด์ขึ้น สามารถขายได้ราคาสูงกว่าปกติถึงสองเท่า นครศรีธรรมราชการทำผลไม้ส่วนใหญ่เป็นรูปแบบอินทรีอยู่แล้วแต่ยังไม่ได้นำอินทรีมาเป็นจุดเด่น จุดขายของสินค้า ยังไม่มีการสร้างเรื่องราวให้แก่ตัวสินค้า ซึ่งควรมีโครงการพาเกษตรกรไปเรียนรู้ช่องทางการตลาดด้วย เพราะจะทำให้เกษตรกรสามารถยืนอยู่ได้อย่างยั่งยืน ในส่วนการบริหารงานของสหกรณ์ควรมองเรื่องการแปรรูป การพัฒนาผลิตภัณฑ์ เพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้าช่องทางการจัดจำหน่ายรวมทั้งควรพยายามทำให้เกิดแบรนด์ที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่ม

ข้อเสนอความต้องการ

1. ภาควิชาการในพื้นที่เข้ามาช่วยหนุนเสริม
2. เกษตรกรสามารถกำหนดราคาเองได้

2. ฐานทรัพยากร : ลงพื้นที่การจัดการน้ำ ตำบลเกาะขันธุ์ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

น้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญและจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของคนรวมถึงสิ่งมีชีวิตอื่นๆ คนมีการใช้น้ำเพื่อประกอบกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ การชลประทาน การประมง การสาธารณสุข การอุตสาหกรรม การพลังงาน การคมนาคม การพักผ่อนหย่อนใจ ในปัจจุบันความต้องการใช้น้ำเพิ่มมากขึ้นตลอดเวลาในขณะที่ปริมาณน้ำมีอยู่อย่างจำกัดประกอบกับปริมาณน้ำที่เก็บกักไว้ตามแหล่งน้ำต่างๆ นั้นยังไม่เพียงพอแก่ความต้องการ ปริมาณน้ำบางส่วนยังสูญเสียไปเพราะมีการปนเปื้อนจากน้ำเน่าเสียและกากของเสียทำให้ไม่สามารถใช้น้ำที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ จึงก่อให้เกิดสภาวะการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้งโดยเฉพาะการเกษตรกรรมซึ่งต้องอาศัยน้ำเพื่อการเพาะปลูก ขณะที่ในช่วงฤดูฝนหลายๆ พื้นที่ต้องประสบกับปัญหาอุทกภัยก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินอย่างมาก และในปัจจุบันปัญหาอุทกภัยได้ทวีความรุนแรงมากขึ้นทุกปี อีกทั้งประเด็นการเกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มผู้ใช้ การแก้ไขและบรรเทาปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการวางแผนจัดการทรัพยากรน้ำที่ครอบคลุมมิติต่างๆ อย่างรอบด้าน

นครศรีธรรมราชเป็นอีกจังหวัดที่ประสบทั้งปัญหาน้ำหลาก น้ำท่วมขัง ดินถล่ม การขาดแคลนน้ำ สำหรับอุปโภคบริโภคและน้ำใช้เพื่อการเกษตร รวมทั้งมีปัญหาเรื่องการจัดการน้ำ อำเภอลำทะเมนชัยเป็นพื้นที่หนึ่งที่อยู่ในเขตของลุ่มน้ำปากพนังที่ประสบกับปัญหาอุทกภัยบ่อยครั้ง โดยเฉพาะในช่วงปลายปีซึ่งเป็นช่วงฤดูฝนของพื้นที่ เนื่องมาจากอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้มีปริมาณน้ำฝนมากโดยเฉลี่ยในคาบ 30 ปี ย้อนหลัง แม้ว่าค่าเฉลี่ยปริมาณน้ำฝนในพื้นที่อำเภอลำทะเมนชัยจะน้อยกว่าในพื้นที่อำเภอเมือง อำเภอลำสนก แต่บางปีฝนตกหนักแบบกระจุกตัวติดต่อกัน 5-7 วัน ทำให้ปริมาณน้ำฝนมากกว่าครั้งปีก็มี คนละอวดจึงหนีไม่พื้นที่จะเผชิญกับปัญหาอุทกภัย ทั้งยังมีความเสี่ยงจาก “ดินถล่ม” ในพื้นที่ตำบลวังอ่าง ความหนองหงส์ เขาพระทอง และบริเวณพื้นที่เหนืออ่างเก็บน้ำห้วยน้ำใส ที่เป็นรอยต่อของจังหวัดพัทลุง ตรัง และนครศรีธรรมราช การศึกษาเพื่อจัดทำแผนงานการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำจึงมีความจำเป็นต้องดำเนินการทั้งด้านการศึกษา สถานภาพและศักยภาพการพัฒนาของทรัพยากรน้ำและทรัพยากรที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความมั่นคงทางด้านการดำรงชีวิตให้แก่ประชากรในลุ่มน้ำหนึ่งๆ อย่างไรก็ตามการดำเนินงานบริหารจัดการน้ำให้บรรลุผลได้ดีต้องมีการดำเนินงานกิจกรรมด้านการศึกษาข้อมูลทางวิชาการ และการดำเนินงานในระดับพื้นที่ โดยเฉพาะการวางแผนน้ำในระดับท้องถิ่นที่ต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นเป็นหลัก

การลงพื้นที่จึงให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างเข้มข้นของชุมชนในการบริหารจัดการน้ำ ทั้งทางด้านการอุปโภคบริโภค และการเกิดพิบัติภัยที่เกี่ยวกับน้ำ เช่น ภัยแล้ง น้ำท่วม และการเกิดดินถล่ม น้ำป่าไหลหลาก โดยไม่ปล่อยให้รัฐ หรือใครคนใดคนหนึ่งรับผิดชอบเพียงลำพัง ซึ่งพื้นที่เป้าหมายเจาะจงไปที่ตำบลเกาะขันธุ์ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครศรีธรรมราช เพราะพื้นที่ดังกล่าวนับเป็นพื้นที่ที่มีความน่าสนใจในรูปแบบการบริหารจัดการโดยเฉพาะในตำบลมีการกำหนดยุทธศาสตร์อย่างชัดเจนว่าเป็น “ตำบลจัดการตนเอง”

คณะผู้เยี่ยมชม จำนวน 51 คน ประกอบด้วย

ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ อาจารย์สุปราณี จงไพศาล ผอ.ฝ่ายสวัสดิภาพสาธารณะ สกว. รศ.ดร.ก้าน จันทร์พรหมมา รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและเครือข่ายสังคม มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ น.ส.เบญจมาศ ตีระมาศวนิช เจ้าหน้าที่ประสานอาวุโส สกว. ดร.ปรกรณ์ ดิษฐกิจ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ อาจารย์สุธีระ ทองขาว มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ อาจารย์สรายุทธ์ นาครอด มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ และ ผศ.สุวิทย์ เพชรห้วยลึก มหาวิทยาลัยทักษิณ

สื่อมวลชน จาก วารสารเกษตรกรรมชาติ และวิทยุมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์หาดใหญ่ นอกจากนี้ยังมีคณะจากมหาวิทยาลัยทักษิณ เจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ และเจ้าหน้าที่ สกว.

1) การลงพื้นที่ ณ ศูนย์เครือข่ายการจัดการภัยพิบัติ ตำบลเกาะขันธุ์ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครศรีธรรมราช มีดังนี้

กระบวนการทำงานของตำบลเกาะขันธุ์

การทำงาน ใช้เศรษฐกิจพอเพียง ที่ถือเป็นแกนหลักสำคัญในการพัฒนาของตำบล โดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง และใช้กระบวนการมีส่วนร่วมเป็นหัวใจ และใช้แผนชุมชนเป็นเครื่องมือจัดเก็บข้อมูล (ประวัติศาสตร์ชุมชน กายภาพ ศักยภาพ ทุนทางสังคม ทรัพยากร บัญชีครัวเรือน) ซึ่งมีความจำเป็น ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ ผู้ช่วย สารวัตรตำบล ให้ข้อมูลสำคัญและสร้างความเข้าใจกับชุมชน เพื่อกำหนดปัญหา หลังจากนั้นมีการจัดตั้งทีมงานหรือคณะทำงานการมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น การใช้เวทีประชุมประจำเดือนของหมู่บ้านซึ่งมีทุกหมู่บ้าน การใช้เวทีสัญจรของตำบลซึ่งมีทุกหมู่บ้าน จัดขึ้นในทุกวันที่ 18 ของแต่ละเดือน จากการรวมตัวกันเพื่อรับฟังปัญหาในแต่ละ

พื้นที่ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและหาแนวทางจึงมีการปฏิบัติการร่วมกัน รับผิดชอบร่วมกัน ในแต่ละยุทธศาสตร์ มอบหมายให้คณะกรรมการพัฒนาตำบลรับผิดชอบ

2) เวทีเสวนาในพื้นที่ฐานทรัพยากร

2.1) การพัฒนาตำบลเกาะขันธภายใต้แผนชุมชน มี 10 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

1) ยุทธศาสตร์การศึกษาและการเรียนรู้

ตำบลเกาะขันธได้ตระหนักเรื่องการศึกษาเรียนรู้ของคนในหมู่บ้านตำบล โดยแยกระบบการศึกษาซึ่งตำบลเกาะขันธมีโรงเรียน ระดับประถมศึกษา จำนวน 4 โรงเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 1 โรงเรียน ส่วนการศึกษานอกระบบของตำบลได้สนับสนุนให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ที่เด่นๆ คือ หมู่ที่ 9 บ้านเกาะร้าง มีฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 7 ฐานการเรียนรู้ หมู่ที่ 2 บ้านไม้เสียบมีศูนย์เรียนรู้เรื่อง การจัดการภัยพิบัติจากธรรมชาติโดยท้องถิ่นชุมชน

2) ยุทธศาสตร์กิจกรรมสตรีและเยาวชน

ตำบลเกาะขันธตระหนักถึงบทบาทของสตรี โดยได้สนับสนุนให้สตรีในตำบลเข้าร่วมกิจกรรมตามนโยบายของรัฐ คือ กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี พัฒนาอาชีพ ในลักษณะกลุ่มอาชีพ เช่น กลุ่มข้าวซ้อมมือ กลุ่มผลิตของใช้ในครัวเรือน กลุ่มเครื่องแกง กลุ่มจัดอุปกรณ์งานศพ กลุ่มปลูกพืชผัก กลุ่มเลี้ยงสัตว์ และยังสนับสนุนด้านงานสังคมอื่นๆ และได้ตระหนักเรื่องเยาวชน ที่ผ่านมาช่วงปิดเทอมได้จัดกิจกรรมค่ายเยาวชน เช่น กิจกรรมคนของแผ่นดิน พร้อมส่งเสริมกีฬาเยาวชน และเลือกเยาวชนอาสาสมัครจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติ และได้รับคัดเลือกให้แบบตำบลต้นแบบ โดยผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช

3) ยุทธศาสตร์ประเพณีวัฒนธรรม

ตำบลเกาะขันธร่วมกับสภาวัฒนธรรมของตำบลร่วมกับท้องถิ่น ร่วมกับสถานศึกษาให้ความสำคัญต่อคุณค่าประเพณีวัฒนธรรมชุมชน โดยสนับสนุนกิจกรรมเด่นๆ คือ ประเพณีวันสารทเดือนสิบมีการแห่หมรับเข้าวัดในตำบล สาธิตการทำขนมพื้นบ้าน และประกวดหมรับ ประเพณีรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ ประเพณีลากพระ-ชักพระ และประเพณีลอยกระทง

4) ยุทธศาสตร์เศรษฐกิจชุมชน

ตำบลเกาะขันธได้จัดทำข้อมูลรายจ่ายจากแผนชุมชน จากปัญหาเรื่องข้าวสาร ปุ๋ยเคมี อาหาร สูงมากทางตำบลจึงได้จัดตั้งโรงสีชุมชนระดับตำบล 1 โรง ระดับหมู่บ้าน 1 โรง โรงผลิตปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ดระดับตำบล 1 โรง ศูนย์พัฒนาไม้ผล 1 ศูนย์ กลุ่มผลิตเครื่องแกง และกลุ่มเลี้ยงหมู เพื่อลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้

5) การจัดการทรัพยากรสิ่งแวดล้อม

ด้วยสภาพพื้นที่ตำบลเกาะขันธ มีลำคลองและลำห้วยธรรมชาติจำนวนมากหลายสาย ลักษณะภูมิประเทศลาดเอียงมีปัญหา น้ำหลาก และภาวะภัยแล้ง ทางตำบลจึงสนับสนุนการก่อสร้างฝายชุมชนและชุดลอกลำห้วยขนาดเล็ก พร้อมทั้งส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทน และการรักษาแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ

6) ยุทธศาสตร์การจัดการภัยพิบัติ

ตำบลเกาะขันธได้มีการถอดบทเรียนการทำงานจากเวทีประชุมสัญจร พบว่า พื้นที่ตำบลเกาะขันธอยู่ในภาวะที่เสี่ยง เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่รับน้ำจากเทือกเขาบรรทัด โดยมีคลอง 2 สาย หนองบึงและหนองน้ำ และบางส่วนของตำบลเกาะขันธมีลักษณะเป็นที่ลุ่ม ที่ประชุมเสนอให้จัดศูนย์การจัดการภัยพิบัติจากธรรมชาติระดับตำบลขึ้น ในรูปแบบตำบลจัดการตนเอง ซึ่งมีองค์ประกอบคือ มีสำนักงาน สถานที่ มีกรรมการบริหารศูนย์ มีข้อมูลพื้นที่เสี่ยงภัย กลุ่มเสี่ยงภัย มีอุปกรณ์เครื่องมือ มีระบบสื่อสาร และมีกองทุนจัดการภัยพิบัติ

7) ยุทธศาสตร์การรักษาความสงบและความปลอดภัย

ตำบลเกาะขันธุ์ใช้กำลังฝ่ายปกครองท้องถิ่นของอำเภอชะอวด ปฏิบัติการร่วมกับสายตรวจของชุดรักษาความสงบของหมู่บ้าน (ชรบ.) เช่น ให้ความรู้เรื่องของการพัฒนาด้วยเรื่องการจับกุม เพื่อช่วยป้องกันปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติด ซึ่งมีชุดรักษาความสงบของหมู่บ้าน ชรบ. ดูแลความมั่นคงภายในตำบล มีการแบ่งเป็นเวรกองการปฏิบัติ มีกิจกรรมออกลาดตระเวนร่วมกับตำบล

8) ยุทธศาสตร์การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

เนื่องจากพื้นที่ตำบลเกาะขันธุ์เชื่อมต่อกับพื้นที่ของตำบลอื่น เช่น ทิศเหนือ ติดกับ ตำบลท่าประจะ อำเภอชะอวด ทิศใต้ ติดกับ ตำบลนางหลง อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง ทิศตะวันออก ติดกับ ตำบลท่าเสม็ด และ ตำบลนางหลง อำเภอชะอวด ทิศตะวันตก ติดกับ ตำบลวังอ่าง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช และมีเส้นทางคมนาคมที่สะดวก ทำให้มีการระบาดของยาเสพติด กลุ่มผู้นำได้จัดทำข้อมูลกำหนดงานด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจและฝ่ายป้องกันความมั่นคงอำเภอชะอวด ออกเป็นมาตรการกฎระเบียบทางสังคมของหมู่บ้าน ตำบล กับกลุ่มผู้เสพ และเพื่อสร้างพลังสังคมและพลังชุมชนเอาชนะยาเสพติด หมู่บ้านจึงได้มีการจัดตั้งชุดสายตรวจตำบล จัดตั้งคณะทำงานอาสาสมัครอาสาสมัครปราบปรามยาเสพติด หมู่บ้านทั้ง 10 หมู่บ้าน และมีการก่อสร้างป้อมยามในหมู่บ้านที่ถนนสายหลัก พร้อมฝึกอาสาสมัครชุดรักษาความสงบหมู่บ้าน (ชรบ.) ทั้งตำบล ออกลาดตระเวนในหมู่บ้าน ตำบล ร่วมกับเจ้าหน้าที่ทุกคืน

9) ยุทธศาสตร์สุขภาพชุมชน

ได้จัดกิจกรรมส่งเสริมระบบสุขภาพชุมชนในลักษณะการมีส่วนร่วมระหว่างโรงพยาบาล ส่งเสริมกิจกรรมการออกกำลังกาย ส่งเสริมให้ปลูกพืชปลอดสารพิษ เพื่อใช้บริโภคภายในครัวเรือน

10) ยุทธศาสตร์สวัสดิการชุมชน/สังคม

ปัจจุบันตำบลเกาะขันธุ์ ได้บริหารจัดการกันเอง โดยให้ความสำคัญกับสวัสดิการชุมชน/สังคม บริหารจัดการแบบสังคมไม่ทอดทิ้งกัน เช่น สนับสนุนให้ประชาชนในหมู่บ้านจัดสวัสดิการดูแลกันเอง มีกองทุนสวัสดิการกลุ่มผู้สูงอายุ กองทุนสวัสดิการหมู่บ้านมุสลิม กองทุนข่าวสารระดับหมู่บ้าน กองทุนจัดการภัยพิบัติ กองทุนพัฒนาหมู่บ้านตำบล กองทุนฌาปนกิจ

2.2) รูปแบบการบริหารจัดการภัยพิบัติ ภัยแล้ง น้ำท่วม ตำบลเกาะขันธุ์

เนื่องจากตำบลเกาะขันธุ์เป็นพื้นที่เสี่ยง การช่วยเหลือภัยพิบัติเดิมนั้นจะมาจากหน่วยงานภาครัฐเพียงอย่างเดียว เป็นผู้กำหนดรูปแบบและโครงการต่างๆ ซึ่งคนในพื้นที่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการจัดการความต้องการของชุมชนสังคมในพื้นที่นั้นๆ ทำให้เกิดความขัดแย้ง และไม่ต่อเนื่องยั่งยืน เมื่อเกิดภัยพิบัติขนาดใหญ่ หน่วยงานต่างๆไม่สามารถเข้าพื้นที่ได้ ด้วยบริบทของพื้นที่หรือเส้นทางถูกตัดขาดในฐานะของผู้ประสบภัยผู้ที่ช่วยเหลือได้เร็วและดีที่สุด คือ ตัวผู้ประสบภัยเอง ทำให้คนเกาะขันธุ์มีการคิดทบทวนบริหารจัดการตำบลตนเอง เพราะภัยพิบัติไม่สามารถที่จะต่อสู้หรือห้ามไม่ให้เกิดได้ ดังนั้นจะอย่างไรให้คนในหมู่บ้านชุมชน มีความรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติให้ได้และมีความเสียหายน้อยที่สุด ช่วงแรกนำเสนอรูปแบบของการจัดการภัยพิบัติ ภัยแล้ง สิ่งแรก คือ การจัดการข้อมูลของตำบลเกาะขันธุ์ โดยเก็บข้อมูลของพื้นที่ เริ่มสำรวจแหล่งน้ำชุมชนว่าตรงไหนเป็นแก้มลิง ทำการศึกษาปริมาณน้ำ และทำแหล่งน้ำขนาดเล็ก โดยการขุดลอกลำห้วยเล็กๆใช้แรงงานคนและเครื่องจักรในชุมชนขุดลอก ซึ่งของบภัยแล้งจากรัฐบาลเพื่อขุดลอกลำห้วย แต่ละปีได้บ้างไม่ได้บ้าง ปัจจุบันตำบลเกาะขันธุ์มีแหล่งน้ำชุมชน 23 ลำห้วย และมีการวางแผนจัดระบบลำห้วย หรือสร้างแหล่งน้ำชุมชนให้เต็มพื้นที่ของตำบล เช่น มีการทำฝายใช้เองในชุมชน กักเก็บน้ำไว้ใช้อย่างเพียงพอ แต่ความลาดเอียงในการทำฝายเพื่อกักเก็บน้ำ ซึ่งส่วนนี้ต้องพึ่งความรู้เชิงวิชาการของมหาวิทยาลัยมาช่วยทำในพื้นที่ต้นน้ำไม่ใช่ทำที่ปลายน้ำ

สำหรับรูปแบบของการจัดการภัยพิบัติ น้ำท่วม นั้นแก้ได้ยากต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนที่อยู่ในบริเวณน้ำท่วม ปรับโครงสร้างบ้าน เช่น ยกพื้นที่บ้านให้สูงขึ้น ลดการสร้างสิ่งกีดขวางลำน้ำ การสร้างถนน ปัจจุบันตำบลเกาะขันธุ์มีการจัดทำแผนที่กับมือ บ้านใครบ้างที่ครัวเรือนที่เจอ น้ำท่วม จำนวนกี่คนที่ได้รับผลกระทบ และนำข้อมูลนั้นเข้าระบบ GIS และเมื่อเกิดภาวะน้ำท่วม สิ่งที่สำคัญที่สุดที่ต้องทำ คือ ความมั่นคงทางด้านอาหารของชุมชนในยามวิกฤต ต้องมีการวางแผนอย่างเป็นระบบและข้อมูลต้องชัด

ข้อเสนอแนะแนวทางเพื่อการพัฒนา

1. **การจัดทำฐานข้อมูลพื้นที่ภัยพิบัติ** ตำบลเกาะขันธุ์ เป็นตำบลจัดการตนเองมีแนวทางการดำเนินงานโดยชุมชนมีความรู้สึกในการจัดการพื้นที่ของตนเอง และแก้ไขปัญหาพื้นที่ของตนเองถือเป็นตัวอย่างที่ดี เช่น การรับมือภัยพิบัติของประเทศญี่ปุ่น ซึ่งประเทศญี่ปุ่นมีชุมชนจัดการตนเองเพื่อรับมือภัยพิบัติ เรียกว่า โบกุอิ มีลักษณะวิธีการจัดการเหมือนกับตำบลเกาะขันธุ์ ประเด็นที่ชุมชนเกาะขันธุ์ต้องมี คือ การทำฐานข้อมูล จะต้องรู้ว่าในพื้นที่มีจุดอพยพอยู่ที่ไหนไปไหน เดินทางจากจุดอพยพใช้เวลาเท่าไรไปศูนย์พักพิงบริหารจัดการอย่างไร เช่น มีการฝึกกันเป็นประจำทุกเดือนไหม จากที่ผ่านมาได้มีงานวิจัยของ ดร.ปรกรณ์ ดิษฐกิจ อาจารย์สำนักวิชาวิศวกรรมศาสตร์และทรัพยากร มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ เข้ามาช่วยเสริมในพื้นที่ตำบลเกาะขันธุ์ โดยได้เน้นให้เห็นภาพน้ำทั้งชุมชน นำไปสู่ความมั่นคงเรื่องน้ำ เรื่องอาชีพ และความร่วมมือกับท้องถิ่นต่อไป

2. **บทบาทของภาควิชาการ** ตำบลเกาะขันธุ์เป็นตำบลที่มีผู้นำเข้มแข็ง และมีความรู้ในเรื่องของการวางแผนชุมชนได้เป็นอย่างดี การมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่และผู้นำแต่ละท่านถือเป็นจุดแข็งและเป็นจุดเปลี่ยนของตำบลในการจัดการตนเอง ที่ผ่านมามีตำบลเกาะขันธุ์ทำงานในลักษณะไร้รอยต่อ คือ คนในพื้นที่ทำงานในลักษณะพึ่งตนเอง ฝ่ายภาควิชาการ และภาครัฐไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วม ดังนั้น การที่ชุมชนมีส่วนร่วมพูดคุยกันระหว่างความต้องการของพื้นที่ภาควิชาการจะก่อให้เกิดประโยชน์เป็นอย่างยิ่ง ใช้ความรู้ช่วยเสริมรอยต่อพื้นที่ตามนโยบายด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ คือ “**เป็นแหล่งเรียนรู้ เป็นหลักในถิ่น และเป็นเลิศสู่สากล**” ทางมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์จึงได้**มุ่งเน้นงานวิจัยเชิงพื้นที่ (Area Based Research)** ของภาคใต้เป็นหลักเพื่อแก้ปัญหาในพื้นที่และชุมชนท้องถิ่นทุกมิติไม่ว่าจะเป็นสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม และ**มุ่งเน้นการสร้างสมดุล**ระหว่างการวิจัยพื้นฐานที่สร้างองค์ความรู้ใหม่กับการวิจัยที่สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์และพัฒนาชุมชนท้องถิ่น และร่วมขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาเพื่อเป็นหลักในถิ่น มหาวิทยาลัยจึงให้ความสำคัญและพยายามขับเคลื่อนในเรื่องของงานวิจัยเข้าสู่พื้นที่ มาอย่างต่อเนื่อง และจากการที่มหาวิทยาลัยได้มีการลงนามบันทึกความร่วมมือ (MOU) ระหว่าง สกว. และ มวล. ร่วมทุนกันนำไปสู่การลงพื้นที่ของตำบลเกาะขันธุ์ ตำบลจัดการตนเอง ขณะนี้มีนักวิจัย (ดร.ปรกรณ์ ดิษฐกิจ) จากมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ทำโครงการวิจัยร่วมกับพื้นที่ในเรื่องของการบริหารจัดการน้ำ ซึ่งเป็นประเด็นเร่งด่วนของพื้นที่

3. **การบริหารจัดการน้ำแล้ง น้ำท่วม** จากการจัดทำยุทธศาสตร์และแผนงานข้อมูลเบื้องต้นของตำบลเกาะขันธุ์ สามารถดำเนินการแก้ปัญหาได้ด้วยการนำวิชาการด้านระบบภูมิสารสนเทศ (GIS) มาช่วยทำแผนที่ของตำบลได้ เนื่องจากตำบลได้จัดทำแผนที่ทำมือไว้แล้วแต่เพื่อความสมบูรณ์ขึ้น ในการสำรวจการกักเก็บน้ำตามภูมิปัญญาของชุมชน มาบูรณาการให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาและงบประมาณจังหวัด สามารถบริหารแหล่งน้ำต้นทุนของพื้นที่ได้

ข้อเสนอความต้องการ

1. ความมั่นคงทางด้านอาหารของชุมชนในยามวิกฤต
2. การจัดการภัยพิบัติอย่างเป็นระบบ

การลงพื้นที่ฐานทรัพยากร อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. การประชุมวิชาการ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ร่วมกับมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ (มวล.) จัดประชุมวิชาการ “ABC สัญจร สู้คนเข้มแข็ง : ฐานอาชีพ ฐานทรัพยากร ฐานชุมชน” ขึ้นในวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2556 ณ อาคารปฏิบัติการเทคโนโลยีและพัฒนานวัตกรรม มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ กิจกรรมช่วงเช้า เริ่มจาก รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี อิศรไกรศิลป์ รองอธิการบดีฝ่ายปฏิบัติการบริการกลาง มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ กล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วมประชุมจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาชน สื่อมวลชนและผู้สนใจทั่วไป ภายใต้บริบทการแลกเปลี่ยนประสบการณ์งานวิจัยนั้นได้เน้นให้ความสำคัญในเรื่องของการวิจัยเชิงพื้นที่ที่จะนำไปใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ร่วมกับพื้นที่เกษตรกรและชุมชน งานที่ออกมาแล้วสามารถนำไปใช้ได้จริงตั้งบนฐานความรู้ความร่วมมือ และเผยแพร่ต่อยอดให้กับหน่วยงานต่างๆ

นายทรงพล สวาสดิ์ธรรม รองผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นประธานกล่าวเปิดงานพร้อมกับการนำเสนอประเด็น วิถีนคร ภายใต้หัวข้อการเสวนา เรื่อง การสร้างนครเข้มแข็งบนฐานความรู้ และการแสดงศิลปพื้นบ้านรุ่มเยาว์ รุ่มเกา โดย นายหน้งบุญธรรม เทอดเกียรติชาติ และคณะ ต่อด้วยการนำเสนอภาพรวมความรู้และความร่วมมือเพื่อการพัฒนาจังหวัดและภาพการสังเคราะห์จังหวัด โดย ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย รองผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และอาจารย์บุญฤทธิ์ จันทร์กลีบ สำนักวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ และการเสวนา เรื่อง "การสร้างนครเข้มแข็งบนฐานความรู้" นำเสนอพูดคุยในประเด็นโอกาสทางเศรษฐกิจของนคร โดย นายบุญทวี ริเริ่มสุนทร ประธานหอการค้าจังหวัดนครศรีธรรมราช และนำเสนอพูดคุยในประเด็นบทบาทมหาวิทยาลัย โดย รศ.ดร. ก้าน จันทร์พรหมมา รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและเครือข่ายสังคม มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ และนำเสนอพูดคุยในประเด็นการขับเคลื่อนขบวนชุมชนอินทรีย์ โดย นายวิชม ทองสงค์ อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช ดำเนินการเสวนา โดย นางสาวจิริกา นุตาลัย และปิดกิจกรรมช่วงเช้าด้วยการสรุปสังเคราะห์ โดย นายหน้งบุญธรรม เทอดเกียรติชาติ

งานประชุมวิชาการ “ABC สัญจร สุ่มครเข้มแข็ง : ฐานอาชีพ ฐานทรัพยากร ฐานชุมชน”
วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 256 ณ อาคารปฏิบัติการเทคโนโลยีพัฒนานวัตกรรม มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

2.1 การเสวนาวิชาการ

1) การนำเสนอในเรื่องภาพรวมความรู้และความร่วมมือเพื่อการพัฒนาจังหวัดและภาพการสังเคราะห์จังหวัด โดย ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย รองผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และอาจารย์ บุญตรี จันทร์กลั้ว สำนักวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

1.1) การนำเสนอภาพรวมความรู้และความร่วมมือเพื่อการพัฒนาจังหวัด โดย ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย รองผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

องค์ประกอบ 2 ส่วนของงาน ABC (Area-Based Collaborative Research For Development : การวิจัยเพื่อการพัฒนาพื้นที่) คือ กลไกขับเคลื่อนการเชื่อมต่อองค์ประกอบ และความรู้เพื่อแก้ปัญหา พัฒนาเฉพาะด้านในมิติทางด้านเศรษฐกิจ ทรัพยากร สังคมและการเมืองการปกครอง ซึ่งความรู้เหล่านี้ต้องไปต่อกับกลไกการจัดการในพื้นที่และต้องพัฒนาไปด้วยกันให้ได้ โดยงานวิจัยที่ สกว.สนับสนุนในจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้น ในมิติทางด้านเศรษฐกิจกระแสหลักที่เป็นพืชเศรษฐกิจ ได้แก่ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ข้าว ส้มโอ เงาะ มังคุด หรือไม้ผล พืชผักต่างๆ สิ่งเหล่านี้ต้องการความรู้เชิงเทคนิคช่วยตอบคำถามพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือคุณภาพสูงเพื่อให้เป็นที่ต้องการของตลาด เช่น การยืดอายุผลผลิต การรักษาคุณภาพในระหว่างการขนส่งไปยังตลาด อีกทั้งยังมีเรื่องการท่องเที่ยว เรื่องการทำนากุ้งซึ่งอยู่ในกลุ่มเศรษฐกิจกระแสหลักด้วย อีกกลุ่มอยู่ในเรื่องของเศรษฐกิจชุมชน การสร้างระบบเศรษฐกิจในชุมชน การสร้างความแข็งแกร่งของคนในพื้นที่ ซึ่งเป็นระบบที่เชื่อมโยงเรื่ององค์การการเงินชุมชน ระบบสวัสดิการ เงินกู้เพื่อประโยชน์ต่างๆ วิสาหกิจชุมชน ฯลฯ งานวิจัยในมิติทางด้านทรัพยากร ซึ่งทำร่วมกับมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ คือ โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาลุ่มน้ำปากพนัง ซึ่งเป็นชุดโครงการที่ทำอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการจัดการน้ำทั้งเรื่องน้ำท่วมและภัยแล้ง การเตรียมรับมือภัยพิบัติ ในส่วนงานวิจัยด้านสังคมวัฒนธรรม มีการทำเครือข่ายศิลปินพื้นบ้าน การศึกษา ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และงานวิจัยในมิติทางด้านการเมืองการปกครอง มีงานซึ่งเกี่ยวกับฐานข้อมูลตำบล โครงการความร่วมมือบัญชีครัวเรือน โครงการบำบัดทุกข์บำรุงสุข เป็นต้น

นอกจากนี้ ผลผลิตและผลลัพธ์ที่สำคัญในการทำงานวิจัยนั้น บางคนอาจคิดว่าเป็นความรู้ แต่ที่สำคัญมากกว่าคือ เครือข่าย เพราะเครือข่ายจะไปเชื่อมโยงกับกลไกการพัฒนาพื้นที่ โดยเครือข่ายที่เกิดขึ้น เช่น ตำบลนำร่องหรือตำบลต้นแบบ โรงเรียนต้นแบบ ซึ่งเกิดขึ้นแล้วจำนวนมาก ดังนั้นการขับเคลื่อนและเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ในพื้นที่จึงอยู่ไม่ไกลเกินเอื้อม อย่างไรก็ตาม สกว.ให้ความสำคัญกับทั้ง 2 ส่วน ทั้งความรู้ต้นแบบและเครือข่ายที่นำความรู้ไปเชื่อมต่อและขยายผลได้

การนำเสนอภาพรวมความรู้และความร่วมมือเพื่อการพัฒนาจังหวัดและภาพการสังเคราะห์จังหวัด
โดย ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย รองผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

1.2) การนำเสนอภาพการสังเคราะห์จังหวัด โดย อาจารย์บุญศรี จันทร์กลับ สำนักวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

การสังเคราะห์ข้อมูลจังหวัดนครศรีธรรมราช มีเป้าหมายเพื่อให้ได้ ช่องว่าง (gap) ที่ยังไม่ได้รับการ พัฒนา การสังเคราะห์ข้อมูลมีวัตถุประสงค์ของการสังเคราะห์หลักๆ อยู่ในส่วนของเรื่องการทบทวนข้อมูล ทัวไปของจังหวัด โดยมีขอบเขตระยะเวลาในการศึกษาข้อมูลอยู่ในช่วงปี 2550 ถึง ปี 2555 รวมถึงทบทวน ยุทธศาสตร์ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ภาครัฐให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ และในส่วนงานวิจัยเนื่องจากงานวิจัยที่ เคยทำมาในอดีตจนถึงปัจจุบันได้เน้นในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ช่วงปี 2550 ถึงปี 2555 ว่าได้ทำอะไรไปแล้ว และ เกิดอะไรขึ้นจะต่อยอดต่อไปได้อย่างไร สุดท้ายเป้าหมาย คือ ต้องการสังเคราะห์งานวิจัยบนพื้นฐานของข้อมูล และยุทธศาสตร์ของจังหวัด

การทบทวนข้อมูลของจังหวัด ยุทธศาสตร์จังหวัด งานวิจัยจังหวัด และนำผลที่ได้ทั้งหมดมาสรุป รวมกันเพื่อหาจุดสำคัญว่าแนวทางร่วมกันของทั้งสามส่วนเป็นอย่างไร และนำมาสังเคราะห์รวบรวมในลักษณะ ของงานวิจัยที่ได้คำตอบในลักษณะของช่องว่างที่เกิดขึ้น เนื่องจากจังหวัดนครศรีธรรมราชมีข้อมูล ทั้งในด้าน เกษตร ด้านคน ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการท่องเที่ยว โดยเฉพาะด้านเกษตรกรรมเป็นเรื่องที่สำคัญของจังหวัด นครศรีธรรมราช โดยภาพรวมยังคงมีประชากรจำนวนมากอย่างต่อเนื่องตลอด 5 ปีที่ผ่านมา รายได้สูงขึ้นเรื่อยๆ จากภาคการเกษตรที่พัฒนาต่อเนื่อง ทำให้ลักษณะรายได้มวลรวมของทั้งจังหวัดสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และ จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น แต่ด้านสาธารณสุข ยังขาดบุคลากรในการรักษารวมถึงการดูแลทางด้านสาธารณสุข มากพอสมควร ตัวเลขเปรียบเทียบ เช่น แพทย์ สัตว์สวนบุคลากร 1 คน ต่อประชากร 5,660 คน แรงงานคน ต่างด้าว พบมากที่สุดคือ พม่า ข้อมูลอาชญากรรมลดลงแต่มีข้อสังเกตในเรื่องของปัญหายาเสพติด เพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา เนื่องจากเยาวชนยังขาดความรู้ซึ่งเป็นปัญหาของชุมชนทำให้มีการนำเข้า ของยาเสพติดเข้ามาในชุมชน

ด้านการเกษตร สินค้าหลักๆ อันดับหนึ่ง คือ ยางพารา อันดับสอง คือ มังคุด อันดับสาม คือ ข้าว อันดับสี่ คือ ปาล์มน้ำมัน ลองกองและพิชผลไม้ต่างๆ ในส่วนของสัตว์ทะเล มีการประมงชายฝั่ง มีการเพาะเลี้ยง นครศรีธรรมราชมีแนวโน้มที่จะเป็นฮับ (HUB) ด้านปศุสัตว์ คือ มีการรวมตัวในการเพาะเลี้ยงแพะ เช่น ที่อำเภอธำมธารและอำเภอเฉลิมพระเกียรติ ด้านป่าไม้มีแนวโน้มของตัวเลขค่อนข้างสูง แหล่งท่องเที่ยวมีเยอะ นักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นแต่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาส่วนใหญ่มักจะเป็นนักท่องเที่ยวในประเทศ นักท่องเที่ยวต่างชาติยังไม่มากนัก มีสินค้า OTOP

การทบทวนยุทธศาสตร์จังหวัด จากการเก็บข้อมูล ทั้งจำนวนโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ และข้อมูลยุทธศาสตร์แผน 4 ปี ในอดีตจนถึงปัจจุบันยุทธศาสตร์ที่ได้รับนโยบายและงบประมาณ อันดับ1 คือ เรื่องการพัฒนาการเกษตร อันดับ 2 คือ การพัฒนาคนและสังคม อันดับ 3 คือ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อันดับ 4 คือ เครือข่ายชุมชน และอันดับ 5 คือ การท่องเที่ยว เรียงลำดับตามจำนวนโครงการของจังหวัดที่ได้รับงบประมาณสนับสนุน

ในส่วนของงานวิจัยแบ่งเป็นมิติคัลๆ กับยุทธศาสตร์จังหวัด มิติแรก คือ ด้านคนและสังคม พบว่างานวิจัยที่ได้เก็บรวบรวม จะเน้นงานวิจัยที่ได้รับเงินทุนจากสถาบันหลัก เช่น สกว. วช. และ สกอ. ซึ่งเป็นงานวิจัยที่เน้นในเรื่องการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ (ไม่นับรวมวิทยานิพนธ์ หรือไม่นับรวมบทความของนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่) เพื่อเป็นการตอบโจทย์จากนโยบายให้สอดคล้องกับเงินงบประมาณและกับสิ่งที่ยุทธศาสตร์ได้กำหนดไว้หรือไม่ จากการรวบรวมรายละเอียด สรุปได้ว่า ด้านคนและสังคม งานวิจัยส่วนใหญ่จะเน้นด้านการศึกษาและการพัฒนาชุมชน ด้านการเกษตรจะเน้นการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่างๆ เน้นในเรื่อง ทรัพยากรน้ำ เพราะเรามีลุ่มน้ำปากพนัง ทำอย่างไรให้ลุ่มน้ำปากพนังยังคงอยู่ และเป็นแหล่งที่พึ่งพาให้กับชาวบ้านได้ต่อไป รวมถึงในมิติของการท่องเที่ยว จะเน้นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ นครศรีธรรมราชมีแหล่งธรรมชาติที่ควรรักษาเอาไว้ค่อนข้างเยอะมาก ดังนั้นทำอย่างไรให้คงอยู่แล้วเป็นแหล่งท่องเที่ยวให้หลายๆ คนได้มาเที่ยว รวมถึงการทำ Database ในส่วนของฐานข้อมูล ข้อมูลที่ใช้ในการต่อยอดหรือเอาไปพัฒนาต่อไป ด้านอื่นๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม การค้า ซึ่งการค้าจังหวัดนครศรีธรรมราชจะเกี่ยวเนื่องจากภาคเกษตรและภาคการท่องเที่ยว ซึ่งจะเป็นแนวโน้มที่ดีในการพัฒนารายได้ที่สูงขึ้น

จากข้อมูลทั้งหมดพบว่ามีภาวะวิเคราะห์ผลออกมาในลักษณะของช่องว่างที่เกิดขึ้นคือ ช่องว่างที่ต้องการการสนับสนุนและแก้ไขต่อไป การสนับสนุนเพียงอย่างเดียวคงไม่ได้ บางครั้งมีปัญหาที่ต้องแก้ไขรวมถึงเมื่อดีขึ้นแล้วก็ต้องพัฒนาต่อเนื่อง สำหรับรายละเอียดจะแยกเป็นมิติเช่นเดียวกัน คือ ด้านการเกษตรพบว่า ช่องว่างในด้านการสนับสนุนองค์ความรู้ เงินทุน และปัจจัยการผลิตที่ยังน้อยอยู่ โดยเฉพาะในส่วนของยางพาราและปาล์มน้ำมัน 1) เรื่องการสนับสนุนด้านราคา โดยเฉพาะพืชเศรษฐกิจ ข้าวและยางพารา รวมถึงปาล์มน้ำมัน 2) การสร้างความเข้มแข็ง เพิ่มอำนาจการต่อรองให้กับสถาบันหรือการที่เกษตรกรมีอำนาจต่อรองให้ได้ราคาที่ดีขึ้น ยังขาดการสนับสนุนในเรื่องของการรวมกลุ่มที่เข้มแข็ง รวมกันเองเป็นส่วนใหญ่เงินลงทุนได้จากการสนับสนุน การแก้ไขมลพิษที่ปล่อยสู่สิ่งแวดล้อมหรือธรรมชาติ ยังมีการปล่อยของเสียจากร้านค้าโรงงาน หากไม่มีมาตรการที่ดีพอย่อมส่งผลกระทบต่ออนาคตและธรรมชาติที่ดีของนครศรีธรรมราช

ด้านคนและสังคม ภาครัฐให้การสนับสนุนแต่ยังขาดในเรื่องการให้ความรู้ ให้เขามีรายได้ให้ช่วยเหลือตัวเองในลักษณะของการพึ่งพาตัวเอง รวมถึงการรักษาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อจะได้ดำเนินชีวิตอยู่และทำธุรกิจหาเลี้ยงชีพได้ต่อไป ส่วนที่ยังต้องการการสนับสนุนอย่างเต็มที่ คือด้านสาธารณสุข คือ ยังต้องการแพทย์พยาบาล ในพื้นที่ รวมถึงยาเสพติดที่ยังต้องการมาตรการที่เข้มงวด และการสร้างความเข้มแข็งในครอบครัว เพื่อเป็นรั้วให้ป้องกันตัวเองได้ ด้านอื่นๆ เช่น ด้านการขนส่ง (logistic) หุ่นยนต์เป็นอำเภอที่น่าสนใจโดยมีจุดยุทธศาสตร์ของเส้นทางการขนส่ง มีสถานีรถไฟขนส่งและมีลานคอนเทนเนอร์แต่ยังไม่ได้มีการพัฒนา หากมี

การบริหารจัดการในเรื่องสถานที่ ถ้ามีการทำให้นครศรีธรรมราชสามารถเป็นฮับ (HUB) ในส่วนของการขนส่งทางรถไฟของภาคใต้ได้จะส่งผลดีมาก แต่ต้องมีการร่วมมือและสนับสนุนของภาพรวมร่วมกัน

ด้านทรัพยากรสิ่งแวดล้อม เน้นในเรื่องการดูแลทรัพยากรจากหน่วยงานที่ดูแลกันอยู่แล้ว การดูแลอย่างต่อเนื่องคือ ต่อเนื่องแบบประสบความสำเร็จ เช่น เน้นการปล่อยน้ำเสีย เน้นการรองรับสถานการณ์หากมีการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศไม่ว่าจะเป็นน้ำท่วม ดินสไลด์ นครศรีธรรมราชเป็นพื้นที่ที่มีภัยพิบัติทั้งดินสไลด์จากภูเขา การกัดเซาะจากชายฝั่ง รวมถึงน้ำท่วมในที่ลุ่ม ดังนั้นเป็นจังหวัดเดียวที่เจอหลายสถานการณ์ จะทำอย่างไรให้รองรับสถานการณ์และเยียวยาให้คนที่ได้รับประสบอุทกภัยต่างๆ อยู่ได้และช่วยเหลือตัวเองได้

การนำเสนอภาพรวมความรู้และความร่วมมือเพื่อการพัฒนาจังหวัดและภาพการสังเคราะห์จังหวัด
โดย อาจารย์บุญศรี จันทรกลับ สำนักวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

2) การเสวนา หัวข้อเรื่อง "การสร้างนครเข้มแข็งบนฐานความรู้"

การเสวนาหัวข้อเรื่อง "การสร้างนครเข้มแข็งบนฐานความรู้" เป็นการเสวนาในการมองมุมกว้างทางด้านเศรษฐกิจ ความเสี่ยง การจัดการกับโอกาส และประสิทธิภาพ ของจังหวัดนครศรีธรรมราช ต่อด้วยการเสวนาบทบาทภาคสังคมและภาควิชาการ

2.1) วิถีนคร โดย นายทรงพล สวาสดิ์ธรรม รองผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช

จังหวัดนครศรีธรรมราชให้ความสำคัญกับการพัฒนาเรื่องต่างๆ บนฐานความรู้ โดยปัจจุบันส่วนจังหวัดได้ร่วมมือกับทางมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์นำผลวิจัยจากห้องสู่ห้องไปสู่นานา ลงไปสู่สวน โดยนำเอาผลการวิจัยนวัตกรรมใหม่ในหลายๆ เรื่องที่ก่อประโยชน์กับประชาชนไปใช้เพื่อพัฒนาจังหวัด ทั้งนี้ ในอดีตการลงพื้นที่เก็บข้อมูลงานวิจัย มักจะเกิดคำถามตามมาว่าประชาชนจะได้อะไร งานวิจัยจะสามารถใช้ประโยชน์ได้จริงหรือไม่ การทำความเข้าใจกับประชาชนถือเป็นเรื่องสำคัญ แต่หากมีแต่ใช้อำนาจตามระบบสั่งโดยผู้ว่าราชการจังหวัดนายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ก็สามารถทำได้แต่จะไม่ได้ข้อมูลที่แท้จริง การทำงานวิจัยในพื้นที่จะเห็นพลังของข้อมูลว่ามีพื้นฐานของความรู้ที่ชัดเจน

ในการพัฒนาต่างๆ ต้องอยู่บนฐานของความรู้ ซึ่งมาจากการวิจัยและอีกหลายๆ ส่วน ทำอย่างไรให้ งานวิจัยเกิดประโยชน์กับประเทศและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน การฟังความคิดเห็นของประชาชน ชาวบ้าน เป็นสิ่งสำคัญ บางอย่างไม่ใช่ความต้องการที่แท้จริงแต่เป็นการเลียนแบบ บางอย่างเป็นความคิดว่า น่าจะใช่ แต่ยังไม่ชัดเจนอีกหลายอย่าง ตั้งแต่เรื่องศักยภาพ เรื่องตลาด และเรื่องอื่นที่ผสมผสานกัน ขณะเดียวกันบางอย่างสะท้อนจากที่ไม่มีฐานคิดเรื่องของการวิเคราะห์จากข้อมูลจริงๆ แต่เป็นความรู้สึกตาม กระแส ไม่ได้เป็นเรื่องที่อยู่บนฐานข้อมูลและความรู้จริง จุดหนึ่งก็คือว่าเป็นผลจากหลักคิดในเรื่องของการวิจัย ชุมชน คือ การนำเสนอที่มีหลักเกณฑ์คิดวิเคราะห์จากรูปแบบของการวิจัย นำไปสู่ผลผลิตจริงในเชิงการบริหาร จัดการกับองค์ความรู้ที่หลากหลายในส่วนงานวิจัยไปสู่การปฏิบัติจริง สำหรับจังหวัดนครศรีธรรมราช ต้องอยู่ บนพื้นฐานความรู้และข้อมูลหลายๆส่วนผสมผสานกัน ทั้งนี้หากมองไปที่ศักยภาพของจังหวัดจะพบว่ามีปัจจัย ต่างๆ อาทิ การมีปัจจัยพื้นฐานต่างๆที่ส่งเสริมต่อการพัฒนา มีสถาบันการศึกษาจำนวนมาก มีองค์ความรู้และ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวบ้านอยู่จำนวนมาก ตลอดจนมีภาคเอกชนที่เข้มแข็ง ทำอย่างไรให้สิ่งต่างๆเชื่อมโยง และได้มาทำงานร่วมกัน สิ่งเหล่านี้ต้องมาผนวกกันทุกภาคส่วนในจังหวัดต้องทำงานร่วมกัน ประเด็นใดเกี่ยวกับ หน่วยงานใดก็เชิญมาคุยมาทำงานร่วมกัน หากสามารถอาศัยพลังความร่วมมือ พลังองค์ความรู้รวมถึงพลังการ บริหารจัดการที่ดีจะเป็นจุดสำคัญสำหรับการพัฒนา นครศรีธรรมราชมีพื้นฐานที่ดีแต่ก็ด้านหนึ่งของงานวิจัย ในหลายหน่วยงานเมื่อทำโครงการวิจัย ชุมชนได้อะไรยังไม่รู้ ชุมชนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัย นักวิจัย ต้องพยายามปรับหลักคิดในการทำงานวิจัยให้ชัดเจนนำไปสู่ความร่วมมือทุกภาคส่วน สร้างองค์ความรู้ และ การบริหารจัดการ

การดำเนินงานทางด้านการวิจัยในระดับจังหวัดนั้นพบว่าไปได้เยอะพอสมควรและการนำเอาผลการวิจัย ไปใช้เป็นรูปธรรมนั้นมีมากขึ้น หลังจากนั้นต้องดูกันต่อไปว่าจะเดินหน้าต่อไปอย่างไร ต้องทำอะไรเพื่อขยาย ผลการวิจัยให้เกิดประโยชน์ การนำหลักคิดงานวิจัยมาสร้างชุมชนเข้มแข็ง มีเศรษฐกิจฐานรากเชื่อมโยงกับ แผนพัฒนาจังหวัด ทำอย่างไรให้ประชาชนเห็นว่าถ้าทำแล้วจะได้ประโยชน์จริงๆ คือ ต้องทำให้ประชาชนรู้สึก ว่าทำแล้วได้ประโยชน์จริงๆ โดยรูดจากชุมชนฐานล่างตามระบบ แก้ปัญหาความยากจนที่ต่ำกว่าเกณฑ์ ส่งเสริม ให้มีแผนพัฒนาตัวเองผนวกกับแผนชุมชน ทั้งนี้พื้นฐานสำคัญของการพัฒนาที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาอย่าง ยั่งยืน ต้องเริ่มจากการวิเคราะห์ตัวเอง มีข้อมูลจากภาคเอกชน ข้อมูลจากส่วนต่างๆมาประกอบ รวมถึงข้อมูล จากผลวิจัยมาผสมผสานกับหลักคิดของตัวเอง และเมื่อมีทิศทางที่ชัดเจน รัฐก็พร้อมสนับสนุนเพื่อให้เดินไปสู่ การแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน

2.2) โอกาสทางเศรษฐกิจของนคร โดย นายบุญทวี ริเริ่มสุนทร ประธานหอการค้าจังหวัด

นครศรีธรรมราช

ถ้ามองแผนที่นครศรีธรรมราชจะเห็นว่าพื้นที่ติดทะเล มีภูเขาที่มีความหลากหลายทางชีวลักษณะพืช พันธุ์ต่างๆ ทางวัฒนธรรมต่างๆ นครศรีธรรมราชในช่วง 50 ปีที่ผ่านมา ความเจริญรุ่งเรืองยังไม่มี การขนส่ง การเดินทางไปที่ต่างๆ ยากมากต้องใช้เวลานาน เดิมในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราชอยู่ในเขตการปกครองของ ขพค. หรือเป็นยุคคอมมิวนิสต์ ประมาณ 20 ปีเป็นพื้นที่ที่คอมมิวนิสต์ยึดครองและขณะเดียวกันช่วยปกป้อง รักษาตัวพืชพันธุ์ต่างๆ ให้อยู่ได้ ต่อมาเป็นยุคของเขาคูญ ซึ่งเป็นเหมืองแร่ดีบุกที่ใหญ่ที่สุดในภาคใต้และต่อมา เข้าสู่ยุคของนาุ้ง ยุคของยางพารา ยุคของจตุคาม และปัจจุบันเป็นยุคของปาล์มน้ำมัน

โครงสร้างทางเศรษฐกิจของนครศรีธรรมราช ลักษณะภูมิประเทศถือเป็นโอกาสหรือข้อได้เปรียบกว่า หลายๆ จังหวัด มีทั้งทะเล ภูเขา นักท่องเที่ยวเข้ามาก็สามารถเลือกท่องเที่ยวได้ในหลายรูปแบบ ตอนเช้าจะ นอนดูทะเลและตอนค่ำไปนอนดูดาวบนภูเขาเป็นต้น ซึ่งเป็นศักยภาพที่ยังไม่ได้ใช้ หากมองมาถึงสงครามโลก ครั้งที่สอง ทำให้อู๋ปูนถึงได้ขึ้นที่ท่าแพ นั่นเพราะอู๋ปูนเห็นถึงศักยภาพว่าเป็นจุดที่จะกระจายกำลังที่จะเข้ายึด ครองภาคใต้ทั้งหมด และช่วงที่อู๋ปูนไ้เข้ามาพัฒนาได้มีแผนจะทำมอเตอร์เวย์ทั่วประเทศเมื่อประมาณปี

2532 ประมาณ 4 พันกว่ากิโลเมตร จากเชียงรายไปถึงปาดังเบซาร์ ทางใจกำมองว่านครศรีธรรมราชมีศักยภาพ ได้ตัดถนนจากอำเภอทุ่งสงเข้ามาในเขตอำเภอเมือง เป็นมอเตอร์เวย์ 30 กิโลเมตร แต่โครงการต้องหยุดชะงักเนื่องจากรัฐบาลเจอวิกฤตเศรษฐกิจทำให้โครงการต้องยกเลิกไป ถ้าหากว่ารัฐบาลได้สร้างจังหวัดนครศรีธรรมราชน่าจะก้าวไปไกล แต่ยังไม่สายที่จะช่วยกันเรียกร้องและพัฒนาจังหวัดนครศรีธรรมราชต่อไป

เมื่อเปรียบเทียบกับด้านภูมิศาสตร์ของจังหวัดนครศรีธรรมราช กับจังหวัดเชียงใหม่หรือเปรียบเทียบกับจังหวัดสุราษฎร์ธานี จะเห็นว่าเป็นเมืองที่มีศักยภาพเหนือกว่า เพราะจังหวัดนครศรีธรรมราชมีประชากรที่มีคุณภาพและมีพื้นที่ที่หลากหลาย มีแหล่งท่องเที่ยว มีทรัพยากรมาก มีวัฒนธรรมที่แข็งแกร่ง มีการตลาดที่ใช้หลัก 4P คือ ตัว Place Price Promotion และ Person โดยที่ Price Promotion และ Person นั้น สามารถย้ายได้ แต่ Place ไม่สามารถย้ายได้ ด้านประชากรจังหวัดนครศรีธรรมราช มีประชากรประมาณ 1,700,000 คน ซึ่งเป็นจำนวนประชากรที่เหมาะสมกับพื้นที่

ในยุคปัจจุบันจังหวัดนครศรีธรรมราชแข็งแรงและเติบโตขึ้นพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชแบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ ช่วงโซนทะเลจากอำเภอขนอมถึงอำเภอหัวไทร มีพื้นที่ประมาณ 225 กิโลเมตร โซนตรงกลางเป็นโซนเขตที่ราบลุ่มปลูกข้าว ทำสวน และโซนเขตพื้นที่บนภูเขา มีอากาศที่ดี ถ้าจะเดินทางขึ้นภูเขา อุณหภูมิประมาณ 22-23 องศาเซลเซียส ตลอดทั้งวันซึ่งธรรมชาติแบบนี้หาที่อื่นไม่ได้ สามารถที่จะใช้ชีวิตแบบสบายๆ ได้ ขณะนี้ทางหอการค้าจังหวัดนครศรีธรรมราชได้ขอข้อมูลองค์ความรู้สำหรับการพัฒนาจากสถานทูตจีน และทางสถานทูตได้ให้แผนที่ของชาตินงมา เนื่องจากมีพื้นที่มีลักษณะติดทะเลเหมือนกันกับจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อให้เป็นแหล่งผลิตอุตสาหกรรมต่างๆ ต่อไป

2.3) บทบาทมหาวิทยาลัย โดย รศ.ดร.กานัน จันทรพรหมมา รองอธิการบดีฝ่ายวิจัย และเครือข่ายสังคม มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

บทบาทของมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ที่เกี่ยวกับงานวิชาการ ซึ่งรวมไปถึงการวิจัยและการบริการวิชาการเพื่อการพัฒนาพื้นที่ ในส่วนของวิสัยทัศน์มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ คือ เป็นองค์กรธรรมาภิบาล เป็นแหล่งเรียนรู้ เป็นหลักในถิ่น เป็นเลิศสู่สากล ส่วนที่สำคัญที่เกี่ยวข้องในเรื่องของการสร้างองค์ความรู้ถือเป็นจุดที่สำคัญ ในฐานะที่มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ก่อตั้งขึ้นมา โดยภาพรวมการเกิดมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์นั้นจะแตกต่างจาก การเกิดมหาวิทยาลัยอื่นๆ เช่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น หรือแม้แต่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่เกิดขึ้นจากนโยบายของภาครัฐในการกระจายโอกาสไปสู่ภูมิภาค แต่การเกิดของมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์นั้นเกิดขึ้นจากความต้องการของชุมชน ของคนในพื้นที่ ซึ่งเป็นหลักคิดที่สำคัญ ที่นำไปสู่ในเรื่องของวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยที่จะเป็นแหล่งเรียนรู้ เป็นหลักในถิ่น เป็นเลิศสู่สากล คงไม่ใช่เฉพาะในจังหวัดนครศรีธรรมราชอย่างเดียว ในฐานะที่มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ภาคใต้ตอนบน เป็นนโยบายของมหาวิทยาลัยที่ในฐานะที่มหาวิทยาลัยอยู่ในพื้นที่ของจังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนั้นจะเน้นมาที่จังหวัดนครศรีธรรมราชแล้วค่อยขยายออกไปตราบนี้เป็นจุดที่สำคัญ

เพราะฉะนั้นในส่วนที่มหาวิทยาลัยจะเป็นแหล่งเรียนรู้ เป็นหลักในถิ่น การเป็นเลิศสู่สากล ถือว่าเป็นเรื่องปกติของสถาบันอุดมศึกษาหรือความเป็นมหาวิทยาลัยที่จะมุ่งสู่ในเรื่องของความเป็นสากล ซึ่งขณะนี้มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ได้ครบ 20 ปี แล้ว เริ่มนับจากปี 2535 ถึงปี 2555 โดยในช่วงปี 2535-2540 นั้นเป็นยุคที่มหาวิทยาลัยสร้างโครงสร้างพื้นฐาน และเริ่มรับนักศึกษาในปี 2541 เป็นปีแรก ต่อมาในปี 2541-2545 มหาวิทยาลัยจะเน้นในเรื่องของการผลิตปริญญาตรี ทั้งที่มหาวิทยาลัยจะมีหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ตั้งแต่ปี 2543 ซึ่งตอนนั้นมุ่งในเรื่องของการผลิตบัณฑิตเป็นหลัก และปี 2546-2549 เป็นยุคของการเริ่มเข้าสู่การเป็นมหาวิทยาลัย นั้นหมายความว่า สามารถที่จะทำมหาวิทยาลัยให้เป็นมหาวิทยาลัย คือ มีหลักสูตรที่ครบทั้งปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก และเป็นจุดของการที่เริ่มมีการวิจัยในปี 2545 มีบัณฑิตศึกษาทำให้มหาวิทยาลัยสามารถทำงานวิจัยได้ สำหรับในปี 2550-2555 เป็นยุคของการพัฒนาของเดิมแล้วก็เร่งเสริม

ของใหม่ไปอุดรูรั่วต่างๆ เพราะฉะนั้นพอครบปีที่ 20 มหาวิทยาลัยจะเป็นมหาวิทยาลัยสมบูรณ์แบบ คือ Comprehensive University

ด้วยบทบาทของมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเพื่อการพัฒนาพื้นที่ จึงได้จัดตั้งกลุ่มวิจัยหรือหน่วยวิจัยขึ้นเน้นบริบทของความต้องการในพื้นที่ของจังหวัดนครศรีธรรมราชหรือในภาคใต้ตอนบน เช่น ในเรื่องของความหลากหลายทางชีวภาพ ในเรื่องของวิศวกรรมไม้ที่มุ่งเน้นในเรื่องของเทคโนโลยีไม้ เช่น ศาสตร์ด้านไม้ยางพารา หรือ พาราเวดเทคโนโลยี ซึ่งได้นำไปสู่เรื่องของเป็นหน่วยวิจัยความเป็นเลิศในอนาคตที่จะเอาไปใช้ประโยชน์ นอกจากนี้เป็นเรื่องของการใช้ไตรโคเดอร์มาในเรื่องของการรักษาโรครากเน่าต่างๆ สำหรับทิศทางของการพัฒนาที่จะขับเคลื่อนต่อไปในอนาคตของมหาวิทยาลัยนั้น จะมุ่งเน้นในเรื่องของการวิจัย มีเป้าหมายดังนี้ คือ 1) เพื่อความเป็นเลิศ 2) เพื่อสร้างองค์ความรู้ 3) เพื่อการตีพิมพ์เผยแพร่ 4) เพื่อเกิดรายได้ เป็นการวิจัยเชิงอุตสาหกรรม เชิงพาณิชย์ 4) เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาในของเชิงพื้นที่ ดังนั้นการวิจัยจึงเป็นเรื่องของเครื่องมือในการศึกษาและอาจนำไปสู่เรื่องของนโยบาย วันนี้จะเน้นไปที่ภาพรวมของผลงานวิจัยที่จะนำไปใช้ประโยชน์ นั่นคือ ในเรื่องของเชิงวิชาการ การสร้างองค์ความรู้เป็นสิ่งที่จำเป็นงานวิชาการขั้นสูง ถือเป็นการสร้างองค์ความรู้หรือเป็นการค้นพบนวัตกรรมใหม่ และต่อไปอาจจะนำไปสู่เรื่องของ การต่อยอดในเชิงพัฒนาที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในของเชิงชุมชนหรือเชิงนโยบายต่อไปได้ และในเรื่องของเชิงพาณิชย์ คำว่า Research to Industry หรือว่า Research to Money ตรงนี้เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มนำไปสู่ภาคอุตสาหกรรม

นโยบายการวิจัยของมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ใช้ในเรื่องของแหล่งเรียนรู้ โดยสร้างองค์ความรู้พร้อมกับเป็นแหล่งเรียนรู้ภายในมหาวิทยาลัย และการเป็นหลักในถิ่นเป็นจุดที่สำคัญ ขอยกตัวอย่างเช่น เมื่อปี 2543 ได้ลงไปในพื้นที่ อำเภอรอนดง จังหวัดสงขลา เพื่อที่จะไปถามชาวบ้านและชุมชนว่าคาดหวังอะไรจากมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ คำตอบที่ได้รับคือถ้ามีมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์แล้วเลี้ยงกุ้งต้องไม่ตาย ซึ่งเป็นจุดที่สะท้อนความคิดในเรื่องบริบทของมหาวิทยาลัย **ต้องเป็นหลักในถิ่น** ดังนั้นจึงนำมาสู่ในเรื่องของกระบวนการของการพัฒนางานวิจัยของมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ต้องเรียนให้ทราบว่ามหาวิทยาลัยแห่งนี้อาจจะไม่ใหญ่โตมากนัก อาจจะใหญ่โตในเชิงพื้นที่ แต่โดยจำนวนของอาจารย์แล้วจะมีประมาณ 300 กว่าท่าน เพราะฉะนั้นจึงใช้นโยบายที่ใช้คำว่าเล็กแต่แจ๋ว หรือ Small and Focus ในการกำหนดทิศทางของการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับในบริบทของความต้องการในพื้นที่ที่จะนำไปสู่ในเรื่องของแหล่งเรียนรู้ หลักในถิ่น และเป็นเลิศสู่สากล จุดสำคัญ นำมาสู่ในเรื่องของนโยบายวิจัยเชิงพื้นที่หรือการวิจัยท้องถิ่นเพื่อรับใช้สังคม ตรงนี้จะสอดคล้องกันพอดีกับนโยบายของทาง สกว. คือการมุ่งเน้นในเรื่องของ Area-Based

กลยุทธ์ในเรื่องของการวิจัยเชิงพื้นที่ที่ท่า คือ จะมีกลุ่มในพวกเครือข่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในเรื่องการวิจัยว่าประเด็นโจทย์วิจัยต่างๆ ต้องสอดคล้องกับความต้องการของในพื้นที่ๆ เช่น เครือข่ายนวัตกรรมการวิจัยสู่ฐานรากของ สกอ. การวิจัยภาครัฐร่วมเอกชน ที่ใช้อัตราส่วน 70:30 ในการร่วมกัน นวัตกรรมของการวิจัยแห่งชาติ เครือข่ายวิจัยภาคใต้ สภาวิจัยแห่งชาติ และการลงนามบันทึกความร่วมมือ (MOU) กับ สกว. ในขณะเดียวกันท่านรองผู้ว่าฯ ได้พูดถึงเรื่องของการวิจัยท้องถิ่นของ สกว. ซึ่งคล้ายๆ กับเป็นภาคประชาชนทำงานวิจัย ดังนั้นเป็นจุดสำคัญที่จะต้องมีการจัดการความรู้ให้เห็นภาพ แล้วก็นำไปสู่ในเรื่องของการเป็นแหล่งเรียนรู้ ก่อให้เกิดประโยชน์ในการเห็นคุณค่าของงานวิจัย

2.4) การขับเคลื่อนขบวนชุมชนอินทรีย์ โดย นายวิชม ทองสงค์ อดีตผู้ว่าราชการจังหวัด

นครศรีธรรมราช

เพื่อให้กระบวนการของการบริหารวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ประสบความสำเร็จ นอกจากมีผู้นำที่เข้มแข็งและมีทีมแล้วยังต้องมีเรื่องขององค์ความรู้ที่จะต้องใช้ เพื่อให้เกิดความร่วมมือกันสังคม ให้มองภาพชุมชนอินทรีย์เป็นเรื่องพื้นฐาน เป็นเรื่องชุมชนเข้มแข็ง การรับงบประมาณสนับสนุนชุมชนที่เข้มแข็งเท่านั้นที่สามารถทำได้ ทำอย่างไรให้ทุกชุมชนเข้มแข็งในลักษณะเชิงโครงสร้าง เพื่อรองรับงบประมาณที่เข้ามาตามนโยบาย

รัฐบาลที่เปลี่ยนทุกปีก็สามารถรับได้ ชุมชนอินทรีใช้ฐานใจเป็นหลักเพื่อเข้ามาถ่วงดุลของวัตถุนิยม เพราะฉะนั้นต้องเร่งเรื่องฐานใจให้มาก ตัวอย่างเช่น อาจารย์หมอบระเวศ วะสี ได้ให้ไว้ในเรื่องปฏิรูปประเทศไทยว่าต้องสร้างจิตสำนึกใหม่ ประเด็นเรื่องจิตสำนึกใหม่ต้องมีดุลยภาพ ระหว่างจิตนิยมกับวัตถุนิยม ซึ่งชุมชนมีโอกาสทำได้สูงเพราะมีฐานอยู่แล้ว ในระดับชุมชน ระดับหมู่บ้าน ชุมชนเรียกว่าเป็นข้อต่อ ถ้าชุมชนดีก็ต่อไปถึงครอบครัวที่อบอุ่น ไปถึงทรัพยากรมนุษย์ที่มีสมรรถนะ และเชื่อมต่อการพัฒนากับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถักทอกัน คือถักทอระหว่างชุมชนที่เข้มแข็งและถักทอกับท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพ เข้มแข็งกับประสิทธิภาพจะกลายเป็นฐานรากที่แข็งแกร่ง เมื่อฐานรากแข็งแกร่ง นายอำเภอก็เป็นแกนหลักในการที่กระตุ้นให้เกิดเต็มพื้นที่ทุกตำบล เมื่อเต็มพื้นที่ทุกตำบลจังหวัดเข้มแข็ง แต่ต้องขึ้นมาจากฐานชุมชนเพราะฉะนั้นเรื่องชุมชนอินทรีได้พยายามกันมาพอสมควร คือ เรื่องชุมชน ต้องทำต่อเนื่องไปเรื่อยๆ ต้องสร้างดุลอยู่ตลอดเวลา ระหว่างวัตถุนิยมกับจิตนิยม ถ้าเสียดุลเมื่อไหร่ไม่สามารถไปได้เพราะทุกอย่างต้องสำเร็จด้วยคน การสร้างเมืองน่าอยู่ต้องสร้างคนให้เก่งเมืองถึงน่าอยู่และยั่งยืน คน มีกาย วาจา ใจ ฐานใจสำคัญ มโนปุพพคมมา ฌมมา มโนเสฏฐา มโนมยา ธรรมทั้งหลายใจถึงก่อน ใจเป็นใหญ่ สำเร็จได้ด้วยใจ ถ้าใจถูกต้องก็เสร็จไปครึ่งหนึ่งแล้ว เหลือกายกับวาจา เพราะฉะนั้น ชุมชนอินทรี คือ เรื่องของการสร้างฐานใจ เอามาจากอินทรี 5 คือ ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา มีสติที่เป็นกองกลาง เป็นหัวใจสำคัญเบื้องต้นเป็นตัวคุม จากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ให้มีสติรู้ตัว ให้มีปัญญารู้คิด มีความเชื่อในสิ่งที่ดีงาม ศรัทธาคู่กับปัญญา และสมาธิคู่กับวิริยะ เพราะฉะนั้นอินทรี 5 ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ และปัญญา แยกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มกองกลาง Center Hub คือ สติ และคู่แรกคือศรัทธากับปัญญา อีกคู่ทำให้สำเร็จสมาธิแล้วก็ขยับใส่วิริยะเข้าไป คืออินทรี 5 คือชุมชนอินทรี ที่หลายคนเข้าใจว่าเป็นชุมชนปุ๋ยหมัก เนื่องจากทำอย่างจริงจังมา 4 ปี ได้ส่งเสริมให้พี่น้องประชาชนเขาพึ่งตนเองเป็นหลัก สิ่งที่ดีออกและทำได้ง่ายคือทำปุ๋ยหมัก ทำให้นครศรีธรรมราชเป็นเมืองเกษตรอินทรี บางหมู่บ้านมี 5-6 กลุ่ม เพราะเข้าใจว่าชุมชนอินทรีคือชุมชนปุ๋ยหมัก เรื่องคุณธรรม เรื่องอินทรี เป็นเรื่องคนและสังคม วิสัยทัศน์ให้เกิดชุมชนอินทรีที่เข้มแข็งเชิงโครงสร้าง เข้มแข็งเฉพาะกิจเป็นเรื่องๆ จึงต้องเอาองค์ความรู้เข้าไปใส่เหมือนกับเรื่องสุขภาวะที่ต้องมีสุขภาพองค์รวมที่ดีถึงจะแก้ปัญหาเรื่องพิษสุนัขบ้า แก้วโรคซาร์ โรคเอดส์ หรือโรคอะไรก็แล้วแต่เป็นเฉพาะเรื่องไป แต่ถ้าไม่มีฐานสุขภาวะที่ดีก็ไปไม่ได้ เพราะฉะนั้นชุมชนอินทรีจึงเป็นเรื่องใหญ่ เรื่องสำคัญ และทำได้ตลอดทั้งปี

การเสวนา "การสร้างนครเข้มแข็งบนฐานความรู้"

ประเด็นการแลกเปลี่ยนและข้อเสนอแนะ

1. นครศรีธรรมราชควรที่จะส่งเสริมกิจการด้านภูมิปัญญาและวัฒนธรรม เนื่องจากภูมิปัญญาของนครศรีธรรมราชเป็นภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมา มีความหลากหลายแต่ยังไม่ได้รับการสานต่อหรือว่าอนุรักษ์วัฒนธรรมต่างๆไว้ อาทิเช่น มีประเพณีวัฒนธรรมแห่ผ้าขึ้นธาตุ วัฒนธรรมหนังตะลุง ด้านความเป็นอยู่เนื่องจากอยู่ในเขตทะเล และด้านอาหาร มีอาหารพื้นบ้านที่เป็นอาหารสมุนไพรต่างๆ เป็นต้น ช่องทางหรือว่าโอกาสในการทำธุรกิจมองว่านครศรีธรรมราชมีช่องทางสี่ตัวเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนอยู่ คือ เกษตร อุตสาหกรรมเหมืองแร่ และ ค้าปลีกค้าส่ง ซึ่งสี่ตัวที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจนครศรีธรรมราช ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมแปรรูปเกษตรซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่สามารถทำได้ และควรที่จะพัฒนางานวิจัยในด้านต่างๆ ดังนี้

1) ผักและผลไม้กระป๋อง เนื่องจากจังหวัดนครศรีธรรมราชไม่มีโรงงานผักและผลไม้กระป๋อง วัตถุดิบที่มีในพื้นที่ส่งไปส่วนกลางทั้งหมด ขายเป็นวัตถุดิบธรรมชาติ

2) อุตสาหกรรมประมง จังหวัดนครศรีธรรมราชเคยมีโรงงานผลิตปลาแช่แข็ง แต่ต้องปิดกิจการไปเพราะเรือขนส่งไม่สามารถเข้าจอดที่ท่าเรืออำเภอปากพนังได้ หรือว่าอุตสาหกรรมนี้ได้รับการเปลี่ยนแปลง

3) อุตสาหกรรมยางพารา ไม้ยางพารายังเป็นอุตสาหกรรมที่แปรรูปไม่ถึงของเด็กเล่นและไม้ยางพาราส่งออกให้กับประเทศจีนเพื่อผลิตเฟอร์นิเจอร์ เป็นต้น ด้านอุตสาหกรรมยางพาราต้องมีนิคมอุตสาหกรรมยางพารา แต่ไม่สามารถตั้งได้เพราะมีผลประโยชน์ของผู้ประกอบการต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้องจึงควรผลักดันอีกครั้ง

4) อุตสาหกรรมการผลิต จังหวัดนครศรีธรรมราชมีเหมืองแร่ที่สำคัญเป็นวัตถุดิบต้นน้ำ เช่น ได้ส่งวัตถุดิบไปข้มไปยังประเทศรัสเซีย หรือประเทศอื่นๆ ซึ่งจะเน้นขายเป็นวัตถุดิบ ไม่ได้แปรรูป ไม่ได้สร้างมูลค่าเพิ่ม นครศรีธรรมราชไม่มีโรงงานผลิต มีเฉพาะโรงงานปูนซีเมนต์ ทั้งที่คุณภาพดินขาวของนครศรีธรรมราชเป็นดินขาวที่สามารถทำตัวเซรามิคต่างๆ ได้ดีมาก ถือว่าเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่สามารถทำได้

5) อุตสาหกรรมพลังงาน เนื่องจากนครศรีธรรมราช มีพื้นที่ติดทะเลและมีปริมาณลมที่เพียงพอที่สามารถทำเป็นอุตสาหกรรมได้

6) อุตสาหกรรมบริการ โรงพยาบาลมีทรัพยากรที่มาก ทางหอการค้าพูดถึงจังหวัดนครศรีธรรมราช กำลังดำเนินการเกี่ยวกับ Medical Hub ซึ่งโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์เป็นศูนย์การแพทย์ที่ใหญ่ แต่ Medical Hub หมายถึง การรวมทั้งแพทย์แผนไทยเรื่องการนวดไทยต่างๆ ประกอบกับนครศรีธรรมราชมีภูมิปัญญาแผนไทย แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์ที่จะจัดให้ดูดี สะอาด และน่าใช้บริการ ถ้าหากทำได้ จังหวัดสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับรักษาสุขภาพเข้ามาได้จำนวนมาก

7) สถานที่ออกกำลังกาย สนามกอล์ฟ จังหวัดนครศรีธรรมราชยังไม่มี ในขณะที่นครศรีธรรมราชมีประชากรมากและกำลังจะพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองของการท่องเที่ยว จึงถือเป็นโอกาสในการสร้างเพราะว่าคนปัจจุบันนี้แนวโน้มที่จะดูแลสุขภาพสูงขึ้น

8) ธุรกิจท่องเที่ยว โรงแรมต่างๆ ยังไม่ได้รับการพัฒนาให้ดูเป็นบูติกหรือเป็นเอกลักษณ์ของพื้นบ้าน ทางมหาวิทยาลัยหรือทางสถาบันวิจัยควรกำหนดรูปแบบทำเป็นสถาปัตยกรรม ที่เป็นรูปแบบของนครศรีธรรมราชเช่นเดียวกับจังหวัดเชียงใหม่ที่เน้นสถาปัตย์ล้านนา

9) งานศิลปะ ของที่ระลึก นครศรีธรรมราชมีงานฝีมือต่างๆ เช่น งานไม้ ช่างสิบหมู่ งานกระจูด เป็นต้น อยากให้ตั้งเป็น South Matt หรือว่าศรีวิชัยสไตล์ ถ้าหากสามารถทำได้ก็จะได้ประยุกต์เอาวัตถุดิบจากภาคเหนือหรือภาคอื่นๆเข้ามาพัฒนางานฝีมือได้อีกชิ้นหนึ่ง

10) ธุรกิจขนส่ง นครศรีธรรมราชเคยเป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์ และมี HUB และทางหอการค้า

จังหวัดนครศรีธรรมราชมีการรณรงค์สร้างท่าเรือ ซึ่งจะเป็นรูปแบบหนึ่งที่จะเปิดประตูหน้าบ้านของ นครศรีธรรมราช เข้าไปค้าขายกับต่างประเทศ หรือว่าลดต้นทุนด้านการขนส่ง ในเรื่องที่ต้องปรับปรุง นครศรีธรรมราชต้องปรับปรุงผังเมือง นครศรีธรรมราชมีถนนที่แคบ คดเคี้ยว ทิศทางปรับปรุงผังเมืองเป็น block block เอื้ออำนวยต่อการทำงาน ขณะเดียวกันคนนครศรีธรรมราช ไม่มีการรวมกลุ่ม ต่างคนต่างทำไม่ค่อยมาพูดคุยกัน จะทำอย่างไรให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้มาพูดคุยแลกเปลี่ยนทัศนคติ เปลี่ยนความคิดเห็นต่างๆ สำหรับเรื่องการค้าปลีก ค้าส่ง จังหวัดนครศรีธรรมราชมีห้างค้าปลีกที่ทันสมัยเข้ามาเพิ่มมากขึ้น สิ่งที่น่าเป็นห่วงคือ ผู้ค้าปลีกรายย่อยหากปล่อยให้ห้างค้าปลีกสมัยใหม่เข้ามาเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น โอกาสทางเศรษฐกิจเมือง นครศรีธรรมราช จากความคิดอันหลากหลายและความเชื่อมั่นในสภาพทางกายภาพและคุณภาพของคน นครศรีธรรมราชทั้งการปรับปรุงผังเมือง การสร้างท่าเรือ การส่งเสริมสถาปัตยกรรมไทย เป็นต้น

2. งานวิจัยเป็นงานที่ต้องทำต่อเนื่อง ที่ผ่านมามีบทบาทมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ได้สนับสนุนส่งเสริมให้มีการจัดตั้งเป็นกลุ่มวิจัยหรือตั้งเป็นหน่วยวิจัย ทิศทางการวิจัยจะสอดคล้องกับความต้องการของคนในพื้นที่ และนำไปบริการวิชาการต่อไป เช่น ในเรื่องกุ้งจะมีหน่วยความเป็นเลิศของกุ้ง หน่วยวิจัยกุ้งจะเน้นในเรื่องกุ้งกุลาดำ การผลิตพ่อแม่พันธุ์กุ้งที่ปลอดโรค โดยมีการทำงานวิจัยร่วมกันกับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยบูรพา และภาคเอกชน เป็นต้น ในเรื่องของธัญพืชปื๊ดเนื่องจากที่ผ่านมาได้เกิดปัญหาอุทกภัย และภัยพิบัติอื่นๆ ขึ้นในพื้นที่ ทางมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์จึงได้เริ่มดำเนินการพัฒนาเป็นโครงการวิจัย สนับสนุนการวิจัยเชิงพื้นที่ผ่านโครงการความร่วมมือ สำหรับในการเสริมสร้างสุขภาวะเป็นประเด็นในเรื่องใช้เลือดออก

3. ในการสร้างนครศรีธรรมราชเข้มแข็งบนฐานความรู้ จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นฐานอาชีพ ฐานทรัพยากร และฐานชุมชน จะต้องมีย่อยต่อ คือ ต้องเชื่อมรอยต่อกับทุกภาคส่วน หรือมีความร่วมมือกัน เช่น รอยต่อที่นครศรีธรรมราชกับรอยต่อที่กรุงเทพฯ ด้วยเป็นวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยกับสกว. ที่มุ่งเน้นในการสร้างความรู้สู่สากลและทางเลือกของสังคมไทยจึงเป็นการเชื่อมต่อกัน ถ้าทำได้สำเร็จก็ก้าวต่อไปได้ ที่ผ่านมาในเรื่องของการวิจัยเหมือนกับไร้รอยต่อ คือ อาจารย์ก็ทำงานวิจัยไป การพัฒนาก็พัฒนาไป องค์ความรู้ภาควิชาการ กระบวนการชุมชนก็ทำไป หรือการพึ่งตนเอง ถ้าจัดการตัวเองเสร็จแล้วไม่มีรอยเชื่อมต่อก็พัฒนายาก เพราะฉะนั้นมีความจำเป็นในการที่จะต้องมีรอยต่อ และจะต้องเชื่อมโยงกันในทุกภาค แต่ก่อนนี้การทำงานวิจัยเหมือนกับว่าคนภายนอกทำวิจัยแล้วชุมชนถูกทำ แต่ต่อไปในอนาคตเชื่อว่าชุมชนอาจจะต้องคิดทำวิจัยเอง หรือร่วมทำวิจัยเพื่อแก้ปัญหาของท้องถิ่น คือภาพในอนาคต เกิดความร่วมมือในทุกภาคส่วน

4. “ชุมชนอินทรีย์” การสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน ในการขับเคลื่อนใช้หลักชุมชนอินทรีย์ 5

คือ 1) มีคณะผู้นำที่เข้มแข็งอย่างมีคุณภาพและมีการสืบทอด นำกระบวนการเรียนรู้ของคนในชุมชน ทำความเข้าใจและกลับไปสร้างความเข้าใจจุดประกายความคิดนำไปสู่การทำประชาคม เพื่อเก็บข้อมูลกำหนดทิศทางผ่านครัวเรือนในชุมชน กำหนดยุทธศาสตร์ แผน โครงการต่างๆ และสืบทอดสู่เยาวชนรุ่นหลัง มีการฝึกอบรมกระตุ้นอย่างต่อเนื่อง 2) มีแผนแม่บทชุมชนพึ่งตนเองที่มีคุณภาพ เมื่อมีคณะผู้นำไปศึกษาทำความเข้าใจก็จะมีข้อมูลจากบัญชีครัวเรือนและข้อมูลอื่นๆ เอามาวิเคราะห์ร่วมกันกลายเป็นแผนแม่บทชุมชนพึ่งตนเอง ชุมชนเป็นผู้ดำเนินการเองทั้งหมด 3) มีการจัดการความรู้ชุมชน หรือ KM ชุมชน เป็นการดำเนินกิจกรรมการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติของหมู่บ้าน โดยใช้การจัดการความรู้ มีการถอดความรู้ได้องค์ความรู้ และส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้อย่างต่อเนื่อง 4) มีองค์กรการเงิน จะต้องสร้างให้มีขึ้นหรือถ้ามีอยู่แล้วก็ปรับปรุงพัฒนา หรือยกระดับให้มีคุณภาพมากขึ้น เป็นกลุ่มออมทรัพย์ ถ้าชุมชนมีทุนของตัวเองแล้วจะเป็นเครื่องมือที่พร้อมสำหรับดำเนินกิจกรรมพึ่งตนเองได้โดยไม่ต้องขอพึ่งใคร และ 5) มีการจัดการชุมชน ดำเนินกิจกรรมด้วยชุมชนเองตามที่กำหนดไว้ในแผน ส่วนงบประมาณของท้องถิ่น ของกรมและกระทรวงสามารถมาเติมให้กระบวนการชุมชนแกร่งยิ่งขึ้นได้ การสร้างชุมชนเข้มแข็ง ต้องปรับฐานคิดของคนจากการ

พึ่งพาผู้อื่น มาเป็นพึ่งพาตนเอง ความสำเร็จจะต่อเนื่องยั่งยืนต้องมี 3 รู้ คือ รู้ตนเอง รู้ชุมชน และรู้จักโลก สถานการณ์เปลี่ยนไปรู้ตนเองคอยทบทวนอยู่เรื่อย และรู้ชุมชนเกิดความรักความสามัคคี ความร่วมมือกัน ใช้หลักคุณธรรมสราณียธรรมและ อปรีหานิยธรรม คือมีฐานใจ 5 ฐาน ก็สามารถสร้างชุมชนเข้มแข็งเป็นรากฐานที่แข็งแกร่งในการพัฒนา

5. เรื่องการวิจัยทางวัฒนธรรมเป็นเรื่องสำคัญ ประวัติศาสตร์เมืองนครศรีธรรมราชยาวนาน นครแห่งธรรม ซึ่งน่าจะเป็นจุดสำคัญของดินแดนสุวรรณภูมิ ความเป็นมาที่ยาวนาน ถ้าพูดถึงก่อน พ.ศ. 500 ด้วยซ้ำไป มาถึงนับตามพหุรงค์ศรีวิชัย ไปจนถึงนครศรีธรรมราช เพราะฉะนั้นชื่อของนครที่แน่ชัดศรีวิชัยยังคลุมเครืออยู่ว่าจะอยู่ป่าเลมั้งหรือจะอยู่ไชยยา หรือนครศรีธรรมราชศูนย์กลาง เพราะฉะนั้นอยากให้ใช้ว่า ดินแดนตามพหุรงค์

6. ระบบนิเวศนครศรีธรรมราชโครงสร้างของฐานทรัพยากรถือเป็นจุดแข็ง ซึ่งจะพูดถึงแต่จุดแข็ง แต่ปัญหาการกัดเซาะเป็นการทำลาย ปัญหาความอ่อนไหวของโครงสร้างฐานระบบนิเวศที่สำคัญมากถ้าเราเร่งรัดการพัฒนา เน้นเศรษฐกิจ เน้นการขยายตัวมาก ฐานจะรองรับไม่ไหว ดังนั้นความเข้มแข็งของชุมชนควรจะต้องระมัดระวัง การขยายตัวของระบบเศรษฐกิจที่เชื่อมต่อกันทั้งแบบไร้พรมแดน จะนำไปสู่ปัญหาของการแย่งชิงทรัพยากรของส่วนต่างๆ ซึ่งอาจจะนำมาสู่ปัญหาความขัดแย้ง เพราะการขยายตัวเหล่านี้เป็นการขยายตัวเน้นเรื่องเศรษฐกิจอย่างเดียว แต่ความเข้มแข็งของการเปลี่ยนแปลงจะต้องให้ความสำคัญกับเรื่องของวัฒนธรรม ที่สำคัญยิ่งไปกว่านั้นคือเรื่องของการมีกลไกเชิงสถาบันจะกำกับควบคุมสิ่งเหล่านี้ แต่ในสภาวะปัจจุบันกลไกเชิงสถาบันต้องสร้างขึ้นใหม่ เพราะเป็นระบบที่ต้องเผชิญกับโลกกว้าง ดังนั้นกลไกทางสถาบันซึ่งมีหลายเรื่อง อย่างเช่นโครงสร้างเชิงกลไกสถาบันทำให้ดึงคนกลุ่มต่างๆ เข้ามาร่วมมือกันในการที่จะปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงที่เริ่มกว้างใหญ่กว่าที่ชุมชนอย่างเดียวอาจจะรับไหว ดังนั้นจึงต้องมีโซ่ข้อกลาง อาจจะมองไม่เห็นภาพชัดเจน เรื่องเหล่านี้คงจะต้องใช้กระบวนการวิจัย เพื่อช่วยยกระดับความเข้าใจและต่อยอดความรู้เพื่อให้เกิดความครอบคลุมมากขึ้น

3) การสรุปสังเคราะห์ โดย นายหน้งบุญธรรม เทอดเกียรติชาติ

“นครเรามีหวัง ABC สัจจะทำให้นครมีพลัง จังหวัดนครเริ่มดัง เรื่องนครดีดี สรุปว่านครต้องเข้มแข็งด้วยปัญญาซึ่งจะต้องแสวงหาไปตามวิถี วิถีนคร วิถีวิจัย ให้ชาวนครมีศักดิ์ศรี ภาคภูมิใจ เพราะมโนปุพพคมามา มโนเสฐฐา มโนมยา คนมีใจเป็นหัวหน้า และมีใจเป็นใหญ่ จะสำเร็จหรือไม่สำเร็จอยู่ที่ใจ ชาวนครใจใหญ่ เพราะในใจมีปัญญา ทั้งหมดสรุปว่าเชื่อมกันไม่ได้ คือร่วมมือกันไม่ได้ ต่างคนต่างเก่งเชื่อมกันไม่ติด ตามที่ รองผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช นายทรงพล สวาสดิ์ธรรม นำเสนองานวิจัยไม่เชื่อมโยง สาเหตุเพราะไม่มีภาพตราภาพต่อกัน ปฏิรูปประเทศไทยเอาเสรีภาพกับเสมอภาคขึ้นก่อน แล้วเอาภาพตราภาพไว้ข้างหลัง คนเราเมื่อปฏิบัติแต่สิ่งง่าย ๆ เมื่อมาปฏิบัติสิ่งที่เป็กลางมักจะยาก ทางที่พูดมาทั้งหมดเป็นทางสายกลาง มัชฌิมา แต่คนที่มักง่ายมักจะดูว่ายาก เรื่องที่อดีตผู้ว่า นายวิชม ทองสงค์ เกี่ยวกับอินทรีย์ 5 เรื่องสติแปลว่ารู้ทัน ปัญญาแปลว่ารู้เท่า แต่บางเรื่องเรารู้ทันแต่ได้ไม่เท่า ปัญญาเราต้องหาเพิ่มด้วยการวิจัย”

การสรุปสังเคราะห์ โดย นายหน้งบุญธรรม เทิดเกียรติชาติ

2.2 การนำเสนอผลงานวิจัย : 3 ฐาน 4 ห้องย่อย

เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้จากบทเรียนความสำเร็จ การกำหนดโจทย์วิจัยเพื่อการแก้ปัญหา และนำเสนอรูปแบบการขับเคลื่อนการพัฒนาโดยใช้ฐานความรู้ 3 ฐาน และแยกเป็นประเด็นในแต่ละห้องย่อย ดังต่อไปนี้

1. ฐานอาชีพ แบ่งเป็น 2 ห้อง คือ

ห้อง 1: เกษตรบนฐานชีวิตและการสร้างมูลค่าเพิ่ม

ผู้ดำเนินรายการประจำห้อง คือ รศ.ดร.สมพร ณ นคร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช อภิปรายและสังเคราะห์ข้อมูลโดย ผู้ทรงคุณวุฒิ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.อานันท์ กาญจนพันธุ์ และ ผศ.ดร.บัณฑิต อินดวงศ์ เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนความรู้จากบทเรียนความสำเร็จของเกษตรกรที่การใช้ข้อมูลรอบด้านและยกระดับการเรียนรู้ของเกษตรกรที่ช่วยให้เห็นโอกาสและทางเลือกในการทำอาชีพมากขึ้นและหารือเพื่อกำหนดโจทย์การวิจัยเพื่อแก้ปัญหา/เสริมสร้างศักยภาพในการประกอบอาชีพต่อไป มีการนำเสนอผลงานวิจัย 4 เรื่อง คือ

1) การทำนาแบบชีวภาพของชาวนาตำบลบ้านเพิง อำเภopakพนัง โดย นางอุไร จันจำปา

การปรับตัวของชาวนาในสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง ต้นทุนการผลิต ฤดูกาล และความต้องการของผู้บริโภคข้าว : กรณีศึกษาชาวนาบ้านเพิง ตำบลบ้านเพิง อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ระยะเวลาดำเนินการวิจัย 18 เดือน แบ่งวิธีการดำเนินโครงการออกเป็นดังนี้

1. การเตรียมทีมวิจัย กำหนดจัด 4 ครั้ง
2. การศึกษาความรู้และแนวทางในการแก้ปัญหา
3. การนำความรู้มาใช้ในการวางแผนแก้ปัญหา
4. การดำเนินงานตามแบบแผน
5. การวิเคราะห์ข้อมูลและการเขียนรายงานการวิจัย

คณะทีมวิจัยที่เป็นเกษตรกรในพื้นที่ทั้งหมด 13 ท่าน ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ตำบลบ้านเพิงเป็นตำบลหนึ่งของอำเภopakพนังเป็นแหล่งปลูกข้าวเป็นอยู่ข้าวอู่น้ำของจังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อก่อนทำนาแบบใช้แรงวัวกับแรงคนต้นทุนน้อย แต่ในปัจจุบันมีเทคโนโลยีเข้ามาทำให้ต้นทุนสูง เช่น รถไถ รถเกี่ยว มีการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมี จึงทำให้เกิดโรคระบาด ฝนไม่ตกตามฤดูกาล บางปีน้ำท่วม บางปีแล้ง เกษตรกรเปลี่ยนแปลงไปทำนาทุ่ง ปลูกปาล์มน้ำมัน แต่ไม่ได้ผลต้องกลับมาทำนาเหมือนเดิม การกลับมาทำนาปัจจุบันใช้ต้นทุนสูง ได้ผลผลิตไม่เหมือนเดิม ไม่มีตลาดผู้บริโภคว่าที่แน่นอน จึงมีการตั้งคำถามวิจัยว่า

1. การเปลี่ยนแปลงกรรมวิธีการผลิตของชาวนา จากอดีตถึงปัจจุบัน ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวกลายเป็นต้นทุนของชาวนาอย่างไร
2. การเปลี่ยนแปลงของฤดูกาลที่เกี่ยวข้องกับการทำนาเป็นอย่างไร ส่งผลกระทบต่อการทำนาอย่างไร
3. ตลาดผู้บริโภคข้าวเป็นอย่างไรบ้าง ชาวนาควรจะมีผลผลิตข้าวเพื่อตอบสนองผู้บริโภค กลุ่มไหน เพื่อเป็นเงื่อนไขพื้นฐานให้ชาวนาสามารถแก้ปัญหาตามข้อ 1 และข้อ 2 ได้
4. ชาวนาจะดำเนินการอย่างไรถึงจะสามารถคลี่คลายปัญหาทุกปัญหาดังที่กล่าวได้
5. ชาวนาจะจัดการกลุ่มอย่างไร ถึงจะสามารถใช้เป็นฐานในการเคลื่อนไหว สำหรับการเรียนรู้และแก้ปัญหาได้อย่างยั่งยืน

กิจกรรมที่ดำเนินการในระยะ 8 เดือน ที่ผ่านมา มีดังนี้ 1) จัดเวทีชุมชน หรือเวทีเปิดโครงการ เพื่อรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นสำหรับประเด็นในการค้นหาข้อมูลเชิงลึกต่อไป 2) การประชุมกลุ่มชาวนาในชุมชน เป็นการประชุมชาวนาในพื้นที่ เพื่อแลกเปลี่ยนพูดคุยถึงความเป็นมาในการทำนาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อค้นหาจุดเด่น และข้อจำกัดของการทำนาแบบเดิม ปัญหาของการทำนาสมัยใหม่ 3) สัมภาษณ์เชิงลึก โดยทีมนักวิจัยไปสัมภาษณ์ประชาชนในตำบล โดยเน้นไปที่คนเฒ่าคนแก่เกี่ยวกับวิธีการทำนาในอดีตของตำบลบ้านเพิง และกลุ่มคนที่มีความสามารถในการทำนาในอดีต และ 4) การไปศึกษาดูงาน โดยทีมวิจัยได้ไปศึกษาดูงานที่มูลนิธิข้าวขวัญ จังหวัดสุพรรณบุรี ครั้งที่ 1 เมื่อระหว่างวันที่ 25-28 กันยายน 2555 เกี่ยวกับเรื่องการคัดเมล็ดพันธุ์จากข้าวกล้อง การปรับปรุงบำรุงดิน การดูแลเมล็ดพันธุ์และตัวร้าย ครั้งที่ 2 เมื่อระหว่างวันที่ 21-23 พฤศจิกายน 2555 เรื่องการผสมพันธุ์ข้าว หลังจากไปศึกษาดูงานที่จังหวัดสุพรรณบุรีชุมชนได้ทำการคัดเมล็ดพันธุ์ข้าว โดยมีเจ้าหน้าที่ของศูนย์วิจัยข้าวมาช่วยและทำการเพาะข้าว โดยโรยเมล็ดข้าวกล้องและถมด้วยทราย หลังจากนั้นประมาณ 4 วัน เอาไปเพาะในกระถาง และอีกประมาณ 1 เดือน ทำการย้ายข้าวจากในกระถางไปดำที่นาเตรียมไว้ เวลาดำจะดำหลุมละต้น และในระหว่างนี้ทำจุลินทรีย์ ในการทำจุลินทรีย์ใช้ดินในพื้นที่และดินภูเขามาเปรียบเทียบกัน ส่วนมากจุลินทรีย์ในพื้นที่จะถูกกับพื้นที่ที่จะทำนา และจากการเปรียบเทียบพบว่า จุลินทรีย์ที่เอาดินจากพื้นที่เองดีกว่าดินที่เอามาจากที่อื่น หลังจากนั้นไปทำแปลงนารวม ก่อนที่จะหว่านจะมีการทำพิธีเชิญแม่โพสพลงนา ซึ่งปัจจุบันไม่ค่อยมีคนทำแล้ว จากนั้นทำการหว่านข้าวพื้นบ้านจำนวนทั้งสิ้น 11 พันธุ์ ใช้เวลาประมาณ 20-25 วัน จึงจะถอนไปดำพอดำเสร็จรอข้าวออกรวงประมาณวันที่ 19 กุมภาพันธ์ เริ่มเก็บได้ 2 พันธุ์ เพราะข้าว 11 พันธุ์จะสุกไม่พร้อมกัน

ผลการปฏิบัติการในแปลงรุ่นที่ 1 ได้เปรียบเทียบการแตกกอข้าว ข้าวสังข์หยดและข้าวกล้องสังข์หยด ซึ่งจะเป็นข้าวที่ขอเมล็ดพันธุ์มาจากพัทลุง แตกกอ 40 กอ ส่วนข้าวพื้นบ้านของชุมชนบ้านเพิง แตกกอประมาณ 28-45 กอ ข้าวที่หว่านในนารวม สังข์หยดแตกกอ 20-30 กอ และข้าวพื้นบ้านของบ้านเพิงแตกกอ 22-30 กอ ความสูงของต้นโดยเฉลี่ยเท่ากัน

การตลาดของผู้บริโภค มีตลาดสีเขียวของโรงพยาบาลมหาราชน ทุกวันศุกร์เวลาตีห้าถึงตีสิบ มีถนนคนเดินของอำเภอปากพนัง ทุกวันที่ 1 และวันที่ 15 ของเดือน จัดโดยเทศบาลเมืองปากพนัง และมีถนนคนเดินเมืองนครศรีธรรมราชทุกวันศุกร์และวันเสาร์ จากเวลา 16 นาฬิกา ถึงเวลา 21 นาฬิกา จัดโดยพาณิชย์จังหวัดเดือนละ 1 ครั้ง นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมการตลาดหมุนเวียนธงฟ้า จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดตรัง จังหวัดกระบี่ และในเดือนกุมภาพันธ์และเดือนมีนาคม 2556 ที่ผ่านมามีได้เข้าร่วมแสดงสินค้าโอท็อป จัดโดยเครือข่ายพาณิชย์จังหวัด สายไยรัก เมืองทอง และออก.

การจัดการกลุ่ม มีสมาชิกจำนวน 32 คน ประชุมทุกวันที่ 15 ของเดือน ศึกษาการเจริญเติบโตของข้าวในนาาร่วมกัน แลกเปลี่ยนปัญหาการทำนาของแต่ละคน การบริหารกลุ่มให้เข้มแข็ง โดยให้ชาวนาในกลุ่มร่วมกันทำ ต้องการเป็นพื้นที่ผลิตอาหารปลอดภัย ข้าว ผัก ปลา มีศรัทธาต่อพระแม่โพสพ มีความรู้หลังจากที่ศึกษาด้วยตัวเอง ได้เปลี่ยนวิธีคิดมาเป็นการพึ่งตัวเอง การเปลี่ยนแปลงของตัวเอง เมื่อก่อนไม่กล้าพูดไม่กล้า

แสดงออก ปัจจุบันกลายเป็นคนที่กล้าพูด กล้าทำ กล้าแสดงออกเน้นภาคปฏิบัติไม่เน้นภาคทฤษฎี ต่อไปเมื่อการวิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมอาจจะดีขึ้น โครงการได้ดำเนินการไปแล้ว 8 เดือน และต้องทำต่อไปจนจบโครงการ ผลจากการดำเนินโครงการนี้น่าจะปรับเปลี่ยนวิถีของชาวบ้านได้ไม่มากนักน้อย ซึ่งปัจจุบันชาวบ้านหวังแต่จะทำให้ได้ผลผลิตสูง ไม่คำนึงถึงรายจ่าย ไม่คำนึงถึงการใช้ปุ๋ยเคมี การใช้สารเคมี ในอนาคตข้างหน้าจะทำให้ต้นทุนสูง สภาพดินหรือสภาพสิ่งแวดล้อมจะเสียไป

2) การฟื้นฟูพื้นที่น้ำท่วมด้วยการทำเกษตรแบบผสมผสาน โดย นายชัยณรงค์ คงเกื้อ

โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การทำการเกษตรแบบผสมผสานและยั่งยืนบนพื้นที่นาทุ่ง ระยะเวลาวิจัย 18 เดือน คณะวิจัยเป็นทีมวิจัยที่เป็นเกษตรกรอยู่ภายในพื้นที่ทั้งหมด 14 คน และมีผู้อาวุโสในชุมชนมาเป็นพี่ปรึกษา คือ ผู้ใหญ่บ้านและ ผอ.มหาลัยชีวิต ได้รับการสนับสนุนจาก สกว. ท้องถิ่น โครงการวิจัยตั้งอยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 8 บ้านเนินหนองหงส์ ตำบลเกาะเพชร พื้นที่บริเวณนี้อยู่ในเขตโซนน้ำเค็ม ซึ่งได้ถูกกำหนดจากภาคส่วนราชการโครงการพัฒนาลุ่มน้ำปากพนัง ชุมชนเนินหนองหงส์ ก่อนปี 2530 อยู่ในระบบนิเวศน้ำกร่อยหรือระบบนิเวศ 3 น้ำ เมื่อปี 2531 รัฐได้มีการเข้ามาส่งเสริมการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ประมาณปี 2547 ทรัพยากรต่างๆ เริ่มเสื่อมโทรม น้ำเริ่มเน่าเสีย การปิดประตูระบายน้ำทำให้ด้านหนึ่งเป็นน้ำเค็มอีกด้านหนึ่งเป็นน้ำจืดที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ทำให้เกิดปัญหาชุมชนบ้านเนินหนองหงส์น้ำเค็มจัด และมีปัญหาเรื่องทรัพยากรเสื่อมโทรม การหมักหมมจากการทำนาทุ่ง ชุมชนจึงคิดหาทางออก เนื่องจากเห็นว่าทรัพยากรในพื้นที่เริ่มมีปัญหา น้ำเค็ม ดินเค็ม สัตว์น้ำที่เคยมีอยู่ในแม่น้ำลดลง และปัญหาที่ตามมาคือปัญหาหนี้สิน จากการทำข้อมูล พบว่า 116 ครอบครัว ในหมู่ที่ 8 ตำบลเกาะเพชร มีหนี้สินเฉลี่ยประมาณ 2 แสนบาทต่อครัวเรือน ซึ่งหลังจากเลิกทำนาทุ่งไปแล้ว คนในพื้นที่ออกไปทำงานรับจ้างก่อสร้าง จับกังจ้างในจังหวัดกระบี่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี (เกาะสมุย) ส่งผลทำให้เกิดปัญหาครอบครัวแตกและคนแก่อยู่กับบ้านขาดความรักและความอบอุ่น หลังจากนั้นเป็นเรื่องกระบวนการของความคิดที่จะหาทางออกของชุมชน ทำอย่างไรเพื่อแก้ปัญหาให้กับชุมชน จึงเกิดเป็นงานวิจัยซึ่งมีวัตถุประสงค์ดังนี้ คือ เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการทำเกษตรบนพื้นที่นาทุ่งและพื้นที่ต่อเนื่อง ซึ่งหมายถึงพื้นที่ที่รกร้างว่างเปล่าที่สามารถทำได้ เกิดคำถามว่าดินเค็มแล้วการแก้ปัญหาดินเค็มจะแก้ได้อย่างไร ดินเค็มมาจากไหน กลุ่มพืชที่สามารถปลูกได้ในพื้นที่ดินเค็ม สามารถปลูกพืชอะไรได้บ้าง การปรับปรุงและการบำรุงดินจะมี 2 ปรับ คือ ปรับปรุงดินเค็มจะปรับปรุงด้วยอะไร ด้วยวิธีไหน และถ้าปรับปรุงแล้วบำรุงดินอย่างไรใช้ 2 คำร่วมกัน คือ ปรับปรุงและบำรุงดิน พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นบ่อทุ่ง พื้นที่รอบบ่อจะเป็นน้ำเค็มเพราะฉะนั้นน้ำจืดที่จะใช้ในการเกษตรมีอยู่ในบ่อทุ่ง แล้วเราจะสามารถกักเก็บน้ำจืดในบ่อเพื่อที่จะนำมาใช้ในการเกษตรตลอดปีได้อย่างไร จึงลองศึกษาว่าถ้าจะเลี้ยงสัตว์น้ำ หรือปลูกพืชในบ่อสามารถทำได้ไหม แล้วจะปลูกพืชอย่างไร หลังจากนั้นจึงได้ศึกษาและนำข้อศึกษาทั้งหมดไปลองปฏิบัติจริง

ประเด็นโจทย์วิจัยที่ศึกษา คือ ดินเค็ม และการแก้ปัญหาดินเค็ม ชนิดของพืช และการปรับปรุงบำรุงดิน การเลี้ยงสัตว์น้ำและการปลูกพืชในบ่อทุ่งร้าง และก่อนที่ศึกษามีการตั้งนิยามเพื่อที่จะไม่ให้หลงทิศหลงทางเนื่องจากทีมวิจัยเป็นเกษตรกร ระบบเกษตร คือ ลำดับขั้นตอนการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ผสมผสาน เจอปัญหาคือคำว่า ระบบนิเวศน้ำกร่อย ซึ่งน้ำกร่อย หมายถึง ระหว่างน้ำเค็มกับน้ำจืดมาผสมกันเป็นน้ำกร่อย แต่บางทีเห็นว่าเอาน้ำจืดและน้ำเค็มมาขังไว้ที่เดียวกันถือว่าเป็นน้ำกร่อย แต่จริงๆ แล้วระบบนิเวศน้ำกร่อยของชุมชนในบางฤดูกาลเป็นน้ำเค็มบางฤดูกาลเป็นน้ำจืด แต่บางฤดูกาลน้ำมาผสมกันเองตามธรรมชาติ หลังจากที่ได้กำหนดและทบทวนงานวิจัย ที่ผ่านมามีเกี่ยวข้องกับในพื้นที่ เช่น โครงการสิทธิชุมชนศึกษา ประเด็นลุ่มน้ำปากพนัง ทำโดยคุณสันติชัย ชายเกตุ ในงานวิจัยเขียนไว้ว่าฐานทรัพยากรที่สำคัญในลุ่มน้ำปากพนัง คือ ระบบนิเวศน้ำกร่อย ซึ่งจะก่อให้เกิดกับทุกอาชีพในพื้นที่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน หลังจากมีโครงการขึ้นมาระบบนิเวศน้ำกร่อยหายไป จึงทำให้ชุมชนเกิดปัญหา

โครงการที่สอง คือ เป็นโครงการศึกษาผลกระทบจากการเปิดประตูระบายน้ำเพื่อคืนระบบนิเวศให้แก่ลุ่มน้ำปากพนัง ตอนนั้น ดร.ดำรง โยธารักษ์ เป็นหัวหน้าโครงการวิจัย พูดถึงเรื่องการประกอบอาชีพของชุมชนโดยใช้ฤดูกาลเป็นตัวกำหนด เมื่อฤดูกาลเปลี่ยน ระบบนิเวศน้ำกร่อยเปลี่ยน การเพิ่มของน้ำเปลี่ยน ชุมชนเกิดปัญหาในการประกอบอาชีพ และอีกโครงการ คือ งานวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม ตอนนั้นเป็นของสถาบันวิจัยสังคม มีอาจารย์สุริชัย หวันแก้ว เป็นหัวหน้าโครงการ ปัญหาที่พบ คือ ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ได้ส่งผลกระทบต่ออาชีพของชุมชนและมีผลต่อรายได้นำไปสู่การอพยพไปทำงานต่างถิ่น มีปัญหาความอบอุ่นของครอบครัวตามมา ในเรื่องของเป้าหมายเชิงคุณภาพ คำว่าอยู่เย็นเป็นสุข ซึ่งชุมชนกำหนดและได้เกิดขึ้น เป็นตัวชี้วัดที่ชุมชนกำหนดขึ้นมา โดยรายงานชิ้นนี้เขียนในเรื่องของความอยู่เย็นเป็นสุขแต่จะอยู่แค่ 4 มิติ มิติอันแรก คือ เรื่องของกายใจสุขภาวะ มิติทางสังคม คือ เรื่องของครอบครัวและชุมชน ซึ่งจะมองว่าถ้าชุมชน ครอบครัวอบอุ่น ไม่ทะเลาะกัน มีความสามัคคีเกิดขึ้นในชุมชน ชุมชนไม่มียาเสพติด นั่นคือมีความสุขของชุมชนเป็นตัวกำหนด ปัจจัยในการดำรงชีพของชุมชนต่างๆ เกิดขึ้นภายใต้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่สมบูรณ์ เศรษฐกิจที่มีความมั่นคง มีที่อยู่อาศัย มีที่ทำกินเป็นของแต่ละครอบครัว ซึ่งในมิติที่ 4 มองในเรื่องความเป็นธรรมและความยุติธรรม

ดัชนีคุณภาพความอยู่เย็นเป็นสุขของชุมชน หลักๆ คือ หนี้สินของเกษตรกร ซึ่งหนี้สินของเกษตรกรที่เกินตัวกำลังจะโดนยึดทรัพย์ คนเหล่านั้นจะเป็นทุกข์ไม่มีความสุข ผลกระทบจากโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ของรัฐที่ทำให้ชุมชนเกิดปัญหาเป็นภัยคุกคาม ซึ่งจากงานวิจัยได้มาคุยกันต่อ แต่พอมาดูงานพัฒนาในพื้นที่งานพัฒนาในพื้นที่ปรากฏว่าเมื่อปี 2522 คุณสวาท เอียดตน เป็นแกนนำชาวบ้านได้เล่าว่าเดิมพื้นที่เป็นพื้นที่การเกษตรมาก่อนภายหลังจึงเปลี่ยนเป็นนาุ้ง คุณสวาท เอียดตน ได้ทำในเรื่องของเกษตรยกร่องเป็นการเสริมรายได้ในครอบครัว หลังจากเลิกฤดูทำนา ต่อมาปี 2529 จากกระบวนการทางความคิดของ คุณณรงค์ คงมาก เกิดเป็นโครงการยกร่องให้กับคนที่อยู่ในชุมชน ในปี 2531 การเลี้ยงกุ้งกุลาดำเริ่มเข้ามาทำให้เกิดการน้ำเค็มรุกเข้ามาในพื้นที่เกษตร มีการทำถนนเพื่อที่จะเป็นแนวกั้นระหว่างน้ำเค็มอย่าให้เข้ามาในเขตบริเวณน้ำจืดเรียกว่า ถนน 48 ในปี 2552 ทางสมาคมคนรักถิ่น ได้เข้าไปศึกษาเพื่อส่งเสริมการทำเกษตรในพื้นที่นาุ้งร้างโดยใช้พืชพื้นบ้านเป็นยุทธศาสตร์ในการเข้าไปขับเคลื่อน จนได้เจอกับอาจารย์เลิศชาย ศิริชัย และได้เป็นการวิจัยของ สกว. ขึ้นมา หลังจากที่ได้วิเคราะห์งานวิจัยและพัฒนา ในพื้นที่มองว่าจริงๆ แล้วงานวิจัยน่าจะมาก่อนงานพัฒนา แต่ที่ผ่านมากลายเป็นว่างานพัฒนาเข้าไปก่อนแล้วมีการวิจัยศึกษาผลกระทบตามมา หลังจากที่มีงานพัฒนาเข้าไปพอศึกษาว่าเกิดผลกระทบ งานพัฒนากลับไม่มีใครเข้าไปเหมือนกับว่าทิ้งให้คนในพื้นที่รับกรรมไปคนเดียว คือ ทำให้มันและแล้วกลับไปหมดเลย เหมือนกับว่าไม่มีทิศทางที่ลงๆ มีแค่แผนที่ลุ่มน้ำสมมติว่าใครคิดได้ก็ใส่ลงไปแล้วก็พอเยอะมากก็ทิ้ง ทำให้เกิดปัญหาของชุมชนตามมา กระบวนการวิจัยที่ผ่านมาได้มีการประชุมวางแผน และทำการรวบรวมข้อมูลแลกเปลี่ยนประเด็น และหลังจากนั้นเพิ่มการพัฒนาด้านความคิดของชุมชน ด้วยการพาไปดูงานเกษตรธาตุ 4 เพื่อดูพืชที่เหมาะสมที่อยู่ได้มีอะไรบ้าง ไปดูงานที่สวนส้มโอสมุทรสงคราม เพราะคิดว่าพื้นที่ตรงนั้นเป็นพื้นที่ที่ระบบใกล้เคียงกัน เป็นดินเค็ม ดินเปรี้ยว หรือน้ำกร่อยไปดูว่าอาจจะนำมาปรับใช้อะไรได้บ้าง และไปดูเรื่องปัญหาดินเค็มที่จังหวัดเพชรบุรี ได้รับความคิดตรงนั้นมาในเรื่องของหญ้าแฝกมาแก้ดินเค็มได้ และมีการสัมภาษณ์ผู้เฒ่าผู้แก่ในพื้นที่แลกเปลี่ยนกันเพื่อที่จะทำให้รู้ที่มาที่ไป เมื่อรู้ที่มาที่ไปก็จะรู้ว่าตอนนี้เราอยู่ตรงไหน แล้วถ้าจะเดินไปข้างหน้าจะเดินไปอย่างไร เพราะฉะนั้นที่มาของชุมชนคือไปสัมภาษณ์ผู้เฒ่าผู้แก่ซึ่งมีความรู้มีประสบการณ์

หลังจากดูงานได้ไปสัมภาษณ์และนำข้อมูลมาทำแผนที่ขึ้นใหม่ โดยใช้แผนที่ของกรมพัฒนาที่ดิน และระบายสีแปลงของใครอยู่ตรงไหน ซึ่งได้เชิญเจ้าหน้าที่มาหาแนวทางสนับสนุนร่วมกับกลุ่มเกษตรกร เช่น ในการปรับปรุงบำรุงดิน คำตอบที่ได้รับ คือ เป็นพื้นที่อยู่ในเขตโซนน้ำเค็มไม่สามารถที่จะสนับสนุนได้ ทุกภาคให้ข้อมูลเหมือนกัน ทางกลุ่มจึงได้ไปแลกเปลี่ยนกับผู้รู้ซึ่งปัจจุบันท่านเป็นครู ทดลองทำหัวเชื้อ ทำน้ำหมัก

นำมาใช้ปรับปรุงดิน หลังการทดลองได้มีการติดตามผล หลังจาก 1 ปี ผลของการศึกษาที่ผ่านมาประวัติของบ้านเนินหนองหงษ์ พัฒนาการของดินในพื้นที่หลังจากที่ได้เก็บข้อมูลจากผู้เฒ่าเล่าความกัน เมื่อก่อนสามารถทำนาได้ประมาณ 200 กว่าปีที่แล้ว ต่อมาดินเริ่มเค็ม ดินที่เค็มช่วงหลังไม่ใช่ดินที่เค็มโดยธรรมชาติ แต่เค็มจากคนที่เอาน้ำเค็มเข้าไปไว้ในบ่อ และแช่ทิ้งไว้ 4-5 ปี หลังจากนั้นกึ่งร้างดินเริ่มดีขึ้นจึงปรับเปลี่ยนมาทำการเกษตรแทน เช่น ปลูกมะพร้าว ทำนาข้าว เลี้ยงวัว เนื่องจากพื้นที่ในชุมชนเดิมเป็นพื้นที่ทำการเกษตร และมีองค์ความรู้ในเรื่องการเกษตรอยู่ก่อนแล้ว ชาวบ้านจึงดึงกลับมา

จากการศึกษารวบรวมการแก้ปัญหาดินเค็ม คือ ใช้ปูนยิปซัม ใช้ธรรมชาติบำบัดและรักษาสภาพน้ำอย่าให้ท่วมขึ้นมากในพื้นที่ หลังจากที่ได้ฟังเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดิน และคนในชุมชน ถ้าน้ำท่วมขึ้นมากเหนือดิน ความเค็มที่อยู่ในดินชั้นล่างจะยกระดับขึ้นมาอยู่ข้างบน วิธีการแก้ปัญหาดินเค็มเหมือนกับโครงการแก่งดินของท่านในหลวง คือ ให้ฝนตกชะล้างลงไป แล้วสูบน้ำออกจากในบ่อ สุดท้ายน้ำจะจืด น้ำจืดที่กักเก็บไว้ได้เพื่อทำการเกษตร มีบางแปลงทดลองเลี้ยงปลาในบ่อ แต่เนื่องจากว่าเมื่อเลี้ยงจะเกิดปัญหากับน้ำ ดังนั้นจึงเป็นการเลี้ยงแบบธรรมชาติมีการปลูกผักบึงได้เพื่อเป็นที่อยู่ของปลาและเพื่อป้องกันการระเหยของน้ำ และมีการปลูกพืช โดยพืชที่ปลูกในช่วงแรกมีกล้วยน้ำหว้า ถั่วฝักยาว แตงกวา แตงร้าน ปัจจุบันมีมะนาวกับละมุดที่ปลูกเป็นอาชีพหลัก จากการที่ได้ทดลองปลูกบนคันบ่อกึ่งทั้งหมด รายได้จากผลผลิตมะละกอ มะนาว กล้วยน้ำหว้า ในแปลงซึ่งมีเนื้อที่ 4 ไร่ อาทิตยไม่ต่ำกว่า 1,500 บาท ได้จากพืชล้มลุก ซึ่งเป็นความภาคภูมิใจของคนที่ปลูกเหมือนกับที่เคยเป็นอัมพฤษ วันหนึ่งคิดว่าหมดหวังแล้วสุดท้ายตอนนี้สามารถลุกขึ้นเดินได้ ซึ่งอาจจะไม่มากมายเหมือนที่อื่น

ปัญหาของเกษตรกร คือ น้ำท่วมในบางฤดูกาลทำให้เกิดดินเค็ม และหนี้สินที่มีอยู่เดิมไม่สามารถที่จะมาลงทุนใหม่ได้ และโดนดอยที่รกส. ดังนั้นเวลาวางแผนต้องขยับไปที่ละก้าว ถ้าสมมติคนที่มียอดดิน 8 ไร่ ก็จะเริ่มที่ 3 ไร่ หรือ 2 ไร่ แล้วขยับไปแต่ละปีเพิ่มขึ้น ซึ่งเกษตรกรมีความตั้งใจ มีความรู้ และหน่วยงานต่างๆ มีความพร้อม ตอนนี้สิ่งที่เกิดขึ้นเหมือนเป็นเรือพระ คือถ้าไม่ลากก็ไม่ไป ดังนั้นต้องมีอะไรที่เข้าไปกระตุ้น สำหรับปัญหาที่รัฐเคยอ้างประจำเรื่องการแบ่งโซนน้ำเค็มไม่ควรจะเอามาอ้าง และเวลาให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนอาชีพควรจะมียกย่องให้ด้วย เพื่อจะได้ปรับเปลี่ยนอาชีพได้ง่ายขึ้น ปัจจุบันมีสมาชิกอยู่ 30-40 คน

3) การฟื้นฟูนาร้างของกลุ่มชาวนาตำบลนาทราย โดย นางจรรยา กิมพาร์

ตำบลนาทรายเริ่มการฟื้นฟูนาร้างเมื่อเห็นปัญหาในชุมชน ไม่ได้เริ่มจากการเป็นนักวิจัย แต่เริ่มจากชาวบ้านเจอปัญหาในพื้นที่ ผลกระทบมาจากโรงงานอุตสาหกรรม โรงงานยางพาราส่งออกไปยังญี่ปุ่น ที่มาตั้งที่ตำบลนาทราย 2 โรง เมื่อก่อนคนนาทราย มีการทำนา ปลูกผัก เลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ ใช้ควายในการทำนา ในปี 2529 โรงงานอุตสาหกรรมมาก่อสร้าง และสร้างเสร็จในปี 2530 ซึ่งทุก 15 วัน จะจ่ายค่าแรง ภายในโรงงานมีสินค้าตั้งแต่ชุดชั้นในจนถึงทองคำใช้ระบบเงินผ่อน เมื่อทำไปนานๆพบปัญหาว่าโรงงานเริ่มปล่อยน้ำเสียลงลำคลองทั้งที่โรงงานมีบ่อบำบัดน้ำเสีย ตอนแรกชาวบ้านไม่รู้แต่คนที่รู้เป็นคนที่ทำนาข้าว และคนที่ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน การปลูกข้าวจากที่ไม่มีแมลงก็เริ่มมีมากขึ้น คนมีปัญหาสุขภาพ มีผลตามตัว คนหนุ่มสาวเข้าโรงงานเยอะสองโรงงานรวมเป็นพันคน คนทำนาที่ยังเหลืออยู่บอกว่าคงจะไม่ได้ผลมันขายเพื่อนทั้งหมดแล้ว เพื่อนใส่สร้อยคอทองคำ นั่งรถมอเตอร์ไซด์ คนทำนาเริ่มทิ้งที่นาเหลืออยู่ไม่กี่ราย ที่นาหมู่บ้านที่ตัวเองอยู่เป็นหมู่ที่ 2 ยังเหลือแม่คนเดียว คนอื่นเขาทิ้งนากันหมด หลังจากนั้นมองว่าเป็นปัญหาที่ 4-5 ปีข้างหน้า นาข้าวไม่มีแล้ว ทั้งพื้นที่ทั้งหมด ลูกหลานเราจะอยู่อย่างไรต้องลำบากแน่ ก็เลยคิดว่าไม่ได้แล้วจึงชวนกันคุยกันในโรงงานว่า เราจะประท้วงกันดีไหมซึ่งไม่สำเร็จ คำตอบที่ได้คือรุนแรงไป และตอนนั้นพ่อเป็นหัวหน้าคนงานจึงได้ชวนหัวหน้าคนงานมาร่วมด้วยตกลงสำเร็จ โรงงานถูกปิดกิจการเรียบร้อย

หลังจากโรงงานถูกปิดกิจการปัญหาใหญ่ที่พบ คือ คนว่างงานเยอะมีหนี้สิน ที่ดินเริ่มเปลี่ยนมือไปหานายทุน เริ่มเปลี่ยนนาข้าวร้างไปเป็นสวนยาง นายทุนมากว้านซื้อเพราะว่าติดกับตัวเมือง จึงคิดว่าทำอย่างไรที่

จะทำให้พื้นที่เหล่านี้ไม่เปลี่ยนมือไปหานายทุน หลักการจัดการ คือ ต้องใช้ประโยชน์จากที่ดินและมองเห็นว่าเมื่อก่อนทำนาไม่ได้ข้าวอย่างเดียวแต่ได้ปลาได้อาหารและสิ่งแวดล้อมที่ดี ทำอย่างไรให้พื้นที่ได้ เมื่อก่อนเกิดน้ำป่า เกิดน้ำท่วม คนนาทรายไม่เคยเดือดร้อนเพราะว่ามีข้าวสาร มีผักมีปลา มีไม้ฟืน ไม่ต้องรอให้หน่วยงานราชการเอาข้าวไปแจกก็สามารถดำรงชีพอยู่ได้ แต่ตอนนี้คิดว่าจะฟื้นฟาร้าง คือหาที่นา ดูว่าของใครเป็นอย่างไรบ้าง ไปหาที่ดิน ไปขอระวางที่ดินมา ดูว่า ของ นาย ก นาย ข อยู่ตรงไหนบ้าง จึงขอยืมรถไถคันใหญ่ และเครื่องสูบน้ำโดยออกค่าน้ำมันกันเอง จากอบต. แต่มีข้อแลกเปลี่ยนว่าให้คนที่บางจากมาช่วยไถนา มาทำนาในพื้นที่นาทราย 100 ไร่ ฟรี โดยไม่ต้องจ่ายค่าเช่า แต่ต้องทำนาแบบอินทรีย์ ซึ่งถือเป็นข้อตกลงกัน ข้าวเหนียวดำที่นาทรายเป็นข้าวพื้นถิ่น มีพ่อค้าจากสามจังหวัดชายแดนภาคได้นำไปขายที่ตลาดมาเลเซีย ตอนแรกขายเป็นข้าวเปลือก ต่อมาชุมชนต้องการยกระดับโดยการบริหารจัดการเน้นการตลาดมากขึ้น ทำการแปรรูป การกำหนดราคา การหาตลาดรองรับจนเกิด แต่ต้องการขายภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ด้วย ช่วงที่กำลังฟื้นฟาร้างอยู่ถือว่าประสบความสำเร็จ แต่ยังไม่ถือว่าดีพอ จนได้เจอกับ ศ.ดร.บุญส่ง อาจารย์จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่มาดูความก้าวหน้าโครงการวิจัยของทาง สกว. ในพื้นที่นครศรีธรรมราช และส่งนักศึกษาไปที่นาทราย นักศึกษาไปเก็บข้อมูลเรื่องต้นทุนและกำไร ปรากฏว่าชาวบ้านไม่เคยเก็บบันทึก อยากจะรู้เรื่องโครงสร้างพื้นฐานเกี่ยวกับตัวชาวบ้าน อยากรู้ข้อมูลประชากร ข้อมูลแสดงความเสี่ยงเกี่ยวกับนาทราย เมื่ออาจารย์เดินทางมาที่นครศรีธรรมราชอีกครั้ง ได้พาอาจารย์ไปที่บ้านตัวเองและพาไปนาข้าว หลังจากที่ได้สอนกันไปสอนกันมาก็เรียนรู้และวิเคราะห์ชุมชนของตัวเองได้

ปัจจุบันถามว่านาทรายประสบความสำเร็จไหม จากคนที่เริ่มทำนาชุมชนของตนเอง ในชุมชนที่ทำอยู่ประมาณ 20 กว่าคน ตอนนี้พัฒนาไปถึงกว่า 200 กว่าคน 1,000 กว่าไร่ ถือว่าประสบความสำเร็จมาก ซึ่งไม่ได้ทำนาอย่างเดียว มีปลูกผัก เลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ ที่อื่นเขาใช้ยาฆ่าแมลงเยอะเชอร์ แต่นาทรายใช้การเลี้ยงเป็ด ชาวนาจะเว้นที่คันนาใหญ่ๆ เอาไว้ เอาคันนาเป็นทอง คือ ปลูกผักสร้างรายได้ ทุกคนที่ทำนาจะต้องตอบได้ว่าทำนา 1 ไร่ ได้ข้าวเท่าไร แปรรูปแล้วได้เท่าไร ทุกคนจะต้องมีการทำบัญชีครัวเรือน ไม่มีงบประมาณ ใช้กระดาษเหลือใช้จาก อบต. ใช้เก็บบันทึก ผู้ที่ช่วยเก็บบันทึกข้อมูลมีทั้งเด็ก ผู้ใหญ่บ้าน เมียผู้ช่วยเป็นต้น ช่วยเก็บข้อมูลโดยตนเองเป็นคนวิเคราะห์ โดยมีอาจารย์บุญส่ง คอยให้คำปรึกษา สอนทั้งเรื่องการตลาด การทำบาร์โค้ด มาควบคุมผลิตภัณฑ์ หากข้าวสารในถุงเกิดเชื้อสามารถบอกได้ว่าเป็นข้าวของชุมชนนาทราย หรือจากที่อื่น

ขั้นตอนการดำเนินการมีปัญหาในการเริ่มต้น คือ 1) การสับประมาทของทุกคนในพื้นที่ เพราะว่าตัวเองผ่าตัดใส่เหล็ก สุขภาพไม่ดีจะทำไรมั้ย 2) ไม่มีงบประมาณจากหน่วยงานไหนเข้ามาช่วย ซึ่งตัวเองไม่สามารถที่จะฟื้นฟาร้างได้ ตั้งในระดับจังหวัด แต่ก็มีจุดเริ่มต้นที่กลุ่มคน 7 คน มาเริ่มในการฟื้นฟาร้าง แล้วมีการเก็บข้อมูล ซึ่งตอนนี้สามารถขยายเครือข่ายได้ไปถึงสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จากการจัดดูงานที่นาทราย เวทีที่นครศรีธรรมราช มีการแลกเปลี่ยน สิ่งที่ทุกคนชื่นชม คือ ผู้หญิงคนหนึ่งตัวเล็กๆ ที่สามารถจะทำเรื่องใหญ่ๆ รื้อฟื้นวิถีชีวิตเดิมๆ กลับคืนมา มีแหล่งอาหารที่กลับคืนมาสำเร็จ ซึ่งเมื่อก่อนคนนาทรายต้องออกไปรับจ้างทุกวัน มีรถกระบะมารับออกจากบ้านทุกวัน และกลับมาตอน 5-6 โมงเย็น ถามว่าสวัสดิการอยู่ตรงไหน ไม่มีสวัสดิการ แต่เมื่อส่วนหนึ่งหันกลับมาทำนามีรายได้ดีขึ้น ทุกคนมีเงินออม เก็บจากคนทำนารอบปี ทุกคนมีบ้านเป็นของตนเอง มีถึง 4 คน สามารถซื้อที่ดินเป็นของตนเอง โดยที่ไม่ต้องซื้อเงินผ่อนไม่ต้องกู้ ธกส. ไม่ต้องกู้ธนาคาร ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่ถือว่าสำเร็จ สำหรับตัวเองโล่งและรางวัลไม่ยากได้ แต่สิ่งที่อยากได้ คือ ทำอย่างไรที่จะยกระดับชีวิตของคนนาทรายขึ้นมา สิ่งที่ทำให้สำเร็จ คือ ความรู้จากการจัดเก็บข้อมูล ความรู้จากการนำเอาข้อมูลมาวิเคราะห์ แล้วเรียนรู้ ซึ่งถ้าตัวเกษตรกรตัวชาวนาเองเขาทำตามที่ทำมาตามที่ทำกันมา ไม่สำเร็จแน่นอนถ้าไม่มีการหาความรู้ใหม่ๆ เข้ามา เพราะถ้าขาดการบริหารจัดการที่ดี ขาดการเรียนรู้ มีคนพูดอยู่เสมอว่าเป็นชาวนาแล้วยากจน ซึ่งถ้าเป็นชาวนาแล้วมีการบริหารจัดการที่ดีก็สามารถที่จะรักษาอาชีพนี้ไว้ได้ โดยอยู่อย่างมีเกียรติและมีศักดิ์ศรี ที่นาทรายไม่ต้องการพึ่งโครงการจ่านาข้าว เราขายข้าวเองแปรรูปเองได้ดีกว่า ตั้ง

ราคาข้าวเองได้ด้วย สิ่งคาดหวังตอนนี้ 1,000 กว่าไร่ ปีหน้าต้องเพิ่มขึ้นแน่นอน ผลผลิตของนาทราย ผลผลิตจากการฟื้นน้ำร้าง

4) การสร้างนักรการตลาดผลไม้ชุมชน จังหวัดนครศรีธรรมราช โดย นายณรงค์ คงมาก

ห่วงโซ่เศรษฐกิจขั้นตอนที่ชาวบ้านจังหวัดนครศรีธรรมราชไม่ได้ทำ คือ เรื่องการจัดการตลาด ปลุกเก่งปลูกเป็น ดูแลรักษาอย่างเยี่ยม ในรอบปีดูแลประคบประหงมอย่างดี ตั้งแต่บำรุงดิน ใส่ปุ๋ย ให้น้ำ ดูแล 11 เดือน และ 1 เดือนสุดท้ายที่เก็บเกี่ยวซึ่งถือว่าเป็น 1 เดือนที่มีปัญหา การตลาดระบบไม้ผลมี 2 แบบ คือ 1) ขายระบบเหมาสวน 2) ขายหน้าสวน อาจจะมีการขายแบบรวมกลุ่มกันประมวล สำหรับการแปรรูปไม้ผลนั้นยังไม่มี วิถีปฏิบัติชาวบ้านขายมังคุดหน้าสวนแบบเกรตรวม กิโลกรัมละ 10 บาท เนื่องจากว่าจากปีนี้ตอนที่มังคุดติดดอก เจอกับสภาพแล้งและไม่สามารถควบคุมในเรื่องของเพลี้ยไฟได้ทำให้ผลผลิตในจังหวัดนครศรีธรรมราชเกือบ 50% ผิดพลาด เมื่อผิดพลาดราคาก็ตกเกิดเป็นปัญหา ถึงแม้เนื้อข้างในสภาพดี

วิธีการแก้ไขปัญหาคือ มังคุดผิวดลายข้างในดีไปขึ้นห้าง และมีการโปรโมทเปลี่ยนชื่อใหม่เป็นมังคุดลายมังกร มังคุดอินทรีย์ เป็นมังคุดที่มีคุณภาพและไม่มีสารเคมี เดิมชาวบ้านไม่เคยขายแบบลายมังกร แต่ตอนนี้ได้ไปขายกับผู้บริโภคโดยตรง เพราะฉะนั้นคนเมืองอยู่ตึกสูงเป็นผู้บริโภคที่น่าสนใจ มีตลาด ออก. ซึ่งมีคนร่ำรวย มีตลาดน้ำขวัญเรียม เมื่อเสนอเรื่องนี้ไปยังสำนักงานเกษตรจังหวัดนครกับสมุทรปราการได้ทดลองนำร่อง 8 โรงงาน สามารถขายได้ 3 โล 100 บาท ถือเป็นงานใหม่ของกรมส่งเสริมการเกษตรซึ่งน่าสนใจมาก ราคา 33 บาท กับ 10 บาท ต่างกันเยอะ แต่ที่สำคัญชาวสวนจะต้องเติมค่าบริหารจัดการไป 10 บาท เพื่อจะได้ราคา 33 บาท ตอนนี้ถ้าเลือกขายอยู่ที่สวน 10 บาท ขายเงินสดได้ทันที แต่ถ้าไปขายที่กรุงเทพฯ จะต้องมีการจัดการหรือเรียกว่านักรการตลาดผลไม้ชุมชน ที่ผ่านมาชาวบ้านไม่เคยถูกกำหนดราคาหรือจากคนกิน แต่ถ้าทำให้ดี 33 บาท ที่เกิดขึ้นจาก 10 บาท ที่ขายหน้าสวนเป็น 33 บาท 1.3 เท่า 100 กว่าเปอร์เซ็นต์ เมื่อก่อนคนกรุงเทพฯ กินมังคุดที่เปลือกสวยเท่านั้น แต่ตอนนี้เขากินเนื้อไม่ได้ดูที่เปลือก ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าสนใจ ที่นักรการตลาดชุมชนเปลี่ยนได้ เป็นทักษะที่นักรการตลาดชุมชนมี นักรการตลาดชุมชนเต็มไปด้วยเรื่องราวของวิถีการผลิต เช่น คัดมังคุดขายให้กับบริษัทส่งออกโรงงานที่ตั้งอยู่อำเภอลานสกา อำเภอพรหมคีรี ซึ่งจะได้ราคาเพิ่มขึ้นอีก คือ คัดแบบผิวมันขายกิโลกรัมละ 50-60 บาท

ประเด็นนักรการตลาดชุมชน 1) ค่าจัดการ 10 บาท คืออะไรบ้าง ค่าจัดการ 10 บาท อันแรก คือ ต้องคัดแยกมังคุด 4 ด ลักษณะมังคุดที่ 4 ด คือ ลูกดำ ลูกดอก ลูกดิบ ลูกดิน ลูกดอกเป็นลักษณะลูกค้า ออก. ต้องการ คือ มังคุดไม่มีเมล็ด มีอยู่แผงหนึ่งที่ตลาด ออก. ขายมังคุดคัด คือ ลูกดอกที่ไม่มีเมล็ด ลูกดินแต่เนื้อแก้ว 2) การประสานงาน พบว่าหากไม่มีการประสานเขาไม่รู้จัก 3) การจัดการขนส่ง ระบบการขนส่งลูกค้าที่มีรายชื่ออยู่แล้วสามารถจัดการได้ แต่ถ้าไม่มีรายชื่อจะค่อนข้างยาก และ 4) ทำงานเป็นทีม มีการประชุม ต้องสร้างทักษะนักรการตลาดต้องพูดเก่งเพื่อเป็นจุดขาย เช่น มังคุดลาย เพราะไม่ได้ใช้สารเคมี แบบนี้คนซื้อไม่เคยรู้มาก่อนว่า ถ้าพูดว่ามังคุดเป็นเชื้อโรคเป็นอะไรไม่มีใครกล้าซื้อ แต่ถ้าบอกว่าปลอดสารเคมีมังคุดนครอยู่ที่ลานสกาอากาศดีที่สุดในโลก แนนอนขายดี

เพราะฉะนั้นนักรการตลาดชุมชนจะเกิดขึ้นได้ต้องมีคนที่รับอยู่ในพื้นที่ที่มีคุณภาพ จัดตั้งสหกรณ์เพื่อให้มีองค์กรจัดการหาบุคคลที่สมัครใจเดินทางไปขายผลผลิตใน 10 วันต่อรอบ ซึ่งครอบครัวต้องเห็นชอบ เข้าใจการทำงานเป็นทีม ไม่ใช่ของใครของมันรวมทีมขาย แล้วมองหากลุ่มผู้บริโภคใหม่ เช่น อุบล โคราซ เชียงใหม่ เป็นต้น สร้างนักรการตลาดชุมชน คือ ชาวสวนตัวจริงจะกลับมาทำสวนคุณภาพมากขึ้น รู้ว่าถ้าทำของดีขายได้แพงแน่นอน สร้างความเข้าใจคุณภาพกับเพื่อนชาวสวนได้ ลดผลกระทบ impact ที่เกิดขึ้น สร้างตลาดผลไม้ในจังหวัดสร้างองค์กรตลาดผลไม้ชุมชนให้เข้มแข็งขึ้นกับการสร้างองค์ความรู้ ทักษะ ของนักรการตลาด

ประเด็นแลกเปลี่ยนและข้อเสนอแนะ

1. การแก้ปัญหาที่เกิดจากความเสี่ยงทุกโครงการทำเหมือนกัน คือ 1) ศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับตัวเอง ทุกคนทำเพื่อใช้โครงการวิจัยศึกษา เรามีอะไร จุดแข็งจุดอ่อนเราอยู่ตรงไหน 2) สร้างตัวตนใหม่ คือ อัตลักษณ์ **อัตลักษณ์** คือ รู้จักตัวเราเองว่าเราเป็นใคร เรามีอะไรอย่างไร เพราะว่าสิ่งที่ทำทั้งหมดเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับเรื่องเศรษฐกิจ กลไกในเรื่องของระบบทุน ระบบตลาดต่างๆ ซึ่งมีความพยายามจะเอาเปรียบหรือหาผลประโยชน์จากผู้ผลิตโดยตรง หากผู้ผลิตจะมุ่งทางเศรษฐกิจอย่างเดียวจะเสียเปรียบ นอกจากนี้สิ่งที่ตามมา คือ มีความเสี่ยงมหาศาล ความเสี่ยงในระบบ และความเสี่ยงต่อชีวิต ที่เป็นผลมาจากการมุ่งมันจะหารายได้จากเศรษฐกิจ สิ่งแรกเรียกว่า High rent คือ มีการเกิดการเอาเปรียบหรือเกิดการเอาประโยชน์จากผู้ผลิตโดยตรง สิ่งที่สอง คือ high risk มีความเสี่ยงไม่ใช่ว่าความเสี่ยงจากราคาตลาด แต่เป็นความเสี่ยงที่กระทบต่อวิถีชีวิต ความเสี่ยงมีปัญหาหนักที่สุด คือ นำมาสู่การเปลี่ยนฐานทรัพยากร ฐานระบบนิเวศค่อนข้างมาก ในปีที่ผ่านมาเป็นความเสี่ยงที่เกิดมาจากนโยบายทำให้เกิดเป็นความเปลี่ยนแปลงขึ้น คือ ถ้าตลาดและนโยบายนำมาคู่กันจะทำให้เกิดความเสี่ยงขึ้น

2 ภาพรวมที่ได้จากนำเสนอโครงการวิจัย ประเด็นแรกมีความสำคัญอย่างยิ่ง การสำรวจตัวเอง ศึกษาเรียนรู้ตัวเอง แล้วสร้างภาพลักษณ์ สร้างภาพตัวเองขึ้นมาใหม่ เช่น ขายมั่งคุด ไม่ใช่มั่งคุดที่คนคิดว่าเราสร้างใหม่เป็นการสร้างตัวตนใหม่ สังเกตเห็นสำคัญที่สุด คือ ตัวตนมันไม่ใช่ 1 คน เพราะว่าการระบุตัวตนไม่ใช่คนเพียงคนเดียว แต่การต่อสู้ที่พยายามทำมาทั้งหมด ได้มีการให้ความหมายของตัวตนอีก เช่น มองตัวตนว่าไม่ใช่เรื่องของตัวคนเดียว เพราะว่าสังคมในเวลานี้เปลี่ยนไปแล้วตัวใครตัวมันมากขึ้น จากการแก้ไขปัญหาล้วนใหญ่ทำได้ เพราะไม่มีใครเห็นเฉพาะตัวตนว่าเป็นคนเดียว แต่ตัวตนนั้นหมายถึงพวกเรา ตัวตนของเรา ไม่ใช่ตัวตนของกู ตัวตนของเรา แปลว่าหลายคน ในอดีตเรียกว่าความเป็นชุมชน ความเป็นท้องถิ่น ความเป็นพวกเดียวกัน โดยเฉพาะคนใต้เรื่องนี้สำคัญ เมื่อก่อนมีความเป็นเกลือกกันหมายความว่าไม่ใช่คนเดียว เป็นเรา และความเป็นเราเป็นเรื่องที่สำคัญมากที่ใช้อาจจะเล็ดเป็นนามธรรม ที่พูดมาทั้งหมดเป็นเราทั้งหมด ไม่ใช่เขา เป็นเรา ขาดไม่ได้ ทำไม่ได้ ดังเช่นโครงการที่นำเสนอ เขาไม่ใช่เอาพลัง ที่เป็นทุนที่เป็นตัวเงิน แต่เวลานี้สามารถใช้พลัง ซึ่งภาษาในทางสังคมศาสตร์ เรียกว่า พลังทางสังคม พลังทางวัฒนธรรม ซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาเศรษฐกิจ ในทางสังคมศาสตร์มองว่าทุนไม่ใช่มีแค่ทุนทางเศรษฐกิจ ทุนมี 3 ชนิด คือ ทุนเศรษฐกิจ ทุนสังคม ทุนวัฒนธรรม เพราะฉะนั้นทุนไม่ได้หมายความว่าทุนจะอยู่ที่ในตัวของมันซึ่งจะสามารถเปลี่ยนไปเป็นกันและกันได้ คือ เปลี่ยนจากทุนสังคมไปเป็นทุนเศรษฐกิจ เปลี่ยนวัฒนธรรมไปเป็นเศรษฐกิจ และเปลี่ยนมาเป็นทุนสังคม เปลี่ยนกลับไปกลับมาได้ ขึ้นอยู่กับว่าความสามารถในการปรับเปลี่ยนของคนในแต่ละพื้นที่ว่าจะทำอย่างไร การที่โครงการต่างๆ ผลที่ได้ชี้ให้เห็นชัดเจนว่ามีความพยายามในการที่จะใช้ทุนชนิดอื่นเพิ่มมากกว่าพึ่งพาทุนเศรษฐกิจอย่างเดียว เป็นความก้าวหน้าในการปรับเปลี่ยนตนเองในการพัฒนา ซึ่งการพัฒนาจะไม่ติดอยู่กับของเดิม ดังนั้นความสามารถในการยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนได้ในการใช้สิ่งต่างๆ

ประเด็นที่สองชี้ให้เห็นเรื่องของการเชื่อมต่อเป็นเรื่องของกลไก จะต้องนึกถึงกลไกที่เป็นข้อต่อ อย่างเช่นโครงการ คุณณรงค์ คงมาก ในเรื่องของการจัดสร้างรวมตัวกันเป็นสหกรณ์ผู้ค้าผักผลไม้ การที่สานต่อขึ้นมาเป็นกลไกเป็นขั้วกลางในการที่จะต่อรองได้อย่างเพียงพอ ดังนั้นการสถาปนาขึ้นมาเป็นกลไกขั้วกลางในหลายรูปแบบสหกรณ์เป็นหนึ่งในประเภท เป็นกลไกชนิดหนึ่งต้องคิดมากขึ้น เพราะว่ากลไกขั้วกลางถ้าเกิดไม่มีการต่อรองกับกลไกตลาด การต่อรองกับนโยบาย ค่อนข้างจะไม่ค่อยมีพลังกลไก เช่นรูปแบบที่พูดมาคือ ฟัง คือ เรื่องของระบบสิทธิ ระบบกรรมสิทธิ์ ระบบการจัดการ จากหลายโครงการจะเห็นวิธีคิดในเรื่องของการจัดการเชิงซ้อนเข้าไปช่วยแก้ปัญหาแทนที่จะจัดการเชิงเดี่ยว ฉะนั้นคำว่าจัดการเชิงซ้อนอาจจะมีความหนึ่งที่จะช่วยให้เขาไปคิดค้นเพื่อจะดูว่าการจัดการเชิงซ้อนในรูปแบบอื่น เพราะว่าทำให้เกิดความคิดต่อยอดต่อไปได้

3. ทุกโครงการเป็นทั้ง นักคิด นักรู้ และ นักทำ นักคิด คิดอะไร คิดว่าตัวเองจะทำอะไร จะเป็น

อะไร จะสร้างอะไร เมื่อคิดได้แล้ว คำตอบคือเป็น นักรู้ ในการตอบคำถามเมื่อคิดแล้ว จะทำอย่างไรให้ความคิดที่มีอยู่ประสบความสำเร็จ คือ นักทำ คนทำงาน สิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้น คือ จะยกระดับของการเรียนรู้ของเราของที่มีอยู่ในตัวของเราเองให้คนอื่นได้เรียนรู้ได้อย่างไร เพราะว่าถ้าเรารู้แล้วคนอื่นไม่รู้สิ่งที่ทำอาจจะไม่ได้ประโยชน์ แต่ถ้าเกิดเขาเรียนรู้ในสิ่งที่เราเรียนรู้แล้วเขาก็เรียนรู้พร้อมเราทำให้เราเกิดพลัง เกิดความเปลี่ยนแปลงอะไร มองเห็นอยู่ กระบวนการ 3 คือ กระบวนการอนุรักษ์ อนุรักษ์อะไร อนุรักษ์สิ่งที่ตนมี สิ่งที่เราที่มีอยู่ สิ่งที่เราเคยมี สิ่งที่เราเคยเห็น เมื่อทำอนุรักษ์ เมื่อทราบถึงตัวตนอย่างที่เราเป็นอยู่ กระบวนการเหล่านี้ยังไม่พอ กระบวนการต่อไปต้องสืบสาน สืบสานอะไร สืบสานสิ่งที่กำลังจะทำ เมื่อสืบสานสิ่งที่ทำแล้ว สำคัญที่สุดคือต้องถ่ายทอด ถ่ายทอดสิ่งที่รู้ กระบวนการสามกระบวนการนี้จะเกิดการเปลี่ยนแปลงหลังจากที่ท่านทำงานวิจัยชิ้นต่างๆ ที่กำลังดำเนินการอยู่เป็นการเรียนที่นำเสนอใจมากเชื่อว่าทุกงานวิจัยที่ท่านกำลังทำอยู่ท่านเกิดการเรียนรู้ตนเอง เราจะยกระดับการเรียนรู้โดยเชื่อมโยงทั้งระบบให้เป็นระบบนี้ได้ทุกอย่างคือสิ่งที่ท้าทายความสามารถนอกจากนี้พบว่าทุกโครงการมีกระบวนการเหมือนกัน มีกระบวนการอะไร สิ่งแรกคือ มีฐานใจ มีใจที่อยากทำ มีใจที่อยากเปลี่ยนแปลง เมื่อมีฐานใจแล้วสิ่งที่จะทำคือค้นคว้า ฐานคิดผลงานวิจัยทั้ง 4 ชิ้น ซึ่งบางท่านผลึกบทความรับผิดชอบ บางท่านผลึกความอยากเห็น งานและกลไกของงานเกิดขึ้น เมื่อมีฐานใจในการทำงาน ค้นคว้า ฐานคิดเจอ ท่านจะหาฐานรู้เจอ ฐานรู้คือการเรียนรู้ สุดท้ายแล้วฐานรู้ จากถามกลายเป็นการทำ

4. งานวิจัยทุกงานของการวิจัยชุมชนเพื่อพัฒนาท้องถิ่น มองในความล้มเหลวของรัฐในการพัฒนา เพราะว่าทุกโครงการของรัฐที่ว่าเข้ามาพัฒนาพื้นที่ รวมมาถึงเข้ามาวิจัยพื้นที่ที่ทุกด้าน ไม่มีอะไรเสีย แต่พอทำแล้วชาวบ้านตัวเล็กๆ ความรู้น้อยๆ แทนที่จะได้ทำมาหากินต้องกลับมารื้อฟื้นหาข้อมูลปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งถือว่าเป็นการพัฒนาที่ถอยหลังของประเทศไทยกับนักการเมืองไทยมาตลอด ประเทศไทยไปไม่รอดหลายเรื่อง ยกตัวอย่างแรกสมัยคณะราษฎรคิดว่าตัวเองเก่งชาวบ้านคงรู้เหมือนเขาผลสุดท้ายประชาธิปไตยก็ไม่รอด อีกประการหนึ่งการพัฒนาของรัฐทุกยุคทุกสมัยวิจัยมาแล้วดีหมด ผลสุดท้ายมาทำวิจัยชุมชนเพื่อแก้ปัญหา ซึ่งจริงๆ การวิจัยชุมชนเพื่อการพัฒนาจะต้องวิจัยก่อน ชาวบ้านทำวิจัยและมีนักวิชาการมาเป็นพี่เลี้ยงนั้นทำถูกแล้ว จากการที่นายกรัฐมนตรีคนที่ พยายามทำกลุ่มอาเซียน 35 ต่อไปนักวิจัยต้องเตรียมทำวิจัยกัน ทั้งนี้จึงอยากให้อาจารย์สร้างนักวิชาใจนักวิจัยชาวบ้านขึ้นให้มากๆ ซึ่งทุกโครงการเกิดผลกระทบจากผลงานของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นโครงการทำนาแบบชีวภาพของชาวนาตำบลบ้านเพิง อำเภอปากพนัง การฟื้นฟูข้าวร้างของกลุ่มชาวนาตำบลนาทรายการส่งเสริมพันธุ์ข้าวของรัฐ ประเทศไทยพัฒนาเดินหน้าไปก้าวหนึ่งแต่ถอยหลังสองถึงสาม เรื่องวิจัยในภาคใต้ทำเพื่อแก้ปัญหาจากโครงการของรัฐ ผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่ กำนัน ท้องถิ่นนำงานนี้มาขับเคลื่อนพัฒนาต่อ

5. ประเทศไทยมีความหวังถ้าชุมชนเข้มแข็งหรือชุมชนรู้จักตัวตนเหมือนอย่างที่ดีคือผู้ว่า นายวิชม ทองสงค์ และ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.อานันท์ กาญจนพันธุ์. กล่าว เวทีนี้เป็นเวทีที่ทางภาคประชาชนได้นำเสนองานวิจัยให้มองเห็น รู้เขา รู้เรา รู้เท่าทัน นักวิจัยระดับประเทศไม่ได้หยุดนิ่ง ไม่ได้นั่งนอนใจในเรื่องของการส่งออกผลไม้ไปสู่อเซียน ต้องศึกษาว่าฝั่งประเทศในอาเซียนสถานการณ์เป็นอย่างไร ระดับหนึ่งเขาไม่ได้อยู่นิ่ง ประเทศไทยมีความหวังถ้าหากเราอยู่บนตัวตนของเราเองได้ ฉะนั้นเป็นประโยชน์มากที่จะทำให้เกิดการต่อเนื่องของนักวิจัยท้องถิ่นที่ได้ทุนวิจัยในเชิงมีภูมิความรู้ของชุมชนสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง เพราะหลักการที่มาของโจทย์วิจัยทั้งหลายเกิดมาจากปัญหามาก่อนเมื่อปัญหาตกผลึก นำมาสู่กระบวนการวิจัยได้ผลออกมาและนำผลที่ได้ไปแก้ปัญหาชุมชนจะได้เข้มแข็งขึ้น

ข้อเสนอความต้องการ

1. หน่วยงานต่างๆ ไม่กล้าที่จะเข้าไปสนับสนุนเนื่องจากติดคำว่าโซนน้ำเค็ม สำหรับปัญหาที่รัฐเคยอ้าง

อยู่เป็นประจำ คือ เรื่องการแบ่งโซนน้ำเค็ม ซึ่งไม่ควรจะนำมาอ้าง และการให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนอาชีพควรจะมีความรู้ก่อนที่จะปรับเปลี่ยนอาชีพได้ง่ายขึ้น

2. ทำอย่างไรที่จะยกระดับชีวิตปัญหาของเกษตรกร คือ น้ำท่วมในบางฤดูกาลทำให้เกิดดินเค็ม และหนี้สินที่มีอยู่เดิมไม่สามารถที่จะมาลงทุนใหม่ได้ ซึ่งเกษตรกรมีความตั้งใจ มีความรู้ แต่ยังขาดการสนับสนุน

การนำเสนอผลงานวิจัย ห้อง 1: เกษตรบนฐานชีวิตและการสร้างมูลค่าเพิ่ม

ห้อง 2: เกษตรอุตสาหกรรม กรณีปาล์มน้ำมันและยางพารา

ผู้ดำเนินรายการประจำห้อง ผศ.ดร.พจมาลย์ สุรนิลพงศ์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ อาจารย์วรภรณ์ ขจรไชยกูล ผู้ทรงคุณวุฒิร่วมอภิปรายและสังเคราะห์ข้อมูล คือ มีการนำเสนอผลงานวิจัย 2 เรื่อง

1) โซ่อุปทานปาล์มน้ำมัน โดย อาจารย์บุญศรี จันทร์กลับ

โครงการศึกษารูปแบบการจัดการโซ่อุปทานที่เหมาะสมเพื่อรองรับการขยายตัวของการปลูกปาล์มน้ำมัน ในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังและพื้นที่ใกล้เคียงในจังหวัดนครศรีธรรมราช โซ่อุปทานต้องเหมาะสมที่จะรองรับการขยายตัว จังหวัดนครศรีธรรมราชอยู่ติดอ่าวไทยมีพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่เอื้อกับนครศรีธรรมราชอยู่เป็นแกนกลาง ลักษณะทางทิศตะวันตกและทางทิศตะวันออก คือ บริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง พื้นที่ด้านเหนือของลุ่มน้ำปากพนังติดจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการจัดการโซ่อุปทานปาล์มน้ำมัน เพื่อศึกษาปัจจัยหรือวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการปลูกปาล์มน้ำมัน และเพื่อหารูปแบบโซ่อุปทานที่เหมาะสม

โซ่คุณค่าหรือโซ่อุปทาน มีลักษณะการเชื่อมโยงของผู้ที่เกี่ยวข้องในธุรกิจ ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ ซึ่งการเชื่อมโยงเป็นการบูรณาการให้มีความต่อเนื่องกันเริ่มตั้งแต่วัตถุดิบ ผู้ขายวัตถุดิบให้กับโรงงานผลิตพอลิเมอร์ ต่อไปถึงลูกค้า เปียบบเป็นวงซึ่งแต่ละวงเชื่อมโยงกันทั้งหมด อุตสาหกรรมหรือรูปแบบการผลิตสำหรับการขายผลิตภัณฑ์นั้นการจัดการต้องมีความต่อเนื่องหรือมีความสม่ำเสมอ

จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นพื้นที่ใหม่โซ่อุปทานยังลงไปไม่ถึงขั้นโรงสกัดแปรรูป สินค้ามีอยู่ 2 ลักษณะ คือ 1) สินค้าเพื่อการบริโภคน้ำมันที่ใช้สำหรับทอด เช่น น้ำมันยี่ห้อมรกต สีลา ทับทิม อุ่น ฯลฯ และ 2) ไบโอดีเซลผลิตจากปิโตรเลียมเป็นน้ำมันเชื้อเพลิงชีวภาพสามารถใช้ทดแทนน้ำมันได้ ปัจจุบันประสบปัญหาน้ำมันราคาแพง มีการนำปาล์มน้ำมันไปผลิตเป็นไบโอดีเซลและมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น

โซ่อุปทานในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชเริ่มต้นที่ผู้ขายปัจจัยการผลิตคือ วัตถุดิบจนถึงโรงสกัดปาล์ม น้ำมันเกษตรกรจะนำปัจจัยการผลิตไปปลูก เมื่อปลูกเสร็จจะมีผู้เก็บเกี่ยวผลผลิตเกษตรกรบางรายไม่ได้เก็บเกี่ยวเองมีการจ้างเก็บผลผลิตมีคนกลางและส่งไปขายลานเท ซึ่งเป็นที่รวบรวมผลผลิตเพื่อส่งไปโรงสีหรือโรงสกัด จากคำถาม คือ มีโรงสกัดมากพอหรือเพียงพอไหม รวมถึงปัจจุบันเกษตรกรหรือลานเทประสบปัญหาอะไร คำตอบคือประสบปัญหาการขนส่งในระยะไกล เช่น ข้ามจากฝั่งอำเภอเมือง ตั้งแต่ขนอม สีชล ท่าศาลา และจากลุ่มน้ำปากพนังไปส่งจังหวัดกระบี่ต้องผ่านเทือกเขาจังหวัดนครศรีธรรมราช รถบรรทุกปาล์มน้ำมันมีน้ำหนักมากเป็นปัญหาในการขนส่ง ถ้าหากไปส่งสุราษฎร์ธานีระยะทางไกล ดังนั้นจะอย่างไรให้พื้นที่นครศรีธรรมราชอยู่ได้ด้วยการที่มีการบริหารจัดการโซ่อุปทานของตัวเองโดยไม่ต้องพึ่งพาภายนอก ดังนั้นจึงเกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ว่าควรออกแบบรูปแบบโซ่อุปทานอย่างไร

กลุ่มประชากรในการศึกษาเริ่มต้นจากการประกวัดของเกษตรกรที่จดทะเบียน 24,155 ตอนันี้เพิ่มขึ้นประมาณ 1,000 รายหรือครัวเรือน จากข้อมูลปี 2555 มีลานเทอยู่ 92 แห่ง (ข้อมูลจากสถิติ 91 แห่ง แต่ข้อมูลจากการสำรวจพบเพิ่มอีก 1 แห่ง) และจากการสังเกตการณ์ปี 2556 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและบางรายเริ่มปิดตัวลง ปัจจุบันโรงสกัดมีชื่ออยู่ในทะเบียน 2 ราย โรงสกัดมี 2 แห่ง คือ เกษตรลุ่มน้ำกับนครน้ำมันปาล์ม แต่นครน้ำมันปาล์มปิดตัวไปตั้งแต่เกิดปัญหาครอบครัว และเปิดใหม่ ดำเนินการในเครือแสนสิริอุตสาหกรรมน้ำมัน หรือ STO เป็นเครือเดียวกัน ปัจจุบันมีสองแห่งซึ่ง STO มีกำลังผลิต 60 ตันต่อชั่วโมง และเกษตรลุ่มน้ำ 30 ตันต่อชั่วโมง พื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันนครศรีธรรมราชกระจายตัวจะกระจุกอยู่บริเวณลุ่มน้ำปากพนังๆ ปลูกไปตามเส้นชลประทานหรือพื้นที่ที่มีน้ำมากพอ ซึ่งการขยายตัวของผลผลิตมีมากขึ้นและมีพื้นที่กว้างขึ้น ผลจากการสำรวจพบว่า ทิศทางการขายส่วนใหญ่เกษตรกรในพื้นที่สีชล ขนอม ท่าศาลา นคร (ตอนบน) จะไปขายจังหวัดสุราษฎร์ธานีแต่เกษตรกรลุ่มน้ำปากพนังบางส่วนไปขายลานเทตอนล่างจังหวัด เช่น ควนขนุน ป่าพะยอม ระโนด เป็นต้น จะทำอย่างไรไม่ให้ไปขายในพื้นที่ไกล

จากข้อมูลสามารถสรุปเป็นทฤษฎีทางด้านโซ่อุปทาน 5 รูปแบบ คือ แบบที่ 1 เกษตรกรส่งตรงโรงสกัด แบบที่ 2 จ้างนอก เนื่องจากเกษตรกรไปจ้างผู้อื่นแทนปาล์มอีกทีแล้วส่งให้ลานเท ส่งให้โรงสกัด แบบที่ 3 มีลานเทของเอกชนและลานเทของโรงสกัด ลานเทที่ใช้แต่เจ้าของคนละเจ้าของกัน และแบบที่ 5 มีสหกรณ์เข้ามาเป็นศูนย์กลาง มีแนวโน้มที่จะเป็นไปได้ในอนาคตจากการหารือกับเกษตรกรและทางสมาคมทำสวนปาล์มพบว่า ในปัจจุบันสถานการณ์ราคาปาล์มน้ำมันตกต่ำ การรวมกลุ่มที่เข้มแข็งจะเป็นทางออกช่วยให้เกษตรกรอยู่ได้และปัจจุบันมีสหกรณ์ที่เกิดจากการรวมตัวในลักษณะของการเป็นลานเท คือรวบรวมจากเกษตรกรในสมาคมหรือสมาชิกในสหกรณ์รวมเป็นลานเทเดียวกัน 20 คน ทำให้เกิดระบบการเอื้อกันเข้าร่วมกันและไปหารกันทำให้เกิดระบบเอื้อกันในชุมชน

ต้นทุนที่เกิดขึ้นตลอดโซ่อุปทาน มีข้อจำกัดโดยเฉพาะในเรื่องต้นทุนโรงสกัด เนื่องจากโรงสกัดจะไม่บอกความจริงซึ่งมีอยู่ไม่กี่แห่ง การดำเนินการจะเน้นเรื่องต้นทุน 2 ส่วนหลัก คือ เกษตรกรกับลานเทเกษตรกรแบ่งออกเป็นช่วง 3 ปีแรกเป็นส่วนของต้นทุนที่ร่อยจ่ายเงิน ยังไม่มีผลตอบแทน ต้นทุนคงที่ เช่น เรื่องที่ดิน อุปกรณ์ที่ต้องลงทุนไปในระยะแรก ถัดมาเกษตรกรที่ปลูกปาล์มน้ำมันจะมีต้นทุนในการบำรุงรักษาโดยเฉพาะปุ๋ยมีราคาสูง ต้นทุนในแต่ละรอบ 5 ปี จะมีต้นทุนคงที่และเพิ่มขึ้นในส่วนของต้นทุนด้านการซื้ออุปกรณ์ใหม่

เนื่องจากเวลาทำงานไปเรื่อยๆ อุปกรณ์มีการสึกหรอมีการพังจำเป็นต้องซื้อใหม่ แต่ต้นทุนอุปกรณ์มีราคาต่ำกว่าค่าแรงค่าปุ๋ย จากการเก็บข้อมูลในช่วง 15 ปี ถึง 20 ปี พบว่าแนวโน้มและต้นทุนการบำรุงรักษาจะสะท้อนกับราคาที่ได้รับ ราคาหน้าโรงงานเขียน 3.60 บาท ที่นคร 3.80 บาท และกระบี่ 4 บาท สถานการณ์ตอนนี้ได้มีการประท้วงและเสนอราคารัฐบาลถึงกิโลกรัมละ 10 บาท คุณภาพของผลปาล์มเกรดเอจะได้ในพื้นที่ที่มีปริมาณน้ำที่ค่อนข้างดี แต่ในพื้นที่ใหม่กระบวนการผลิตคุณภาพยังไม่สูง ในส่วนของต้นทุนของลานเทอยู่ที่กิโลกรัมละ 4 บาท ถ้ามว่าต้นทุนลานเทมีส่วนต่างที่ได้รับเฉลี่ยกิโลกรัมละ 4.70 บาท ต่อตันหรือไม่ ซึ่งจะไม่แน่นอนตามพื้นที่เนื่องจากมีต้นทุนที่แตกต่างกันเช่น เรื่องที่ตั้งลานเทแต่ละแห่งจะตั้งอยู่ในพื้นที่ราคาไม่เท่ากัน อยู่ต่างอำเภอไป บางลานเทตั้งอยู่ในสวนราคาจะถูกกว่าที่ดินที่อยู่ติดถนน

ในส่วนของการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ตั้งแต่สัดส่วนเกษตรกร ลานเท โรงสกัด จากการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามของเกษตรกร 480 คน ลานเท 31 ราย เพื่อวิเคราะห์หาจุดแข็ง พบว่า ค่าเฉลี่ยของการรับรู้หรือการเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของตัวบทบาทของตัวเองกับผู้ที่เป็นคู่ค้า คู่ค้าถ้าเป็นลานเทจะมีคู่ค้า 2 ทาง คือ รับเข้ามาจากเกษตรกรและคู่ค้าโรงสกัด ซึ่งคู่ค้าของเกษตรกรคือคู่ค้าที่เขาเอาผลปาล์มน้ำมันไปขาย เกษตรกรและลานเทจะประเมินตัวเขาเอง จากแบบสอบถามประเมินจะย้อนกลับไปหาเกษตรกรและโรงสกัด ผลออกมาเห็นได้ชัดว่าโรงสกัดเขามองตัวเองอยู่ในระดับสูงโดยให้นิยามหรือการรับรู้ว่าคุณค่าของเขายังมีคุณภาพที่ไม่ดีมากนัก หมายความว่าผลปาล์มน้ำมันที่โรงสกัดรับมายังไม่ดี แต่การดำเนินการของเขาดีซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าเขาได้ของที่ดีเขาจะทำได้ดีกว่านี้ ต่างจากลานเทและเกษตรกรที่ประเมินตัวเองในเรื่องคุณภาพ ระยะเวลาในการส่งมอบ ระดับการให้บริการ และต้นทุน พบว่า ลานเทกับเกษตรกรให้ผลประเมินทั้งหมด 4 ด้านว่าดีอยู่แล้ว ซึ่งเป็นสัญญาณอันตรายที่เขาไม่เล็งเห็นการพัฒนาตัวเอง เขาไม่คิดจะปรับปรุงให้ดีขึ้นจึงต้องให้ข้อมูลกับเกษตรกรและลานเทว่า ตลาด ได้แก่ โรงสกัดหรือแหล่งขายอื่นต้องการการพัฒนาคุณภาพที่ดีขึ้น เป็นต้น

ในเรื่องของปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจสำรวจจากตัวเกษตรกรเป็นหลัก โดยให้กรออกแบบสอบถามแล้วนำมาวิเคราะห์ตามหลักทางสถิติ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกรมีทั้งหมด 6 ด้าน คือ 1) ด้านสังคม เพราะเห็นคนอื่นทำได้ผล 2) ด้านเศรษฐกิจ มีตลาดรองรับ 3) ด้านกายภาพ การคมนาคมสะดวก 4) ด้านชีวภาพ ดุแลไม่ยุ่งยาก 5) ด้านการผลิต ต้นกล้าดีจะส่งผลต่อคุณภาพของปาล์มน้ำมันในระยะยาว และ 6) ด้านการส่งเสริมและการบริการ มีความรู้เกี่ยวกับการปลูกในพื้นที่ต่างๆ จากภาควิชาการ รูปแบบโซ่อุปทานในปี 2554 และปี 2555 มีปริมาณพื้นที่ปลูกปาล์มเพิ่มสูงขึ้น ปัจจุบันมีปริมาณเพิ่มสูงขึ้นเป็นพันไร่ จากการเก็บข้อมูลพบว่าเกษตรกรหน้าใหม่มีไม่มากเท่ากับเกษตรกรหน้าเก่าที่ขยายพื้นที่เพราะว่าคนใหม่กลัวที่จะปลูกแต่คนเก่าไม่กลัวที่จะปลูก

การแลกเปลี่ยนและข้อเสนอแนะ

1. ปัญหาอุปสรรค เรื่อง แรงงานต้องใช้แรงงานต่างด้าวในการดูแลตัดแต่งใบแรงงานบางคนแต่งไม่เป็น แหว่งผิวดึงถูกใบร่วงมีผลต่อการออกลูก และปัญหาราคาผลผลิตต่ำเนื่องจากต้นทุนการผลิตสูงในการดำเนินการได้กำไรน้อย รวมถึงผลผลิตบางส่วนยังไม่มีคุณภาพจึงต้องพัฒนา เช่น อยากรู้อยากเห็นเรื่องคุณภาพและการลดต้นทุนของตัวผู้ผลิตปาล์มน้ำมัน ผู้ปลูกและลานเท วิธีการแก้ปัญหา คือ 1) ควรให้ความรู้พัฒนาในการผลิตให้มากขึ้น ถ้าคนปลูกเป็นคนดำเนินการมีความเข้มแข็งและมีฝีมือจะส่งผลต่อคุณภาพปาล์มน้ำมัน 2) เพิ่มกำลังการผลิตโรงสกัด เช่น เพิ่มจำนวนโรงสกัดเพื่อช่วยให้มีตลาดรองรับผลผลิตที่เกิดขึ้น ต้องการให้รัฐบาลเข้ามาช่วยในส่วนนโยบายสนับสนุนด้านความรู้ต่างๆ

กรณีพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันได้ผลผลิตเพิ่มขึ้นภายใน 5 ถึง 10 ปี ข้างหน้าผลผลิตปาล์มน้ำมันล้นตลาด การไปขายที่จังหวัดอื่นทำให้ต้องเดินทางไกลในการขนส่งกำไรที่ได้น้อยลง วิธีที่ทำให้ได้กำไรและเป็นการ

รองรับผลผลิตในพื้นที่คือ การตั้งโรงสกัดเจ้าเดียวและสร้างที่จัดเก็บขนาดใหญ่หรือการตั้งสหกรณ์ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง มีการรวมตัวกันในกลุ่มรวมผลผลิตก่อนและค่อยนำไปขาย ไม่หวังพึ่งพ่อค้าคนกลางหรือระบบการซื้อขายแบบนายทุน หรือทำโรงสกัดในพื้นที่ใกล้ๆ เพื่อเป็นการลดต้นทุนในด้านระยะทาง ระยะเวลาในการส่งผลผลิตไปยังโรงงาน ก่อนที่จะสกัดเริ่มกระจายให้มีขนาดเล็กลงมาเกินกว่า 2 แห่ง หรือกระจายไปตามพื้นที่ต่างๆ แต่ปริมาณรวมความสามารถในการผลิตและการรองรับของโรงสกัดต้องเพียงพอกับการรองรับผลผลิตจากเกษตรกรและลานเท

2. มิติของการบริหารจัดการคือต้องจัดการตัวเองให้แข็งแกร่งก่อนไปทำตามกระแสตลาด ถ้าไม่แกร่งพอทำตามตลาดเหมือนเพื่อนหมัดจะไม่เกิดความยั่งยืน และความยั่งยืนจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อทุกคนทำหน้าที่และบทบาทของตัวเอง เกษตรกรต้องปลูกด้วยการผลิตที่มีคุณภาพต้องมีต้นทุนที่ต่ำ ลานเทจะบริหารจัดการตัวเองอย่างไรให้มีต้นทุนต่ำและยังรักษาคุณภาพของผลปาล์มที่ส่งให้โรงสกัด และโรงสกัดทำอย่างไรให้ไปต่อได้ ซึ่งแต่ละบทบาทหากทำหน้าที่ของตัวเองได้อย่างสมบูรณ์ เมื่อโซ่แต่ละโซ่มาคล้องกันต่อขึ้นเรื่อยๆ คุณภาพต่อคุณภาพจะทำให้ภาพรวมโซ่อุปทานดีขึ้น ซึ่งทุกอย่างต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องที่ผ่านมามาภาครัฐประกันราคาอยู่ที่ 4 บาท แต่โรงสกัดไม่สามารถดำเนินการได้ในราคาที่กำหนด เพราะไม่สามารถการันตีคุณภาพได้ทุกพื้นที่ว่าเหมือนกัน ซึ่งเป็นโจทย์ที่จะต้องย้อนให้เกษตรกรเห็นว่าถ้าปลูกได้ผลผลิตที่มีคุณภาพโรงสกัดพร้อมจะรับได้เรื่อยๆ แต่ถ้าคุณภาพต่ำราคาก็ต่ำลงเช่นกัน

3. มีฐานข้อมูล GIS ที่แยกพื้นที่หลักที่ระบุพื้นที่ปาล์มและลานเทของอำเภอต่างๆ โดยเฉพาะในอำเภอปากพนังสามารถนำไปใช้ได้

4. จุดเหมาะสมที่จัดตั้งลานเทหรือโรงสกัด คือ ตอนล่างของอำเภอเมืองตำบลท่าเรือเป็นที่เหมาะสมสำหรับการตั้งโรงสกัดหรือลานเทขนาดใหญ่ เพื่อรองรับปริมาณผลปาล์มน้ำมัน จากโซนด้านบนของนครศรีธรรมราชและของกลุ่มน้ำปากพนัง การทำโรงสกัดขนาดใหญ่ต้นทุนจะจ้างทีมงานสำรวจถ้าไม่มีการวิจัยก่อนจะมีความเสี่ยงสูงซึ่งการลงทุนนั้นไม่ต่ำกว่า 10 ล้านบาท

5. จุดแข็งของพื้นที่กลุ่มน้ำปากพนังและพื้นที่ใกล้เคียง คือ มีแหล่งน้ำที่ดีปาล์มน้ำมันต้องการน้ำถ้ามีน้ำโอกาสที่ปลูกปาล์มน้ำมันจะได้ผลดี ซึ่งปัจจุบันมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะกลุ่มที่ไปลงทุนสมทบกับผู้ใหญ่ที่เกษียณอายุมีเงินทุนและอยากปลูกปาล์มน้ำมันถือเป็นจุดแข็งที่เปิดรับความรู้ใหม่ๆ จากนั้นวิชาการซึ่งการนำความรู้ไปให้ในพื้นที่ได้จะส่งเสริมให้ภาพรวมการผลิตในอำเภอในจังหวัดดีขึ้น “น้ำดี คนพร้อม ทีมดี”

6. เรื่องของพลังงานเป็นเรื่องใหญ่และปาล์มน้ำมันเป็นพืชที่รัฐบาลส่งเสริมให้มีการปลูกมากขึ้นในพื้นที่ภาคใต้และหลายพื้นที่ในภาคอื่นด้วย ประเทศไทยผลิตเป็นอันดับสามรองจากประเทศมาเลเซียและประเทศอินโดนีเซีย ตอนนีพื้นที่ปลูกของประเทศมาเลเซียและประเทศอินโดนีเซียได้ขยายพื้นที่ปลูกไปเกือบหมด ประเทศไทยมีศักยภาพสูงที่จะขยับสำหรับงานวิจัยของ อาจารย์บุญตรี จันทร์กลั้ว ที่ได้รับโจทย์วิจัยจากสกวคือ .เรื่องของเกษตรกรในด้านของการผลิต การปลูก การใช้ปุ๋ย การตัดปาล์มน้ำมัน ซึ่งการตัดก่อนอายุทำให้ได้น้ำมันมีคุณภาพต่ำส่งผลให้ลานเทและโรงสกัดรับซื้อราคาที่ต่ำ

7. เกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันมีพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่แถวบางจากน่าจะรวบรวมผู้ซื้อให้มาขายที่เดียวที่ผ่านมาไปขายที่อำเภอรัษฎาซึ่งเป็นข้อจำกัด คือ โรงงานของกลุ่มน้ำปากพนังทั้ง 7 กลุ่มน้ำ ขยับราคาขึ้นอยู่กับปริมาณของผู้ขายหรือเกษตรกรที่มาขาย ถ้ามีปริมาณมากราคาก็ลดลงมาเมื่อเห็นว่าปริมาณไม่พอก็ขยับราคาขึ้นไป ปัจจุบันผลผลิตปาล์มน้ำมันที่ปลูกหลังเริ่มทยอยออกมามากขึ้นทำให้ราคาลดลงและถูกลานเทเอาเปรียบและปาล์มน้ำมันถูกเก็บไว้นานไม่เข้าสู่โรงงานสกัดภายในเวลาคุณภาพจะลดลง

8. วัตถุประสงค์ของงานวิจัยข้อ 2 เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกรในพื้นที่กลุ่มน้ำปากพนังและพื้นที่ใกล้เคียงในจังหวัดนครศรีธรรมราช มองว่าปาล์มน้ำมันในพื้นที่กลุ่มน้ำปากพนังจะเป็นตัวปัญหาในอนาคต เป็นปัญหาอย่างไร อยากจะเรียนว่าพื้นที่กลุ่มน้ำปากพนังนั้น เป็น

พื้นที่อยู่ในโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สาเหตุที่เกิดโครงการนี้ขึ้นเพราะเกษตรกรหรือชาวบ้านในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังตกอยู่ในสภาพยากจนติดต่อกันมานาน 40-50 ปี ค่อยๆจนลงในที่สุด ปัจจัยที่เป็นตัวเร่งให้เกิดโครงการนี้ขึ้นมาอย่างเร่งรีบที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวต้องทรงมารับสั่งในวันที่ 4 ธันวาคม ปี 2534 และปี 2535 สองปีติดต่อกัน คือ เกษตรกรผู้ทำนาข้าวกับเกษตรกรผู้ทำนาทุ่งทะเลาะกัน เพราะนาทุ่งต้องผันน้ำเค็มไปเลี้ยงในบ่อทุ่งและก็ปล่อยน้ำเค็มลงสู่ไร่นา ในหลวงทรงมาเร่งโครงการนี้จนเกิดขึ้นปลายปี 2537 กรมชลประทานเริ่มเข้าไปในปี 2538 เดือนธันวาคม กรม.อนุมัติให้เริ่มโครงการ ในหลวงทรงรับสั่งชัดเจนว่าพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังพระองค์ส่งเสริมให้เกิดการทำนาเพราะว่าเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การทำนาในพระราชดำริทั้งหลายทั้งปวงนั้นมีปัจจัยหลักคือ น้ำต้นทุนเราสร้างอ่างเก็บน้ำได้เพียงอ่างเดียวคือ อ่างห้วยน้ำใส อ่างเอราวัณ ย่อม จังหวัดพัทลุง มีปริมาณกักเก็บน้ำได้สูงสุดเพียง 80 ล้านลูกบาศก์เมตร และน้ำต้นทุนที่อยู่ในลำน้ำ แม่น้ำปากพนังและแม่น้ำสาขาไม่เกิน 80 ล้านลูกบาศก์เมตร ในขณะที่ประชากรในพื้นที่มีประมาณ 6 แสนคน มีพื้นที่เกือบ 2 ล้านไร่ ไปส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันกันจนน่ากลัว ย้อนหลังไป 3-4 ปี ที่เราประสบภาวะฝนแล้งพอภาวะแห้งแล้งมากๆ น้ำในแม่น้ำปากพนังลดลงอย่างรวดเร็วเนื่องจากปาล์มน้ำมันต้องใช้น้ำมาก เราในกลุ่มที่เป็นหน่วยงานเมืองเป็นหน่วยงานลุ่มน้ำบอกว่าถ้าขึ้นเรายังเป็นอยู่อย่างนี้ สักวันหนึ่งนาข้าวกับนาปาล์มน้ำมันจะทะเลาะกันอีกเพราะแย่งน้ำกัน ภาวะโลกร้อน ภาวะการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศเป็นปัจจัยที่นักวิชาการทั้งหลายต้องออกมาแสดงบทบาทให้มากในการที่จะดำรงประเทศชาติบ้านเมืองให้มั่นคงสืบไป เพราะฉะนั้นต้องมองอะไรกันลึกๆ ถ้ามองแค่ผิวเผินปลูกปาล์มน้ำมันแล้วได้ตั้งแค่นี้ในอนาคตลูกหลานจะแย่

9 พื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังเดิมเป็นพื้นที่เลี้ยงกุ้ง รุกขึ้นไปตามลุ่มน้ำปากพนังจนถึงตำบลกระแต อำเภอยะหริ่งใหญ่ ขึ้นไปเกือบร้อยกิโลเมตร พอมีปัญหาเรื่องนาข้าวกับนาทุ่งทะเลาะกัน สุดท้ายได้เกิดโครงการพระราชดำริลุ่มน้ำปากพนัง มีการรณรงค์ให้เลิกเลี้ยงกุ้งส่งผลให้เกิดบ่อร้าง สมัยนั้นคุณทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรีมาประชุมกรมศุลกากรที่นครศรีธรรมราช ก่อนประชุมได้ไปลงพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังและรับฟังปัญหาเรื่องบ่อร้าง ทำให้ชาวบ้านเดือดร้อน จึงสั่งคุณเนวิน ชิดชอบ ให้เป็นดำเนินการเยียวยาผู้เลี้ยงกุ้งโดยการปลูกปาล์มน้ำมัน พอเริ่มปลูกได้ผลมีการขยายพื้นที่ปลูกอย่างรวดเร็ว เพราะฉะนั้นข้อพิพาทปาล์มน้ำมันมาแจกเป็นจำนวนมาก ดังนั้นจากข้อมูลต้องศึกษากันว่าเราจะทำอย่างไรกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอนาคต

สรุปประเด็นการนำเสนอในภาพรวม

เรื่องของธุรกิจปาล์มน้ำมันจังหวัดนครศรีธรรมราช ปัญหาตั้งแต่เรื่องของน้ำ ขาดความรู้ในการจัดการปาล์มน้ำมัน ลานเตต้องมีการปรับปรุงขยายโรงสกัด วางแผนร่วมกันโดยให้ชาวบ้านคนที่เป็นนี้นเป็นสินกับคนที่เป็นนายทุนระดับสูงๆ พุดคุยเพื่อหาศูนย์กลางที่เหมาะสมซึ่งเป็นแนวทางที่จะมาช่วยในการพัฒนาธุรกิจเรื่องของปาล์มน้ำมันของประเทศ หรือยกระดับคุณภาพของปาล์มน้ำมันในจังหวัดนครศรีธรรมราชให้ดีขึ้น โดยมีนักวิจัยหรือนักวิชาการที่มีความรู้ทางด้านทฤษฎีว่ามั่นถูกหรือผิดช่วยประกอบ ซึ่งให้เห็นภาพเมื่อนครเข้มแข็งแล้วก็เดินต่อไปไม่ผิดทางมีแผนแม่บทหรือมาตรการที่ชัดเจน

ข้อเสนอความต้องการ

1. เกษตรกรสวนปาล์มน้ำมันปลูกได้แต่คุณภาพไม่ดี รัฐส่งเสริมให้ปลูกแต่ไม่มีการให้บริการไม่มีข้อมูลให้ ดังนั้นจึงขอให้ทางราชการช่วยให้องค์ความรู้แก่เกษตรกร ในเรื่องของการบริหารจัดการคือปฏิบัติแล้วไม่ได้ผล การมีเครือข่ายช่วยได้ทั้งเรื่องของการพัฒนาปาล์มน้ำมันให้มีคุณภาพและมีราคาสูงขึ้น

2. กรณีในเรื่องทำนาผากนักวิชาการหรือผู้เกี่ยวข้องทั้งหลาย เรื่องทำแปลงรวม ปักแค่หลักเขตในนา โดยเอาคันทนาออกให้หมดและปล่อยน้ำ 50 ไร่ 100 ไร่ 200 ไร่ จะลดต้นทุนการผลิตได้โดยเฉพาะหน่วยงานเกษตรให้ทดลองกำหนดว่าปีนี้จะเริ่มทำนาสักกี่รอบ ก็ครั้ง เริ่มปลูกและเก็บเกี่ยวเมื่อไหร่ เหตุผลเพราะที่ผ่านมาเมื่อภาวะฝนแล้งจัดๆ ขอให้ราชการลงมาช่วยทำฝนหลวงแต่เกษตรกรกลุ่มหนึ่งไม่เอาฝนหลวงเพราะนา

กำลังจะเก็บเกี่ยว แต่อีกกลุ่มกำลังหว่านข้าวและปักดำจึงขอฝนหลวง หากกำหนดให้ชุดปัญหาก็จะลดลง ระบบราชการจะต้องปรับยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศ เช่น เรื่องเกษตรกรเจอปัญหาน้ำท่วม เกษตรกรยากจนต้องไปแจ้งที่อำเภอแล้วเกษตรตำบลทำอะไรอยู่ ทำไมต้องไปถึงอำเภอ เป็นต้น

3. ควรส่งเสริมการปลูกข้าวพื้นถิ่นแม้จะเป็นข้าวที่ไม่เหมาะจะรับประทานกัน แต่ข้าวพื้นถิ่นนั้นสามารถแปรรูปเป็นสินค้าอย่างอื่นได้ เช่น ขนมจีน แป้งกวยเตี๋ยว เป็นต้น ซึ่งมีโรงงานเส้นขนมจีน โรงงานเส้นกวยเตี๋ยวต้องการ

4. จัดสรรพื้นที่ให้เกิดความสอดคล้องอยู่ด้วยกันได้ แบ่งพื้นที่การปลูกประเภทหนึ่งและอีกหลายประเภทรวมกัน ปริมาณการปลูกข้าวลดลงเพราะว่าผลตอบแทนจากการปลูกข้าวต่ำกว่าการปลูกปาล์มน้ำมัน จุดหนึ่งคือ แรงจูงใจที่สะท้อนให้เห็นเมื่อเกษตรกรรู้ว่าปลูกข้าวได้กำไรน้อย ถ้าปลูกปาล์มน้ำมันรวยกว่า เขายอมเปลี่ยนจากที่นามาเป็นปลูกปาล์มน้ำมัน ในฐานะเป็นลูกหลานลุ่มน้ำปากพนังเป็นคนนครศรีธรรมราชไม่ยอมให้มีพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันทั้งหมด อยากให้มีพื้นที่ปลูกข้าว ที่ที่เหมาะสมปลูกข้าวก็ปลูกข้าว ที่ไม่เหมาะสมปลูกข้าวให้ปลูกอย่างอื่น จัดสรรโซนนิ่งหรือพื้นที่ที่เหมาะสม ซึ่งพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังได้มีการจัดระเบียบเรียบร้อยแล้วแต่เกษตรกรไม่ได้ปลูกปาล์มน้ำมันตามแผนที่วางไว้ เพราะมีเรื่องของราคา เรื่องเกี่ยวกับการจูงใจบางอย่างให้ปลูก ถ้าปลูกให้เหมาะสมกับพื้นที่จะทำให้มีการจัดสรรมีผลผลิตออกมาไม่มีปัญหาคือสอดคล้องกัน อยากให้ภาครัฐเข้ามาช่วยคือ แทรกแซงราคา อุดหนุนราคาต่างๆ ให้กับสินค้าบางตัว หรือมีเงินอุดหนุนอาชีพให้เกษตรกร เช่น อาชีพทำนาให้เงินเดือนประจำ เป็นต้น ทั้งนี้จะเป็นการช่วยให้คนในพื้นที่รักษาพื้นที่การปลูกพืชบางประเภทที่ยังอยากจะทำอยู่

2) การพัฒนาอุตสาหกรรมยางพาราด้วยงานวิจัย โดย ผศ.ดร.อดิศักดิ์ รุ่งวิชานวัฒน์ หัวหน้าภาควิชาเทคโนโลยียางและพอลิเมอร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ยางธรรมชาติหรือยางพารา เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศและประเทศไทยเป็นผู้ผลิตยางพาราเป็นอันดับหนึ่งของโลกตั้งแต่ปี 2534 คาดการณ์อีกประมาณ 20 ปี จะมีพื้นที่การเพาะปลูกยางพาราในประเทศตามฐานข้อมูลที่บันทึกของทางราชการ มีประมาณ 18 ล้านไร่ ครอบคลุมทั้งหมด 61 จังหวัด จาก 76 จังหวัด ปลูกได้เกือบทั่วทั้งประเทศแล้ว เช่น ภาคใต้ ภาคตะวันออก ภาคเหนือ ภาคอีสาน บางส่วนของภาคกลาง ข้อมูลเมื่อปี 2554 กำลังการผลิตอยู่ที่ 3.6 ล้านเมตริกตัน ซึ่งทั่วโลกผลิตได้ 11 ล้านตัน แต่ 3.6 ล้านตันที่เราผลิตจะส่งออกในรูปวัตถุดิบ 83% และ 13.6% ใช้ภายในประเทศ อีก 3.4% เป็นสต็อกที่เก็บไว้มูลค่าของยางผลิตภัณฑ์ยาง มีประมาณ 6 แสนล้าน ในส่วนของวัตถุดิบที่ส่งขายต่างประเทศ มีประมาณ 4 แสนล้าน และทำเป็นผลิตภัณฑ์ มีประมาณ 2 แสนล้าน

ปัญหาพื้นฐาน คือ 1) ไม่สามารถกำหนดราคาขายได้ คนใช้เป็นคนกำหนดอย่างเช่น ประเทศญี่ปุ่น และ ประเทศสิงคโปร์ 2) ราคาขายผันผวน คือ แปรผันในบางช่วงต่างกันถึงประมาณ 100 บาท ต่อ กิโลกรัม ในผลิตภัณฑ์ตัวเดียวกันมีราคาสูง เริ่มจาก 180 บาท ลดลงมาถึง 60 บาท และ 30 บาท 3) การแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าเพิ่มในประเทศค่อนข้างต่ำ เนื่องจากขาดความรู้และเทคโนโลยี ประเทศคู่แข่งของเราเริ่มมีการผลิตยางและส่งออกเป็นวัตถุดิบมากขึ้น เช่น ประเทศเวียดนาม ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศอินเดีย และกลุ่มประเทศแอฟริกาเหนือ

ในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีพื้นที่การปลูกยางพารามากเป็นอันดับ 3 ของประเทศ รองลงมาจากจังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดสงขลา ประมาณ 5 ล้านไร่ เปิดกรีดแล้วประมาณ 2 ล้านไร่ ใน 2 ล้านไร่ มีการผลิตประมาณ 2 แสนตันต่อปีหรือประมาณ 10% ของปริมาณที่เราผลิตในประเทศ ซึ่งเป็นผลผลิตจากนครศรีธรรมราช มีโรงงานที่เกี่ยวข้องกับการแปรรูปขั้นต้นมีไม่น้อยกว่า 7 โรงงาน ข้อมูลจากกรมโรงงาน มีกลุ่มเกษตรกรที่รวมกลุ่มในรูปของสหกรณ์ ไม่น้อยกว่า 30 กลุ่ม ทำกิจกรรมในรูปของการแปรรูปยางพาราส่วน

ใหญ่ 95% เป็นการแปรรูปของวัตถุดิบ จุดสำคัญอีกอย่างหนึ่งในกรณีนครศรีธรรมราช คือ มืองค์การสวนยางถาวรของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ธุรกิจรวมทั้งตั้งแต่สวนยาง แปรรูปโดยนำยางทำเป็นวัตถุดิบ ยางแผ่น ยางชั้น ครอบคลุมในการผลิตเป็นวัตถุดิบทั้งหมด ถือเป็นต้นแบบและแหล่งเรียนรู้ศูนย์กลางการถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการเกษตร ด้านยางพาราให้กับเกษตรกร จังหวัดนครศรีธรรมราชมีจุดอ่อนเรื่องยาง คือ การจัดการงานวิจัย

งานวิจัยที่นำเสนอคัดเลือกจากงานที่เกี่ยวข้องทางด้านยางพาราจากโครงการที่ได้ขยายผลในเชิงพาณิชย์ จังหวัดนครศรีธรรมราชทำร่วมกับองค์กรสวนยาง 3 เรื่อง คือ เรื่องแรกเกี่ยวกับการพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์ ภายใต้โครงการต้นแบบการผลิตน้ำยางชั้น จากกระบวนการผลิตแบบคลีนนิ่ง แบบอุตสาหกรรม และต้นแบบการประยุกต์ใช้งานของน้ำยางคลีนนิ่งที่ทำน้ำยาเคลือบสระน้ำ เรื่องที่สอง คือ การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงงาน ผลิตน้ำยางชั้น ภายใต้โครงการ อุตสาหกรรมการบำบัดน้ำทิ้ง น้ำจากโรงงานน้ำยางชั้นแบบชีววิธีมาใช้พาราเมทอรร่วมกับไรแดง และเรื่องที่สามเป็นเรื่องของการสร้างนวัตกรรมกำจัดของเสียจากโรงงานน้ำยางชั้น ภายใต้โครงการซื้อโครงการว่าเตรียมการวัตถุดิบบำรุงดินสำหรับการปลูกต้นยางพารา มีรายละเอียดดังนี้

เรื่องแรกเป็นโครงการต้นแบบการผลิตน้ำยางชั้นจากกระบวนการผลิตคลีนนิ่ง ในเรื่องอุตสาหกรรมกับต้นแบบการประยุกต์ใช้งานน้ำยางคลีนนิ่ง เลือกที่จะใช้น้ำยางคลีนนิ่งไปทำยาเคลือบสระน้ำ โครงการนี้นำโดยรองศาสตราจารย์ระพีพรรณ ใจสมาน มีแนวความคิดว่า น้ำยางชั้นที่ใช้ภายในประเทศทำมาจากน้ำยางสด ในน้ำยางสดมีเนื้อมะพร้าวอยู่ประมาณ 3-5% เวลาใช้งานต้องผสมน้ำลงไปด้วยเพราะจะทำเป็นน้ำยางชั้น ให้มีน้ำยางเพิ่มขึ้น 60% วิธีการ คือ ไปซื้อเครื่องปั่นราคามาตรฐานที่นำเข้ามาจากกรุงเทพฯ จากยุโรป จากประเทศจีน ราคาประมาณ 6 ล้าน และประมาณ 3 ล้าน เพื่อบั่นน้ำยางสดให้เป็นน้ำยางชั้น ด้วยการลงทุน investment ต้องพัฒนาทางด้านเครื่องจักรที่มีราคาค่อนข้างแพง ทำให้การผลิตใช้เงินทุนมหาศาลสำหรับการทำโจทย์ นั่นคือเป็นเรื่องของการพัฒนาเทคนิคการทำน้ำยางชั้น อีกวิธี คือ เป็นเรื่องการเลียนแบบในเรื่องของเทคโนโลยีของนม เอานมมาทำให้ข้นขึ้นด้วยวิธีการที่เรียกว่า คลีนนิ่ง โดยไม่ต้องใช้เครื่องจักรที่มีราคาแพง คือหาสารเคมีกลุ่มหนึ่งใส่ลงไปในน้ำยาง กวนเข้าไปกับน้ำยางและจะทำให้น้ำยางลอยตัวขึ้น เมื่อลอยขึ้นก็ไขน้ำชั้นล่างทิ้ง ฉะนั้นต้องหาสารเคมีที่จะทำให้เกิดคริมในน้ำยางสดสารก่อคริมทำให้อนุภาคยางชั้นแล้วลอยตัวขึ้น คือสารแมกนีเซียมใส่เข้าไปและทิ้งไว้ข้ามคืน หลังจากนั้นดักแมกนีเซียมออกและเอาสารก่อคริมกลุ่มของเซลูโลสใส่เข้าไปคนให้เข้ากันและทิ้งให้แยกชั้นจะได้น้ำยางคริม จากนั้นที่เหลือจะเป็นหางน้ำยางที่อยู่ด้านล่าง หางน้ำยางถ้ามีเศษยางเหลือใช้ก็จับเป็นคริม ส่วนน้ำคริมขึ้นไปต้องรักษาสภาพด้วยแอมโมเนีย จะได้น้ำยางชั้นสูตรแอมโมเนียและเหมือนกับน้ำยางชั้นทั่วไป คนใช้จะไม่รู้สึกแปลกประหลาดต่อว่ามีน้ำยางชั้นที่รักษาด้วยแอมโมเนียสูงแอมโมเนียต่ำ ขั้นตอนการทำจะเป็นถังคี่ใหญ่ น้ำยางคริมมีความละเอียดค่อนข้างสูง มีปริมาณของเนื้อมะพร้าวที่ค่อนข้างสูง ทางฝั่งหางน้ำยางจะมีเนื้อมะพร้าวค่อนข้างน้อย เพื่อให้ไม่ให้อายุเสียยางออกในส่วนหางน้ำยางจึงมีการเก็บเนื้อมะพร้าวออกมา การบำบัดน้ำเสียจะมีปัญหาน้อยลงเป็นกระบวนการที่มีต้นทุนต่ำ investment ในการใช้เครื่องครั้งแรกพลังงานใช้น้อย ไม่ต้องใช้พลังงานในการปั่น เทคนิคนี้มีจุดด้อย คือ ต้องอาศัยเวลาทิ้งไว้ 24 ชั่วโมงแล้วเสร็จ จุดด้อยไม่เป็นปัญหาถ้ามีการวางแผนเวลาที่ดี ใช้เวลา 24 ชั่วโมง ที่เหลือก็ใส่ตามลงไปเรื่อยๆ น้ำยางชั้นที่ผลิตได้ด้วยวิธีการทำคลีนนิ่ง สามารถนำไปใช้ผลิตประเภทต่างๆ ไม่ต่างจากน้ำยางชั้นปกติที่ใช้ เพียงแต่มีความละเอียดมากกว่าคนใช้งานต้องใช้การปรับปรุงเล็กน้อยถือว่าเป็นอีกแนวทางหนึ่งของกลุ่มเกษตรกรที่จะเลือกใช้การทำน้ำยางชั้นแทนการขายน้ำยางสดในการทำยางแผ่น มีคำถามต่อมาว่าเมื่อทำเสร็จสามารถที่จะเอาน้ำยางชั้นนี้ไปประยุกต์ใช้อย่างไร การทำน้ำยางชั้น องค์การสวนยางนาบอนทดลองทำในถังขนาดใหญ่ เป็นถังแยกชั้นเตรียมการละลายสารก่อคริมลงในถังตรงผสมกับน้ำยางสดแล้วปล่อยทิ้งไว้ น้ำยางชั้นจะลอยบนก็ไขน้ำออก เมื่อไขน้ำออกข้างบนก็เหลือน้ำยางคริมก็ไขน้ำยางคริมลงในบ่ออีกชั้น

จะทรีทเมนต์เหมือนกับน้ำยางชั้นที่ทำขึ้นจากเครื่องอินทรีบัว จากเครื่องปั่นต้องการที่ถึงก็ทำไปเรื่อยๆ เทคนิคนี้ต้องใช้ถังแยกชั้นเนื่องจากมีพื้นที่มาก

การนำน้ำยางชั้นประเภทครีมที่ได้ไปประยุกต์ใช้ทำยางเพื่อกักเก็บน้ำ พบว่าสามารถกักเก็บน้ำได้ดี ไม่พบปัญหาการรั่วซึมอายุการใช้งาน 10 ปี และเชื่อมบ่อน้ำที่มีรูปร่างซับซ้อนได้ไม่จำเป็นจะต้องเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าหรือสี่เหลี่ยมจัตุรัส บ่อแรกทดลองทำที่องค์การสวนยางนาบอนเมื่อปี 2552 ปัจจุบันยังคงเก็บได้ดี บ่อที่สองเป็นบ่อเลี้ยงปลาตุ๊กโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 4 อยู่ที่รัฐสะมิแล ติดทะเล มีปัญหาเรื่องน้ำที่ดูดซึมเข้ามาในบ่อปลาอยู่ไม่ได้ตอนนี้เลี้ยงมา 3 รุ่นแล้วยังไม่มีปัญหา จากการทดสอบไม่พบการซึมของน้ำทะเลเข้ามาในบ่อ และได้ทดลองนำไปขยายผลต่อเพื่อเป็นบ่อกักเก็บน้ำ บ่อบำบัดน้ำเสียของบริษัทที่จังหวัดชลบุรีเป็นบริษัททำยางยูเครน หน้าฝนมีน้ำหน้าแล้งไม่มีน้ำปรากฏว่าไม่มีปัญหาเรื่องน้ำอีกเลย จากนั้นได้ไปทำบ่อเก็บน้ำที่อำเภอละงู เนื่องจากพื้นเป็นพื้นทรายกรมชลประทานเคยไปขุดมีขนาดใหญ่มาก คือ 60 เมตร คูณ 23 เมตร ลึก 4.5 เมตร ขุดเสร็จเก็บน้ำได้ปีเดียวช่วงหน้าแล้งน้ำไม่มียังต้องรอหน้าฝน ทางทีมวิจัยทำได้แต่ตอนนี้กำลังรอน้ำฝน และหลังจากนั้นมีการทดลองทำเป็นบ่อบำบัดน้ำเสียของกลุ่มสหกรณ์การทำสวนยางที่แม่ลาน จังหวัดปัตตานี เป็นบ่อบำบัดน้ำที่เหลือจากการรับน้ำยาง และทางบ้านบารา อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี โรงเรียนบ้านบางนา ขอให้ไปทำบ่อเลี้ยงปลาคล้ายๆ กับโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ จากการก่อสร้างพบว่ายังอยู่ในระดับที่น่าพอใจ

ขั้นตอนการทำได้มีการเตรียมพื้นที่โดยพื้นที่ทำฐานต้องมีโครงสร้างแข็งแรงเพื่อรองรับน้ำหนักน้ำ ตกแต่งบ่อเอาสิ่งที่จะทะลุยางหรือทะลุผ้าออกและจึงลงชั้นผ้าใบซึ่งเป็นผ้าด้ายดิบก่อนเนื่องจากมีราคาถูกและเกาะน้ำได้ดี จากนั้นจึงสเปรย์น้ำยาแล้วนำน้ำยางครีมที่ผสมสารเคมีจากการทำให้เกิดการแข็งตัวที่อุณหภูมิห้องมาสเปรย์ทับบนชั้นผ้าใบให้ทั่วพื้นที่ปล่อยให้แห้งหมาดๆ แล้วจึงลงผ้าใบชั้นที่ 2 เพื่อเพิ่มความแข็งแรงจากนั้นจึงสเปรย์น้ำยางชั้นที่ 2 และปล่อยให้แห้งโดยธรรมชาติ 3 วัน ปกติถ้าต้องการความแข็งแรงสูงสุดใช้เวลาประมาณ 7 วัน บ่อแรกที่ทำเป็นบ่อน้ำที่องค์การสวนยางนาบอนสามารถกักเก็บน้ำได้ดี หลังจากครบ 45 วันได้เข้าไปตรวจชั้นอีกครั้งว่าไม่รั่ว จากการทดลองนำน้ำยางครีมไปใช้ให้เกิดประโยชน์พบว่าสามารถกักเก็บน้ำใช้ได้ทั้งในการเกษตร เลี้ยงปลา และบำบัดน้ำเสีย

โครงการที่สองเป็นเทคโนโลยีของการบำบัดน้ำทิ้งจากโรงงานน้ำยางชั้นโดยชีววิธี การทำอุตสาหกรรม การแปรรูปยางเบื้องต้นจะมีน้ำเสียเกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นยางแผ่นรมควัน ยางแท่ง หรือแม้กระทั่งน้ำยางพ่น เดินผ่านจะรู้เลยว่าน้ำมีปัญหาเดิมจะมีสารพัดเทคโนโลยีทำอยู่แล้ว เช่น ใช้เครื่องตีอากาศ ใช้จุลินทรีย์ ใช้สารเคมีใส่เข้าไปก่อนปล่อยน้ำซึ่งมีต้นทุนสูง เปลืองพลังงานไฟฟ้า เปลืองสารเคมีและยังมีสารตกค้าง เป็นต้น จากการศึกษาด้วยวิธีทางชีวภาพ พบว่าสามารถบำบัดน้ำเสียจากโรงงานได้ จึงได้ประยุกต์การใช้งานร่วมกันของสาหร่ายครอเคลล่าที่เป็นสาหร่ายน้ำจืดร่วมกับไรแดงเป็นเทคนิคที่มีความปลอดภัยเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและประหยัด ติดตั้งง่าย บำรุงรักษาง่าย ค่าใช้จ่ายในการดูแล maintenance ต่ำ ลดการใช้ไฟฟ้าลงได้มากเมื่อเทียบกับการใช้ไฟฟ้าเดิมอากาศ ที่สำคัญสามารถใช้ร่วมกับระบบเดิมที่มีอยู่เพียงเพิ่มระบบเดิมอากาศหรือระบบที่ใช้สารเคมีหรือระบบที่ใช้จุลินทรีย์เข้าไปส่งผลทำให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

เริ่มจากเอาสาหร่ายครอเคลล่าไปเลี้ยงในน้ำจืดที่เกิดขึ้นจากกระบวนการผลิตแบคทีเรียกับสาหร่ายจะทำงานร่วมกันโดยดึงเอาธาตุอาหารในน้ำที่เป็นประโยชน์ เช่น โปรตีน คาร์โบไฮเดรต ไขมัน หรืออื่นๆ เป็นต้น เมื่อสาหร่ายโตก็จะดูดของเสียออกจากน้ำและน้ำส่วนที่เหลือก็หมุนเวียนกลับไปใช้ในโรงงานได้เลย สำหรับสาหร่ายที่ได้จะนำไปใช้เลี้ยงพวกไรแดงเมื่อไรแดงโตขึ้น สุดท้ายก็นำไปใช้เป็นอาหารในอุตสาหกรรมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำต่อไป ราคาของไรแดงในปัจจุบันก็โลกริมละ 700 บาท ไรแดงที่เกิดขึ้นเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับโรงงานซึ่งสามารถนำน้ำกลับมาใช้ใหม่ได้ ถือเป็นระบบการบำบัดด้วยวิธีธรรมชาติได้ทดสอบจนมั่นใจว่า

ใช้งานง่ายมีการถ่ายทอดให้กับโรงงานหลายแห่ง เช่น อกย.ทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช บริษัท CS RUBBER จังหวัดระยอง

ส่วนโครงการที่ 3 เป็นเรื่องการจัดการของเสียในบ่อ คือเอาของเสียที่จำเป็นต้องทิ้งมาเป็นวัสดุปรับปรุงดิน เสริมฟอสเฟตให้ดินยางพาราโดยเฉพาะในบ่อจะมีน้ำยางปนอยู่ จึงได้ใส่สารเพื่อให้ยางจับตัวกลายเป็นตะกอนพอน้ำยางจับตัวเสร็จ น้ำยางไปเข้าเครื่องปั่น ตะกอนจะติดอยู่กับเครื่องปั่นซึ่งเป็นปัญหาสำหรับโรงงานกองเป็นภูเขาไม่รู้จะเอาไปไหน ต่อมาค้นพบว่าวัสดุนี้มีปริมาณฟอสเฟตค่อนข้างสูง อุดมไปด้วยฟอสฟอรัสซึ่งเป็นธาตุอาหารสำคัญในการเจริญเติบโตของพืช เทียบเท่ากับปุ๋ยฟอสเฟตที่ซื้อมา และได้มีการนำมาผสมกับเศษวัสดุทางการเกษตร ในสูตรที่เหมาะสมใช้เป็นวัสดุรองก้นหลุมที่มีปริมาณธาตุอาหารตามที่พืชต้องการ ปัจจุบันทำเป็นเม็ดเหมือนกับเม็ดปุ๋ยทั่วไป เพื่อให้สะดวกต่อการใช้งานง่ายต่อการจัดเก็บและการขนส่ง ทั้งนี้ยังช่วยลดการนำเข้าปุ๋ยฟอสเฟตจากต่างประเทศลดปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อม ในขณะเดียวกันยังเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับของเสียที่เกิดขึ้น

ประเด็นแลกเปลี่ยนและข้อเสนอแนะ

1. โครงการน้ำยางคลีนนิ่ง มีเป้าหมายเพื่อช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับกลุ่มงานเกษตรกรรมต้องมองให้พบอุตสาหกรรมที่เพิ่มมูลค่า หาวิธีที่ให้เกษตรกรสามารถทำได้ เพื่อรองรับปัญหาราคายางพาราลดต่ำ เกษตรกรมีการประท้วงรัฐบาลเอาน้ำยางสดไปเททิ้ง หรือขนเอาน้ำยางไปปิดถนน ทางออกรัฐบาลคือ ต้องช่วยลงทุนให้เกษตรกรแปรรูปเป็นน้ำยางเคมี สนับสนุนนำร่องแทนที่จะไปเอาคอนกรีตราดบ่อ แต่เอายางแทนที่จะได้ไม่เป็นปัญหาและยังเพิ่มมูลค่าให้กับเกษตรกร

2. โครงการวิจัยเป็นประโยชน์ต่อโรงงานอุตสาหกรรม ในเรื่องของ Zero waste การบำบัดน้ำเสียจากโรงงานน้ำยางข้น ทำให้สามารถนำน้ำโรงงานอุตสาหกรรมมาใช้ประโยชน์ได้ มีกลิ่นลดลงหรือไม่กลิ่นไม่ใช้ประโยชน์ของเกษตรกรแต่เกษตรกรนั้นมีส่วนที่จะใช้ประโยชน์จากโครงการนี้ได้ ถ้าโรงงานน้ำยางข้นที่อำเภอ نابอนใช้วิธีเทคโนโลยีของการบำบัดน้ำทิ้งโดยชีววิธี ซึ่งกลุ่มโรงงานอุตสาหกรรมในนครกึ่งน่าจะได้ประโยชน์

3. เนื่องจากเวลาปั่นน้ำยางข้นเป็นยางแห้งนั้นจะมีกากขี้แปงออกมาด้วย ตั้งกองอยู่เป็นจำนวนมาก ในโรงงาน ซึ่งได้สร้างความสกปรก สร้างมลพิษมลภาวะทำให้อากาศเสีย ถ้าจะเอาวัสดุนี้ไปผลิตเป็นปุ๋ยจะช่วยแก้ปัญหาที่กองพะเนินและส่งกลิ่นเหม็นได้ และยังเป็นการช่วยบำบัดมลพิษมลภาวะที่เกิดในโรงงานน้ำยางข้น นอกจากจะเกิดประโยชน์ในภาคอุตสาหกรรมโรงงานน้ำยางข้น แล้วยังเป็นประโยชน์ต่อภาคเกษตรกร เช่น ใช้กับยางพารา และยิ่งเหมาะที่จะใช้กับปาล์มน้ำได้ด้วยขอข้อมูลได้จากองค์การสวนยาง

4. การนำงานวิจัยไปประโยชน์จะสร้างให้นครเข้มแข็งขึ้น

5. งานวิจัยที่ทำประเทศไทยสามารถแข่งขันประเทศอื่นได้

6. อุตสาหกรรมยานยนต์ขยายตัว ทำให้หลายประเทศมีการเพิ่มพื้นที่การปลูกเหมือนอย่างประเทศไทย อีก 20 ปีข้างหน้าอัตราการเพิ่มพื้นที่ปลูกของประเทศอินโดนีเซียมีมากกว่าประเทศไทย และอาจจะขยับขึ้นมาเป็นผู้นำการผลิตยางส่งออกเป็นอันดับหนึ่งแทนที่ประเทศไทย เนื่องจากประเทศอินโดนีเซียส่วนใหญ่จะเป็นการผลิตยางในเชิงของยางแท่ง แต่การผลิตในประเทศไทยจะผลิตยางแผ่นเป็นหลัก ปัจจุบันยางแท่งเป็นวัตถุดิบที่ผู้ใช้เริ่มให้ความสนใจมากขึ้นแทนการใช้ยางแผ่น เพราะว่ายางแท่งมีมาตรฐานทางวิทยาศาสตร์รองรับมีแอปพลิเคชันค่อนข้างชัดเจน ในอนาคตคนใช้ก็จะเริ่มหันไปใช้ยางแท่งมากขึ้น เพราะฉะนั้นประเทศอินโดนีเซียซึ่งผลิตยางแท่งเป็นหลักอยู่แล้วน่าจะมีโอกาสแข่งขันประเทศไทย

7. การนำวัตถุดิบส่งออกไม่ต้องใช้กระบวนการมากำไรแน่นอน ถ้าซื้อถูกขายถูก ซื้อแพงก็ขายแพง ถ้าจะทำผลิตภัณฑ์ต้อง invest ซึ่งผู้ประกอบการที่เกี่ยวกับอุตสาหกรรมยางจะไม่น่ามีความมั่นใจในเรื่องของการ invest การทำผลิตภัณฑ์เหมือนกับก้าวสู่สนามใหม่มีความเสี่ยง หรือที่เรียกว่า alternative thinking คือ เซฟ

ไว้ก่อน จุดนี้ทำกำไร margin ไว้ก่อน ถ้าใครไม่ยอมเสี่ยงก็จะหยุดไปเลย จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้การผลิตของประเทศไทยค่อยๆ ใต้ขึ้นไป โดย 60-70% ของยางจะเข้าไปอยู่ในอุตสาหกรรมของยางล้อรถ

8. เรื่องของปัจจัย (factor) ในการใช้ยางรถยนต์ประมาณ 60-70% ของยางจะเข้าไปอยู่ในอุตสาหกรรมยางรถยนต์ แล้วถ้าเป็นน้ำยางจะเข้าไปอยู่ในรูปของน้ำยางข้น ราคาขายที่เกิน 100 บาท น่าเป็นห่วงเพราะผู้ผลิตสามารถจะแปลงไปสู่การใช้ของเขาได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งยางล้อ สัตส่วนของยางล้อมีสูตรว่าจะใช้ยางธรรมชาติเท่าไร ใช้ยางสังเคราะห์เท่าไร สูตรที่ปรับจะใช้ยางธรรมชาติมากหรือยางสังเคราะห์มากขึ้นอยู่กับราคา เมื่อยางธรรมชาติกับสังเคราะห์มีราคาใกล้เคียงกันเขาจะเลือกยางสังเคราะห์ เช่นในปีที่ผ่านมาประเทศไทยเป็นผู้ผลิตยางมีอยู่เป็นอันดับสองรองจากประเทศมาเลเซียที่ป้อนตลาดโลก แต่ปีที่แล้วราคายางขึ้นไปถึงร้อยบาททำให้รายการผลิตเปลี่ยนไปเป็นใช้น้ำยางสังเคราะห์ แทนน้ำยางเทียม ราคาขายถือเป็นอีกปัจจัยที่ทำให้เปอร์เซ็นต์การใช้ไม่ขยับ

ข้อเสนอความต้องการ

1. เมื่อราคายางสังเคราะห์มีราคาใกล้เคียงกับยางแผ่นหรือยางธรรมชาติ คนที่ทำยางสังเคราะห์คือต่างประเทศ ในขณะที่กลุ่มในประเทศนั้นต้องทำตามความต้องการของผู้ใช้ ซึ่งรัฐบาลบอกว่าจะไปเพิ่มคุณภาพเพื่อจะได้เพิ่มคุณค่าของน้ำยาง แต่ไม่มีการเคลื่อนไหวมีหลายอย่างที่ยางธรรมชาติใช้ทำได้แต่รัฐบาลไม่ได้เอื้อไม่เปิดโอกาส

การนำเสนอผลงานวิจัย ห้อง 2: เกษตรอุตสาหกรรม กรณีปาล์มน้ำมันและยางพารา

1. **ฐานทรัพยากร :** เป็นการประชุมเพื่อนำเสนอรูปธรรมและการขับเคลื่อนการจัดการน้ำและภัยพิบัติในจังหวัดนครศรีธรรมราชทั้ง 3 ระดับ และแผนยุทธศาสตร์การวิจัยเพื่อเตรียมรับความเสี่ยงใหม่ ผู้ทรงคุณวุฒิร่วมอภิปรายและสังเคราะห์ข้อมูลในห้องย่อย คือ รศ.ดร.สุจิตร์ คุณธนกุลวงศ์

ห้อง 3: การจัดการน้ำและภัยพิบัติ ผู้ดำเนินรายการประจำห้อง คือ ดร.ปรกรณ์ ดิษฐกิจ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ซึ่งมีการนำเสนอผลงานวิจัย 5 เรื่อง คือ

1) **โครงการพัฒนาลุ่มน้ำปากพนัง** โดย รศ.ดร.ก้าน จันทร์พรหมมา

จุดเริ่มต้นของโครงการวิจัย เริ่มตั้งแต่ปลายปี 2547 แต่เริ่มจริงปี 2548 และมาจบลงในปี 2551 ชุดโครงการได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก สกว. พื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังมีประเด็นเรื่องความขัดแย้งสูง สมานฉันท์ได้อย่างไร คำตอบคือ ต้องสร้างฐานข้อมูลองค์ความรู้ต่างๆ ภายใต้ความคิดความอ่านของแต่ละท่าน ที่มีข้อขัดแย้งกัน ถ้าหากว่าคนยังหันหลังให้กัน ต่างคนต่างคิดไม่มีทางที่จะประสบความสำเร็จ ทำอย่างไรให้คนหันเข้าหากันพูดคุยกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญถ้าสามารถลดอุณหภูมิของคนที่กำลังมีข้อขัดแย้ง การขับเคลื่อนงานก็จะง่ายขึ้น การใช้กระบวนการมีส่วนร่วมทำให้แต่ละชุมชนแต่ละพื้นที่หันหน้าเข้าหากันสร้างองค์ความรู้ร่วมกัน

หลังจากนั้นจึงนำองค์ความรู้ที่ได้มาต่อยอดในเรื่องปฏิกณยานาบนาก ครั้งนี้ได้รับงบประมาณการสนับสนุนจาก วช. เนื่องจากการเปิดปิดประตูระบายน้ำอุทกวิภาชประสิทธิ์ ทำให้เกิดข้อขัดแย้งในพื้นที่ในเรื่องของการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ น้ำจืด น้ำเค็ม และน้ำกร่อย ประเด็นนี้เป็นสิ่งที่จะต้องหาข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ ซึ่งนำไปสู่ระบบฐานข้อมูลองค์ความรู้ต่างๆ เพื่อใช้ตัดสินใจว่าเมื่อไหร่ถึงจะเปิดปิดประตูระบายน้ำ เนื่องจากไม่ได้มีประตูเดียวแต่มีหลายประตูย่อย ดังนั้นจึงไปศึกษาประวัติศาสตร์ของลุ่มน้ำปากพนังว่าเมื่อ 50 ปี และ 100 ปี ว่าเป็นอย่างไร และปัจจุบันระบบนิเวศเปลี่ยนไปอย่างไร โดยให้ ดร.รงค์ บุญสวยขวัญ เป็นหัวหน้าทีมวิจัยทำในเรื่องของประวัติศาสตร์ของพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง เล่าอดีตจนถึงปัจจุบัน

ในเรื่องของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อาจารย์สุธีระ ทองขาว เป็นหัวหน้าโครงการศึกษาคุณภาพน้ำ และฐานทรัพยากร และ อาจารย์เลิศชาย ศิริชัย เป็นหัวหน้าโครงการ ศึกษาเรื่องการปรับตัวของอาชีพทางเลือก จนกระทั่งได้ฐานข้อมูลระดับหนึ่ง หลังจากนั้น คุณปิ่นเพชร ภักดีณรงค์ เข้าไปทำ software program พัฒนาเป็นระบบฐานข้อมูล ซึ่งได้นำไปให้แต่ละ อบต. เติมเต็มข้อมูลต่างๆ ให้ครบถ้วนทุกด้าน สำหรับใช้ในการวางแผนของการพัฒนาต่อไป เช่น การจะตัดสินใจในการเปิดปิดประตูระบายน้ำ อาชีพทางเลือกของชาวบ้าน ชุมชนควรจะเป็นอย่างไร เมื่อระบบนิเวศเปลี่ยนไป หลังจากที่ได้ข้อมูลด้านทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ได้ตัวชี้วัดทางสังคม ประวัติศาสตร์วิถีชีวิตที่ผ่านมาของชุมชน การปรับตัวอาชีพก็นำไปสู่ในเรื่องของการบริหารจัดการน้ำ ได้ภาพของพื้นที่ชัดเจน ถ้าขาดความสมดุลก็นำไปสู่ข้อขัดแย้ง ถ้าเกิดสมดุลแบบมีส่วนร่วมก็จะนำไปสู่สมานฉันท์ การนำน้ำเค็มไปใช้เลี้ยงกุ้ง และเอาน้ำจืดไปไปทำนาข้าว หรือว่าเอาน้ำกร่อยไปใช้การบริหารจัดการน้ำต้องมีส่วนร่วมกันในทุกภาคส่วน งานวิจัย งานพัฒนา การจัดการความรู้ กระบวนการภาคชาวบ้านจะต้องร่วมกันต้องไม่ไร้รอยต่อ ต้องมีรอยเชื่อมต่อ

การบริหารจัดการน้ำจากภาพรวม 1.9 ล้านไร่ของพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง ได้ศึกษาในเชิงลึกโฟกัสไปที่ลุ่มนิเวศย่อย เนื่องจากตำบลนาบนากมีทั้งอาชีพที่เป็นน้ำจืด น้ำเค็ม และน้ำกร่อย บ้านที่อยู่ใกล้เคียงกันบางบ้านเขาต้องการที่ปลูกข้าว บางบ้านทำนาทุ่ง บางบ้านต้องการปลูกจาก จากประเด็นที่ต้องการให้ทุกอาชีพอยู่ร่วมกันได้ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น เกิดเป็นโครงการนำร่องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทำให้เกิดความสมดุลแล้วก็ลดข้อขัดแย้งได้ นอกจากนี้ได้ส่งเสริมชาวบ้านให้เข้ามามีส่วนร่วมโดยให้ชุมชนในพื้นที่ทำ คือ ไปศึกษาดูงานเรื่องการบริหารจัดการน้ำที่แพรกหนามแดง จังหวัดสมุทรสงครามเพื่อให้เห็นรูปแบบตัวอย่างชุมชนเข้มแข็ง เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กิจกรรมร่วมกัน ช่วยกันระดมความคิด และนำไปสู่การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล โดยพยายามให้ชุมชนช่วยตัวเองและเกิดเป็นชุมชนเข้มแข็งซึ่งสร้างสมดุลให้ทุกอาชีพอยู่ร่วมกันได้ เช่น ส่งเสริมให้เลี้ยงปลานิลในนาข้าวอินทรีย์ เป็นต้น

สรุปประเด็นการนำเสนอในภาพรวม

มหาวิทยาลัยได้เริ่มจากเรื่องของการลดข้อขัดแย้งไปสู่ความสมานฉันท์ กลไกหนึ่งชี้ให้เห็นในเรื่องของการบริหารจัดการน้ำ การจัดการภัยพิบัติ ส่วนหนึ่งคือการจัดการคน เรื่องของการมีส่วนร่วมเข้ามาเกี่ยวข้องโดยใช้มุมมองในหลายๆ มิติ มองจากประเด็นของปัญหาและความขัดแย้ง มองถึงตัวชี้วัดในเรื่องของบทเรียนต่างๆ การเก็บองค์ความรู้ในด้านฐานข้อมูล นำมาสู่เรื่องของการปฏิกณยานาบนาก ว่าด้วยเรื่องของการเปิดปิดประตูน้ำที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้าน

2) ระดับเครือข่ายตำบล กรณีลุ่มน้ำคลองท่าดี โดย นายคณพัฒน์ ทองคำ

พื้นที่นครศรีธรรมราชมีลุ่มน้ำสำคัญอยู่หลายลุ่มน้ำ การทำวิจัยนี้เลือกลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันออกใช้ นิเวศลุ่มน้ำคลองท่าดีเป็นพื้นที่ศึกษา มีความยาวประมาณ 69 กิโลเมตร ไหลผ่านพื้นที่ 9 ตำบล และมีพื้นที่ได้รับผลกระทบ 18 ตำบล ต้นน้ำอยู่ที่เขาหลวงไหลผ่านอำเภอลานสกา อำเภอเมืองไปออกที่ปากนคร วัตถุประสงค์ดังนี้ เพื่อศึกษาการสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคีที่เกี่ยวข้อง ต่อการจัดการน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค การเกษตร และการจัดการภัยพิบัติ ผ่านการจัดทำระบบสารสนเทศเรื่องน้ำ และกิจกรรมการฟื้นฟู รักษา และใช้ประโยชน์จากน้ำ เพื่อพัฒนาการบูรณาการระบบฐานข้อมูลท้องถิ่นกับหน่วยงานรับผิดชอบหลักเรื่องทรัพยากรน้ำ และการจัดการภัยพิบัติ เพื่อศึกษาการสร้างแนวทางการประสานหรือบูรณาการแผนการจัดการทรัพยากรน้ำและภัยพิบัติในระดับจังหวัดและแผนปฏิบัติการระดับพื้นที่ตำบล และเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการน้ำระดับลุ่มน้ำย่อย

พื้นที่ดำเนินการคือ 1) พื้นที่ต้นน้ำ ใช้พื้นที่ท่าดี 2) พื้นที่กลางน้ำ ใช้พื้นที่ไชยมนตรี และ 3) พื้นที่ปลายน้ำ ใช้พื้นที่ปากนคร เครื่องมือในการทำวิจัย ประกอบด้วยแผนที่ในเขตปกครอง แผนที่ชุมชน แผนที่ทำมือ แผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ ใช้ข้อมูลสถิติกลุ่มผู้ใช้น้ำ ใช้ข้อมูลจากหน่วยงาน ข้อมูลจากชุมชน ข้อมูลจากภูมิปัญญา และใช้แบบสำรวจแหล่งน้ำ จากแบบสอบถามในพื้นที่พบว่า

ตำบลกำโลน เป็นพื้นที่ต้นน้ำด้านบนมีต้นน้ำอยู่ที่ลานสกา จากการลงพื้นที่ทำให้พบว่า เหตุการณ์สำคัญที่ทำให้ลุ่มน้ำคลองท่าดีเปลี่ยนแปลง ช่วงแรกเริ่มในปี 2505 เหตุเกิดขึ้นที่แหลมตะลุมพุกส่งผลกระทบต่อพื้นที่ด้านบนทำให้ต้นน้ำไม้ไค่น้ำ ขวางทางน้ำ เส้นทางน้ำเริ่มเปลี่ยน คนเริ่มบุกรุกพื้นที่ตัดต้นไม้ทำลายป่าเพื่อทำการเกษตรเชิงเดี่ยว ช่วงที่สองเมื่อปี 2531 ทำให้น้ำเปลี่ยนทิศทาง ป่าไม้ล้ม เกิดธรณีพิบัติ มีการบุกรุกพื้นที่ต้นน้ำเพิ่มขึ้น จากพืชเดิมก็เปลี่ยนปลูกมังคุด ปลูกยางพารา ปลูกเงาะ บุกรุกเพิ่ม

ตำบลท่าดี ถือเป็นพื้นที่หัวใจหรือเป็นธนาคารน้ำ เป็นแหล่งน้ำขนาดใหญ่ ประกอบด้วยแอ่งน้ำอยู่เยอะ ในอดีตมีท่าเรือสินค้าเป็นชุมชนสายน้ำ และหายไปในช่วงปี 2531 โดยฝ่ายท่าดีเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของสายน้ำคลองท่าดี

ตำบลกำแพงเขา จากการก่อสร้างฝายท่าดีทำให้น้ำแบ่งเป็น 2 นิเวศ คือ นิเวศหนึ่งไหลไปทางธรรมชาติ นิเวศที่สองไหลไปทางคลองชลประทาน ทำให้น้ำสายน้ำท่าดีมีน้ำไหลลดน้อยลง

ไชยมนตรีเป็นพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจาก 2 นิเวศน์ จากธรรมชาติและสิ่งที่สร้างขึ้นเช่น การขุดบ่อล่อทราย จนนำไปสู่ปัญหาเรียกว่า ทรายกอง คลองแคบ น้ำไหลเปลี่ยนทิศทาง เปิดตะกอนทรายที่เรียกว่าหาดใหญ่ คือเป็นตะกอนทรายมีลักษณะเป็นชายหาดมีขนาดใหญ่

มะม่วงสองต้น จากการเพื่อเพิ่มพื้นที่ในส่วนบุคคล เช่น ทำชาวทราย โดยการปักชาวทรายแล้วทรายจะมากองที่จะมีการอกเพิ่มขึ้น ทำให้น้ำไหลผ่านไปยังคลองป่าเหล้า คลองภูพาย คลองหน้าเมือง คลองท่าชัก และคลองสวนหลวง ผ่านเมืองนครศรีธรรมราช

คลองชลประทานเป็นจุระบายน้ำแต่ขณะนี้มีการเวรคืนที่แล้วแต่ที่ยังไม่ได้สร้าง

ตำบลโพธิ์เสด็จเมื่อก่อนมีอาชีพทำนาตอนหลังเลิกทำนามาปลูกสวนยางพาราแทน เพราะคลองชลประทานต่ำกว่านาทำให้น้ำน้ำคลองชลประทานจะนำน้ำมาให้แต่หน้าแล้งไม่มีน้ำใช้

พื้นที่ด้านล่างผ่านเขตเมือง ไปยังท่าชัก ปากนคร และท่าไร่ ปากนครเป็นพื้นที่ปลายน้ำ ในพื้นที่ปากนคร จึงเกิดปัญหาน้ำท่วมปัจจุบันน้ำจากคลองท่าดีไปไม่ถึงปากนคร ตอนล่างมีการปล่อยน้ำเสียลงไปยังต่อเนื่องและมีน้ำเค็มรุกพื้นที่ถึงพื้นที่กลางน้ำ

ต้นน้ำของท่าชักคือ เทือกเขาหลวง ท่าไร่ผ่านคลองหัวตรุด มีคลองบางแพรก ส่วนใหญ่เรียกคลองบางแพรก มีการขุดถนนให้เป็นคลองขุดคลองให้เป็นถนนคือ ต้องการได้ถนนและคลอง

พื้นที่ทั้งหมดในบริบทของนิเวศลุ่มน้ำคลองท่าดี มี 68 หมู่บ้าน 20,000 กว่าครัวเรือน มีประชากร 71,939 คน มีพื้นที่ 211,932 ไร่ จากการวางแผนเรียนรู้และนำมาเขียนแผนที่แบบมีส่วนร่วม เมื่อนำมาวิเคราะห์พบว่า พื้นที่ต้นน้ำได้รับผลกระทบมีปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อความต้องการในการใช้ เกิดปัญหาการกัดเซาะ ขาดเกณฑ์ในการใช้น้ำ การแก้ปัญหาแบบไม่มีส่วนร่วม ป่าต้นน้ำมีปริมาณเปลี่ยนแปลงบุกรุกพื้นที่ป่า มีการปลูกพืชเชิงเดี่ยว เช่น มังคุดมีราคาแพง มังคุดเขากิโลกรัมละ 50 บาท มังคุดบ้านกิโลกรัมละ 5 บาท ถึง 10 บาท พื้นที่กลางน้ำจะมีทรายมากองทำให้คลองแคบลง น้ำเปลี่ยนทิศ ถนนคูคลองหายไปเนื่องจากพัฒนาสร้างคลองให้เป็นถนน ส่วนพื้นที่ปลายน้ำ มีปัญหาน้ำเค็มรุกน้ำจืด น้ำไม่เพียงพอต่อการอุปโภค ขาดความเป็นเจ้าภาพ เกิดความเสียหายจากชุมชน ทะเลงอกปิดปากทางระบายน้ำ เป็นต้น จากภาพรวมทำให้เห็นว่าลุ่มน้ำคลองท่าดีเป็นลุ่มน้ำที่สำคัญปัจจุบันวิถีชีวิตด้านบ่มมีการบุกรุกพื้นที่เพื่อปลูกมังคุดอย่างต่อเนื่องซึ่งต้องหาทางที่จะแก้ไขผ่านเวทีเชื่อมโยงในลักษณะเครือข่าย กิจกรรมเรียนรู้แผนที่และมาต่อเป็นนิเวศ สร้างเป็นเครือข่ายลุ่มน้ำ ปลายน้ำจะได้คุยกับกลางน้ำจะได้คุยกับต้นน้ำแล้วเกิดการเรียนรู้ข้อตกลงร่วมกัน

สรุปประเด็นการนำเสนอในภาพรวม

ลุ่มน้ำท่าดีเป็นลุ่มน้ำที่สำคัญของนครศรีธรรมราช มีการบริหารจัดการตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และท้ายน้ำ ซึ่งใช้คนเป็นเครื่องมือโดยระบบการจัดการน้ำแสดงให้เห็นในเรื่องของการเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงในด้านของกายภาพ ด้านสังคม และสะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้นเครื่องมือที่ใช้กันมากในวิถีสังคมคือ แผนที่เครื่องมือทำให้เห็นถึงกระบวนการมีส่วนร่วม ที่ผ่านมามีโครงการวิจัยได้วิเคราะห์พื้นที่ดำเนินงานและกำหนดพื้นที่ยุทธศาสตร์เพื่อสื่อสารทำความเข้าใจและพัฒนากลไกคณะทำงาน เช่น จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับพื้นที่ต้นแบบการจัดการน้ำจากพื้นที่ตำบลบางจาก ได้วิเคราะห์สภาพปัญหาสถานการณ์น้ำในระดับพื้นที่ การเก็บข้อมูลเรื่องน้ำ และการจัดทำระบบสารสนเทศเรื่องน้ำ การทบทวนแผนแม่บทชุมชนและสร้างปฏิบัติการต้นแบบจากแผนแม่บท การวิเคราะห์แผนพัฒนาตำบล เกี่ยวกับการจัดการน้ำ พบว่า สามารถกำหนดพื้นที่ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนงานเชิงคุณภาพเพื่อพัฒนาเป็นต้นแบบการจัดการน้ำระดับตำบล รวมทั้งการสร้างกลไกและสานความสัมพันธ์ให้ผู้มีส่วนได้เสียเรื่องน้ำมาทำงานร่วมกัน นอกจากนั้นยังเกิดเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างพื้นที่ ได้รับทราบสภาพปัญหาเรื่องน้ำเบื้องต้น ตลอดจนสามารถทำให้ชุมชนตื่นตัวต่อการจัดเก็บข้อมูลเรื่องน้ำเพื่อใช้ในการวางแผนและสร้างปฏิบัติการจากแผนแม่บทชุมชน และทำให้เห็นว่าแผนพัฒนาตำบลยังคงมุ่งเน้นไปที่การก่อสร้างมากกว่าที่จะเน้นสร้างการมีส่วนร่วมอย่างชัดเจน

3) ระดับชุมชน กรณีลุ่มน้ำคลองกลาย อำเภอลำดวน จังหวัดนครศรีธรรมราช โดย

อาจารย์วิทยา อารมณ์

โครงการภัยพิบัติที่เกี่ยวกับกรูชิง ลุ่มน้ำคลองกลาย เกิดขึ้นในปี 2554 แต่โครงการวิจัยได้เริ่มทำจริงในปี 2555 ทำการศึกษา 6 ตำบลตลอดลุ่มน้ำซึ่งครอบคลุมพื้นที่ใน 2 อำเภอ คือ อำเภอลำดวนและอำเภอนบพิตำ จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันปากแม่น้ำกลายหลังจากอุทกภัยได้กลายเป็น 2 ปากแม่น้ำ เมื่อก่อนชาวบ้านไม่ได้คิดว่าเป็นภัยพิบัติเพราะเกิดน้ำท่วมอยู่ทุกปี เหตุการณ์เกิดขึ้นประมาณกลางเดือนมีนาคม 2554 ชาวบ้านเรียกว่าฟ้าเปียกน้ำ พื้นที่ข้างบน เช่น นบพิตำกับกรูชิงจะมีแนวตลิ่งพัง สะพานขาด เสาไฟฟ้าโค่นล้ม การสื่อสารถูกตัดขาด ทำให้พื้นที่ที่ถูกตัดขาดจากโลกภายนอก ส่วนข้างล่างจะมีน้ำท่วมอย่างรวดเร็ว ไม่มีดินสไลด์แต่น้ำจะเอ่อ ในช่วงนั้นในทะเลจะมีไม้และรากไม้ลอยอยู่เต็ม ชาวบ้านไปหาปลาไม่ได้เพราะว่าติดแต่กิ่งไม้และรากไม้ ปัจจุบันก็ยังคงมีอยู่บางคนได้ไม้มาแปรรูป บางคนได้ตุ๋น บางคนดัดตัวเลี้ยง เช่น วัว เป็นต้น และเมื่อปลายปีได้เกิดเหตุการณ์นี้ขึ้นอีกครั้ง ซึ่งส่งผลทำให้สะพานขาดอีกแต่ครั้งได้มีหน่วยงานจากภายนอกเข้าไปให้ความช่วยเหลือแล้วนำมาสู่ที่มาของโครงการในครั้งนี้ จะถอดบทเรียนว่าเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้นแล้วเรามีบทเรียนอะไรบ้างเพราะต่อไปถ้าเกิดขึ้นจะได้เตรียมรับมือกับเหตุการณ์ดังกล่าวได้ โครงการเริ่มเดือนสิงหาคม

2555 แต่เริ่มทำจริงในปลายเดือนกันยายน 2555 นับจนถึงปัจจุบันได้ครึ่งทางแล้ว สำหรับในเดือนกรกฎาคม 2556 น่าจะสรุปได้เป็นองค์ความรู้ คือ 1) ในเรื่องของ การให้ความหมายของชาวบ้านต่อเรื่องของอุทกภัยหรือว่าฝนตกหนักในอดีต 2) ในการเปลี่ยนแปลงทางด้านกายภาพอดีตถึงปัจจุบันว่าเปลี่ยนแปลงอย่างไร 3) ถ้าเกิดภัยพิบัติขึ้นในอดีตเขาแก้ไขอย่างไร แล้วปัจจุบันแก้ไขอย่างไร เพื่อจะสร้างการเรียนรู้ แล้วเอาไปใช้ในข้อที่ 4) ถ้าจะเตรียมชุมชนในปัจจุบัน ให้หาข้อสรุปและรูปแบบให้ได้ว่าจะทำแบบไหน และข้อ 5) คือ ลองปฏิบัติ

พื้นที่ศึกษามี 6 ตำบล แบ่งเป็นโซนต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ เน้นที่กรุงชิงเป็นหลัก กลางน้ำจะเน้นที่ตลิ่งชัน ปลายน้ำจะเน้นที่ตำบลกลาย ในลุ่มน้ำกลายมี 12 หมู่บ้าน มีรูปแบบการดำเนินกิจกรรมดังนี้ คือ ข้อ 1 ทำความเข้าใจกับนักวิจัย ศึกษาอะไร ศึกษาอย่างไร ข้อ 2 วางแผน ข้อ 3 สัมภาษณ์เชิงลึก ในเรื่องประสบการณ์ในอดีตและปัจจุบัน ข้อ 4 การสนทนากลุ่ม และข้อ 5 ลงไปสำรวจดูพื้นที่ ตอนนี้อยู่กำลังสร้างองค์ความรู้ในข้อ 1 และข้อ 2 อยู่ สำหรับข้อ 3 ข้อ 4 และข้อ 5 เริ่มทำบ้างแล้วอย่างเช่นการทำสื่อ เป็นต้น

กิจกรรมที่ได้ดำเนินการที่ผ่านมา คือ การเตรียมนักวิจัยและสนทนากลุ่ม การเก็บข้อมูลรายบุคคลไปสนทนาตัวต่อตัวและนำข้อมูลที่ได้จากสนทนารายบุคคลมาเรียบเรียง แล้วก็เอามาเช็คและวิเคราะห์ดูกับการสนทนากลุ่ม ซึ่งมีการสนทนากันหลายครั้ง ทั้งใน 6 ตำบล และจึงนำข้อมูลมาลงในแผนที่ทำมือ อย่างเช่นในรูปแบบไม้กวาดลุ่มน้ำ ช่วยกันทำกันหลายรอบก่อนลงเส้นจริง หลังจากนั้นจึงนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยผ่านการประชุมประจำเดือนและการประชุมโซนพื้นที่ แล้วจึงค่อยๆ ข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์ และอีกกิจกรรมจะเป็นการถ่ายทอดข้อมูลที่ได้รับไปยังกลุ่มเยาวชนในพื้นที่ให้มารู้เรื่องนี้ด้วยกัน ขณะนี้มี อบต. และ สว. เข้ามาช่วยหนุนแต่ต้องต้องรอสรุปบทเรียนกันต่อไป

จากการศึกษาในส่วนของชาวบ้านสามารถตอบคำถามเบื้องต้นได้ในข้อ 1 ข้อ 2 และข้อ 3 คือ อดีตลักษณะต้นน้ำเป็นอย่างไร ฝนตกเป็นอย่างไร ชาวบ้านให้ความหมายอย่างไร แล้วถ้าเกิดปัญหาเกิดขึ้นชาวบ้านเขารับมืออย่างไร ข้อมูลเบื้องต้นจากชาวบ้าน ถามเพื่อให้แน่ใจว่าชาวบ้านเข้าใจอย่างไรแล้วถ้ามีการขัดแย้งกันก็มาสนทนากลุ่มและหาข้อตกลงร่วมกัน สรุปการเกิดน้ำท่วมปี 2531 ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังนี้

1. ความถี่ พบว่าหลังปี 2531 จะรุนแรงมากขึ้น ถิ่นมากขึ้น อาจจะไม่เรียกว่าภัยพิบัติ แต่ก็เกิดน้ำเอ่อมากขึ้น น้ำไหลมาเจอถนนเมื่อก่อนไม่มี เรื่องภูมิปัญญาเมื่อก่อนนี้ชาวบ้านเขาก็จะมีภูมิปัญญาเรื่องของการสังเกต หลังปี 2531 จะเห็นว่า ต้นซุ่มเห็ดน้อยลง นกกระยางน้อยลง ลมฟ้าอากาศผิดปกติ คนรุ่นใหม่ไม่ค่อยรู้วิธีการสังเกต เป็นต้น

2. การเตรียมพร้อมในการเผชิญภัยพิบัติ ก่อนปี 2531 ชาวบ้านไม่ได้ปลูกเพื่อขาย แต่จะเน้นพึ่งตนเองเป็นหลัก พอถึงหน้าน้ำจะเตรียมอาหารแห้งไว้ใช้ยามจำเป็น ซึ่งจะอยู่ได้นานถึง 10 วัน หรือไม่เกินครึ่งเดือน ปัจจุบันนี้ยังเตรียมอยู่แต่ว่าน้อยลง

3. ในเรื่องของทรัพยากรของหมู่บ้าน ก่อนปี 2531 เริ่มมีสัมปทานแร่ สัมปทานป่า เช่น ต้นน้ำข้างล่างมีการสัมปทาน ตั้งแต่ปี 2500 เห็นได้ว่าทำให้มีผลต่อเรื่องทิศทางการน้ำ ปัจจุบันเหมืองแร่ยังเปิดอยู่และจากการขุดทรายปี 2546 พบว่าได้ส่งผลทำให้น้ำทะเลเข้ามามากขึ้น

4. การเปลี่ยนแปลงของการพัฒนาพื้นที่ เมื่อก่อนจะไม่มีมีการยกระดับให้พื้นน้ำพื้นถนน หลังปี 2531 เริ่มสร้างสิ่งก่อสร้างตัดขวางถนน และขุดยกร่องสวนปาล์มน้ำมันมากขึ้น

5. การผลิตของชาวบ้าน หลังจากปี 2531 มีการเปลี่ยนพื้นที่เป็นปลูกยางพาราและปลูกปาล์มน้ำมันเพิ่มขึ้น

6. ผลกระทบจากลุ่มน้ำ เมื่อก่อนเกิดปัญหาเฉพาะจุด แต่ปัจจุบันเมื่อเกิดปัญหาจะพบตลอดทั้งลุ่มน้ำ

จากการประมวลข้อมูลทั้งหมดจากแผนที่ทำมือ จึงได้จัดทำเอกสารแจกให้ชาวบ้าน จะเห็นการตีความของชาวบ้าน เช่น ที่ตำบลกรุงชิง เห็นจุดที่เกิดดินสไลด์ เส้นทางการอพยพ ควรตั้งพักที่ตรงไหน บทเรียนที่

สำคัญจากภัยพิบัติในปี 2554 โดยเฉพาะแฉาดำบลกรุงชิง แบ่งเป็น 2 ช่วง คือ ระหว่างเกิดภัยพิบัติ กับ หลังจากเกิด มีทั้งด้านดีและไม่ดี สังเกตว่าตอนแรกอาจจะมีการขัดแย้งกันระหว่างการเมืองในท้องถิ่น แต่จากการพยายามหาทางออกทำให้สิ่งที่ไม่ดีหายไป ระหว่างเกิดภัยพิบัติ การสื่อสารมีความสำคัญมาก ไฟฟ้าถือเป็นเรื่องรอง ต่อด้วยน้ำมันเชื้อเพลิง การนำเสนอลาวสารที่ผ่านมาน่ากลัวเกินไป ทำให้การช่วยเหลือผิดจุดไปช่วยเหลือในเรื่องของที่ชาวบ้านไม่ได้เดือดร้อน ทั้งที่สิ่งที่ควรช่วยเหลือในตอนนั้น คือ เรื่องของการคมนาคม ไทยมุงเยอะทำให้การช่วยเหลือติดขัด การประสานความช่วยเหลือระหว่างหน่วยงานยังไม่เป็นระบบ บทเรียนที่ได้มาทุกฝ่ายใช้ต้นทุนของตนเองมาใช้ประโยชน์ หลังจากเกิดเหตุการณ์นั้นเริ่มมีการสรุปและปรับแผนให้ดีขึ้น ตั้งจุดศูนย์กลางอยู่ที่อำเภอ มีจุดย่อยอยู่ที่ตำบลประชาชนมีส่วนร่วมกันมากขึ้น เช่น ตั้งเป็นเครือข่ายเฝ้าระวังภัยพิบัติ มีการพัฒนาระบบข่าวสารให้รวดเร็ว เช่น ใช้วิทยุเครื่องแดง จัดระดับความเสี่ยงได้ อย่างหมู่ที่ 2 หมู่ที่ 8 ของนบพิตำ เป็นเขตนํ้าท่วมและเป็นเขตดินสไลด์ มีศูนย์อพยพกระจายออกไปและมีการประสานงานกันมากขึ้นมีกำลังทหารเข้ามาช่วย จากการสังเกตพบว่าแต่ละพื้นที่มองจากจุดยืนของตัวเอง ข้อดีคือเขาพร้อมเข้าไปร่วม แต่ถ้าให้มองไปถึงจุดในตำบลอื่นหรือข้ามไปอำเภออื่นในลุ่มน้ำเดียวกันยังไม่เห็นการเคลื่อนไหว วิธีการรับมือเบื้องต้นน่าจะมีศูนย์อพยพที่ลงตัว มีเครือข่ายข้อมูลข่าวสาร และมีระบบการเตือนภัย เพื่อให้การช่วยเหลือได้ทันทั่วทั้ง

สรุปประเด็นการนำเสนอในภาพรวมและข้อเสนอแนะ

แสดงให้เห็นถึงภาพของช่วงที่เกิดภัยพิบัติตอนปี 2554 ตั้งแต่ต้นปี ท้ายปี เดือนเมษายนนั้นเกิดภัยพิบัติ และเกิดฝนตกมากกว่าที่เคยเกิดขึ้นในอดีต ทำให้เกิดความไม่สมดุล มีภาวะที่ทำให้เกิดดินถล่มได้อีก ไม่แน่ว่าถ้าเกิดเหตุการณ์ฝนตกหนัก พื้นที่จะเป็นอย่างไร งานชิ้นนี้น่าจะมีเรื่องของผังหรือแผนที่การดำเนินการร่วมกันระหว่างภาคชุมชนและภาคหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในเรื่องของการจัดการภัยพิบัติ

4) อดีตและปัจจุบันของคลองปางและวิถีชีวิตคนคลองปาง โดย ทีมวิทยุวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 6 อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

คลองปางเป็นสายน้ำที่กั้นระหว่างเขตอำเภอรัชฎา จังหวัดตรัง กับอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นสายน้ำลำคลองที่ไหลมาจากตำบลน้ำตก อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ไหลไปบรรจบที่แม่น้ำกันตัง จังหวัดตรัง ก่อนทำวิจัยคลองปางมีลำคลองที่ไหลผ่านด้านข้างโรงเรียน มีน้ำท่วมปีละครั้ง ช่วงหลังน้ำจะมาเร็วและท่วมรุนแรงขึ้น ในปัจจุบันผู้คนสัมผัสกับตลาดและถนนมากกว่าสายน้ำ จึงเกิดข้อสงสัยขึ้นและต้องการหาคำตอบว่าลำคลองแห่งนี้สัมพันธ์กับชีวิตของผู้คนตั้งแต่สมัยก่อนและเปลี่ยนแปลงมาอย่างไร ซึ่งประจวบเหมาะจะมีโครงการวิทยุวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภาคใต้เข้ามาให้การสนับสนุน เริ่มต้นศึกษาจากเอกสาร

จากการสังเกตและได้สำรวจการเปลี่ยนแปลงของระดับน้ำในคลองปางและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนบางกลุ่มที่ยังพึ่งพิงสาหร่ายอยู่ จากการวิจัยครั้งนี้พบว่าได้แบ่งยุคสมัยคลองปางออกเป็น ยุคพึ่งพิงสาหร่าย คือ ช่วงปี 2470 ถึง ปี 2520 และยุคปัจจุบัน คือตั้งแต่ปี 2520 ถึงยุคปัจจุบัน ภาพจำลองวิถีชีวิตของคนในชุมชนคลองปางในยุคพึ่งพิงสาหร่าย จะสังเกตได้น้ำเต็มตลิ่งและมีผู้คนมาค้าขายบนหัวสะพานไม้ มีผู้คนมาส่งของแลกเปลี่ยนกันทางเรือ โดยจะไม่เคร่งครัดเรื่องของราคา ก่อนปี 2450 มีกลุ่มคนไทยพื้นถิ่นอาศัยอยู่ริมคลองปาง พึ่งพิงอาหารการกินจากลำคลอง โดยเฉพาะปลาน้ำจืดนั้นหาได้ง่ายในฤดูน้ำหลาก จะใช้เครื่องมือหาปลาที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากคนรุ่นก่อน คนในยุคนี้ใช้พื้นที่ราบลุ่มสองฝั่งคลองปางปลูกข้าวนาตา ใช้พื้นที่ตอนปลูกข้าวไร่ เลี้ยงสัตว์ไว้ใช้งาน ปลูกผักไว้กิน มีผลผลิตจากป่าทำให้ปัจจัยในการดำรงชีวิตสมบูรณ์ขึ้น

ช่วงปี 2450 ถึงปี 2470 มีกลุ่มคนจีนอพยพมาตั้งบ้านเรือนอยู่ริมฝั่งคลองปางบริเวณที่ตั้งตลาดคลองปางในยุคปัจจุบัน ประกอบอาชีพการเกษตรในช่วงแรก แต่ด้วยลักษณะมีความสามารถในการค้า ต่อมาจึงปรับเปลี่ยนอาชีพหลักเป็นการค้าขาย และเริ่มมีการตั้งตลาดการค้าขึ้นที่ชุมชนคลองปางโดยใช้เส้นทางน้ำสายคลองปางเป็นเส้นทางแลกเปลี่ยนสินค้า เช่น หวาย หมากรูด มะพร้าว ตับจาก ไม้เคี่ยม ใส่เรือพายออกไปสู่ปากแม่น้ำกันตัง แล้วนำสินค้า เช่น เกลือ เสื้อผ้า กลับมาขายในเขตชุมชนคลองปาง คนในชุมชนคลองปางจะนับถือศาสนาพุทธ ในช่วงปี 2480 ชาวบ้านได้นิมนต์พ่อท่านอินทร์ให้มาจำวัดอยู่ที่ชุมชนคลองปางโดยชาวบ้านช่วยกันสร้างวัดแห่งแรกชื่อวัดอินทาราม เป็นศูนย์รวมความศรัทธาและความสามัคคีของคนในชุมชนคลองปาง ถึงแม้ว่าท่านอินทร์จะมรณภาพไปนานแล้วแต่คนในชุมชนคลองปางยังเลื่อมใสมาสักการบูชาพ่อท่านอินทร์ มีการบิณฑบาตสาธกแล้ว และจุดธูปประทัดทุกวันไม่ขาดสาย คนในชุมชนคลองปางในยุคพึ่งพิงสายน้ำ มีการทำนาโดยใช้แรงงานสัตว์และแรงงานคน มีการหาปลาโดยไม่เอาเปรียบธรรมชาติ เป็นการทำการหากินอย่างเรียบง่าย และคนในชุมชนคลองปางถ้าเจ็บไข้ได้ป่วยก็จะไปหาหมอพื้นบ้าน คือ หมอเพ็ญ

วิถีชีวิตของคนในชุมชนคลองปางในยุคปัจจุบัน มีความเปลี่ยนแปลงสำคัญ เริ่มในช่วงปี 2520 มีการบุกรุกป่าต้นน้ำเปลี่ยนเป็นสวนยางพารา สายน้ำแห้งแล้งทรุดโทรม มีการพัฒนาถนนลาดยางจากอำเภอห้วยยอดสู่อำเภอทุ่งสง ผู้คนพึ่งพาด้านอาหารการกินจากสินค้าที่พ่อค้าแม่ค้านำมาขายในตลาด พื้นที่เกษตรเดิมที่เป็นนาข้าว แปลงปลูกผัก เปลี่ยนเป็นสวนยางพารา คนในชุมชนคลองปางประกอบอาชีพรับจ้างเพิ่มมากขึ้น เช่น ลูกจ้างร้านค้าในตลาด ลูกจ้างตามร้านสะดวกซื้อ ผู้คนสัญจรไปมาโดยรถยนต์ รถจักรยานยนต์ ใช้เส้นทางถนนเป็นหลัก ป่าต้นน้ำที่เคยอุดมสมบูรณ์กลับกลายมาเป็นสวนยางพารา และสวนพืชผักเชิงเดี่ยว คลองปางยังเป็นแหล่งหาปลาของชาวบ้านบางคนอยู่ แต่คลองปางเริ่มแห้งหายจากวิถีชีวิตของผู้คนส่วนใหญ่ คลองปางกลายเป็นแหล่งรับน้ำเสียจากท่อระบายน้ำของชุมชนเมือง คนในยุคปัจจุบันจะนึกถึงประเพณีลอยกระทงเพียงอย่างเดียว เดิมเป็นคลองที่อุดมสมบูรณ์ปัจจุบันเป็นกลายเป็นคลองที่ไม่มีน้ำ ข้างตลิ่งที่เป็นป่าอุดมสมบูรณ์ก็มีปูนซีเมนต์กัน

สรุปจากการทำวิจัยได้ผลต่อเนื่อง คือ ตระหนักถึงการเห็นคุณค่าและให้ความเคารพผู้อาวุโสในชุมชนสอนให้รู้ถึงยุคพึ่งพิงสายน้ำมาสู่ยุคปัจจุบัน มีความเป็นมาอย่างไร ทำให้นับถือผู้อาวุโสในชุมชน ได้เรียนรู้สิ่งดีงามจากรุ่นสู่รุ่น สอนให้เป็นคนดี มีน้ำใจ เป็นคนดีของสังคม กิจกรรมอนุรักษ์สายน้ำร่วมกันระหว่างโรงเรียนชุมชนและเทศบาลตำบลคลองปาง สืบเนื่องจากเด็กๆ ลงพื้นที่ไปสำรวจบริเวณพื้นที่ลำคลอง ผู้เฒ่าผู้แก่เล่าประวัติความเป็นมาของสายน้ำของชุมชน จากคำถามสำคัญที่ว่า ขณะนี้สายน้ำที่หลังบ้านเรานั้นเป็นอย่างไรบ้าง ทุกคนในหมู่บ้านก็เกิดความตระหนักว่า สายน้ำลำคลองของเราถูกทิ้งมาจนเกือบจะตายแล้ว เพราะฉะนั้นเนื่องจากงานวิจัยชิ้นนี้หลังจากจบแล้ว ได้ตีพิมพ์และนำเสนอไปตามองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้หน่วยงานต่างๆ มีความตระหนักและเกิดความคิดร่วมกัน ต่อไปควรที่จะช่วยกันดูแลรักษาลำคลองสายน้ำให้ฟื้นคืนชีวิตที่สำคัญที่สุดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเทศบาลตำบลกะปางได้จัดทำ MOU ร่วมกับโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 6 ตลอดจนถึงประชาคมในหมู่บ้าน ถ้าลำคลองอยู่หลังบ้านใคร จะต้องเป็นภาระของบ้านนั้นที่จะดูแลรักษาลำคลองให้สะอาด เป็นกิจกรรมทำร่วมกันระหว่างโรงเรียน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดเป็นประจำเดือนละครั้ง ซึ่งทีมวิจัยจำนวน 5 คน คงไม่พอที่จะผลักดันในเรื่องนี้ได้โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 6 หากไม่ได้รับการสนับสนุนจาก สกว. นำองค์ความรู้เหล่านี้มาจัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่นเปิดสอนในรายวิชาเพิ่มเติมในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทำให้ทุกคนได้เรียนรู้เรื่องราวผ่านประสบการณ์ เรื่องเล่าจากผู้เฒ่าผู้แก่ในท้องถิ่น เป็นหลักสูตรเปิดขึ้นมาภาคเรียนละ 20 ชั่วโมง 0.5 หน่วยกิต ในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นทุกคนต้องเรียนรู้ ซึ่งหวังว่าจะทำให้เขาเกิดความตระหนักในคุณค่าของท้องถิ่นชุมชน แล้วฝึกปฏิบัติจนเป็นพื้นนิสัยและเติบโตเป็นคนที่สำคัญในชุมชน สิ่งเหล่านี้เป็นเมล็ดพันธุ์แห่งความดีที่จะไปผลิดอกแตกหน่อขึ้น

ในชุมชน ก่อให้เกิดการเห็นคุณค่า รักหวงแหนท้องถิ่นชุมชนและสามารถดำรงอยู่ในท้องถิ่นชุมชนได้อย่างมีความสุข

จากงานวิจัยได้จัดทำเป็นหนังสือให้เป็นภาพเคลื่อนไหวในรูปของหนังสือ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสถาบันรามจิตติและกระทรวงวัฒนธรรม หนังสือคดีวัฒนธรรมเรื่องคลองปาง ได้เผยแพร่ไปตามสำนักงานเขตพื้นที่ที่โรงเรียนสังกัดอยู่ ตามท้องถิ่นชุมชนต่างๆ ในประชาคมหมู่บ้าน เพื่อให้ทุกคนเกิดการเรียนรู้และเกิดความตระหนักว่าจะต้องช่วยกัน ถ้านึกถึงคลองปางทุกคนต้องนึกถึงประเพณีแห่งสายน้ำ คือ การบูชาสายน้ำวันลอยกระทง หลังจากงานวิจัยสำเร็จโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 6 กลายเป็นศูนย์กลางในการรวมตัวของคนในหมู่บ้าน ในตำบลคลองปางได้จัดสืบสานประเพณีแห่งสายน้ำทุกๆ ปีในวันลอยกระทง ผลที่เกิดขึ้นนอกจากมีการทำ MOU ร่วมมือกัน คือ มีการสร้างบ่อบำบัดน้ำเสียของเทศบาลก่อนที่จะปล่อยลงสู่สายน้ำคลองปาง สัตว์น้ำในคลองปางฟื้นคืนชีวิตมากขึ้น เช่น ปลาเทโพ ปลาช่อน ปลาไหลหูดำ ต้นไม้ริมลำคลองฟื้นคืนชีวิตมาให้เห็น จากงานวิจัยชิ้นเล็กๆ ซึ่งเกิดขึ้นในชุมชนคงจะนำเสนอให้ได้รับรู้รับทราบว่ามีจุดพัฒนาขึ้น

สรุปประเด็นข้อเสนอแนะ

เมื่อทำงานชิ้นนี้เสร็จสามารถบรรจุเป็นหลักสูตรในภาคการศึกษาได้ก็จะดี ในเรื่องของการศึกษาประวัติศาสตร์สายน้ำของกลุ่มน้ำคลองปาง จะเห็นว่าเด็กๆ ได้เรียนรู้วิถีชีวิตของสายน้ำ นอกจากมีเรื่องของสายน้ำ ยังมีเรื่องของวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องจากการถ่ายทอดของผู้รู้ เช่น การลอยกระทง

5) ชุมชนกับการจัดการธรณีพิบัติภัย โดย พล.ต.ดร.นพรัตน์ เศรษฐกุล

ชุมชนมีการตื่นตัวมากหลังจากที่ได้ลงไปในพื้นที่เห็นว่าชุมชนต่างๆ ได้มีการเตรียมหรือเฝ้าระวัง มีเครือข่ายดูแลเรื่องภัยพิบัติแต่ยังไม่เป็นระบบ ปัจจุบันภัยธรรมชาติสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา เพราะฉะนั้นชุมชนหรือว่าส่วนตัวของแต่ละคน แต่ละครอบครัวอาจจะต้องมีการระวัง เตรียมความพร้อมอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะในช่วงฤดูมรสุมสำหรับภัยธรรมชาติ เช่น เกิดดินโคลนถล่ม การกัดเซาะชายฝั่ง น้ำท่วมฉับพลัน ความแห้งแล้ง แผ่นดินไหว การเปลี่ยนแปลง Climate Change พวกรวม Global Warming สึนามิ เป็นต้น สำหรับธรณีพิบัติภัยที่เผชิญอยู่ในภาคใต้ ได้แก่ พายุไต้ฝุ่นโคลนถล่ม เกิดขึ้นล่าสุดเมื่อปี 2554 ตำบลเทพราช ตำบลกรุงชิง การกัดเซาะชายฝั่ง หลุมยุบ น้ำท่วมฉับพลัน ซึ่งไม่มีใครรู้ว่าภัยพิบัติจะเกิดขึ้นเมื่อไหร่ ที่ไหน แรงขนาดไหน ขอให้เตรียมรับมือไว้ให้พร้อม

จุดมุ่งหมายของการจัดการชุมชนเวลาที่เกิดพิบัติภัยคือ ลดความเสียหาย ลดความรุนแรง ลดความเสี่ยง ลดการสูญเสีย เป็นต้น เพื่อความมั่นคงของสังคม ของคน หรือของชุมชน เพราะฉะนั้นทำอะไรให้มีผลกระทบกับชุมชนหรือในครอบครัวน้อยที่สุด ซึ่งแนวทางการจัดการกับภัยพิบัติหรือธรณีพิบัติภัยต่างๆ คือ ต้องมีการป้องกัน ต้องรู้ว่าอยู่ในสถานที่แบบนี้จะป้องกันชุมชน สังคม และตัวเราได้อย่างไร เช่น ที่ตำบลเทพราช ตำบลกรุงชิง มีสถานที่ปลอดภัย มีอาหาร มีน้ำดื่มและยารักษาโรค ตลอดจนถึงมีแผนรองรับเตรียมไว้ก่อน โดยให้ชุมชนทั้งหมดมีส่วนร่วมในการที่จะเข้ามาดูแลจัดการกับภัยธรรมชาติหรือธรณีพิบัติภัยที่อาจจะเจอต่อไป ฉะนั้นทุกคนต้องเตรียมความพร้อมที่จะรู้ว่าตัวเองพึ่งพาตัวเองได้อย่างไร ในครอบครัว ในชุมชนของตัวเอง เริ่มจากครอบครัว เราจะพึ่งพาตัวเอง ใครอยู่ในบ้านที่แข็งแรงที่สุดหรือว่ามีเด็กมีคนแก่ มีผู้เจ็บป่วย ตรึงนี้ต้องคิดไว้ก่อนแล้ว เราจะไปอยู่ที่ไหน ใครจะเป็นคนพาไป หลังจากมีการช่วยเหลือตัวเองได้แล้วก็ไปช่วยเหลือคนอื่น คนอื่นก็มาช่วยเหลือเรา วาระในการช่วยเหลือในชุมชนที่จะต้องทำร่วมมือกัน ทุกคนรู้ว่าบ้านใครไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ อาจจะต้องมีคนที่อยู่ในชุมชน หรืออยู่ในครอบครัวอื่นเข้ามาช่วยเหลือดูแล ในชุมชนมีอาสาสมัคร เช่น อสม. อพม. อปพร. มูลนิธิต่างๆ ทุกคนพยายามจะลงมามีส่วนช่วยจัดการกับภัยโดยใช้ฐานข้อมูลในชุมชนมีใครบ้าง ทำอะไรได้บ้าง นำไปสู่การปฏิบัติจริง

เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัดทำระบบบริหารจัดการภัยพิบัติระดับชุมชน ต้องสร้างระบบข้อมูล ความรู้ ทางด้านสารสนเทศ ในการสื่อสารต่างๆ ระบบการติดตามประเมินสถานการณ์ เฝ้าระวัง แจ้งเตือน ระบบการ ควบคุม ใครอยู่ในพื้นที่ที่เราจะแต่งตั้งให้เป็นผู้ควบคุมดูแลถ้าเกิดภัยพิบัติจริงๆ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ที่เกี่ยวกับข้อมูลที่ชุมชนควรจะได้รับรู้ เช่น มีระบบการสื่อสาร มีวิทยุเครื่องแดง มีวิทยุเครื่องดำ มีโทรศัพท์ เป็นต้น การจัดการกับเรื่องภัยพิบัติ ธรณีพิบัติภัยโดยชุมชน ให้มีประสิทธิภาพ โดยเสียชีวิตให้น้อยที่สุด บุคคลใน ครอบครัวต่างๆ อยู่ได้อย่างปลอดภัย การจัดการกับภัยธรรมชาติหรือธรณีพิบัติภัยได้อย่างไร จะทำอย่างไร นั่น คือ ทุกคนต้องมีการฝึกอบรมการปฏิบัติ สร้างความร่วมมือ และเป็นแกนนำหลักโดยชุมชน และมีหน่วยงาน ต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วม

ประเด็นแลกเปลี่ยนและข้อเสนอแนะ

1. ปัญหาในการจัดการภัยพิบัติ คือ เรื่องการมองไม่เห็นสภาพของปัญหาที่แท้จริงว่าเกิดอะไรขึ้น เพราะฉะนั้นถ้าไม่รู้ปัญหาที่แท้จริงการจัดการก็เป็นไปไม่ได้ ยกตัวอย่างกรณีของเหตุภัยพิบัติรุนแรงช่วงปี 2554 ช่วงเดือนมีนาคมและยาวต่อเนื่องถึงเดือนเมษายน ในพื้นที่ของภาคใต้ ที่ดินโคลนถล่มเป็นเพราะอะไร แล้วจะจัดการกับปัญหากับชุมชนอย่างไร อาจจะมีเรื่องข้อมูลของการสันนิษฐาน เช่นเรื่องของพีชเชิงเดี่ยวซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เห็นโดยทั่วไป แต่หลายๆ เรื่องก็ยังไม่ได้ถูกเชื่อมโยง กรณีตำบลกรุงชิง ตำบลเทพราช จาก การสืบข้อมูลคือ เรื่องความสัมพันธ์เกี่ยวกับการใช้ทรัพยากร เพราะว่าการใช้ทรัพยากรที่เชื่อมโยงกับโครงการ ขนาดใหญ่ อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ยังไม่ถูกนำมาอธิบายอย่างเป็นระบบมากนัก

2. การจัดการกับชุมชนในพื้นที่ของนครศรีธรรมราช ตำบลเทพราชมีเรื่องของการเฝ้าระวังล่าสุดที่ ดำเนินการในพื้นที่นครศรีธรรมราช คือ ของมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ได้จัดตั้งเรื่องของศูนย์เฝ้าระวังภัยพิบัติ เชื่อมโยงกับทางที่มิวิชาการ ทางมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และเครือข่ายทางส่วนกลาง หลายๆ พื้นที่ทั่วประเทศ ระดมนักวิชาการในเรื่องของการเฝ้าระวัง ทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ มีระบบวิทยุ สื่อสารที่เข้ามาเป็นเครื่องมือ ตอนนี้ได้ทำการขยายไปยังพื้นที่แต่ละชุมชนแล้ว

3. ในอดีตเขาบอกน้ำให้ชีวิตแต่ภัยพิบัตินั้นคือน้ำทำให้เสียชีวิต น้ำให้ชีวิตในอดีตคือให้อาชีพเกษตร ให้ การอุปโภคบริโภค เมื่อเกิดปัญหาความเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรธรรมชาติทำให้เกิดการเสียความสมดุลเกิด เป็นภัย ในอนาคตถ้าเกิดวิกฤติการแย่งน้ำแน่นอนต้องเกิดวิกฤติอาหาร ทำไมไม่มองภาพในองค์รวมว่า องค์ประกอบของกระบวนการน้ำที่เปลี่ยนแปลงจากให้ชีวิตมาสู่ทำให้เสียชีวิต ต้องมีองค์ประกอบและข้อจำกัด ยกตัวอย่างในเรื่องของการพัฒนาชลประทาน ครั้งแรกคือมนุษย์ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติเสียสมดุล ครั้งที่สอง มนุษย์ไปสร้างสิ่งแปลกปลอมในธรรมชาติ จะทำให้เกิดความยั่งยืนในสิ่งที่เป็นอยู่ได้นั้นคือ ต้องแก้ไขส่วนที่ เกิดผลกระทบ ข้อจำกัดเรื่องน้ำนั้นเกิดจากคนผลกระทบจากเชิงนโยบาย เปรียบเทียบตัวเลขการใช้น้ำของคน ในเมือง มี 250 ลิตรต่อคนต่อวัน และข้อมูลจากงานวิจัยการใช้น้ำของปาล์มน้ำมัน 200 ลิตรต่อตันต่อวัน แสดง ว่าปาล์มน้ำมันเทียบเท่ากับคน ดังนั้นการขยายตัวของปาล์มน้ำมันเร็วกว่าคนเยอะในอนาคตลุ่มน้ำปากพนัง กลับสู่การเกิดปัญหาอีกครั้ง

4. การพัฒนาจังหวัดนครศรีธรรมราช ควรพัฒนารูปแบบของการจัดการให้ดี ถ้าทำให้มีประโยชน์ใน ระยะยาว ต้องมีปัญญา มีกติกา ซึ่งผู้ปฏิบัติจะต้องนำไปใช้

5. ภาพรวมของทั้งระบบของพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง จะนำไปสู่การพัฒนาต่อยอดโดยการร่วมมือกับทุก ภาคส่วน ซึ่งทางภาควิชาการมองตอนแรกเป็นภาพใหญ่ คือ ชุดโครงการวิจัยพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังที่ สนับสนุนโดยสกว. โดยมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์มีทีมงานทั้งภาคประชาชนและภาครัฐ จากมหาวิทยาลัยอื่นเข้า ร่วมด้วย ซึ่งเป็นภาพรวมขนาดใหญ่แต่ยังมองไม่ชัดในเรื่องการที่จะพัฒนา ถ้าเกิดแบ่งลุ่ม หรือภูมิโนเวศย่อย ใน พื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังจะแบ่งในลักษณะตามสายน้ำ อยากให้มีกฎเกณฑ์ของการแบ่งในชุมชนในตำบล แบ่งแต่ละ โซนออกมาแล้วศึกษาในแต่ละบริบททำให้เขาพึ่งพาตนเองเหมือนกับในกรณีของตำบลเกาะขันธุ์ ให้เรียนรู้

กันเองซึ่งต้องเชื่อมโยงกันให้แต่ละโซนดำเนินการเป็นโครงการนำร่องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ในขณะเดียวกันก็เชื่อมโยงกันให้ครบทั้งระบบก็จะเห็นภาพ แล้วฉายภาพให้เห็นซึ่งจะเป็นทางเลือกในการศึกษาต่อยอดต่อไป

6. ผู้นำชุมชนที่เข้มแข็งจะดำเนินการที่ต่อเนื่องถ้าทำได้เชื่อว่าทั้งระบบของกลุ่มน้ำน้ำที่จะอยู่ร่วมกันอยู่ได้ การทำในแต่ละลุ่มนิเวศในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง จะเห็นฐานทรัพยากร ฐานชุมชน ฐานอาชีพ อย่างเช่นที่เกาะจันทร์ ทำได้ครบทั้งระบบ สายน้ำมีอะไรบ้าง กระทับกับหมู่บ้านก็หมู่บ้าน มีบัญชีครัวเรือน มีแผนยุทธศาสตร์ เมื่อเชื่อมแต่ละโซนจะเห็นปัญหาเรื่องการจัดการน้ำมีแตกต่างกันออกไป บางโซนอาจจะหยุดเฉพาะในโซนที่เป็นน้ำจืดอย่างเดียว บางโซนอาจจะอยู่ในลักษณะที่เป็นทั้งน้ำจืด น้ำเค็ม และน้ำกร่อย บางโซนอาจจะอยู่ในโซนเฉพาะน้ำเค็มอย่างเดียว อาชีพทางเลือกน่าจะเป็นอาชีพไหน

7. สิ่งที่ต้องการ คือทีมนำ ไม่ใช่ผู้นำซึ่งต้องไปด้วยกันทั้งหมด ถ้าทำได้เหมือนกับเป็นกลุ่มแกนนำต้องอ่านให้ออกว่าเงื่อนไขของการเคลื่อนจะทำอะไรได้สำเร็จต้องการอะไรบ้าง คือถ้าไม่อ่านเงื่อนไขนั้นทำลำพัง มีแต่แผนก็ไปไม่ได้ หรือมีเงินอย่างเดียวก็ไปไม่ได้ มีเพื่อนอย่างเดียวก็ไม่ได้ ทีมต้องต้องประกอบครบ แต่ว่างานโดยมากวิชาการแท้ๆ จะทำเฉพาะส่วนความรู้แล้วเอาไปส่งไปต่อกันเอง งาน ABC ต้องดูให้ทะลุให้เลยกว่านั้นไม่อย่างนั้นก็จะไม่เห็นการขับเคลื่อน

ข้อเสนอความต้องการ

1. ระบบของข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของภัยพิบัติที่ออกมาก็จำเป็น เพราะชุมชนเองอาจไม่สามารถเข้าถึงสารสนเทศนั้นได้ เพราะฉะนั้นทางวิชาการก็ต้องสนับสนุนให้เกิดข้อมูลในด้านนี้

2. การถมดินก่อสร้างหมู่บ้านจัดสรรมีสูงขึ้นเรื่อยๆจนทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วม เป็นเงื่อนไขขึ้นดีในการที่ทำให้ตลาดในเมืองน้ำท่วม ถ้าเป็นไปได้อยากให้เจาะลึกแล้วเตือนชาวบ้านโดยใช้ความรู้ในทางวิชาการ ซึ่งในนครศรีธรรมราชมีการบังคับใช้ผังเมืองแบบจริงจังหรือไม่

3. ขาดกระบวนการจัดการจัดการภัยพิบัติ จากตัวอย่างของการจัดการน้ำของชลประทานมีลำดับขั้นตอน ที่ผ่านมากกระบวนการพัฒนาจะไปด้วยด้านเดียวกับด้านที่มีรายได้ แต่ว่าขาดกระบวนการของชุมชนมาจัดการ ซึ่งประเด็นนี้เมื่อผลออกมาจะจัดการอย่างไร และใครเป็นผู้จัดการ

4. เพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายของการบริหารจัดการภัยพิบัติแต่อย่างช้าไป มีหลายหน่วยงานได้เข้าไปร่วมดูแลในเรื่องภัยพิบัติ เช่น สำนักงานพัฒนาที่ดิน สำนักงานกรมธรณีวิทยา พื้นที่เสี่ยง ที่ลาดชัน พื้นที่ตรงไหนที่ดินถล่ม น้ำหลาก ข้อมูลพวกนี้มีอยู่แล้วแต่จะเอาข้อมูลนี้เชื่อมโยงหรือบูรณาการกับการวิจัยให้ได้ผลเร็วขึ้นบรรลุเป้าหมาย เพราะว่าภัยพิบัตินั้นเกิดเร็วขึ้นทุกวัน ดังนั้นเรื่องต้นทุนปัญหา มองให้ครบวงจรเพื่อหาแนวทางป้องกันในการแก้ปัญหา เช่น ปัญหาที่ปากพนังส่งผลถึงปัญหาคคลองปาง เพราะว่าภัยพิบัติ ทำให้ทำนาไม่ได้คนจึงบุกรุกป่า พอทำลายป่าผลที่ตามมาคือน้ำหลาก ดินถล่ม ทำอย่างไรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม รับรู้ปัญหาร่วมกัน ซึ่งตรงนี้ในภาคอื่นๆ ขอความร่วมมือของประชาชนในพื้นที่ได้ แต่ในเรื่องของหลักวิชาการยังขาดองค์ความรู้ด้านนี้อยู่

การนำเสนอผลงานวิจัย ห้อง 3: การจัดการน้ำและภัยพิบัติ

1. **ฐานชุมชนเข้มแข็ง** : เป็นการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นที่มีประสบการณ์ในการใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือสร้างการเรียนรู้ของชุมชนต่อปัญหา สาเหตุ และแสวงหาทางออกที่นำไปสู่การจัดการแก้ปัญหาพัฒนาชุมชน

ห้อง 4: ชุมชนเข้มแข็ง ผู้ดำเนินการ ผศ.ดร.จิรภูมิ เสนาคำ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ และ รศ.ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์ ผู้ทรงคุณวุฒิร่วมอภิปรายและสังเคราะห์ข้อมูลในห้องย่อย คือ มีการนำเสนอผลงานวิจัย 5 เรื่อง คือ

1) **การจัดการสุขภาวะ กรณีการลดเงื่อนไขการเกิดยุ้งลายเพื่อป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของชุมชนตลาดพหลุส อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช** โดย ผศ.ดร.จรวัย สุวรรณบำรุง

ไข้เลือดออกเป็นโรคที่เป็นแล้วตาย ถ้ารักษาไม่ทันเพราะเป็นเชื้อไวรัสไม่มียารักษาเฉพาะ ต้องใช้แค่ยาพาราเซตามอลกับกินน้ำหรือให้น้ำเกลือ โรคไข้เลือดออกเป็นปัญหาของประเทศซึ่งทุกคนต้องยอมรับว่าเป็นโรคท้องถิ่นไปแล้วไม่ใช่เรื่องใหญ่แต่จริงๆ มันเป็นเรื่องใหญ่ถ้าเกิดกับลูกกับหลาน จึงเป็นที่มาเรื่องของการกำจัดเงื่อนไขการเกิดยุ้งลายเพื่อการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของชุมชนตลาดพหลุส โครงการนี้ทำวิจัยเมื่อ ปี 2553 เนื่องจากคนที่ป่วยเป็นโรคไข้เลือดออกของอำเภอมือง ยอดกำลังวังขึ้นเรื่อยๆและตำบลปากพูนเป็นหนึ่งในอำเภอมืองเป็นแชมป์ของไข้เลือดออก ชุมชนตลาดพหลุสตั้งอยู่ในหมู่ที่ 9 ของตำบลปากพูน อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นชุมชนริมคลองปากพูน มีเนื้อที่ 600 ตารางเมตร ประชากร 733 คน บ้านของชาวบ้านชิดกันมาก มีเด็กใน 28 ครัวเรือน เป็นไข้เลือดออก 6 คน แล้วมีเด็กเสียชีวิตด้วย ก่อนทำโครงการในปี 2551 สาธารณูปโภคสิ่งแวดล้อมที่ก่อให้เกิดเรื่องของยุ้งลาย ท่อระบายน้ำไม่มี การเก็บขยะไม่มี ไม่มีที่เก็บขยะ ไม่มีรถขนขยะ สามารถแบ่งขยะได้เป็น 3 ประเภท คือ ขยะรายวัน ขยะรายเดือน และขยะรายปี ในลำคลองน้ำไม่ใสและเต็มไปด้วยขยะ ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยเรื่องการเกิดโรคไข้เลือดออก ไม่มีคนเข้ามาดูแล

ชาวบ้านจัดการตนเอง ฉะนั้นสถานการณ์ปัญหาและเงื่อนไขในเรื่องของขยะ การจัดการเรื่องขยะ มีวิธีการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการวิจัยมี 6 ขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดทีม
2. การเตรียมความพร้อมของชุมชน
3. การศึกษาข้อมูลประเมินสถานการณ์ทำโดยชาวบ้าน ทำโดยคนในชุมชนเพื่อสร้างความตระหนักให้ชุมชนเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริง
4. การรวมกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาแต่ละมิติซึ่งมีความแตกต่างกัน
5. การปฏิบัติการแก้ปัญหาและการประเมินผล
6. การวิเคราะห์และเขียนรายงาน

ผลที่ได้ คือ มีการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนจะมีคน 2 ถึง 3 กลุ่มที่ใช้ทำงานได้คือ กลุ่มเด็กสอนผ่านทางโรงเรียนมุสลิม กลุ่มทีมงาน และกลุ่มผู้สูงอายุซึ่งเป็นแกนหลักสำคัญในการขับเคลื่อนของชุมชน หมู่สาวส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทำงานนอกบ้าน สำหรับกิจกรรมที่เคลื่อนไหวทั้งหมดมี 5-6 กลุ่ม ในการทำโครงการได้สร้างความตระหนักของผู้นำของชาวบ้าน มีการพัฒนาการสร้างคุณค่าให้กับตัวเองเช่น การมีส่วนร่วมในการลดขยะในครัวเรือน ลดถุง ลดใช้เลือดออก แยกขยะ โดยโต๊ะอิหม่ามเป็นแกนนำสำคัญในการขับเคลื่อน มีการเก็บขยะริมคลอง และปลูกตระไคร้หอมเป็นแนวริมคลอง มีธนาคารแยกขยะ ชุมชนสามารถจัดการขยะได้สำเร็จ ต้องทำไปเรียนรู้ไปใช้ศักยภาพของชุมชนบนพื้นฐานของการมีความรู้ต้องสร้างให้เกิดขึ้นให้ได้ ร่วมคิดร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมติดตามประเมินผล ไม่ใช่เป็นหน้าที่ของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง การดำเนินงานให้นึกถึงประโยชน์ของประชาชน เช่น การสร้างคุณค่าให้กับตัวเองโดยใช้กระบวนการการมีส่วนร่วม

สรุปประเด็นนำเสนอในภาพรวม

เป็นโครงการวิจัยที่นำไปสู่การปฏิบัติเห็นผลอย่างชัดเจน และนำไปสู่การแก้ปัญหาของชุมชนอย่างแท้จริง ชาวบ้านเป็นผู้ที่นำเสนอและเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ อบต. และโต๊ะอิหม่ามเป็นแกนสำคัญเข้ามาขับเคลื่อนสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน เมื่อมีปัญหาเข้าไปร่วมคิด ร่วมทำ เพื่อผลประโยชน์ของประชาชนเป็นส่วนใหญ่

2) การสื่อสารทางสุขภาพอย่างมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบริโภคและการออกกำลังกายที่พึงประสงค์ สู่การมีสุขภาพที่ดีของประชาชนบ้านท่าสูง โดย ผศ.ดร.เกียรติกำจร กุศล

สำหรับการสื่อสารทางสุขภาพของทีมนักวิจัยจะเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นสำคัญ ในชุมชนของบ้านท่าสูงมีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพ คือ โรคอ้วน เบาหวาน ความดัน เวลาเจ็บป่วยไม่สบาย จะไม่มีความสุขในการใช้ชีวิต คุณภาพชีวิตไม่ค่อยดี ทีมงานจึงช่วยกันคิดว่าจะทำอย่างไรให้ประชาชนในชุมชนมีสุขภาพที่ดีขึ้น จากการลงพื้นที่ร่วมกันกับภาคชุมชน พบว่า ประชากรส่วนใหญ่ทำประมงเป็นอาชีพหลัก และรับจ้างเป็นอาชีพรองลงมา ชุมชนเขายังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการดูแลตัวเองในการสร้างเสริมสุขภาพ บางครอบครัวมีปัญหาในเรื่องของการวางแผนชีวิตภายในครอบครัว เนื่องจากนับถือศาสนาอิสลาม แต่สิ่งที่ทำได้คือสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในการทำสื่อให้เข้าถึงในชุมชนมุสลิมบ้านท่าสูงให้มากที่สุด

การศึกษาค้นคว้าอาจารย์มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ร่วมกับชาวบ้านในชุมชน มีกระบวนการสร้างและใช้สื่อทางสุขภาพเพื่อที่จะเรียนรู้ร่วมกัน และนำไปใช้ในชุมชนอย่างจริงจัง ขั้นตอนของการดำเนินการเริ่มจากการพูดคุยกันของคนในหมู่บ้านทุกฝ่ายระดมความคิดกันว่าแก้ปัญหอย่างไรให้ชุมชนในหมู่บ้านมีสุขภาพดีกันทั่วหน้า จึงได้ทำสื่อเพื่อให้ชาวบ้านเข้าใจในการทำอย่างไรให้คุณภาพชีวิตของเราดีขึ้นและมีสุขภาพที่ดี โดยยึดการออกกำลังกายเป็นหลักและดูแลสุขภาพ ส่งผลให้โครงการนี้ประสบความสำเร็จ

ความต่อเนื่องจะยั่งยืนชุมชนก็ต้องเข้มแข็ง สถานการณ์ของชุมชนที่เข้าไปศึกษาพบว่า ในชุมชนนี้ชาวบ้านมีรูปร่างอ้วน มีการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังค่อนข้างเยอะ เนื่องจากตอนเช้าอาหารหลักคือ น้ำชา กาแฟ ข้าวมัน ส่วนใหญ่รับข้อมูลข่าวสารจากโรงพยาบาลและทีวี ดังนั้นจึงทำการศึกษาในเรื่องของการทำสื่อทางสุขภาพ เช่น ใช้สื่อไวเนล โพสต์เตอร์ เสียงตามสาย และใช้สื่อบุคคลที่แบบบอกตามบ้าน ภาพด้วย เสียงด้วย ส่วนใหญ่ใช้เสียงตามสายของหมู่บ้าน ว่าวันนี้เกี่ยวกับสุขภาพต้องทำอะไรบ้าง เมื่อฟังและอ่านแล้วก็มีการพัฒนาปรับปรุงตัวเอง หันมาออกกำลังกายกันเยอะขึ้น เริ่มลดอาหารพวกไขมัน เค็ม หวาน และมีการเชิญชวนให้คนในชุมชนได้ลดพฤติกรรมเสี่ยงหลายๆ ทำให้คนในชุมชนได้ตระหนักเกี่ยวกับสุขภาพของตัวเอง โดยได้จัดให้มีการประกวดสโลแกนและคำขวัญจากเยาวชน ผู้ใหญ่ และผู้สูงอายุในชุมชนซึ่งเน้นกระบวนการของการมีส่วนร่วม จากการทำงานกับชุมชนตลอดสองปีที่ผ่านมาจะเห็นว่าเป็นชุมชนเข้มแข็งและได้รับความร่วมมือจากทีมแกนนำ ผู้ใหญ่บ้าน อสม. อบต. ครู ผอ.โรงเรียนเป็นอย่างดีทำให้การขับเคลื่อนการทำกิจกรรมต่างๆ สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคและการออกกำลังกายที่พึงประสงค์สู่การมีสุขภาพที่ดีของประชาชนบ้านท่าสูง

3) องค์การการเงินชุมชน โดย นายภูมิ ภคเมธาวี

หัวข้อที่ 1 เรื่องนิยามความหมายหรือว่าขอบข่ายขององค์การการเงินชุมชน ชื่อว่าองค์การการเงินในชุมชนขอให้ความหมายว่าเป็นการรวมตัวกันของคนในชุมชนเพื่อจัดการด้านการเงิน โดยสมาชิกและเพื่อนสมาชิก และคำว่าชุมชน หมายถึง พื้นที่อาจจะเป็นในระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล ระดับจังหวัด หรือว่าชุมชนในลักษณะของอาชีพเดียวกัน เช่น ในโรงเรียน ในโรงงาน และเรื่องการจัดการด้านการเงิน หมายถึง การที่สมาชิกออมเงินร่วมกัน แล้วเอาเงินนั้นมาปล่อยกู้ ได้กำไรก็ปันผลกัน หรือกลายเป็นการต่อยอดเป็นการรวมซื้อรวมขายกันเป็นวิสาหกิจชุมชน

หัวข้อที่ 2 พัฒนาการประวัติศาสตร์ว่าองค์การการเงินในชุมชน เริ่มตั้งแต่ศูนย์กลางเทวา ที่กรุงเทพฯ โดยองค์กรทางคริสต์ศาสนาได้เข้ามาเผยแพร่ศาสนาทางศาสนาคริสต์ และได้ไปทำงานกับชุมชนที่กรุงเทพฯ และนำแนวคิดของเรื่องของการลงทุน มาสู่การออมทรัพย์มีการกู้ยืมกัน เมื่อประมาณปี 2506 และกลุ่มแนวคิดนี้ได้เติบโตมาจนกระทั่งจดทะเบียนมาเป็นสหกรณ์เครดิตยูเนียนแล้ว พรบ. สหกรณ์เข้ามามีการทำเป็นสหกรณ์ออมทรัพย์ นั่นถือเป็นรูปแบบแรกที่เข้ามาในไทย จากนั้นปี 2517 โครงการพัฒนาชุมชนได้มีการใช้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นเครื่องมือในการทำงานกับคนในชุมชน เพื่อพัฒนาคนให้มีวินัยในการออม ความซื่อสัตย์ต่างๆ ขยายผลเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ต่อจากนั้นมีรูปแบบของธนาคารหมู่บ้านซึ่งมาจากโครงการอีสานเขียว ตอนนั้นพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ไปพัฒนาโครงการอีสานเขียว ใช้รูปแบบธนาคารหมู่บ้าน ประมาณปี 2531 และมีรูปแบบกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ พัฒนาคุณธรรมครบวงจรชีวิต ซึ่งเริ่มต้นด้วยคุณขบ ยอดแก้ว ที่จังหวัดสงขลามิเครือข่ายพระสงฆ์ไปเรียนรู้วิธีนี้แล้วนำมาขยายผลในรูปแบบของเครือข่ายของพระสงฆ์ที่ทำเรื่องสัจจะสะสมทรัพย์ ซึ่งรูปแบบคล้ายๆ กับการสะสมทรัพย์เพื่อการผลิต ความแตกต่างจะอยู่ที่เป็นการจัดการให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชนมากขึ้น ออมทรัพย์เพื่อการผลิตส่วนใหญ่แล้วเมื่อชาวบ้านออมเงินแล้วจะเก็บเงินไว้ที่ธนาคาร คำถามที่พูดกันเสมอคือ เป็นเครื่องมือที่ให้ชาวบ้านรวบรวมเงิน แล้วเอาไปฝากไว้กับธนาคาร ธนาคารได้ประโยชน์เยอะ เพราะไม่ต้องมาเสียเวลาทำบัญชีย่อยแต่ละคนเอาเป็นก้อนทีเดียวแล้วก็เอาไปปล่อยให้พวกนายทุนกู้ ชาวบ้านเองไม่ได้ประโยชน์อะไร กลุ่มสัจจะคุณขบ ยอดแก้ว ใช้วิธีแบบพวงเงินครบก็ปล่อยกู้ ไม่เอาเงินไปฝากไว้กับธนาคาร ซึ่งสามารถทำให้เงินนี้เกิดการถ่ายโอนกันในบ้านได้ทันทีทันใด

ต่อมามีการต่อยอดตั้งเป็นกองทุนสวัสดิการลดรายจ่ายวันละ 1 บาท แนวคิดนี้ให้ชาวบ้านตั้งสัจจะว่าจะลดรายจ่ายวันละ 1 บาท แล้วเอาเงินมาออมรวมกันมาจ่ายเป็นสวัสดิการ ถือว่าเป็นรูปแบบหนึ่งขององค์การการเงินชุมชน ขอบข่ายและพัฒนาการที่เติบโตมา เช่น สหกรณ์ออมทรัพย์วลัยลักษณ์ องค์การการเงินในชุมชนในกลุ่มของบุคลากรในมหาวิทยาลัยก็เป็นชุมชนหนึ่งซึ่งก็เป็นที่มาจากการที่ชาวบ้านทำเรื่องวันละบาท เมื่อ

ชาวบ้านหรือราชการทำเรื่องนี้แล้วจะมีส่วนที่เข้ามาเกี่ยวข้อง ตั้งแต่เรื่องกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ราชการได้ส่งเสริมรูปแบบที่ชัดเจนขึ้น คือ ก่อนหน้านั้นการส่งเสริมของราชการมาจากการไปให้ชาวบ้านรวมตัวกันตั้งกลุ่ม และให้ชาวบ้านออมเงินกันเอง แต่หลังจากนั้นราชการได้เริ่มใช้รูปแบบนี้เป็นเครื่องมือในการไปกันงบประมาณออกมา อันแรก คือ ศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ประจำหมู่บ้าน ตั้งขึ้นแต่ละหมู่บ้านให้ไปหมู่บ้านละ 12,500 บาท ให้ชาวบ้านไปจัดการเงินนี้เพื่อช่วยเหลือชาวบ้านเวลาเกิดเหตุต่างๆ ขึ้นภายในหมู่บ้าน ซึ่งในหลายหมู่บ้านเอาเงินนี้มาปล่อยกู้หมุนเวียนในรูปแบบของกลุ่มการเงิน

รูปแบบกองทุนแก้ไขปัญหาคความยากจน ราชการได้ไปสำรวจข้อมูลหมู่บ้านที่ตกเกณฑ์ จปฐ. ที่เรียกว่าหมู่บ้านยากจน สนับสนุนงบมาให้ 280,000 บาท เพื่อให้ชาวบ้านในหมู่บ้านรวมตัวกันปล่อยกู้หมุนเวียนกัน ใช้รูปแบบขององค์กรการเงินในชุมชน ในการจัดสรรงบประมาณของรัฐบาลลงมาให้ชาวบ้านใช้ประโยชน์

และรูปแบบที่ทุกคนคงเคยได้ยินและเกี่ยวข้องด้วยมากที่สุด คือ รูปแบบกองทุนหมู่บ้าน กองทุนหมู่บ้านมีลักษณะเดียวกัน ตอนที่รัฐบาลเพื่อไทยเข้ามาทำนโยบายก็มาเรียนรู้จากกลุ่มออมทรัพย์เหล่านี้ แล้วทำเป็นนโยบายนี้ขึ้นมาว่าถ้าเป็นรัฐบาลจะจัดสรรเงินให้ 1,000,000 บาท แล้วเมื่อเป็นรัฐบาลจริงก็ทำจริง ทำให้เกิดความตื่นตัวเรื่องนี้ ฉะนั้นตอนนี้ทุกหมู่บ้านก็มีเงินจากรัฐบาลหมู่บ้านละ 1,000,000 บาท รวมทั้งชุมชนเมืองด้วย ให้ชาวบ้านได้มีโอกาสบริหารจัดการเงินนี้เอง และมีการเพิ่มทุนแล้วก็มีสมทบเพิ่มอีก 1,000,000 บาท เพราะฉะนั้นหลายหมู่บ้านก็มีเงินเป็น 2-3 ล้านแล้วตอนนี้จากเงินรัฐบาลที่ลงมา

หัวข้อที่ 3 รูปแบบที่พูดถึงนี้เป็นรูปแบบ หรือเป็นเครื่องมือ หรือกลไกในสังคมที่เกิดขึ้นด้วยคนในชุมชนนี้ แทนที่ต่างคนต่างอยู่ก็เกิดการรวมตัวกัน โครงข่ายความสัมพันธ์มีอยู่แล้วในชุมชน เงื่อนไขคือโครงข่ายความสัมพันธ์ในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นชุมชนมหาวิทยาลัย ชุมชนโรงงาน ชุมชนในหมู่บ้านในตำบล ต้องมีโครงข่ายความสัมพันธ์นั้นอยู่ ความสัมพันธ์นั้นก็จะทำให้เกิดการรวมกลุ่มกันแล้วก็จัดการด้านการเงินนี้ เงื่อนไขหนึ่งที่เป็นเครือข่ายความสัมพันธ์ให้เกิดการรวมกลุ่ม บางคนบอกว่าถ้าไม่มีเงื่อนไขการก่อเกิดขององค์กรการเงินก็จะเกิดยาก นั่นหมายถึงว่าชุมชนเมืองซึ่งเป็นเมืองใหญ่จะเกิดกลุ่มการเงินได้ยาก เพราะว่าคนต่างคนต่างมา หรือว่าชุมชนหมู่บ้านจัดสรรจะเกิดยาก เพราะว่าคนไม่ไว้วางใจกัน คนไม่รู้จักกัน ในขณะเดียวกันเมื่อเกิดกลุ่มการเงินขึ้นมาแล้วก็ช่วยทำให้โครงข่ายความสัมพันธ์นี้อาจจะเริ่มอ่อนแรงลงและเกิดกระชับขึ้น เพราะว่าแทนที่เราจะเริ่มต่างคนต่างอยู่มากขึ้นนี้ รูปแบบกลุ่มนี้ช่วยให้คนมาพบปะกันมีการจัดการเรื่องการเงินร่วมกัน มีการก๊วยมกัน มีการค้าประกันกันช่วยให้ชุมชนที่กำลังจะอ่อนแรงลงในแง่ของการที่มีระบบทุนเข้ามา ต่างคนต่างอยู่มากขึ้นนี้เกิดการพึ่งพากัน ช่วยเหลือกัน ฉะนั้นส่วนหนึ่งทำให้ชุมชนเข้มแข็งขึ้นในความหมายของเครือข่ายความสัมพันธ์ที่ต้องพึ่งพากัน เพราะฉะนั้นเป็นปัจจัยเริ่มต้นและเป็นปัจจัยที่ให้ก่อเกิดความเข้มแข็งขึ้นมาในระดับหนึ่งของชุมชน

เครื่องมือจัดการเงินของชุมชนตอนนี้เงินเป็นปัจจัยสำคัญทุกอย่างแลกเปลี่ยนเป็นเงินหมด เมื่อก่อนเวลามีกงานอาจจะเอาน้ำตาล เอาข้าวสารไปร่วมงาน หรือเวลาก่อสร้างบ้านมีการขอแรงหรือช่วยแรงกัน ตอนนี้คนใช้การจ้างเป็นหลักผ่านตัวเงิน เพราะฉะนั้นการจัดการด้านการเงินเป็นตัวช่วยให้ชุมชนแทนที่ต่างคนต่างอยู่ก็เอาเงินมารวมกันแล้วเกิดการจัดการเป็นคล้ายๆ กับกำแพงหรือทำนบกั้น ให้เงินที่จะไหลออกจากชุมชนได้มีการบริหารจัดการเพื่อให้หมุนเวียนภายในชุมชน แล้วเกิดประโยชน์กับสมาชิกในองค์กรเครือข่ายความสัมพันธ์และสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์การจัดการการเงินนี้รัฐบาลใช้เครื่องมือนี้มาเป็นตัวในการกระจายอำนาจ ในเชิงของการส่งเม็ดเงินลงมาให้เงินชาวบ้านมาจัดการกันเอง โดยตั้งเป็นกองทุนหมู่บ้านคือเอาภาษีเราไปแล้วก็ส่งเงินกลับมา ให้เราโดยตรงให้ชาวบ้านได้มีโอกาสจัดการกันเอง อันนี้เป็นวิถีพลังหรือว่าเป็นเครื่องมือขององค์กรในชุมชนที่เป็นประโยชน์ในสังคม

ความเข้มแข็งในการบริหารจัดการหรือว่าความสำเร็จขึ้นอยู่กับปัจจัยดังนี้

1) องค์การการเงินที่เกิดขึ้นมีฐานของความสัมพันธ์ในชุมชน ถ้ามีฐานที่อ่อนแออยู่แล้วจะเกิดเรื่องนี้ขึ้นมาไม่ว่าจะเป็นรัฐบาลผลักดันหรือใครมาส่งเสริมให้รวมกลุ่มกันย่อมจะไม่มีโครงข่ายความสัมพันธ์รองรับอยู่ การจัดการคนจะพึ่งพาข้อกฎหมายอย่างเช่น การทำสัญญา การค้ำประกัน เอาสัญญาเอาหลักทรัพย์อย่างเดียว แต่ในสังคมคนรู้จักกันใช้การค้ำประกันกัน ความไว้วางใจกัน

2) ผู้นำในชุมชน ที่มีมิติของความเสียสละ มีความซื่อสัตย์ มีความสามารถในการบริหารจัดการ เป็นสำคัญเพราะว่าชาวบ้านต้องเลือกสมาชิกของเขาเอง แล้วก็เป็นผู้บริหารจัดการกลุ่มองค์กร ถ้าเกิดว่าชุมชนนั้นขาดแคลนผู้นำ การจะทำให้กลุ่มดำรงอยู่ต่อเนื่องได้หรือว่าเติบโตเข้มแข็งได้น้อยลง ช่วงหลังให้เงินมาลงทุน ซึ่งบางครั้งหมุนเวียนกันในเฉพาะกลุ่มของสมาชิก เช่น ในกองทุนหมู่บ้าน พอลงมาก็หมุนเวียนอยู่ในกลุ่มที่กูไปแล้วส่งคืนแล้วก็กลับอาจจะได้เฉพาะผู้รับประโยชน์ส่วนนั้น ซึ่งบางทีอาจจะเป็นผู้นำในชุมชนหรือว่าผู้ที่พอจะมีโอกาสอยู่ในชุมชนนั้นๆ อย่างเช่นชุมชนของเราไม่มีโครงข่ายไม่ว่าจะเป็นสมาชิกในชุมชนที่มีพื้นฐานในเรื่องของวินัย เรื่องของความซื่อสัตย์ แล้วรวมทั้งผู้นำที่จะก่อเกิดเป็นกลุ่มเพื่อบริหารจัดการกลุ่มของเขาเองอย่างมีคุณภาพ ปัจจัยเหล่านี้ไม่ได้อยู่เดี่ยวๆ เพราะชุมชนถูกระแสที่รัฐบาลลงไปทำประชานิยม ฉะนั้นผู้นำต่างๆ จะวิ่งหาโครงการต่างๆ ทำให้ขาดการพึ่งพาตนเอง

3) กระแสของทุนนิยม บริโภคนิยมคือเรื่องต่างๆ เวลาเป็นเงินเป็นทอง การที่ผู้นำมาเสียสละโดยไม่ได้อะไรเลยก็น้อยลง ตอนนั้นทุกคนปากกัติดันถีบการมาประชุมด้วยก็ไม่ใช่เรื่องง่ายต้องมีภาระงานที่มาเกี่ยวข้อง

สำหรับนครศรีธรรมราชมีกองทุนหมู่บ้าน มีกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ มีกองทุน กข. คจ. มีสหกรณ์ออมทรัพย์ซึ่งความเข้มแข็งในการบริหารจัดการความสำเร็จของกลุ่มแตกต่างกัน ตั้งแต่ระดับนี้ เงินหายไปเลยขาดการติดต่อ จนกระทั่งกลุ่มที่เขาเติบโตขึ้นเป็นเงินร้อยล้าน แนวทางเสริมสร้างกลุ่มเหล่านี้สำหรับความคิดของผู้นำเสนอเรื่องนี้ทำมา 10 กว่าปีแล้วมันจบแล้วในเชิงของความคิดของชาวบ้านที่รวมตัวกัน เครื่องจักรทำให้เสียประโยชน์และมีคนมาส่งเสริมเพราะว่ารัฐบาลซื้อความคิดนี้และนำมาทำประโยชน์แล้ว เพราะฉะนั้นต้องไปทดลองใหม่ว่าประโยชน์ควรจะมาทำการสำรวจรัฐบาลซื้อโครงการหมดแล้วแต่ถ้าเมื่อซื้อแล้วยังมีความอ่อนแออยู่ค่อนข้างเยอะ ในระบบที่จะเข้าไปเสริมสร้างหรืออุดช่องโหว่นั้นเป็นเรื่องใหญ่มาก เพราะว่าโดยระบบของราชการเอง เช่น กองทุนหมู่บ้านเขามีสำนักงานกองทุนหมู่บ้านแห่งชาติ ซึ่งมีหน้าที่สนับสนุนองค์กรพัฒนา แต่โดยระบบของราชการที่จะเข้าไปส่งเสริมสนับสนุนอาจจะมีการจำกัดแต่ไม่ได้เข้าไปสร้างการเรียนรู้ให้กลุ่มที่เข้มแข็งได้เสริมสร้างกลุ่มที่อ่อนแอเลยออกมาในรูปแบบที่อ่อนมากกว่า

องค์กรทางการเงินมีทั้งที่ประสบผลสำเร็จและไม่ประสบผลสำเร็จ คือมีหลากหลายให้เลือกขึ้นอยู่กับโครงข่ายทางสังคมรองรับการเติบโตของกลุ่มนี้ โครงข่ายนั้นคือความสัมพันธ์ในชุมชนถ้าเกิดว่าเป็นการก่อเกิดในชุมชนที่เขารู้จักมักคุ้นกันมีความสัมพันธ์กันที่ดี มีผู้นำคนในหมู่บ้านนั้นมีคุณภาพ การก่อเกิดขึ้นของกลุ่มการเงินนี้จะเอื้อให้ทำงานได้สมบูรณ์ขึ้น แต่ว่าในทางความเป็นจริงก็ดูกันเป็นรายๆ ไป ในภาพรวมเหมือนพูดในเชิงทฤษฎี เห็นได้ว่ามีคำถามอีกบางชุมชนก็เข้มแข็ง อย่างเช่น ศีรีวง เพราะว่ามีปัจจัยหลายเหตุผลเข้ามาเกี่ยวข้องแต่สรุปโดยรวม คือ 1) ความสัมพันธ์ในโครงข่ายของชุมชนนั้นๆ เอื้อและรองรับอยู่สมาชิกในชุมชนนั้นรู้จักกันความสัมพันธ์ในครอบครัวพอรู้จักกันหมดเราจะโกงก็ไม่น่าโกงเพราะโกงพี่น้องกันทั้งนั้น 2) คุณภาพของคนในชุมชนกระบวนการเรียนรู้ของคนในชุมชนนั้นที่จะใช้เครื่องมือจัดการชุมชนเขาให้เกิดความก้าวหน้าขึ้น

4) อบต.กับ ระบบข้อมูลเพื่อการจัดการท้องถิ่น โดย นายชื่น ทิพย์เพ็ง และนายมนัสภาพ สุวรีนนท์ นายชื่น ทิพย์เพ็ง

1. อบต.กับ ระบบข้อมูลเพื่อการจัดการท้องถิ่น โดย นายชื่น ทิพย์เพ็ง

ต้องทำให้ชาวบ้านพูดได้ แต่บางครั้งไม่ค่อยเข้าใจยังชาวบ้านด้วยกันแล้ว ภาษาการสื่อสารระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ทั้งโทรทัศน์ วิทยุ เข้าใจได้ไม่หมด ดังนั้นมาสื่อสารผ่านระบบข้อมูล คือ ข้อมูลขอบเขตพื้นที่ของหมู่บ้านตำบล ข้อมูลครัวเรือน ข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน ท้องถิ่นขอยกตัวอย่างข้อมูลพื้นที่ที่ชาวบ้านเข้าใจไม่ยาก เช่น ข้อมูลที่แสดงขอบเขตหมู่บ้านทราบว่าหมู่บ้านของเรามีขอบเขตแค่ไหน ถนนสายต่างๆ คลองชลประทาน สถานที่สำคัญ อนามัย แต่ว่าให้ดูเป็นตัวอย่าง แผนที่เหล่านี้สามารถนำไปประกอบการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นได้ การทำแผนพัฒนา แผนท้องถิ่น ซึ่งต้องทำทุกปี ทุกหมู่บ้าน หมู่บ้านละ 1 รอบ อบต. 1-2 รอบ ต้องทำอยู่แบบนี้ตลอด ในเวทีประชาคมชาวบ้านไปร่วมเป็นประชาคมแล้วก็ทำแผนพัฒนาตำบล บางทีขอบเขตหมู่บ้านของเขายังไม่รู้เลยว่าจะไปจบตรงไหน ถามว่าข้อมูลง่ายๆทางหน่วยงานทั้งทางราชการ สกว. สปช. สถาบันการศึกษาช่วยได้ไม่ยาก แต่เหลือแค่เราทุกคนมองข้ามไปในสิ่งอื่นที่ดีกว่า สันนิษฐานว่าชาวบ้านหลายแห่งเหมือนวิทยุ AM การส่งคลื่น FM นั้นเปิดไม่ได้ จากการทำแผนพบว่ามีประโยชน์ให้ข้อมูลความรู้ด้านประชากร ด้านครัวเรือน คือชื่อโปรแกรมখনหาด ซึ่งข้อมูลเหล่านี้พัฒนาไปมากกว่า version ที่ 1 อบรมด้วยแผนที่ภาพถ่ายอย่างง่ายกรมอบรมไม่หยุด เราเป็นชาวบ้านเรายอมมาทำข้อมูลชาวบ้านเป็นข้อมูลประชากร ข้อมูลด้านการศึกษา ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ถามว่าทำไมต้องทำข้อมูล ทำไมท้องถิ่นมีศักยภาพเรื่องข้อมูลทำไมไม่ทำถ้าสามารถทำได้ก็สามารถหาข้อมูลรายชื่อได้ไม่ยาก หารายชื่อได้เร็ว ลักษณะฐานข้อมูลระบบการศึกษา เช่น เก็บว่าใครจบ ป.4 ประกอบอาชีพอะไร จบ ม.6 ประกอบอาชีพอะไร จบ ป.ตรีกี่คนในหมู่บ้าน ในตำบลซึ่งทำได้หมด และได้มีการพัฒนาต่อยอด โดยสกว. ให้ทุนวิจัยพัฒนาโปรแกรม GIS ไปเชื่อมกับโปรแกรม map window หลังจากนั้นได้ขอโครงการต่อยอดไปกับพช. เขียนโครงการวิจัยนี้ส่งไปแล้ว พช ให้ทุนมาพัฒนาต่อยอดเพื่อให้รองรับการใช้เงินไปถึงฐานบุคคล ตอนนี้องค์การวิจัยที่ใช้ได้จริง คือ เทศบาลตำบลลานสกา ใช้ออกเป็นใบเสร็จได้ หลังจากพช. ให้เงินมาทำเรื่องการใช้ประโยชน์ที่ดินในรายแปลง การใช้ประโยชน์ที่ดินก็สามารถประยุกต์ใช้โปรแกรม map window และโปรแกรม GIS เพื่อวางแผนพัฒนา ยอมรับว่ามีประโยชน์ แต่พช.ยังไม่เอาไปใช้อีกเสียตายเป็นประมาณ

สรุปประเด็นในการนำเสนอ

ทำไมต้องทำข้อมูลกับท้องถิ่น จุดแข็งเพราะเชื่อว่าท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่มีมูลค่าสูงมาก การทำงานท้องถิ่นบางครั้งยากแต่ต้องทน การทำวิจัยข้อมูลมีคนไม่กี่คนที่เห็นความสำคัญของข้อมูลแล้วทำจริง ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ต้องใช้เวลาและต้องใช้ทุน ดังนั้นต่อไปควรผลักดันให้เอางานวิจัยไปใช้เนื่องจากลงทุนไปแล้วหรือไม่ถ้าท้องถิ่นสนใจก็สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการตัดสินใจได้

2. การพัฒนาระบบสารสนเทศในการใช้โครงการ ABC โดย นายมนัสภาพ สุวรีนนท์

เดิมใช้งานได้แค่หลักการก่อนหน้าที่ถูกพัฒนาด้วย Microsoft Access ซึ่งเป็นรูปแบบของงานที่ต่างคนต่างทำ แต่เมื่อมีงานที่ต้องเอาข้อมูลขนาดใหญ่มาๆ ทั้ง 5 จังหวัดมารวมกัน ก็เลยต้องมีการพัฒนาขึ้นมาเป็นระบบออนไลน์ พัฒนาขึ้นมาจากฐานข้อมูลของประชากร ตอนนั้นซ้อนทับกันบนข้อมูลของครัวเรือนประชากร ในเรื่องของข้อมูลการศึกษา ข้อมูลในเรื่องของรายได้ ข้อมูลในเรื่องของสุขภาพ ข้อมูลผู้สูงอายุ มีรหัส 2-3 ตัว และข้อมูลของกรมการปกครองเป็นตัวเชื่อม คือ ใช้ รหัสประชาชน 13 หลัก

เมื่อได้ทุนจาก สกว. และทาง สกต. ร่วมกันทำโดยไปเก็บรวบรวมข้อมูลเดิมทำเป็นเฉพาะสารสนเทศ ตอนนี้ต้องทำให้มีตัวแสดงผลที่ดีง่ายขึ้น ยกตัวอย่างเช่น ข้อมูลของจังหวัดยะลา รัฐบาลมองลงไปในพื้นที่ เพื่อที่จะยกระดับต่อไป ตอนนั้นได้แบ่งรายได้ออกเป็น 3-4 ระดับตามรายได้มีเกือบหมื่นจุด ได้ครัวเรือนไหนที่เป็นของไทยพุทธ ไทยมุสลิม จบโครงการในปี 2553 แต่ตอนนั้นได้ตั้งภาคชุมชน ภาคท้องถิ่นเข้ามาทำงานร่วมกัน กำหนดเป็นนโยบายและแผนท้องถิ่น โดยมี model ของจัดการข้อมูล ด้านสถิติมีโปรแกรมตัวหนึ่งที่ สกว. ทำในเรื่องบัญชีรายจ่ายครัวเรือนซึ่งได้ใช้เป็นแนวทางในการศึกษา เพื่อทำกรอบให้กับทางท้องถิ่น เรียก Project System เอาเครื่องมือตัวนี้เข้าไปติดตามการทำงานของคน อบต. ก็จะสามารถรู้ว่าอยู่ในขั้นตอนไหน มีบัตรประชาชนที่เป็นสมาร์ทการ์ด เอามาใช้งานได้ และคุยตัวข้อมูลลงไปในฐานะข้อมูล ซึ่งจะช่วยให้ อบต. เอาข้อมูลจากอำเภอมาเข้าระบบ หรือว่าข้อมูลทางสาธารณสุข โรงเรียนต่างๆ หรือว่า จปฐ. มีระบบข้อมูลสารสนเทศรองรับอยู่แล้วซึ่งจะเอาไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่กันต่อไป คือไม่ใช่เราอย่างเดียว คนที่ต้องการข้อมูลก็สามารถที่จะแชร์ข้อมูลจากระบบตัวนี้ไปได้ สุดท้ายก็จะไปสู่การทำงานเพื่อใช้ในการตัดสินใจของผู้บริหาร และใช้ในการกำหนดแผนของชุมชน ทั้งเอื้อให้ อบต.ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นเพื่อประโยชน์คืนกลับไปสู่ชุมชนมากขึ้น

5) เดือนสามหลามเหนียว : ประเพณีสัมพันธ์ที่บ้านน้ำแคบ โดย อาจารย์สมปอง แสนสุข กับ อาจารย์สมพร บุญคง และทีมวิทยุวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โรงเรียนวัดโทเอก อำเภอพรหมคีรี จังหวัด นครศรีธรรมราช

ทีมวิทยุวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น สกว. ได้สนับสนุนการทำวิจัยเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ซึ่งกระบวนการทำวิจัยจะช่วยปฏิรูปการเรียนรู้และช่วยกระตุ้นให้คนในชุมชนได้สนใจในงานวิจัย สกว.ได้นำผลงานวิจัยไปตีพิมพ์เผยแพร่แล้ว โดยนำเสนอที่มาของงานวิจัยเกี่ยวกับประเพณีเดือนสามหลามเหนียว ซึ่งจัดขึ้นในวันแรม 8 ค่ำ เดือน 3 ของทุกปี ที่บ้านน้ำแคบ วัดสวนป่า จะมีประเพณีอย่างหนึ่ง ประเพณีนี้มีมาร้อยปี เมื่อก่อนประเพณีนี้เติบโตมาก แต่ปัจจุบันนี้ลดน้อยตามกาลเวลา เพราะฉะนั้นคิดว่าควรที่จะได้ศึกษาและฟื้นฟูประเพณีนี้เอาไว้ และบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อที่จะให้คนรุ่นหลังได้รักษาและฟื้นฟูประเพณีนี้เอาไว้ให้กับคนรุ่นหลังได้เรียนรู้

การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในครั้งนี้ ทั้งครูและนักเรียนต่างตื่นเต้นมาก เมื่อต้องลงพื้นที่สัมผัสกับผู้แก่ผู้เฒ่า ทำให้ทราบถึงความเป็นมาเป็นไป ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และนักเรียนมีความตระหนักถึงท้องถิ่นของเราและรักบ้านเกิดมากขึ้น ปัจจุบันการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนทั่วไปมักผูกพันกับวันเวลาทางสุริยคติ แต่เมื่อผู้คนหันมาวันเวลาทางจันทรคติ นั้นหมายถึงว่าพวกเขากลับไปสู่รากเหง้าของตัวเองและชุมชน เหมือนอย่างชุมชนบ้านน้ำแคบ อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช ค้นหาประเพณีเดือนสามหลามเหนียว ในวันแรม 8 ค่ำ เดือน 3 ของทุกปี ในอดีตผู้คนในชุมชนเชิงเขาหลวง อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช จนมาถึงชุมชนชวนา และชุมชนเมือง ล้วนอาศัยคลองปลายอวน คลองพรหมโลก คลองน้ำแคบ ต่อเนื่องไปจนถึงคลองท่าแพเป็นเส้นทางสัญจรสำคัญ ไม่ว่าจะติดต่อกันเองระหว่างชุมชน หรือติดต่อตลาดต่างท้องถิ่น แม้จะรวมถึงการเดินทางไปสู่ตัวเมืองนครศรีธรรมราช คลองต่างๆ จึงเป็นเสมือนสายเลือดสายชีวิตของชุมชนแห่งนี้ เมื่อร้อยกว่าปีที่แล้ว พระรัตนธัชมุนี หรือชาวบ้านเรียกว่าท่านม่วง ได้เดินทางผ่านลำคลองสายนี้ ในฐานะผู้ดูแลกิจการศาสนา และการศึกษาของมณฑลนครศรีธรรมราช ความศรัทธาของคลองน้ำแคบทำให้ท่านม่วงมองเห็นถึงความยากลำบากในการสัญจรของชาวบ้าน ท่านจึงดำริที่จะขุดคลอง ทั้งชุมชนเหนือคลองชุมชนโคกเหนือ โดยวัดของแต่ละชุมชนเป็นศูนย์กลาง ท่านจึงชักชวนใช้ทรัพยากรที่อำนวย และแลกเปลี่ยนก่อนวันทำบุญการทำข้าวหลามในชุมชนต่างๆ เป็นไปอย่างคึกคัก และในวันทำบุญ ข้าวหลามก็จะมีจำนวนมาก และมีความพิเศษชาวบ้านจับกลุ่มกันทำอาหารเลี้ยงพระในวันรุ่งขึ้น ผู้สนใจในธรรม ในวันแรม 8 ค่ำ ผู้ที่สนใจ

จะเตรียมตัวเข้าร่วมกิจกรรม พระภิกษุและชาวบ้านที่อยู่ในละแวกใกล้ๆ จะเริ่มทยอยมาสู่วัดสวนป่า และนำข้าวสารมาทำบุญ สิ่งของที่ชาวบ้านร่วมทำบุญ แต่ละวัดจะนำกลับไปทั้งหมด สิ่งของเครื่องใช้สำหรับพระภิกษุทางวัดก็จะเก็บไว้ ส่วนข้าวหลามทางวัดจะนำไปแจกให้แก่ชาวบ้านในชุมชน ที่วัดเป็นศูนย์รวมของชุมชน ทุกครัวเรือน ทุกคนจะเผาข้าวหลามกันตั้งแต่เช้ายันเย็น ใครผ่านเข้าไปในชุมชนแถบนี้ ในวันนี้จะเห็นการเผาข้าวหลาม และควันไฟโขมงที่ลานบ้าน ประเด็นงานวิจัยที่น่าสนใจมี 4 หัวข้อด้วยกัน คือ มีปัญหาอะไรต้องทำวิจัย ดำเนินการวิจัยอย่างไร ผลที่ได้จากการวิจัย และผลต่อเนื้อเรื่องที่มิต่อชุมชนอย่างไร

เหตุผลที่ต้องทำวิจัย เนื่องจากประวัติศาสตร์ท้องถิ่นสำคัญมากสำหรับยุคโลกาภิวัตน์ เพราะผลที่ตามมาของโลกาภิวัตน์ก็คือ ทุกคนต่างมุ่งทำงานหาเงินเพื่อเข้าถึงการบริโภค ซึ่งได้สร้างผลเสียหายแก่ส่วนรวม ไม่ว่าจะเป็นการทำลายทรัพยากร การเอารัดเอาเปรียบคนอื่น การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนการรื้อฟื้นให้เห็นคุณค่าดั้งเดิมของอดีตที่สามารถนำมาปรับใช้ในยุคปัจจุบัน การที่นักเรียนได้ออกไปศึกษาเรื่องในท้องถิ่นของตนเองด้วยวิธีทางประวัติศาสตร์ ทำให้นักเรียนฝึกการตั้งคำถามที่อยากรู้ด้วยตัวเอง ได้รับรู้เรื่องราวประเพณีของชุมชนตัวเอง เรียนรู้การวิเคราะห์ข้อมูลและการเรียบเรียงข้อมูล เพื่อบันทึกเรื่องราวของชุมชนตัวเอง ซึ่งการเรียนรู้ดังกล่าวเป็นการเรียนรู้ในสนามชีวิตจริงของนักเรียนเอง การเรียนรู้เช่นนี้จะทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าของประเพณีและวัฒนธรรมในท้องถิ่นตัวเองการร่วมแรงร่วมใจ การเสียสละ ความสามัคคี ความสัมพันธ์ที่ดีของครอบครัว เครือญาติ และคนในชุมชน ซึ่งก็คือแบบแผนที่สำคัญในการดำเนินชีวิต และหวังว่าจะเกิดนักวิจัยกลุ่มใหม่กระจายอยู่ในท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในการสร้างความรู้ให้แก่ท้องถิ่น ทำให้ท้องถิ่นมีความเข้มแข็งพอที่จะเผชิญหน้าการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้

ดำเนินการวิจัย เมื่อได้หัวข้อที่จะวิจัยเกี่ยวกับประเพณีเดือนสามหลามเหนียวของชุมชนบ้านน้ำแคบ ได้แบ่งนักเรียนให้ไปหาข้อมูลต่างๆ ถึงประวัติความเป็นมาโดยนักเรียนได้เริ่มไปสอบถามผู้เฒ่าผู้แก่ที่ใกล้ชิดซึ่งได้ข้อมูลเพิ่มเติมกลับมาว่า ต้องไปสอบถามจากคนเก่าคนแก่ เช่น พระครูวิโรฒ เจ้าอาวาสวัดโทเอก นายขาว อินทมน นายแทน ลักษณะวิลาส นายถัน ชูโชติ และนายเลียบ พรหมจรรย์ เมื่อได้ข้อมูลเพิ่มเติมในตัวบุคคลที่จะให้ความรู้ได้นักเรียนก็เริ่มวางแผนโดยออกสัมภาษณ์บุคคลดังกล่าวข้างต้น แล้วนำมารวบรวมนำข้อมูลที่มีความสอดคล้องใกล้เคียงกันมาเรียบเรียงให้เป็นบทความที่สมบูรณ์

ผลที่ได้จากการวิจัย นักเรียนและคนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้ร่วมกันว่า ประเพณีเดือนสามหลามเหนียวเป็นประเพณีดั้งเดิมของชุมชนบ้านน้ำแคบและเป็นรู้จักของชุมชนใกล้เคียงไม่น้อยกว่า 100 ปี

ผลต่อเนื้อเรื่องที่มิต่อชุมชน ภายหลังโรงเรียนได้เผยแพร่ผลงานวิจัยของยุววิจัย และสารคดีงานประเพณีเดือนสามหลามเหนียวต่อชุมชน คนในชุมชนเกิดความภาคภูมิใจในประเพณีของตนเอง เกิดความรักหวงแหนในประเพณีของชุมชนมากยิ่งขึ้น เห็นได้ชัดว่าปีต่อๆ มามีคนในชุมชนได้เข้าร่วมประเพณีนี้เพิ่มขึ้น กระบวนการเรียนรู้ทำให้เยาวชนรุ่นใหม่ได้สัมผัสใกล้ชิดกับผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน เยาวชนเกิดการยอมรับคุณค่าของผู้สูงอายุ การเคารพผู้อาวุโส ได้ร่วมกิจกรรมทางประเพณีกับครอบครัวและเครือญาติ ก่อให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรในท้องถิ่น ซึ่งได้แก่ ไม้ไผ่ มะพร้าว ป่าสาคร และการทำนา เพราะฐานทรัพยากรเหล่านี้คือสิ่งสำคัญที่นำมาใช้ในวาระงานบุญ โรงเรียนวัดโทเอกได้มีโอกาสฝึกให้นักเรียนซึ่งเป็นสมาชิกของชุมชนได้รู้จักการสร้างความรู้ด้วยวิธีวิจัย ถึงแม้จะเป็นจุดเล็กๆ แต่ก็จะเป็นการจุดประกายให้เยาวชนน้อยเกิดความพยายามที่จะสร้างความรู้ใหม่ๆ โดยใช้แหล่งข้อมูลจากชุมชนตัวเอง เพื่อเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงภายใต้เงื่อนไขต่างๆ

งานยววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของยววิจัยโรงเรียนวัดโทเอกมีส่วนสำคัญที่ช่วยกระตุ้นให้เด็กรุ่นใหม่ ๆ เห็นความสำคัญของประเพณี และเข้าร่วมกิจกรรมอย่างเข้าใจความหมายและเห็นคุณค่าอย่างน้อยที่เราต้องการ วัฒนธรรมซึ่งเป็นอนาคตและเป็นความเข้มแข็งของท้องถิ่น ความเข้มแข็งของชุมชน

ประเด็นการแลกเปลี่ยนและข้อเสนอแนะ

1. เรื่องของชุมชนเข้มแข็ง เป็นประเด็นที่ไม่ใช่โจทย์ที่ตั้งขึ้นลอยๆ เรื่องนี้ผลักดันขึ้นมาอย่างมีนัยสำคัญยิ่งกับการพัฒนาประเทศ เพราะไม่เช่นนั้นคงไม่นำเสนอขึ้นมาแล้วเรื่องที่พูดถึง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของสุขภาพ การสื่อสารสุขภาพ การเงินชุมชน ระบบฐานข้อมูลของ อบต. หรือ ทำอย่างไรที่จะทำให้ ชุมชนได้ถึงพร้อมข้อมูลนี้ได้เพราะเป็นเรื่องที่สำคัญมาก ถ้าเราไม่มีข้อมูลเลยหรือความรู้คืออำนาจที่สำคัญ เพราะฉะนั้นชาวบ้านจะต้องต่อสู้กับกระบวนการที่รุกรานจากข้างนอกได้ก็ต่อเมื่อสามารถยึดข้อมูลของตัวเองได้เพราะฉะนั้นเป็นงานสำคัญที่ในแง่ของ ชุมชนเมื่อถูกผลักดันมาในบริบทหนึ่ง การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนก็ทำมาในบริบทหนึ่ง ส่วนใหญ่ที่เผชิญในปัจจุบัน จะต้องเผชิญกับกระแสการพัฒนาที่มันเกิดขึ้น มันขึ้นมาได้อย่างไร เราจะก้าวไปข้างหน้าได้อย่างไร เรื่องนี้สำคัญมาก เพราะการมาจากรฐานชุมชนเข้มแข็งจะทำให้สังคมไทยหรือประเทศไทยรวมทั้งนครศรีธรรมราชพัฒนา

2. วัฒนธรรม เป็นรากฐานสำคัญของการที่จะทำให้ชุมชนเข้มแข็ง เมื่อชุมชนถูกผลักดันมาในบริบทหนึ่ง การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนส่วนใหญ่ในปัจจุบันจะต้องเผชิญกับกระแสการพัฒนาที่มันเกิดขึ้น มันขึ้นมาได้อย่างไร เราจะก้าวไปข้างหน้าได้อย่างไร เพราะว่าการมาจากรฐานที่ชุมชน เป็นเรื่องสำคัญมากที่จะทำให้สังคมหรือประเทศไทยพัฒนา โครงการที่นำเสนอในวันนี้ ประเด็นแรก คือ ถอดความหมายของสิ่งที่พวกเราทำมา แต่จริงๆ แล้วมีความหมายอะไรลึกกว่านั้น ประเด็นที่สอง คือ การเปิดให้สังคมรับรู้ ว่า voice of the voiceless หรือข้อมูลแผนที่ บอกกับสังคมว่าคือเสียงของพวกเรา ที่สังคมไม่เคยรู้ ไม่เคยได้ยิน เสียงเราเริ่มดังขึ้นมาแล้ว ท่ามกลางสังคมที่เปลี่ยนแปลง เราจำเป็นที่จะต้องคิดอะไรให้มากขึ้น เพราะถ้าไม่อย่างนั้นแล้วเราก็จะตามไม่ทัน คงจะไม่สามารถรู้ทันกลุ่มเก่า หน้าทีเก่าๆสังคมกลุ่มเดิม จึงทำกิจกรรมใหม่ๆ เพราะว่าสังคมกำลังเปลี่ยนแปลง ในการเปลี่ยนแปลงนี้เราได้สูญเสียความสัมพันธ์ทางสังคมเดิมไปด้วย หรือว่าความเป็นตัวตนไปด้วย ยกตัวอย่างผู้หญิงผู้ชายสมัยใหม่ที่กลายเป็นแรงงานในเมืองแล้วก็เสียเปรียบมาก รวมทั้งการเงินชุมชนได้เปลี่ยนตัวตน ทำให้คนจำนวนมากมีหลักฟิง เช่น เวลาเจ็บป่วยก็ต้องมีเงินช่วย หลักฟิงไม่ได้มาจากคนเดียว มาจากเครือข่ายเราเริ่มรู้สึกเราไม่โดดเดี่ยว และไม่ว่าจะมีการรวมกลุ่มไปออกกำลังกาย ก็สามารถเชื่อมโยงกันได้หลายๆกลุ่ม เกิดเป็นกิจกรรมที่ทำให้มีการสื่อสารข้อมูลข่าวสารต่างๆ กันมากขึ้น ไม่ใช่แค่ออกกำลังกาย แต่เป็นการเปลี่ยนบทบาทของผู้หญิง

นอกจากเปลี่ยนความหมายของตัวตนแล้ว ยังเปลี่ยนความหมายของพื้นที่ด้วย เปลี่ยนตัวตนในพื้นที่ให้มีความหมายมากขึ้น พื้นที่ตรงนี้เราเป็นเจ้าของ ไม่ใช่แค่กิจกรรมยุ่ง ไม่ใช่แค่กิจกรรมตอบปัญหา แต่เปลี่ยนความหมายจากพื้นที่ อบต. เปลี่ยนความหมายจากประเพณี ดังนั้นตัวตนมันจะเข้าไปให้ความหมายใหม่แก่พื้นที่ สิ่งที่ได้ที่เรียกว่าการเชื่อมโยง ทันทที่ที่เราเปลี่ยนตัวตน เปลี่ยนความหมายพื้นที่ ขณะเดียวกันเราได้สร้างเครือข่ายแบบใหม่ขึ้นมา คือ connectivity ซึ่งเชื่อมต่อมากมายเชื่อมโยงเครือข่ายสังคมรวมกัน พื้นที่ ทั้งหมดเป็นทุน กรณีของคนกับการเงิน ถ้าหากมองว่าตอนนี้การเงินชุมชนคือเป็นหลักฟิงให้กับคนจนในกรณีที่จะให้คนดูแลสุขภาพสามารถมีชีวิตได้มากกว่าได้แค่การรักษาพยาบาล

โครงสร้างของประชากร ถ้าหากคิดโครงการดีๆ เรื่องการลงทุนของกลุ่มผู้ประกอบการขนาดเล็ก กำลังขยายเพราะว่ามีเครือข่ายชุมชน เครือข่ายเครือข่าย การเชื่อมโยงระหว่างสาธารณสุข ยุ้ง หรือว่าออกกำลังกาย มีการสื่อสารกัน เป็นกลุ่มทางสังคมที่มีกลุ่มกิจกรรม สามารถทำสาธารณสุขตรงนี้ไปเชื่อมเพื่อนำไปสู่การคิดค้นเรื่องอื่นๆ ที่เข้มแข็งมากขึ้น เชื่อมโยงไปกับกองทุนหมู่บ้านหรืออื่นๆ หรือแม้กระทั่งการรวมกลุ่มกัน

เป็นกองทุนหมู่บ้าน คือ Common property เชื่อว่าตัวชุมชน และตัวที่เรียกว่า Common property หรือสมบัติชุมชน จะเข้มแข็งมากขึ้น องค์กรของชุมชนเข้มแข็ง ชุมชนปลอดภัย และเพื่อที่จะขับเคลื่อนให้ใหญ่ขึ้นซึ่งจะกลายเป็นโมเดล ทำให้พื้นที่นครศรีธรรมราชอุดมสมบูรณ์ สรุปคือว่าไม่อยากให้หยุดแค่นี้ อยากให้ก้าวต่อไปสำหรับการพัฒนาต่อไปในอนาคต เพื่อสร้างชุมชนให้มีอำนาจที่จะจัดการตนเอง

3. เห็นความเชื่อมโยงของนักวิจัยกับชุมชน ความยั่งยืนในพื้นที่ในชุมชนเพื่อทำให้ชุมชนเข้มแข็ง รู้สึกว่าเราน่าจะเป็นที่พึ่งหรือว่าช่วยได้ในระดับหนึ่ง แต่เมื่อจบโครงการแล้วนักวิจัยไม่เข้าไปอีกเลย ความเชื่อมโยงของชุมชนกับนักวิจัยน่าจะเป็นเรื่องที่ต้องต่อเนื่อง ไม่ใช่ว่าไปแล้วก็กลับ กลับมาแล้วชาวบ้านเขาก็จะรู้สึกที่เราต้องการปัจจัยอื่น

4. กิจกรรมต่าง ๆ นำไปสร้างโครงข่ายความสัมพันธ์ สร้างการเปลี่ยนแปลง ถ้าระบบทำงานเองมันสามารถเคลื่อนได้ด้วยตัวเอง สร้างความเข้าใจ สร้างเครื่องมือขึ้นมา นั่นคือ ชาวบ้านเป็นกำลังสำคัญ มีกลุ่ม อสม. หรือ อบต. ที่มีฐานข้อมูลในการจัดการชุมชนอยู่ จะก่อให้เกิดความยั่งยืน

ข้อเสนอความต้องการ

1. ต้องการนำองค์ความรู้ที่ได้ไปขยายผล เพื่อสร้างให้ชุมชนเข้มแข็งมากขึ้น แต่ติดขัดด้านงบประมาณ

การนำเสนอผลงานวิจัย ห้อง 4: ชุมชนเข้มแข็ง

3. การแสดงนิทรรศการผลงานวิจัย

รูปแบบการจัดนิทรรศการแสดงผลงาน ได้นำเสนอในรูปแบบของ Poster Presentation แผ่นพับ หนังสือ (แจกในงาน) / Demo / ผลิตภัณฑ์ และ นำเสนอในรูปแบบของงานที่เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์จังหวัด ซึ่งสอดคล้องกับวาระของจังหวัด 12 วาระ (วิถีนคร นครปลอดภัย นครน่าอยู่ นครน่าเที่ยว นครสีเขียว นครเข้มแข็ง นครโมเดล นครเอื้ออาทร ครวัณคร แก่จนคนนคร นครแห่งการเรียนรู้ และเด็กนครศรีเมืองอนาคต) ใช้ Theme : ฐานทรัพยากร ฐานอาชีพ ฐานวัฒนธรรม โดยเน้นการเสนอ กรณีตัวอย่างงานวิจัยเพื่อรับใช้สังคมใน จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมี 11 หน่วยงานเข้าร่วมดังนี้

- 1) ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราช
- 2) หน่วยวิจัยกุ่ม
- 3) หน่วยวิจัยไม้ผลเขตร้อน
- 4) หน่วยวิจัยธรณีพิบัติภัย
- 5) หน่วยวิจัยสร้างเสริมสุขภาพชุมชน
- 6) โครงการวิจัยภายใต้โครงการความร่วมมือเพื่อพัฒนางานวิจัยเชิงพื้นที่ ระหว่าง มวล. และ สกว.
- 7) โครงการวิจัยและพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
- 8) อาศรมวัฒนธรรมวลัยลักษณ์
- 9) เครือข่ายการวิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชนฐานราก สกอ.ภาคใต้ตอนบน
- 10) สำนักประสาน ชุดโครงการ “การวิจัยและพัฒนาพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ตอนกลาง (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์)
- 11) เครือข่ายประมงพื้นบ้านอ่าวท่าศาลา

นิทรรศการแสดงผลงานงานประชุมวิชาการ ABC สัจจร นครศรีธรรมราช

บทที่ 3

บทสรุปและสังเคราะห์

ได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการโครงการ ABC สัญจร นครศรีธรรมราช “ABC สัญจร สู้นครเข้มแข็ง: ฐานอาชีพ ฐานทรัพยากร ฐานชุมชน ไว้เป็น 3 รูปแบบ คือ 1) การลงพื้นที่เยี่ยมชมผลงานวิจัยในฐานอาชีพและฐานทรัพยากรที่ได้รับการสนับสนุนจาก สกว. เห็นได้ว่าแนวทางการบริหารจัดการของชุมชนมีความสำคัญการแก้ปัญหาและพัฒนาให้ชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน มีการบูรณาการความร่วมมือกันนำทรัพยากรและดึงดูดเชิงของแต่ละฝ่ายมาทำงานร่วมกัน โดยมองเป้าหมายร่วมกันให้ได้ โดยเฉพาะหน่วยงานจากภาครัฐมีทรัพยากรภาคการผลิต ซึ่งขับเคลื่อนเศรษฐกิจ องค์กรปกครองท้องถิ่นอย่างตำบลเกาะจันทร์ เป็นต้นแบบ หรือโมเดลที่ดีที่จะนำไปสู่ตำบลจัดการตนเอง

ปัจจัยความสำเร็จของกลุ่มไม้ผล อำเภอลานสกา และอำเภอร่อนพิบูลย์

ภาคีความร่วมมือ

มีการเชื่อมต่อกับภาครัฐ ร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และส่วนราชการในจังหวัดนครศรีธรรมราช บริหารจัดการตลาดผักผลไม้และผลิตภัณฑ์โอท็อป ณ ศูนย์โอท็อป สามแยกสวนผัก อำเภอร่อนพิบูลย์ เพื่อให้มีพลังมากขึ้นและสามารถเชื่อมต่อกับระบบภาพใหญ่ได้ ในการกำหนดทิศทางการพัฒนาการผลิตและการตลาดไม้ผลของจังหวัด ภาควิชาการเข้ามาช่วยสนับสนุนทั้งกระบวนการผลิต เช่น ได้ประสานไปยังนักวิชาการมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ในด้านแปรรูปผลิตภัณฑ์ ให้เข้ามาช่วยเติมเต็มทั้งเรื่องเทคโนโลยีเครื่องมือและวิธีการผลิต การบรรจุภัณฑ์ และการตลาด เพื่อสร้างการเรียนรู้ไปพร้อมๆกันให้แก่กลุ่มเพื่อช่วยหนุนเสริมเพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง โดยใช้เทคโนโลยีต่างๆ เข้ามาช่วยเพื่อให้สามารถเข้าสู่ระบบตลาดได้

การมีส่วนร่วมของชุมชน

กลุ่มเกษตรกรสวนไม้ผลมีการรวมกลุ่มกันเพื่อสร้างความเข้มแข็งและพลังในการต่อรอง ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมเรียนรู้การผลิต ร่วมพัฒนาผลิตภัณฑ์กับนักวิชาการหน่วยงานภาครัฐ และชุมชนได้พัฒนาศักยภาพร่วมกันของคนในชุมชนให้สามารถยืนได้ด้วยตนเอง ชุมชนมีการใช้ประโยชน์จากที่ดินได้อย่างสูงสุด เกิดความมั่นคงทางอาหาร และสร้างรายได้ที่คุ้มค่าแก่ชุมชน เช่น ในพื้นที่มีการทำสวนผสมผสานแบบ “1 ไร่ หายจน” โดยมีการปลูกไม้ยืนต้นร่วมกับไม้ล้มลุกเป็นผักพื้นเมือง เช่น ผักกูด ชะอม เป็นต้น ซึ่งสามารถสร้างรายได้เสริมให้แก่ชุมชน

การบริหารจัดการ

สมาคมชาวสวนมังคุดนครศรีธรรมราชได้รวมตัวกันจัดตั้งสหกรณ์เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาการผลิตและการตลาดไม้ผลของจังหวัด โดยใช้ชื่อว่า “สหกรณ์นครผักผลไม้ 56 จำกัด” ณ ศูนย์โอท็อป อำเภอร่อนพิบูลย์ เป็นพื้นที่ศูนย์กลางดำเนินงานด้านการตลาดไม้ผลของจังหวัด ซึ่งเน้นการเป็น “สหกรณ์ร่วมลงทุน สร้างการตลาด สร้างรายได้ ไม่สร้างหนี้” ภายใต้วิสัยทัศน์ “ร่วมแรงใจกาย ร่วมลงทุน ทำการตลาด สมาชิกมั่นคง สหกรณ์แข็งแรง ผู้บริโภคปลอดภัย

ปัจจัยความสำเร็จตำบลเกาะจันทร์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ภาคีความร่วมมือ

มีการบูรณาการทำงานร่วมกันเชื่อมโยงประสานระหว่างฝ่ายปกครองท้องถิ่น ภาคประชาชน องค์กรภาครัฐ ภาควิชาการ และภาคอื่นๆที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิด

การมีส่วนร่วมของชุมชน

ยึดหลักมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน คือ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ การร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมติดตามประเมินผล ทุกกิจกรรมที่ปฏิบัติจะต้องเป็นกิจกรรมที่อยู่ภายใต้แผนชุมชนซึ่งผ่านกระบวนการศึกษาข้อมูลวิเคราะห์ปัญหาจากเวทีหมู่บ้าน ตำบลมาแล้วและแผนสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมของเวลาและสถานการณ์ การดำเนินกิจกรรมมีการกระจายบทบาทหน้าที่ตามศักยภาพและความถนัดของแต่ละบุคคลกลุ่ม และมีการติดตามรายงานผลงาน

การบริหารจัดการ

มีกองทุนพัฒนาหมู่บ้านและตำบล เป็นกองทุนหนุนเสริมเบื้องต้น ใช้เวทีหมู่บ้านตำบลกระจายข่าว เวทีสัจจะระดับตำบลเป็นเวทีสื่อสารรับทราบปัญหากำหนดแนวทางการแก้ปัญหาและนำเสนอการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง การเบิกจ่ายงบประมาณประธานกรรมการ(กำนัน)จะไม่มีรายชื่อในการเบิกจ่ายงบประมาณทุกๆกรณี พร้อมทั้งมีฝ่ายติดตามและตรวจสอบ

2) การประชุมวิชาการ โดยการเสวนาและการแลกเปลี่ยนห้องย่อย เป็นการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้จากบทเรียนความสำเร็จ การกำหนดโจทย์วิจัยเพื่อการแก้ปัญหา และนำเสนอรูปธรรมการขับเคลื่อนการพัฒนาโดยใช้ฐานความรู้

การวิเคราะห์ศักยภาพและทิศทางการพัฒนาของจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าเป็นจังหวัดที่มีโอกาสและศักยภาพในการพัฒนาสูง เนื่องจากภาครัฐและชุมชนมีความเข้มแข็ง เป็นนครแห่งการเรียนรู้ มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม จึงมีความพร้อมในหลายๆ ด้าน ทั้งในการพัฒนาการผลิตด้านเกษตร และมีศักยภาพในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ แต่ทั้งนี้ยังคงมีปัญหที่ต้องได้รับการพัฒนาอีกหลายเรื่องๆ เช่น ปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ ขาดแคลนบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพ ขาดการบริหารจัดการที่ดี รวมทั้งปัญหาภัยพิบัติธรรมชาติ โดยกลไกที่นำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาเหล่านี้จะต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคีต่างๆ และองค์ความรู้จากกระบวนการวิจัย ซึ่งสกว. ได้สนับสนุนการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งแต่ปี 2544 เป็นต้นมา โดยมียุทธศาสตร์มุ่งไปสู่การบูรณาการความร่วมมือในจังหวัดเพื่อการแก้ปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืนที่สอดคล้องกับฐานทรัพยากรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่ไปกับการพัฒนาด้านอาชีพเกษตร และการเตรียมความพร้อมในด้านการจัดการน้ำและภัยพิบัติ และการเสริมสร้างความเข้มของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสร้างความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นและชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

การขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช

การพัฒนาพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชได้นั้น เกิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของคนทุกฝ่าย ร่วมกันคิด ร่วมกันทำและร่วมกันขับเคลื่อน โดยอาศัยชุมชนในพื้นที่เป็นฐานของการพัฒนา เชื่อมต่อองค์ประกอบ และ ความรู้เพื่อแก้ปัญหาเฉพาะด้าน ซึ่งความรู้เหล่านี้ต้องไปต่อกับกลไกการจัดการในพื้นที่และต้องพัฒนาไปด้วยกัน ให้ได้ เพื่อความยั่งยืนทั้งจังหวัด เกิดกระบวนการชุมชนท้องถิ่นพัฒนาสู่การบูรณาการกันทุกฝ่ายในจังหวัด จากงานวิจัยที่ สกว. สนับสนุนในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชนั้น ช่วยตอบโจทย์ความต้องการของพื้นที่ สร้างองค์ความรู้ ในการแก้ปัญหา สร้างกระแสความเคลื่อนไหว ในการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลลัพธ์ที่ได้ ขวานครศรีธรรมราช มีอาชีพมั่นคง มีทรัพยากรยั่งยืน และชุมชนมีความเข้มแข็ง แต่กระนั้นก็ยังมีความต้องการ การสนับสนุนและแก้ไขต่อไป ทั้งด้านการเกษตร ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ด้านคนและสังคม ด้านทรัพยากรสิ่งแวดล้อม

การสร้างนครเข้มแข็งบนฐานความรู้ สร้างให้สมกับความยิ่งใหญ่ของนครศรีธรรมราช แหล่งธรรมะ แหล่งเรียนรู้ และเมืองตัวอย่างของพลังงานสังคม และพลังชุมชน สรุปได้ดังนี้ คือ 1) นครศรีธรรมราชมีสภาพทางกายภาพที่เป็นข้อได้เปรียบ เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจที่สำคัญ แต่สภาวะทางโลจิสติกส์ที่ยังมีช่องว่างที่ยังรอการจัดการ ซึ่งเป็นข้อจำกัดในการที่จะพัฒนาโอกาสของนครศรีธรรมราช ในการจัดการที่ดินนั้นนครศรีธรรมราชควรมีการส่งเสริมการวิจัยและการพัฒนาในเรื่องการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ทั้งทางการเกษตร ทางการประมง การส่งเสริมให้เป็นศูนย์กลางทางการแพทย์ และการส่งเสริมสถาปัตยกรรมเรือนไทยทรงปั้นหยา การรณรงค์การสร้างท่าเรือ การปรับปรุงผังเมือง รวมทั้งการที่จะคิดไปถึงเรื่องการพัฒนาานครศรีธรรมราชคู่ขนานกับเมืองชานดงที่ประเทศจีน 2) เรื่องของชุมชนเข้มแข็ง มีความเห็นว่านครศรีธรรมราชมุ่งสร้างนครเข้มแข็ง โดยเป็นชุมชนเชิงโครงสร้างที่สามารถที่จะจัดการตนเองและจัดการโอกาสที่เข้ามาถึงได้อย่างเหมาะสม เพราะว่าชุมชนเข้มแข็งนั้นเป็นฐานของการสร้างนครเข้มแข็ง 3) กระบวนการขับเคลื่อนชุมชนอินทรีย์ ใช้หลักคิดผ่านทางฐานใจ คือ ศรัทธา สติ วิริยะ สมาธิ และปัญญา จากการพึ่งพาผู้อื่น มาเป็นพึ่งพาตนเอง ความสำเร็จจะต้องยั่งยืน ใช้หลักชุมชนอินทรีย์ 5 คือ การมีผู้นำ มีแผนชุมชน มีองค์ความรู้ มีการบริหารจัดการ และมีการสร้างความเข้าใจอย่างทั่วถึงการสร้างชุมชนเข้มแข็ง ในส่วนบทบาทของวลัยลักษณ์นั้นสนับสนุนการเป็นแหล่งเรียนรู้ เป็นหลักในถิ่น และมุ่งความเป็นเลิศสู่สากล โดยความ “เป็นหลักในถิ่น” นั้นได้สื่อให้เห็นถึงจุดเน้นในด้านการหนุนเสริมชุมชนด้วยงานทางด้านการวิจัย พัฒนาและบริการวิชาการบนฐานความรู้ของมหาวิทยาลัยมาอย่างต่อเนื่อง เพื่อก่อให้เกิดแรงผลักดันชุมชนในการพัฒนาให้เกิดความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน การแปลงบทบาทของมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์สู่การพัฒนาในยุคปัจจุบัน มุ่งทั้งพัฒนาของเดิม และเร่งเสริมของใหม่ และการวิจัยของวลัยลักษณ์นั้นมุ่งเพื่อประโยชน์ 4 ทิศ คือ ประโยชน์นโยบาย ประโยชน์เชิงวิชาการ ประโยชน์ชุมชน และประโยชน์เชิงพาณิชย์

จากการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้จากบทเรียนความสำเร็จของเกษตรกรในเวทีกลุ่มย่อย การใช้ข้อมูลที่รอบด้านและยกระดับการเรียนรู้ของเกษตรกรช่วยให้เห็นโอกาสและทางเลือกในการทำอาชีพมากขึ้น กำหนดโจทย์การวิจัยเพื่อแก้ปัญหา เสริมสร้างศักยภาพในการประกอบอาชีพ อย่างเป็นรูปธรรมและการขับเคลื่อนการจัดการน้ำและภัยพิบัติในจังหวัดนครศรีธรรมราชทั้ง 3 ระดับ และแผนยุทธศาสตร์การวิจัยเพื่อเตรียมรับความเสี่ยงใหม่ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่ายชุมชน ท้องถิ่นที่มีประสบการณ์ในการใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือสร้างการเรียนรู้ของชุมชนต่อปัญหา สาเหตุ และแสวงหาทางออกที่นำไปสู่การจัดการแก้ปัญหาพัฒนาชุมชน โดยที่ประชุมได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นการพัฒนาและแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะนำมาสู่การกำหนดรูปแบบและวิธีการขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาในระดับพื้นที่ที่ทุกภาคส่วนเข้าร่วมผลักดันอย่างเป็นรูปธรรม ทั้ง

ด้านสังคม ต้องส่งเสริมการศึกษาการเรียนรู้เน้นด้านคุณภาพมากกว่าปริมาณ ด้านเศรษฐกิจ ต้องเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันการผลิตเกษตรเชิงพาณิชย์ และด้านสิ่งแวดล้อม ต้องบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยพัฒนาให้ครบทุกมิติอย่างเป็นองค์รวม พร้อมทั้งกำหนดทิศทางการขับเคลื่อนเพื่อสนับสนุนการปรับตัวทั้งฐานอาชีพ ฐานทรัพยากร และฐานชุมชนเข้มแข็ง

ผลสำเร็จของโครงการ

การจัดงานครั้งนี้มีผู้เข้าร่วม จำนวน 313 คน จากหน่วยงานในพื้นที่ เช่น หน่วยงานภาครัฐ ภาควิชาการ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในพื้นที่ และหน่วยงานภายนอก เช่น เครือข่าย สกว. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานงบประมาณ กระทรวงมหาดไทย ผู้ทรงคุณวุฒิและสื่อมวลชน

ผลสำรวจความพึงพอใจ

ผลความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมการประชุมวิชาการ ABC สัจจร นครศรีธรรมราช “ABC สัจจร สู่นครเข้มแข็ง : ฐานอาชีพ ฐานทรัพยากร ฐานชุมชน” จากแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งประกอบด้วย บุคลากรจาก หน่วยงานมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ หน่วยงานภาครัฐ สถาบันอุดมศึกษา หน่วยงานเอกชน กลุ่ม/องค์กรชุมชน และหน่วยงานอื่นๆ สรุปได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจต่อการจัดงานในครั้งนี้ในทุกด้าน (คือ ด้านการประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลเกี่ยวกับงานอย่างทั่วถึง ด้านความเหมาะสมด้านสถานที่ในการจัดงาน ด้านความเหมาะสมของอาหารและเครื่องดื่ม ด้านความเหมาะสมของเอกสารประกอบการประชุม ด้านความเหมาะสมของเนื้อหาการเสวนา ด้านความเหมาะสมของนิทรรศการที่น่าสนใจ ด้านความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม และด้านความพึงพอใจในภาพรวมของการจัดงาน) สรุปภาพรวมอยู่ในระดับพอใจมาก (ค่าเฉลี่ย 3.86)

ทิศทางการพัฒนาจังหวัดนครศรีธรรมราช ประมวลจากแบบสอบถาม

1. ส่งเสริมงานวิจัยเครือข่ายชุมชนเข้มแข็งหลากหลายมิติอย่างยั่งยืนโดยเฉพาะเครือข่ายการศึกษาในรูปแบบหลากหลายทั่วทั้งจังหวัด
2. ใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งวิชาการหนุนเสริมความน่าเชื่อถือ เพื่อให้ได้งานวิจัยในชุมชนที่ยั่งยืน
3. ควรพัฒนาการท่องเที่ยวและการเกษตรให้มากขึ้น
4. ควรพัฒนาการผลิตที่มีคุณภาพ การตลาดมีการเชื่อมโยงเครือข่ายอย่างเป็นรูปธรรมโดยเฉพาะรูปลักษณะ ทุกภาคส่วนควรมีการบูรณาการอย่างจริงจังไม่ว่าจะเป็นเรื่องปัญหาทางการเกษตรที่ดินทำกิน ฯลฯ
5. ควรเน้นการพัฒนาในเชิงพื้นที่เข้าถึงชุมชนให้มากเพราะข้อมูลข้อเท็จจริงที่ได้จากชุมชนเป็นหลัก
6. ควรพัฒนาด้านถนนและวัฒนธรรมให้มากขึ้น
7. เมืองวัฒนธรรม
8. พัฒนานครศรีสู่เมืองอินทรีย์ น้ำดี ดินดี อากาศดี สุขภาพดีอยู่-กินดี พลเมืองดีมีความสุขคือโจทย์ของการวิจัย
9. พัฒนาเมืองรูปแบบความคิดของชนบท มีจิตวิญญาณของความเป็นคนนคร
10. เน้นนักโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อแก่อาชีพเกษตรที่เป็นอาชีพหลักเพื่อช่วยลดต้นทุนการผลิตสู่การแข่งขันในตลาดโลก
11. ควรเน้นการเรียนรู้ของชุมชนให้เป็นจริง
12. เป็นเมืองประวัติศาสตร์ ควรเป็นในแนวทางประวัติศาสตร์-ศาสนา

โจทย์วิจัยที่สำคัญ

1. พัฒนาผลิตภัณฑ์ทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัด
2. สร้างและพัฒนาเครือข่ายการจัดการศึกษาโดยชุมชนในรูปแบบหลากหลายทั่วทั้งจังหวัดเชื่อมกับกลไกภาครัฐ
3. การบูรณาการความรู้งานวิจัยและข้อมูลชุมชนให้ชุมชนสามารถวิเคราะห์และจัดการตนเองในชุมชนได้อย่างยั่งยืน
4. วิจัยการขึ้นลงของราคาผลผลิตสูง-ต่ำมากโดยไม่รู้สาเหตุและเหตุผลของการขึ้นลง เช่น มะพร้าวลูกละ 15 บาท เหลือ 2 บาท ภายใน 1 เดือน
5. ทรัพยากรธรรมชาติ
6. ภัยแล้ง
7. นครศรีฯ มีอะไรดี
8. การแก้ไขปัญหายาเสพติด และราคาผลผลิตที่ไม่เสถียร
9. เอื้อแก่การวางแผนพัฒนาจังหวัดสู่ความยั่งยืนไม่เปลี่ยนทิศทางการพัฒนาไปตามความเปลี่ยนแปลงของผู้ว่าราชการจังหวัดแต่ละคน
10. การส่งเสริมให้จัดทำข้อมูลท้องถิ่น การเรียนรู้ เป็นต้น
11. ผังเมือง
12. คมนาคมขนส่ง
13. ทศนคติฐานราก
14. ศาสนา-วัฒนธรรม-ประวัติศาสตร์เมืองตามพรลิงค์
15. การจัดการเรื่องน้ำ 1) น้ำท่วม 2) ฝนแล้ง

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นให้มากกว่านี้
2. การเลือกการวิจัยควรที่จะเป็นเรื่องที่เป็นความต้องการของเกษตรกรหรือชุมชนเองและสามารถใช้ประโยชน์จากงานวิจัยในการพัฒนาเกษตรกรชุมชนได้จริง
3. โปรแกรมกำหนดแนวกินไปมีเวลาให้กับวิทยากรนำเสนอน้อยเกินไป
4. ควรเปิดเวทีระดับจังหวัดให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาจังหวัด
5. ระบบการศึกษาของประชาชนทุกระดับต้องสร้างจิตสำนึกใหม่ ไม่หวังพึ่งรัฐเหมือนอดีต
6. ในการพัฒนาควรแตกต่างกับจังหวัดอื่นนำจุดเด่นของจังหวัดพัฒนา

ภาคผนวก

1. ภาพข่าวการจัดงาน ABC สัญจร นครศรีธรรมราช
2. แบบสอบถามการประเมินความพึงพอใจ การจัดการ ABC สัญจร นครศรีธรรมราช
3. รายชื่อผู้เยี่ยมชมพื้นที่ผลงานวิจัย
4. รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม ABC สัญจร นครศรีธรรมราช “ABC สัญจร สู้นครเข้มแข็ง : ฐานอาชีพ ฐานทรัพยากร ฐานชุมชน”

Clipping ข่าวการจัดงาน ABC นครศรีธรรมราช

แนวหน้า Naew Na Circulation: 800,000 Ad Rate: 750	Section: โลกธุรกิจ/เกษตร-สิ่งแวดล้อม วันที่: พุธที่ 28 กุมภาพันธ์ 2556 ปีที่: 33 ฉบับที่: 11642 หน้า: 13(บนขวา) Col.Inch: 15.18 Ad Value: 11,385 PRValue (x3): 34,155 คลิป: ชาว-ดำ ภาพขาว: สกว.หนุนพัฒนาเมืองคอน
---	--

■ สกว.หนุนพัฒนาเมืองคอน ■

สกว.ร่วมกับมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จัดประชุมวิชาการ ABC สัญจร นครศรีธรรมราช นำเสนอแนวคิดกระบวนการทำงาน เพื่อพัฒนา จ.นครศรีธรรมราช เป็นนครเข้มแข็ง โดยมี นายทรงพล สิวะธรรม รอง ผวจ.นครศรีธรรมราช ร่วมบรรยายพิเศษ

สยามธุรกิจ Siam Business Circulation: 120,000 Ad Rate: 1,100	Section: เศรษฐกิจชุมชน/เศรษฐกิจชุมชน วันที่: เสาร์ 2 - อังคาร 5 มีนาคม 2556 ปีที่: 19 ฉบับที่: 1,382 หน้า: 35(ซ้าย) Col.Inch: 23.41 Ad Value: 25,751 PRValue (x3): 77,253 คลิป: สีสี่ คอลัมน์: สหกรณ์ข่าว: ดันเมืองนครศรีฯ สู่อุตสาหกรรมเชิง
--	--

สหกรณ์

บ้านไร่

■ ■ ดันเมืองนครศรีฯ สู่อุตสาหกรรมเชิง

รศ.ดร.มนตรี อิศระไกรศรี รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ กล่าวถึงบทบาทของมหาวิทยาลัยที่มุ่งเน้นการวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นชุมชนภาคใต้ตอนบนเป็นหลัก โดยมีการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกับ สกว. เพื่อเชื่อมโยงการทำงานวิจัยของนักวิจัยในมหาวิทยาลัยกับการขับเคลื่อนของชุมชนท้องถิ่นและเครือข่าย ตลอดจนสนับสนุนการสร้างองค์ความรู้เพื่อตอบโจทย์ในพื้นที่ ด้วยระบบและกลไกสนับสนุนที่หลากหลายเพื่อนำข้อค้นพบจากการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้จริง ทั้งนี้ การวิจัยเชิงพื้นที่เป็นเรื่องหนึ่งที่สกว.และทางมหาวิทยาลัยให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการที่จะพัฒนาองค์ความรู้ร่วมกับพื้นที่เกษตรกร และชุมชน ให้ได้งานที่ออกมาสามารถทำได้จริง โดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งบนพื้นฐานความรู้และความร่วมมือและเผยแพร่ให้หน่วยงานนำไปปฏิบัติภายใต้บริบทพื้นที่ ดังนั้น การแลกเปลี่ยนประสบการณ์งานวิจัยจึงเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนงานวิจัยของจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้ฐานความรู้จากงานวิจัยตามวัตถุประสงค์ของ สกว. มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช และรัฐบาลในการสร้างความอยู่ดีกินดีแก่พี่น้องประชาชน

ขณะที่ ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย รองผู้อำนวยการ สกว. ระบุว่าส่วนใหญ่งานวิจัยที่ขึ้นหิ้งเพราะหาประโยชน์ที่จะใช้ไม่เจอตั้งแต่ต้น ชาวบ้านไม่เข้าใจงานความรู้หรือจังหวัดไม่พร้อมจะรับ แต่ยังมีศักยภาพเป็นต่อการพัฒนาประเทศอย่างมีเสถียรภาพฐานของการมองงานวิจัยเชิงพื้นที่ส่วนใหญ่ประเทศไทยใช้สมมติฐานว่าการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศต้องพึ่งภาครัฐและอัดบิให้ภาครัฐทำงานเกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน แต่จริงๆ มีสองกระทรวงที่ทำงานตัดขวางในส่วนบนและเชิงพื้นที่ คือ สำนักนายกรัฐมนตรี และกระทรวงมหาดไทย โดยมีเป้าหมายคือชีวิตที่ดีขึ้นของประชาชน ทั้งนี้งานที่ตัดขวางมีสองแบบ ได้แก่ เอาสินค้าเป็นตัวตั้ง ใช้แนวคิดโซ่คุณค่าตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ และการตัดขวางโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง ดูกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่เป็นหลัก โดยย้ายตัวตั้งจากตลาดมาเป็นพื้นที่เพื่อให้คุณภาพชีวิตคนดีขึ้นและได้ประโยชน์จากการพัฒนา กระบวนการทำงานในพื้นที่นั้นจำเป็นต้องมีความร่วมมือและความเข้าใจของคนเยอะมาก ถ้ามีพลังความรู้ ความร่วมมือและการจัดการก็จะสามารถขับเคลื่อนได้ และหากสามารถต่อเชื่อมภาครัฐกับชุมชนได้ก็จะสามารถจัดการได้

รหัสข่าว: C-130302024093 (2 มี.ค. 56/07:53)

หน้า: 1/1

iQNewsAlert™

บริษัท อินโฟเควสท์ จำกัด 888/178 อาคารมหาพรมทาวเวอร์ ชั้น 17 ถนนเพลินจิต แขวงลุมพินี เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330
โทร: 0-2253-5000, 0-2651-4700 แฟกซ์: 0-2253-5001, 0-2651-4701 อีเมล: help@iqnewsalert.net

แนวหน้า Naew Na Circulation: 800,000 Ad Rate: 750	Section: โลกธุรกิจ/เกษตร-สิ่งแวดล้อม วันที่: อังคาร 5 มีนาคม 2556 ปีที่: 33 ฉบับที่: 11647 Col.Inch: 71.82 Ad Value: 53,865	หน้า: 13(บน) PRValue (x3): 161,595 ศิลปิน: ชาว-ดำ หัวข้อข่าว: รายงานพิเศษ: 'เกาะชันธิ์ โมเดล' ตำบลจัดการตนเอง ด้านการบริหารจัดการน้ำ

รายงานพิเศษ

'เกาะชันธิ์ โมเดล' ตำบลจัดการตนเอง ด้านการบริหารจัดการน้ำ

ต้องยอมรับว่าการพัฒนาประเทศที่ผ่านมา เป็นการดำเนินการจากระดับบนหน่วยงานรัฐเป็นผู้กำหนดรูปแบบและโครงการต่างๆ โดยคนในพื้นที่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางรูปแบบความต้องการของชุมชน สังคมในพื้นที่นั้นๆ ทำให้เกิดความขัดแย้ง และไม่ต่อเนื่องยั่งยืน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) จึงได้มีโครงการงานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ (Area-Based Collaborative Research: ABC ล้ำสุด สกว.ได้จัดประชุมวิชาการ ABC สัญจร นครศรีธรรมราช ซึ่งได้ไปดูงาน โครงการการวางแผนและจัดการทรัพยากรน้ำจังหวัดนครศรีธรรมราชโดยกรมมีส่วนร่วม ที่เกาะชันธิ์ อ.ชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีวิทยากร แผนงานของตำบลที่เขาเรียกตัวเองว่าเป็นตำบลจัดการตนเอง

นางเพ็ญศรี ทองบุญชู กำนันตำบลเกาะชันธิ์ อ.ชะอวด จ.นครศรีธรรมราช กล่าวว่าตำบลได้จัดทำกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาแนวใหม่ โดยจัดทำข้อมูลในชุมชน สร้างเวทีเรียนรู้ร่วมกันจัดทำยุทธศาสตร์แผนงาน กิจกรรมของตำบล โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม คือร่วมเรียนรู้ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติการ ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมตรวจสอบติดตามประเมินผลและพัฒนายกระดับ จากนั้นได้ตั้งคณะกรรมการบริหารยุทธศาสตร์การพัฒนา รวมทั้งการวัดผล และมีกระบวนการวางแผนชุมชน มีการสร้างความเข้าใจ จัดตั้งทีมงาน จัดเก็บข้อมูล ประวัติศาสตร์ชุมชน ภายภาพ สักยภาพทุนทางสังคม ทรัพยากร บัญชีครัวเรือน วิเคราะห์ข้อมูล ค้นหาปัญหา กำหนดแนวทางการแก้ปัญหา ขอร่างแผนสู่ท้องถิ่น นำแผนสู่การปฏิบัติ และติดตามประเมินผล

ทั้งนี้โดยกำหนดวิสัยทัศน์ว่าใช้เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ยึดหลักทางสายกลาง ที่ชี้แนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติของประชาชนในทุกระดับให้ดำเนินไปในทางสายกลาง มีความพอเพียง และมีความพร้อมที่จะจัดการต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะต้องอาศัยความรู้รอบตัว รอบคอบ และระมัดระวัง ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน ทั้งนี้ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นการดำเนินชีวิตอย่างสมดุล และยั่งยืน เพื่อให้สามารถอยู่ได้แม้ในโลกโลกาภิวัตน์ที่มีการแข่งขันสูง

กระบวนการมีส่วนร่วม

สำหรับยุทธศาสตร์ของตำบล มี 10 ยุทธศาสตร์ด้วยกัน ประกอบด้วย 1.การศึกษาและการเรียนรู้ โดยแยกระบบการศึกษาในระบบและการศึกษานอกระบบได้สนับสนุนให้มีศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ซึ่งปัจจุบันมีศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง 7 ศูนย์ การเรียนรู้และศูนย์การเรียนรู้เรื่อง การจัดการภัยพิบัติจากธรรมชาติ โดยท้องถิ่นทั้ง 2 กิจกรรมสตรีและเยาวชน ตำบลเกาะชันธิ์ได้สนับสนุนให้สตรีในตำบลเข้าร่วมกิจกรรมภายใต้บทบาทสตรี กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี พัฒนาอาชีพ ในลักษณะกลุ่มอาชีพต่างๆ 3.ประเพณีวัฒนธรรมได้ให้ความสำคัญต่อคุณค่าประเพณี วัฒนธรรมชุมชนและท้องถิ่น

4.การจัดการทรัพยากรสิ่งแวดล้อมด้วยสภาพพื้นที่ตำบลเกาะชันธิ์ มีลำคลองและลำห้วยธรรมชาติจำนวนมากหลายสาย ลักษณะภูมิประเทศลาดเอียงมีปัญหาน้ำหลาก และภาวะภัยแล้งทางตำบลจึงสนับสนุนกิจกรรมก่อสร้างฝายชุมชนและขุดลอกลำห้วยขนาดเล็ก พร้อมทั้งส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทน และการรักษาแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำเป็นอาหารชุมชน 5.การรักษาความสงบและความปลอดภัยได้ใช้กำลังฝ่ายปกครองท้องถิ่นกับชุดรักษาความสงบหมู่บ้าน (ชรบ.) ปฏิบัติการร่วมกับชุดสายตรวจตำรวจช่วยป้องกันอาชญากรรมและยาเสพติด

6.เศรษฐกิจชุมชน ได้จัดทำข้อมูลรายจ่ายจากแผนชุมชน ทั้งปัจจัย 4 และปัจจัยทางการผลิตเกษตร จึงได้จัดตั้งโรงสีชุมชนระดับตำบล 1 โรง ระดับหมู่บ้าน 1 โรง โรงผลิตปุ๋ยชีวภาพ

แนวนำ Naew Na Circulation: 800,000 Ad Rate: 750	Section: โลกธุรกิจ/เกษตร-สิ่งแวดล้อม วันที่: อังคาร 5 มีนาคม 2556 ปีที่: 33 ฉบับที่: 11647 หน้า: 13(บน) Col.Inch: 71.82 Ad Value: 53,865 PRValue (x3): 161,595 คลิป: ชาว-ดำ หัวข้อข่าว: รายงานพิเศษ: "เกาะชนธิ์ โมเดล" ตำบลจัดการตนเอง ด้านการบริหารจัดการน้ำ
---	---

อัดเม็ดระดับตำบล 1 โรง ศูนย์พัฒนาไม่ผล
 1 ศูนย์ การสร้างอาชีพเสริม 7.สวัสดิการชุมชน/
 สังคมให้ความสำคัญเรื่องสังคมไม่ทอดทิ้งกัน จึง
 สนับสนุนให้ประชาชนในหมู่บ้านจัดสวัสดิการ
 ดูแลกันเอง เช่น กองทุนสวัสดิการกลุ่มผู้สูงอายุ
 กองทุนสวัสดิการหมู่บ้านมุสลิม กองทุนข้าวสาร
 ระดิมหมู่บ้าน กองทุนการจัดการภัยพิบัติ กองทุน
 พัฒนาหมู่บ้านตำบล กองทุนอาปงกิจ 8.ระบบ
 สุขภาวะชุมชน ได้จัดทำกิจกรรมส่งเสริมระบบ
 สุขภาวะชุมชนในลักษณะการมีส่วนร่วมระหว่าง
 โรงพยาบาล ส่งเสริมกิจกรรมการออกกำลังกาย
 ส่งเสริมให้มีการปลูกพืชผักปลอดสารเคมี เพื่อ
 บริโภคภายในครัวเรือน

เพ็ญศรี ทองบุญชู

9.การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
 เป็นตำบลที่มีเส้นทางผ่านและเชื่อมต่อกับพื้นที่
 อื่นๆ ได้อย่างสะดวก ทำให้มีการระบาดของ
 ยาเสพติดค่อนข้างสูง จึงได้จัดตั้งคณะทำงาน
 อาสาสมัครอาสาสมัคร เพื่อสร้างพลังสังคมและพลังชุมชนเอาชนะ
 ยาเสพติดหมู่บ้าน ชุมชน ครบทั้ง 10 หมู่บ้าน พร้อมฝึกอบรม
 ขุดรื้อความสงบหมู่บ้าน (ชน.) ทั้งตำบล และมีการก่อสร้างป้อมยาม
 ในหมู่บ้านที่ถนนสายหลัก พร้อมกำหนดให้งานด้านการป้องกันและ
 ปราบปรามยาเสพติดเป็น 1 ในยุทธศาสตร์พัฒนาตำบล และ 10.การ
 จัดการภัยพิบัติจากธรรมชาติ ได้จัดตั้งศูนย์การจัดการภัยพิบัติจาก
 ธรรมชาติระดับตำบลขึ้น มีกรรมการบริหารศูนย์ มีข้อมูลพื้นที่เสี่ยงภัย
 กลุ่มเสี่ยงภัย มีอาสาสมัครจัดการภัยพิบัติ มีอุปกรณ์เครื่องมือ มีระบบ
 สื่อสาร และมีกองทุนจัดการภัยพิบัติขึ้น

อย่างไรก็ตาม ขณะนี้การดำเนินงานแม้จะเป็นไปด้วยดี แต่ยัง
 มีความต้องการด้านวิชาการมารองรับและช่วยเหลือเพิ่มเติมให้สามารถ
 แก้ปัญหาได้ดีขึ้นและมีความยั่งยืน ซึ่งขณะนี้งาน สกว.ได้ลงมาทำการ
 ศึกษาวิจัย โครงการการวางแผนและการจัดการทรัพยากรน้ำจังหวัด
 นครศรีธรรมราชโดยการมีส่วนร่วม ซึ่งได้เลือกเอาตำบลเกาะชนธิ์ เป็น
 ตำบลนำร่อง ในการที่จะบูรณาการกับหน่วยงานรัฐระดับจังหวัด และ
 ส่วนกลางพัฒนาโครงการต่างๆ ก็จะทำให้แผนงานยุทธศาสตร์ของตำบล
 เกาะชนธิ์ สมบูรณ์ขึ้นได้

ดร.ปรกรณ์ ดินฐกิจ ผู้อำนวยการสำนักวิศวกรรมศาสตร์และ
 ทรัพยากร มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ หัวหน้าโครงการการวางแผนและการ
 จัดการทรัพยากรน้ำจังหวัดนครศรีธรรมราชโดยการมีส่วนร่วม กล่าวว่า
 จากได้ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นในการจัดทำยุทธศาสตร์และแผนงานของ
 ตำบลเกาะชนธิ์ ในการบริหารจัดการน้ำมีความสมบูรณ์และสามารถ
 ดำเนินการได้ มีเพียงการนำวิชาการด้านระบบภูมิสารสนเทศ (GIS) มาช่วย
 ทำแผนที่จากที่ตำบลได้จัดทำแผนที่เรียกว่าแผนที่ทำมือไว้แล้วให้สมบูรณ์ ขึ้น
 และสำรวจและบริหารแหล่งน้ำต้นทุน และการกักเก็บน้ำตามภูมิปัญหา
 ในชุมชน มาบูรณาการให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัด และมีการ
 จัดสรรงบประมาณได้อย่างเหมาะสมก็จะเกิดผลดีในการแก้ปัญหา
 น้ำท่วม น้ำแล้งในพื้นที่ได้

จะเห็นว่าแนวทางบริหารจัดการของชุมชน มีความ
 สำคัญในการแก้ปัญหา และพัฒนาให้กับชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
 โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน มีการบูรณาการ ความร่วมมือร่วมกัน นำ
 ทรัพยากรและจุดแข็งของแต่ละฝ่ายมาทำงานร่วมกัน โดยมอง
 เป้าหมายร่วมกันให้ได้ โดยเฉพาะจากหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งมีทรัพยากร
 ภาวการณ์ผลิต ซึ่งขับเคลื่อนเศรษฐกิจ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
 อย่างตำบลเกาะชนธิ์ เป็นต้นแบบ หรือโมเดลที่ดีที่จะนำไปสู่ตำบล
 จัดการตนเอง

เดลินิวส์

Daily News
Circulation: 850,000
Ad Rate: 2,200

Section: กีฬา/เกษตร

วันที่: พุธ 6 มีนาคม 2556

ปีที่: -

ฉบับที่: 23155

หน้า: 28(บน)

Col.Inch: 73.37

Ad Value: 161,414

PRValue (x3): 484,242

ศิลปิน: สีสี่

หัวข้อข่าว: หลากเรื่องราว: ชาวสวนมังคุดจับมือรวมพลัง

ชาวสวนมังคุดจับมือรวมพลัง เร่งแก้ปัญหาการตลาดระยะยาว

การประชุมวิชาการ ABC สัจจรรักษ์ธรรมชาติ "ABC สัจจรรักษ์ธรรมชาติ" ซึ่ง: ฐานอาชีพ ฐานทรัพยากร ฐานชุมชน" ณ อาคารปฏิบัติการเทคโนโลยีพัฒนา นวัตกรรม มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ซึ่งจัดขึ้นโดยความร่วมมือระหว่าง ศกว. และมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ เพื่อนำเสนอรูปธรรมของแนวคิด เครื่องมือและกระบวนการในการพัฒนา โดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งบนฐานความรู้และความร่วมมือ ตลอดจนเพื่อเผยแพร่ให้หน่วยงาน องค์กรประชาชนในพื้นที่ และหน่วยงานระดับนโยบายที่เกี่ยวข้องได้เห็นแนวทางในการดำเนินงานอันหลากหลายภายใต้บริบทพื้นที่

นายณรงค์ กนกมา ผู้ประสานงาน ศกว. ในฐานะประธานวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตเงาะท่าเรือ กล่าวว่า มังคุดเป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญของนครศรีธรรมราชรองจากทุเรียน โดยผลิตได้ปีละนับแสนตัน แต่เนื่องจากสภาพอากาศเปลี่ยนแปลงส่งผลให้มังคุดออกปีละหลายครั้ง และในปีนี้มีแนวโน้มจะขาดฤดู โดยจะเก็บผลผลิตหมดในเดือนมีนาคม ซึ่งอาจชนกับที่จันทบุรี ทั้งนี้ในช่วง 4-5 ปีที่ผ่านมา ได้ทำงานวิจัยศึกษาห่วงโซ่มูลค่าของมังคุด ส่วนใหญ่มีปัญหาราคาตกเพราะผลด้าดิบ ตกดิน ทำให้ราคาตกต่ำและไม่มีที่ไป กลุ่มเกษตรกรจึงร่วมกับนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์พัฒนาผลิตภัณฑ์มังคุดแปรรูป

"ที่ผ่านมาทางจังหวัดได้แก้ปัญหาเฉพาะเรื่องผลสดแต่ไม่สามารถแก้ปัญหาภาพรวมได้ เกษตรกรทำตลาดมังคุดแค่ได้ร้อยละ 10 อาจได้ต้นทุนคืนบ้าง พอให้ชาวสวนได้มีทางเลือกขณะที่ผลมังคุดยังไม่สุก และขณะนี้ได้รวมกลุ่มกันขายประมูลโดยมีพ่อค้ามา

รองผวจ.นครศรีธรรมราช(กลาง)

ประชุมจัดตั้งสหกรณ์

ผู้เข้าร่วมประชุม

ประชุมถึงที่แต่ต้องพัฒนาคุณภาพให้ดีขึ้น ทำให้ราคาเพิ่มขึ้นร้อยละ 10-20 นอกจากนี้ในอนาคตจะสร้างนักการตลาดชุมชนเพื่อขายมังคุดเองโดยตรง เช่น ห้างสรรพสินค้า เดอะมอลล์ ตลาด อ.ต.ก. และตลาดน้ำขวัญเรียม ในกรุงเทพฯ เพราะการที่ชาวสวนมาขายด้วยตัวเองจะมีเรื่องเล่าให้ผู้บริโภคฟัง ดีกว่าให้พนักงานทั้งขาย ถ้ามังคุดไม่ดีก็โดนลูกค้าตำหนิเป็นการพัฒนาและควบคุมคุณภาพไปในตัว ทำให้เปลี่ยนนิสัยในการทำของ ซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาได้มาก" นายณรงค์กล่าว

นายณรงค์กล่าวเพิ่มเติมว่า หน้าที่ของคณะนี้คือการหาตลาดและทดลองจำหน่ายในที่ต่าง ๆ เพื่อสำรวจการยอมรับของผู้บริโภค เช่น ราชธานีสวนกินไปหรือไม่ การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ โดยต้องหานักวิทยาศาสตร์ต่าง ๆ มาเดิมความรู้และต่อยอด อย่างไรก็ตามแม้ว่าเรื่องการตลาดในนครศรีธรรมราชยังจัดการได้อยู่แต่ต้องระวังเรื่องคุณภาพเพราะเป็นปัญหาใหญ่ มิฉะนั้นจะหาตลาดได้ยาก แนวโน้มตอนนี้มังคุดคัดตลาดในจังหวัดยังดีอยู่แต่ในต่างจังหวัดยังไม่มีการผลักดัน โอกาสทางการตลาดน่าจะมีความเป็นไปได้หากหาจุดให้

ลงตัวก็จะรู้จักกันไปทั่ว และยังมีแนวคิดจะทำฟาร์มเมืองได้หรือไม่ เช่น ใบเหลียง ซึ่งคนกรุงเทพฯ เริ่มรับประทานกันเยอะขึ้น ให้เหมือนกับสะดวกที่หารับประทานได้ทั่วไป ต้องค่อย ๆ สร้างความพร้อมด้านการตลาดให้ขยับไปเรื่อย ๆ ไม่อยากให้เป็นเหมือนพื้นที่อื่นที่โดนผลไม้ทั้งกันเป็นจำนวนมากเพราะรู้สึกเสียดาย หน้าที่ของเราคือต้องจัดการให้คุ้มทุน และนักวิชาการต้องเข้ามาช่วยด้วย เพราะหากเกษตรกรตัดสินใจปลูกพืชบนฐานราคาที่จะทำให้เปลี่ยนพืชที่

ตัวอย่างมังคุดแปรรูป

รหัสข่าว: C-130306004221 (6 มี.ค. 56/04:56)

หน้า: 1/2

iQNewsAlert

บริษัท อินโฟเควสท์ จำกัด 888/178 อาคารมหาพรมพลาซ่า ชั้น 17 ถนนเพลินจิต แขวงลุมพินี เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330
โทร. 0-2253-5000, 0-2651-4700 แฟกซ์: 0-2253-5001, 0-2651-4701 อีเมล: help@iqnewsalert.net

เดลินิวส์ Daily News Circulation: 850,000 Ad Rate: 2,200	Section: กีฬา/เกษตร วันที่: พุธ 6 มีนาคม 2556 ปีที่: - ฉบับที่: 23155 หน้า: 28(บน) Col.Inch: 73.37 Ad Value: 161,414 PRValue (x3): 484,242 คลิป: สีสี่ หัวข้อข่าว: หลากเรื่องราว: ชาวสวนมังคุดจับมือรวมพลังเร่งแก้ปัญหาการตลาดระยะยาว
--	---

ปลูกไปเรื่อย ๆ จึงต้องจัดการผลผลิตทุกตัวให้ดี

นอกจากนี้ปัญหาหนึ่งของการทำตลาดคือต้องการปริมาณมาก จึงต้องรวมกลุ่มเพื่อนเกษตรกรไปด้วยกันในปริมาณที่เหมาะสมเพื่อลดค่าใช้จ่าย จึงเริ่มทำแนวคิดการขายตรงให้แก่ผู้บริโภคโดยต้องทำระบบวิสาหกิจชุมชนให้แข็งแรง ปัจจุบันสมาคมชาวสวนมังคุดนครศรีธรรมราชได้รวมตัวกันประชุมจัดตั้งสหกรณ์เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาการผลิตและการตลาดไม้ผลของจังหวัด โดยใช้ชื่อว่า “สหกรณ์นครผลไม้ 56 จำกัด” ณ ศูนย์โอท็อป อ.ร่อนพิบูลย์ เป็นพื้นที่ศูนย์กลางดำเนินงานด้านการตลาดไม้ผลของจังหวัด

...ซึ่งเห็นการเป็น “สหกรณ์ร่วมลงทุน สร้างการตลาด สร้างรายได้ไม่สร้างหนี้” ภายใต้วิสัยทัศน์ “ร่วมแรงใจกาย ร่วมลงทุน ทำการตลาด สมาชิกมั่นคง สหกรณ์แข็งแรง ผู้บริโภคปลอดภัย” โดยคาดว่าจะจัดตั้งสหกรณ์ได้ในเดือนเมษายนนี้.

ไทยโพสต์ Thai Post Circulation: 450,000 Ad Rate: 850	Section: X-CITE/สตรี วันที่: จันทร์ 25 มีนาคม 2556 ปีที่: 17 ฉบับที่: 5985 Col.Inch: 46.84 Ad Value: 39,814 คอลัมน์: หนึ่งวันกับหนึ่งคน: ของดีที่นครฯ	หน้า: 15(บนซ้าย) PRValue (x3): 119,442 ศิลปิน: ชาว-ดำ
--	--	---

หนึ่งวัน กับ หนึ่งคน ของดีที่นครฯ

ล เมืองนคร-นครศรีธรรมราช หัวเมืองสำคัญทางตอนใต้ อยู่ห่างจากเมืองหลวงราว 780 กิโลเมตร ด้วยคำขวัญประจำจังหวัดว่า "เราชาวนคร อยู่เมืองพระ มั่นอยู่ในลัทธิจะ ศีลธรรม กอปรกรรมดี มีมานะพากเพียร ไม่เบียดเบียน ทำอันตรายผู้ใด" ฟังแล้วอบอุ่นใจดีจัง จังหวัดนี้มี 23 อำเภอ ตั้งอยู่บนภูมิศาสตร์ที่มีครบครัน ตั้งแต่ทะเลลึก ภูเขาทะเลหมอก ฟินราบ ทองทุ่งนาเขียวจี อาชีพของชาวนครฯ จึงมีหลากหลายตามลักษณะภูมิประเทศ สถิติที่น่าสนใจมากนั้น พบว่า จังหวัดนี้เป็นแหล่งผลิตผลไม้มากเป็นอันดับ 1 ใน 5 ของประเทศเขียวละ บนพื้นที่กว่า 190,000 ไร่ โดยมีครอบครัวชาวสวนประมาณ 80,000 ครอบครัว ทำรายได้กว่า 1,000 ล้านบาทต่อปี ...ไม่น้อยเลย นับว่าเป็นเส้นเลือดของชาวบ้านที่นี่

ปัญหาโลกแตกของเกษตรกรไทยคือ ราคาพืชผลตกต่ำ ทั้งที่เป็นเมืองเกษตร เป็นเมืองที่ปลูกสรรพสิ่งเลี้ยงชาวโลก จนเรียกตัวเองว่า "ครัวของโลก" อันหมายถึงผลิตอาหาร อาหารมาจากไหนล่ะ ก็ต้องมาจากพืชผักผลไม้ เมืองไทยมีทุกฤดูกาล อยากรกินอะไรหน้าไหนมีทั้งนั้น คุณๆ ว่าไหมล่ะว่าไม่มีที่ไหนอุดมสมบูรณ์เท่าเมืองไทยอีกแล้ว...

ปัญหาการราคาพืชผลตกต่ำเรียกเป็นภาษากฎการตลาดว่า "ปัญหาการตลาด" การจัดสรรงบประมาณช่วยเหลือจากรัฐบาลเป็นเพียงการช่วยชั่วคราว ไม่ได้ทำให้เกิดกลไกตามธรรมชาติ และชาวบ้านเองก็ไม่ได้เรียนรู้ในการช่วยเหลือตัวเอง ในการบริหารจัดการตัวเองให้เหมาะสมกับความต้องการของลูกค้า หรือผู้บริโภค ว่าต้องการอะไร แตกต่างจากการทำการตลาดของสินค้าแบรนด์ดัง ที่เขามีการวางแผนที่ดีจนสามารถชี้นำผู้บริโภคได้ในระดับที่น่าพอใจ

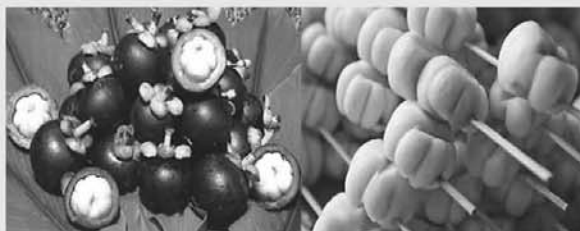
เชื่อว่า การมีงานวิจัยในท้องถิ่นคงมีการกระจายตัวไปมากมายแล้ว พอถึงปี 2550 เป็นต้นมา สกว.เริ่มมีโครงการที่เรียกว่า การวิจัยแบบมีส่วนร่วม

ร่วมของคนในแต่ละท้องถิ่น และใช้โจทย์วิจัยที่มาจากชาวบ้าน ให้นักวิจัยเข้าไปเป็นตัวช่วย แบบนี้จะช่วยให้การแก้ปัญหาเป็นไปอย่างถาวร

ล่าสุด เมื่อต้นเดือนมีนาคมที่ผ่านมา สกว.สัญจรย้อนกลับไปประมวลผลงานที่ลงมือทำผ่านนักวิจัยไว้ จึงอยากนำมาแบ่งปันเล่าสู่กันฟังสัก 2-3 เรื่อง....

การฟื้นฟูนาทุ่งร้าง การฟื้นฟูนาข้าวร้าง การทำนาแบบชีวภาพของชาวนากลุ่มตำบลบ้านเพิง อำเภอบางขัน ที่น่าสนใจเป็นการรวมกลุ่มกันด้านผลไม้ มีการตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน พวกเขาเริ่มกลุ่มกันทดลองปลูกมังคุด เงาะนอกฤดูกาล ตามหลักวิชาการจนสำเร็จ

ขณะนี้ชาวสวนกลุ่มนี้ขยายเครือข่ายออกไปเป็นกว่า 5,000 ไร่ ตั้งเป็นสหกรณ์การเกษตรชาวสวนผลไม้ มีศูนย์จัดจำหน่าย จากงานวิจัยทางการตลาด ที่รู้ว่าผู้บริโภคต้องการสินค้าแบบใด รวมทั้งการรวมกลุ่มกันของชาวสวน เป็นการเสริมพลังต่อรองด้านราคา ว่าชาวสวนเป็นผู้กำหนดชะตากรรมชีวิตเองได้ด้วยตัวพวกเขาเอง จากเดิมที่ต้องถูกกดราคาร่ำไป ยิ่งในช่วงฤดูกาลที่ผลไม้ออกมามาก หากไม่ขายก็คงเน่าเสียเปล่า ขายไม่ได้ราคายัง

พอได้เงินเข้ามาบ้าง

แต่วันนี้พวกเขากำหนดชะตาการขายได้เอง เพราะเป็นผลไม้ปลอดฤดูกาล หากนิยามอยากกินก็ต้องแลกกันหน่อยละ ตัวอย่างที่มีตัวตนจริงคือ คุณณรงค์ คงมาก เป็นนักวิจัยที่เป็นชาวสวน เป็นเกษตรกรตัวจริงชอบจด ชอบบันทึกแล้วนำมา

วิเคราะห์ จนค้นพบข้อมูลที่น่าสนใจได้ต่อ เขาจึงเป็นแกนนำให้ชาวสวนได้พึ่งพิง น่าชื่นใจจริงๆ

น่าฉงนใจว่า ปัญหาต้นเหตุนี้นั้น ความจริงไม่ต้องใช้ทุนรอนอะไรมากมายเลย เป็นดีมานด์-ซัพพลาย ตามหลักเศรษฐศาสตร์ ที่สร้างราคาซื้อขายได้เองตามกลไกธรรมชาติ สิ่งที่ต้องปรุงเข้าไปคือการจัดสรรเวลาที่เหมาะสมกับการสร้างสมดุลของทั้งสองข้าง (เท่านั้น)

หลายคนคงเก็บความสงสัยไว้ในใจมานานแล้วว่า ปัญหาโลกแตกของสินค้าทางการเกษตร น่าจะปิดเป้าไปได้ตั้งนานแล้ว ดูอย่างประเทศอิสราเอล ร้อน ทะเลทราย ยังปลูกพืชผักเมืองหนาวส่งออกไปขายทั่วโลกได้ น่าทึ่งไหมล่ะ เมืองไทยอุดมสมบูรณ์ ดินดำน้ำท่วมกว่าเป็นไหนๆ ทำไมจะน้อยหน้าประเทศทะเลทรายกันเล่า

ของดีเมืองนครฯ คงถูกปากใครหลายคน คงมีมังคุด เงาะ ทุเรียน กล้วย กล้วยไข่ กล้วยงาช้าง...

ดาวเต็มฟ้า

เตลีนิวส์

อ่านครบจบ อ่าเนตินิวส์

หน้าแรก ข่าวพระราชสำนัก การเมือง อาชญากรรม ข่าวทั่วไทย ต่างประเทศ ไอที กีฬา บันเทิง เศรษฐกิจ

ชาวสวนมังคุดจับมือรวมพลังเร่งแก้ปัญหาการตลาดระยะยาว - หลากเรื่องราว

วันพุธที่ 6 มีนาคม 2556 เวลา 00:00 น.

การประชุมวิชาการ ABC สัญจร นครศรีธรรมราช “ABC สัญจรสู่นครเข้มแข็ง : ฐานอาชีพ ฐานทรัพยากร ฐานชุมชน” ณ อาคารปฏิบัติการเทคโนโลยีพัฒนานวัตกรรม มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ซึ่งจัดขึ้นโดยความร่วมมือระหว่าง สกว. และมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ เพื่อนำเสนอรูปแบบของแนวคิด เครื่องมือและกระบวนการในการพัฒนา โดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งบนฐานความรู้และความร่วมมือ ตลอดจนเพื่อเผยแพร่ให้หน่วยงาน องค์กรประชาชนในพื้นที่ และหน่วยงานระดับนโยบายที่เกี่ยวข้องได้เห็นแนวทางในการดำเนินงานอันหลากหลาย ภายใต้อาณาเขตที่รับผิดชอบ

นายณรงค์ คงมาก ผู้ประสานงาน สกว. ในฐานะประธานวิสาทกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตเงาะท่าเรือ กล่าวว่า มังคุดเป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญของนครศรีธรรมราชรองจากทุเรียน โดยผลิตได้ปีละนับแสนตัน แต่เนื่องจากสภาพอากาศเปลี่ยนไปจึงส่งผลให้มังคุดออกปีละหลายครั้ง และในปีนี้มีแนวโน้มจะขาดฤดู โดยจะเก็บผลผลิตหมดในเดือนมีนาคม ซึ่งอาจชนกับที่จังหวัดอื่น ทั้งในช่วง 4-5 ปีที่ผ่านมา ได้ทำงานวิจัยศึกษาห่วงโซ่เศรษฐกิจของมังคุด ส่วนใหญ่มีปัญหาการขาดทุนเพราะผลต่ำ ดิบ ตกดิน ทำให้ราคายิ่งตกต่ำและไม่มีที่ไป กลุ่มเกษตรกรจึงร่วมกับนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์พัฒนาผลิตภัณฑ์มังคุดแปรรูป

“ที่ผ่านมามาทางจังหวัดได้แก้ปัญหาเฉพาะเรื่องผลสดแต่ไม่สามารถแก้ปัญหาภาพรวม ได้ เกษตรกรทำตลาดมั่งคุดคุดได้ร้อยละ 10 อาจได้ต้นทุนคืนบ้าง พอให้ชาวสวนได้มีทางเลือกขณะที่ผลมั่งคุดยังไม่สุก และขณะนี้ได้รวมกลุ่มกันขายประมูลโดยมีพ่อค้ามาประมูลถึงที่แต่ต้องพัฒนา คุณภาพให้ดีขึ้น ทำให้ราคาเพิ่มขึ้นร้อยละ 10-20 นอกจากนี้ในอนาคตจะสร้างนักการตลาดชุมชนเพื่อขายมั่งคุดเองโดยตรง เช่น ห้างสรรพสินค้าเดอะมอลล์ ตลาด อ.ต.ก. และตลาดน้ำขวัญเรียมในกรุงเทพฯ เพราะการที่ชาวสวนมาขายด้วยตัวเองจะมีเรื่องเล่าให้ผู้บริโภคฟัง ดีกว่าให้พนักงานหิ้วขาย ถ้ามั่งคุดไม่ดีก็โดนลูกค้าตำหนิ ถือเป็นการพัฒนาและควบคุมคุณภาพไปในตัว ทำให้เปลี่ยนนิสัยในการทำของ ซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาได้มาก” นายณรงค์กล่าว

นายณรงค์กล่าวเพิ่มเติมว่า หน้าที่ของตนขณะนี้คือการหาตลาดและทดลองจำหน่ายในที่ต่างๆ เพื่อสำรวจการยอมรับของผู้บริโภค เช่น รสชาติหวานเกินไปหรือไม่ การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ โดยต้องหานักวิจัยสาขาต่างๆ มาเติมความรู้ และต่อยอด อย่างไรก็ตามแม้ว่าเรื่องการตลาดในนครศรีธรรมราชยังจัดการได้อยู่แต่ต้องระวังเรื่องคุณภาพเพราะเป็นปัญหาใหญ่ มิฉะนั้นจะหาตลาดได้ยาก แนวโน้มตอนนี้มั่งคุดคัดตลาดในจังหวัดยังดีอยู่แต่ในต่างจังหวัดยังไม่มี การผลักดันโอกาสทางการตลาดน่าจะมากขึ้นหากหาจุดให้

ลงตัวก็จะรู้จักกันไปทั่ว และยังมีแนวคิดจะทำผักพืชเมืองใต้ร่มไม้ เช่น ใบเหลียง ซึ่งคนกรุงเทพฯ เริ่มรับประทานกันเยอะขึ้น ให้เหมือนกับสะตอที่รับประทานได้ทั่วไป ต้องค่อยๆ สร้างความพร้อมด้านการตลาดให้ขยับไปเรื่อยๆ ไม่อยากให้เหมือนกับพื้นที่อื่นที่โค่นผลไม้ทั้งกันเป็นจำนวนมากเพราะรู้สึก เสียหาย หน้าที่ของเราคือต้องจัดการให้คุ้มทุน และนักวิชาการต้องเข้ามาช่วยด้วย เพราะหากเกษตรกรตัดสินใจปลูกพืชบนฐานราคาก็จะทำให้เปลี่ยนพืชที่ปลูกไปเรื่อยๆ จึงต้องจัดการผลผลิตทุกตัวให้ดี

นอกจากนี้ปัญหาหนึ่งของการทำตลาดคือต้องการปริมาณมาก จึงต้องรวมกลุ่มเพื่อนเกษตรกรไปด้วยกันในปริมาณที่เหมาะสมเพื่อลดค่าใช้จ่าย จึงริเริ่มทำแนวคิดการขายตรงให้แก่ผู้บริโภคโดยต้องทำระบบวิสาหกิจชุมชนให้ แข็งแรง ปัจจุบันสมาคมชาวสวนมั่งคุดนครศรีธรรมราชได้รวมตัวกันประชุมจัดตั้งสหกรณ์เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาการผลิตและการตลาดไม้ผลของจังหวัด โดยใช้ชื่อว่า “สหกรณ์นครผักผลไม้ 56 จำกัด” ณ ศูนย์โอท็อป อ.ร่อนพิบูลย์ เป็นพื้นที่ศูนย์กลางดำเนินงานด้านการตลาดไม้ผลของจังหวัด

...ซึ่งเน้นการเป็น “สหกรณ์ร่วมลงทุน สร้างการตลาด สร้างรายได้ ไม่สร้างหนี้” ภายใต้วิสัยทัศน์ “ร่วมแรงใจกาย ร่วมลงทุน ทำการตลาด สมาชิกมั่นคง สหกรณ์แข็งแรง ผู้บริโภคปลอดภัย” โดยคาดว่าจะจัดตั้งสหกรณ์ได้ในเดือนเมษายนนี้.

พจนานุกรม ศัพท์อีสาน 2 ชาวบ้าน

หน้าแรก | มติชน | ข่าวสด | ประชาชาติธุรกิจ | มติชนสุดสัปดาห์ | ศิลปวัฒนธรรม | เทคโนโลยีชาวบ้าน | เส้นทางเศรษฐกิจ | ศูนย์ข้อมูล | สำนักพิมพ์ | งาน

วันที่ 15 มีนาคม พ.ศ. 2556 ปีที่ 25 ฉบับที่ 547

เก็บมาเล่า

อภิวัฒน์ คำสิงห์

สกว. ร่วมมือ ชาวสวนมังคุด จับมือ แก้ปัญหาการตลาดระยะยาว

คุณทรงพล สวาสดิ์ธรรม รองผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นประธานเปิดการประชุมวิชาการ ABC สัจจนครศรีธรรมราช "ABC สัจจนครชุมเข้มแข็ง : ฐานอาชีพ ฐานทรัพยากร ฐานชุมชน" ณ อาคารปฏิบัติการเทคโนโลยีพัฒนานวัตกรรม มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ซึ่งจัดขึ้นโดยความร่วมมือระหว่างสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ เพื่อนำเสนอรูปธรรมของแนวคิด เครื่องมือและกระบวนการในการพัฒนา โดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งบนฐานความรู้และความร่วมมือ ตลอดจนเพื่อเผยแพร่ให้หน่วยงาน องค์กรประชาชนในพื้นที่ และหน่วยงานระดับนโยบายที่เกี่ยวข้องได้เห็นแนวทางในการดำเนินงานอันหลากหลายภายใต้บริบทพื้นที่

รองผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช กล่าวว่า การนำผลวิจัยจากทั้งลงสู่พื้นที่ที่มีบทบาทจากชาวบ้านถามว่า ทำแล้วได้อะไรบ้าง จะสามารถช่วยแก้ปัญหาความยากจนได้จริงหรือไม่ ดังนั้น การทำความเข้าใจกับชาวบ้านจึงเป็นเรื่องที่สำคัญมาก การทำงานวิจัยในพื้นที่จะเห็นพลังของข้อมูลที่อยู่บนฐานความรู้ที่ชัดเจน อีกประเด็นที่สำคัญคือ ต้องฟังความต้องการของชาวบ้าน แต่ต้องไม่ใช่ไปตามกระแสจนเกิดการเลียนแบบ โดยไม่ได้อยู่บนฐานข้อมูลและความรู้ที่แท้จริง

"ABC เหมือนดาบสองคม นครศรีธรรมราชมีพื้นฐานที่ดี แต่อีกด้านหนึ่งงานวิจัยของหลายหน่วยงานก็ทำกันมาหมดแล้ว แต่ยังไม่เห็นว่าชุมชนจะได้ทำอะไร จึงต้องพยายามปรับหลักคิดในการทำงานให้ชัดเจนเพื่อนำไปสู่ความร่วมมือ องค์ความรู้ และการบริหารจัดการ โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็งและเศรษฐกิจฐานรากที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัด ให้ชาวบ้านรู้สึกว่าการทำแล้วจะได้ประโยชน์จริงๆ เป็นการรูกจากข้างล่างตามฐานของระบบ แก้ปัญหาความยากจนที่ต่ำกว่าเกณฑ์ คราวเรือนยากจนต้องทำบัญชีครัวเรือน มีแผนพัฒนาตัวเอง ผนวกกับแผนชุมชน เพราะเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาอย่างยั่งยืน" คุณทรงพล สวาสดิ์ธรรม ระบุ

ขณะที่ ดร. สีสารณ บัวสาย รองผู้อำนวยการ สกว. ระบุว่า ส่วนใหญ่งานวิจัยที่ขึ้นหิ้งเพราะหาประโยชน์ที่จะใช้ไม่เจอตั้งแต่ต้น ชาวบ้านไม่เข้าใจงานความรู้หรือจังหวัดไม่พร้อมจะรับ แต่ยังมีความจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ ฐานของการมองงานวิจัยเชิงพื้นที่ส่วนใหญ่ประเทศไทยใช้สมมติฐานว่าการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศต้องพึ่งภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำงานเกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน แต่จริงๆ มี 2 กระบวน ที่ทำงานตัดขวางในส่วนบนและเชิงพื้นที่ คือ สำนักนายกรัฐมนตรี และกระทรวงมหาดไทย โดยมีเป้าหมายคือ ชีวิตที่ดีขึ้นของประชาชน

ทั้งนี้ จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นแหล่งผลิตผลไม้ที่มีความสำคัญติดอันดับ 1 ใน 5 ของประเทศไทย สร้างรายได้ให้กับจังหวัดถึงปีละประมาณ 1,000 ล้านบาท แต่ปัญหาที่ทุกภาคส่วนต้องใช้ทรัพยากรและงบประมาณแก้ไขให้กับชาวสวนทุกปีคือ "ปัญหาการตลาด"

ขณะเดียวกันก็มีความพยายามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านท่าเรือ หมู่ที่ 3 ตำบลประจักษ์ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ผลิตมังคุดนอกฤดูกว่า 1,000 ไร่ จากการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพและผลิตภัณฑ์ผลไม้ทั้งเงาะและมังคุดตามหลักวิชาการและการตลาด ภายใต้การสนับสนุนของภาควิชาการและหน่วยงานเพื่อรองรับความต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ จนสามารถส่งผลผลิตไปจำหน่ายยังห้างค้าปลีกและส่งที่กรุงเทพฯ โดยเฉพาะเงาะและมังคุดคุณภาพพร้อมกันนี้ก็ได้มีความพยายามแก้ปัญหาการตลาดในระยะยาว โดยกลุ่มเกษตรกร สมาคมชาวสวนมังคุดนครศรีธรรมราชได้ร่วมกับสมาชิกสมาคม จำนวน 282 ครัวเรือน จัดประชุมใหญ่เพื่อหาแนวทางการพัฒนาเครือข่ายชาวสวนมังคุด โดยเน้นการแก้ปัญหาระยะยาวให้มีประสิทธิภาพ ด้วยการต่อยอดฐานทรัพยากรของ อบจ. และส่วนราชการในจังหวัดนครศรีธรรมราชที่มีอยู่แล้ว นั่นคือ ศูนย์รวบรวมผลผลิตไม้ผลจำนวน 10 ศูนย์ ที่กระจายอยู่ในพื้นที่ 10 อำเภอ

คุณณรงค์ คงมาก ผู้ประสานงาน สกว. ในฐานะประธานวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตเงาะท่าเรือ กล่าวว่า มังคุดเป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญของนครศรีธรรมราช รองจากทุเรียน โดยผลิตได้ปีละนับแสนตัน แต่เนื่องจากสภาพอากาศเปลี่ยนไปจึงส่งผลให้มังคุดออกปีละหลายครั้ง และในปีนี้มีแนวโน้มจะขรุขระ โดยจะเก็บผลผลิตหมดในเดือนมีนาคม ซึ่งอาจชนกับที่จันทบุรี ทั้งนี้ในช่วง

4-5 ปีที่ผ่านมา ได้ทำงานวิจัยศึกษาห่วงโซ่เศรษฐกิจของมังคุด ส่วนใหญ่มีปัญหาราคาคงเพราะผลต่ำ ดิบ ตกดิน ทำให้ราคายังตกต่ำและไม่มีที่ไป กลุ่มเกษตรกรจึงร่วมกับนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์พัฒนาผลิตภัณฑ์มังคุดแปรรูป

"ที่ผ่านมาทางจังหวัดได้แก้ปัญหาเฉพาะเรื่องผลสด แต่ไม่สามารถแก้ปัญหาภาพรวมได้ เกษตรกรทำตลาดมังคุดคัดได้ ร้อยละ 10 อาจได้ต้นทุนคืนบ้าง พอให้ชาวสวนได้มีทางเลือกขณะที่ผลมังคุดยังไม่สุก และขณะนี้ได้รวมกลุ่มกันขายประมูลโดยมีพ่อค้ามาประมูลถึงที่ แต่ต้องพัฒนาคุณภาพให้ดีขึ้น ทำให้ราคาเพิ่มขึ้นร้อยละ 10-20 นอกจากนี้ในอนาคตจะสร้างนักการตลาดชุมชนเพื่อขายมังคุดเองโดยตรง เช่น ห้างสรรพสินค้าเดอะมอลล์ ตลาด อตง. และตลาดน้ำขวัญเรียม ในกรุงเทพฯ เพราะการที่ชาวสวนมาขายด้วยตัวเองจะมีเรื่องเล่าให้ผู้บริโภคฟัง ดีกว่าให้พนักงานห้างขาย ถ้ามังคุดไม่ดีก็โดนลูกค้าตำหนิ เป็นการพัฒนาและควบคุมคุณภาพไปในตัว ทำให้เปลี่ยนนิสัยในการทำของ ซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาได้มาก" คุณณรงค์กล่าว

คุณณรงค์กล่าวเพิ่มเติมว่า หน้าที่ของตนขณะนี้คือการหาตลาดและทดลองจำหน่ายในที่ต่างๆ เพื่อสำรวจการยอมรับของผู้บริโภค เช่น รสชาติหวานเกินไปหรือไม่ การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ โดยต้องหานักวิจัยสาขาต่างๆ มาเติมความรู้ และต่อยอดอย่างไก็ตาม แม้ว่าเรื่องการตลาดในนครศรีธรรมราชยังจัดการได้อยู่ แต่ต้องระวังเรื่องคุณภาพเพราะเป็นปัญหาใหญ่ มิฉะนั้นจะหาตลาดได้ยาก แนวโน้มตอนนี้มังคุดคัดตลาดในจังหวัดยังดีอยู่ แต่ในต่างจังหวัดยังไม่มีการผลิตกัน โอกาสทางการตลาดน่าจะมากขึ้นหากหาจุดให้ลงตัวก็จะรู้จักกันไปทั่ว และยังมีแนวคิดจะทำผักพืชเมืองใต้ร่มไม้ เช่น ใบเหลียง ซึ่งคนกรุงเทพฯ เริ่มรับประทานกันเยอะขึ้น ให้เหมือนกับสะดวกรับประทานได้ทั่วไป ต้องค่อยๆ สร้างความพร้อมด้านการตลาดให้ขยับไปเรื่อยๆ ไม่อยากให้เหมือนกับพื้นที่อื่นที่โค่นผลไม้ทิ้งกันเป็นจำนวนมาก เพราะรู้สึกเสียดาย

หน้าที่ของเราคือต้องจัดการให้คุ้มทุน และนักวิชาการต้องเข้ามาช่วยด้วย เพราะหากเกษตรกรตัดสินใจปลูกพืชบนฐานราคาก็จะทำให้เปลี่ยนพืชที่ปลูกไปเรื่อยๆ จึงต้องจัดการผลผลิตทุกตัวให้ดี

นอกจากนี้ ปัญหาหนึ่งของการทำตลาดคือต้องการปริมาณมาก จึงต้องรวมกลุ่มเพื่อนเกษตรกรไปด้วยกันในปริมาณที่เหมาะสมเพื่อให้ลดค่าใช้จ่าย จึงริเริ่มทำแนวคิดการขายตรงให้แก่ผู้บริโภคโดยต้องทำระบบวิสาหกิจชุมชนให้แข็งแรง ปัจจุบันสมาคมชาวสวนมังคุดนครศรีธรรมราชได้รวมตัวกันประชุมจัดตั้งสหกรณ์เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาการผลิตและการตลาดไม่ผลของจังหวัด โดยใช้ชื่อว่า "สหกรณ์นครผักผลไม้ 56 จำกัด" ณ ศูนย์โอท็อป อำเภอร่อนพิบูลย์ เป็นพื้นที่ศูนย์กลางดำเนินงานด้านการตลาดไม่ผลของจังหวัด ซึ่งเน้นการเป็น "สหกรณ์ร่วมลงทุน สร้างการตลาด สร้างรายได้ ไม่สร้างหนี้" ภายใต้วิสัยทัศน์ "ร่วมแรงใจกาย ร่วมลงทุน ทำการตลาด สมาชิกมั่นคง สหกรณ์แข็งแรง ผู้บริโภคปลอดภัย" โดยคาดว่าจะจัดตั้งสหกรณ์ได้ในเดือนเมษายนนี้

ด้านศูนย์ถ่ายทอดการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สุขภาพชุมชน หมู่ที่ 1 บ้านเจดีย์ ตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ชาวสวนมังคุดได้รวมตัวกันพัฒนาผลิตภัณฑ์มังคุดแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม โดย คุณประทุม พันสนิท หัวหน้ากลุ่มแม่บ้าน กล่าวว่า ผศ.ดร. สุปราณี มนุรักษ์ชินากร สำนักวิชาเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ได้เข้ามาถ่ายทอดความรู้เรื่องการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว ด้วยการยืดอายุการเก็บรักษาหลังการเก็บเกี่ยวมังคุดที่ล้นตลาดด้วยการแปรรูปต่างๆ เริ่มจากมังคุดคัดเลียบไม้ ซึ่งแต่เดิมชาวบ้านทำขายวันต่อวัน ไม่ค่อยสะอาด จึงได้พัฒนาสูตรสารละลายที่ใช้แช่จนได้สูตรที่ดีที่สุดและใช้ง่าย ราคาถูกลง อีกทั้งศึกษาเรื่องบรรจุภัณฑ์ที่สะอาดส่งขายตลาดไกลๆ สามารถยืดอายุทั้งด้านคุณค่าทางโภชนาการ จุลินทรีย์ ด้านกายภาพ สี หน้าที่ เนื้อสัมผัสยังกรอบเหมือนเดิม อยู่ได้นานถึง 12 วัน ตลอดจนถ่ายทอดเทคโนโลยีแต่อาจไม่ได้ใช้แพร่หลาย เพราะยังติดเรื่องการผลิตด้านการตลาดเนื่องจากตนไม่ถนัดด้านนี้ นอกจากนี้ ยังมีผลิตภัณฑ์แปรรูปอื่นๆ อาทิ น้ำมังคุด มังคุดกวน แยมมังคุด โดยใช้หลักวิชาการมาช่วยพัฒนาและยืดอายุการเก็บรักษา เพิ่มคุณภาพผลิตภัณฑ์

ผลประเมินจากแบบสอบถาม

แบบประเมิน

การประชุมวิชาการ ABC สัจจร นครศรีธรรมราช "ABC สัจจร สำนึกเข้มแข็ง : ฐานอาชีพ ฐานทรัพยากร ฐานชุมชน"

วันที่ 21 – 22 กุมภาพันธ์ 2556 ณ อาคารปฏิบัติการเทคโนโลยีและพัฒนานวัตกรรม มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. บุคลากรมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ดังนี้

☐ ผู้บริหาร ☐ บุคลากรสายวิชาการ ☐ บุคลากรสายปฏิบัติการ ☐ นักศึกษา

2. หน่วยงานต่างๆ ดังนี้

☐ หน่วยงานภาครัฐ ☒ สถาบันอุดมศึกษา ☐ หน่วยงานเอกชน ☐ กลุ่ม/องค์กรชุมชน
☐ อื่นๆ ระบุ.....

ตอนที่ 2 ระดับความพึงพอใจ กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ในระดับความพึงพอใจที่ท่านต้องการ

ข้อ	การประเมินความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ				
		พอใจมาก (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยสุด (1)
1.	การประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลเกี่ยวกับงานอย่างทั่วถึง		✓			
2.	ความเหมาะสมด้านสถานที่ในการจัดงาน	✓				
3.	ความเหมาะสมของอาหารและเครื่องดื่ม	✓				
4.	ความเหมาะสมของเอกสารประกอบการประชุม	✓				
5.	ความเหมาะสมของเนื้อหาการเสวนา	✓				
6.	ความเหมาะสมของนิทรรศการที่น่าสนใจ	✓				
7.	ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม	✓				
8.	ความพึงพอใจในภาพรวมของการจัดงาน	✓				

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

3.1 ท่านคิดว่าทิศทางการพัฒนาจังหวัดนครศรีธรรมราชควรเป็นอย่างไร

ส่งเสริมให้เกษตรกรได้มีโอกาสขายสินค้าของตนเอง
โดยเสนอ: ให้มีตลาดสินค้าให้เกษตรกรขายได้ทั้งจังหวัด

3.2 ท่านคิดว่าโจทย์วิจัยที่สำคัญเร่งด่วนของจังหวัดนครศรีธรรมราชควรเป็นเรื่องใด

สร้าง และ พัฒนาให้เกษตรกรได้มีโอกาสขายสินค้าของตนเอง
ทั้งทั้งจังหวัด ทั้งได้เองได้. ให้เกษตรกรได้มีโอกาสขายได้เองได้.

3.3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ขอบคุณค่ะ

โครงการ ABC สัจจร นครศรีธรรมราช

แบบประเมิน

การประชุมวิชาการ ABC สัจจร นครศรีธรรมราช "ABC สัจจร สู้คนเข้มแข็ง : ฐานอาชีพ ฐานทรัพยากร ฐานชุมชน"

วันที่ 21 - 22 กุมภาพันธ์ 2556 ณ อาคารปฏิบัติการเทคโนโลยีและพัฒนานวัตกรรม มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. บุคลากรมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ดังนี้

☐ ผู้บริหาร

☐ บุคลากรสายวิชาการ

☒ บุคลากรสายปฏิบัติการ

☐ นักศึกษา

2. หน่วยงานต่างๆ ดังนี้

☐ หน่วยงานภาครัฐ

☐ สถาบันอุดมศึกษา

☐ หน่วยงานเอกชน

☐ กลุ่ม/องค์กรชุมชน

☒ อื่นๆ ระบุ...โรงเรียนวัดแก้วศรีสวัสดิ์

ตอนที่ 2 ระดับความพึงพอใจ กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ในระดับความพึงพอใจที่ท่านต้องการ

ข้อ	การประเมินความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ				
		พอใจมาก (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยสุด (1)
1.	การประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลเกี่ยวกับงานอย่างทั่วถึง			✓		
2.	ความเหมาะสมด้านสถานที่ในการจัดงาน		✓			
3.	ความเหมาะสมของอาหารและเครื่องดื่ม		✓			
4.	ความเหมาะสมของเอกสารประกอบการประชุม		✓			
5.	ความเหมาะสมของเนื้อหาการเสวนา		✓			
6.	ความเหมาะสมของนิทรรศการที่น่าสนใจ			✓		
7.	ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม			✓		
8.	ความพึงพอใจในภาพรวมของการจัดงาน			✓		

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

3.1 ท่านคิดว่าทิศทางการพัฒนาจังหวัดนครศรีธรรมราชควรเป็นอย่างไร

ในพื้นที่เน้นตัวหัว วิชาเกษตรและอุตสาหกรรม ซึ่งได้ให้โอกาสให้ชุมชนที่เข้มแข็ง

3.2 ท่านคิดว่าโจทย์วิจัยที่สำคัญเร่งด่วนของจังหวัดนครศรีธรรมราชควรเป็นเรื่องใด

การพัฒนาเกษตรกรรม วิจัย และเชื่อมโยงชุมชนในชุมชนสามารถได้ประโยชน์ และพัฒนาตนเองในชุมชนได้อย่างยั่งยืน

3.3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ควรจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครศรีธรรมราช

ขอบคุณค่ะ

โครงการ ABC สัจจร นครศรีธรรมราช

แบบประเมิน

การประชุมวิชาการ ABC สัญจร นครศรีธรรมราช "ABC สัญจร สู้คนเข้มแข็ง : ฐานอาชีพ ฐานทรัพยากร ฐานชุมชน"
วันที่ 21 – 22 กุมภาพันธ์ 2556 ณ อาคารปฏิบัติการเทคโนโลยีและพัฒนานวัตกรรม มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. บุคลากรมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ดังนี้

☐ ผู้บริหาร ☐ บุคลากรสายวิชาการ ☐ บุคลากรสายปฏิบัติการ ☐ นักศึกษา

2. หน่วยงานต่างๆ ดังนี้

☒ หน่วยงานภาครัฐ ☐ สถาบันอุดมศึกษา ☐ หน่วยงานเอกชน ☐ กลุ่ม/องค์กรชุมชน
☐ อื่นๆ ระบุ.....

ตอนที่ 2 ระดับความพึงพอใจ กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ในระดับความพึงพอใจที่ท่านต้องการ

ข้อ	การประเมินความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ				
		พอใจมาก (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยสุด (1)
1.	การประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลเกี่ยวกับงานอย่างทั่วถึง		✓			
2.	ความเหมาะสมด้านสถานที่ในการจัดงาน		✓			
3.	ความเหมาะสมของอาหารและเครื่องดื่ม		✓			
4.	ความเหมาะสมของเอกสารประกอบการประชุม		✓			
5.	ความเหมาะสมของเนื้อหาการเสวนา		✓			
6.	ความเหมาะสมของนิทรรศการที่น่าสนใจ		✓			
7.	ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม	✓				
8.	ความพึงพอใจในภาพรวมของการจัดงาน	✓				

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

3.1 ท่านคิดว่าทิศทางการพัฒนาจังหวัดนครศรีธรรมราชควรเป็นอย่างไร

.....
.....

3.2 ท่านคิดว่าโจทย์วิจัยที่สำคัญเร่งด่วนของจังหวัดนครศรีธรรมราชควรเป็นเรื่องใด

.....
.....

3.3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....
.....

ขอบคุณค่ะ

โครงการ ABC สัญจร นครศรีธรรมราช

แบบประเมิน

การประชุมวิชาการ ABC สัจจร นครศรีธรรมราช “ABC สัจจร สู้นครเข้มแข็ง : ฐานอาชีพ ฐานทรัพยากร ฐานชุมชน”

วันที่ 21 – 22 กุมภาพันธ์ 2556 ณ อาคารปฏิบัติการเทคโนโลยีและพัฒนานวัตกรรม มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. บุคลากรมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ดังนี้

☐ ผู้บริหาร ☒ บุคลากรสายวิชาการ ☒ บุคลากรสายปฏิบัติการ ☒ นักศึกษา

2. หน่วยงานต่างๆ ดังนี้

☒ หน่วยงานภาครัฐ ☐ สถาบันอุดมศึกษา ☒ หน่วยงานเอกชน ☒ กลุ่ม/องค์กรชุมชน

☐ อื่นๆ ระบุ.....

ตอนที่ 2 ระดับความพึงพอใจ กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ในระดับความพึงพอใจที่ท่านต้องการ

ข้อ	การประเมินความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ				
		พอใจมาก (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยสุด (1)
1.	การประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลเกี่ยวกับงานอย่างทั่วถึง		✓			
2.	ความเหมาะสมด้านสถานที่ในการจัดงาน		✓			
3.	ความเหมาะสมของอาหารและเครื่องดื่ม		✓			
4.	ความเหมาะสมของเอกสารประกอบการประชุม			✓		
5.	ความเหมาะสมของเนื้อหาการเสวนา			✓		
6.	ความเหมาะสมของนิทรรศการที่น่าสนใจ		✓			
7.	ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม	✓				
8.	ความพึงพอใจในภาพรวมของการจัดงาน		✓			

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

3.1 ท่านคิดว่าทิศทางการพัฒนาจังหวัดนครศรีธรรมราชควรเป็นอย่างไร

.....

3.2 ท่านคิดว่าโจทย์วิจัยที่สำคัญเร่งด่วนของจังหวัดนครศรีธรรมราชควรเป็นเรื่องใด

.....

3.3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

ขอบคุณค่ะ

โครงการ ABC สัจจร นครศรีธรรมราช

แบบประเมิน

การประชุมวิชาการ ABC สัจจร นครศรีธรรมราช “ABC สัจจร สุนครเข้มแข็ง : ฐานอาชีพ ฐานทรัพยากร ฐานชุมชน”

วันที่ 21 – 22 กุมภาพันธ์ 2556 ณ อาคารปฏิบัติการเทคโนโลยีและพัฒนานวัตกรรม มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. บุคลากรมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ดังนี้

☐ ผู้บริหาร

☐ บุคลากรสายวิชาการ

☐ บุคลากรสายปฏิบัติการ

☐ นักศึกษา

2. หน่วยงานต่างๆ ดังนี้

☐ หน่วยงานภาครัฐ

☐ สถาบันอุดมศึกษา

☐ หน่วยงานเอกชน

☐ กลุ่ม/องค์กรชุมชน

☒ อื่นๆ ระบุ.....

สื่อมวลชน ๕ คน

ตอนที่ 2 ระดับความพึงพอใจ กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ในระดับความพึงพอใจที่ท่านต้องการ

ข้อ	การประเมินความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ				
		พอใจมาก (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยสุด (1)
1.	การประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลเกี่ยวกับงานอย่างทั่วถึง			✓		
2.	ความเหมาะสมด้านสถานที่ในการจัดงาน		✓			
3.	ความเหมาะสมของอาหารและเครื่องดื่ม		✓			
4.	ความเหมาะสมของเอกสารประกอบการประชุม		✓			
5.	ความเหมาะสมของเนื้อหาการเสวนา			✓		
6.	ความเหมาะสมของนิทรรศการที่น่าสนใจ		✓			
7.	ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม		✓			
8.	ความพึงพอใจในภาพรวมของการจัดงาน			✓		

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

3.1 ท่านคิดว่าทิศทางการพัฒนาจังหวัดนครศรีธรรมราชควรเป็นอย่างไร

ควรเน้นการพัฒนาในเชิงพื้นที่ เชื่อมโยงคน ทรัพยากรที่ล้น

เพื่อสังคม ให้อำนาจแก่ภาคประชาสังคม

3.2 ท่านคิดว่าโจทย์วิจัยที่สำคัญเร่งด่วนของจังหวัดนครศรีธรรมราชควรเป็นเรื่องใด

3.3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ขอบคุณค่ะ

โครงการ ABC สัจจร นครศรีธรรมราช

แบบประเมิน

การประชุมวิชาการ ABC สัจจร นครศรีธรรมราช “ABC สัจจร สุนครเข้มแข็ง : ฐานอาชีพ ฐานทรัพยากร ฐานชุมชน”

วันที่ 21 – 22 กุมภาพันธ์ 2556 ณ อาคารปฏิบัติการเทคโนโลยีและพัฒนานวัตกรรม มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. บุคลากรมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ดังนี้

☒ ผู้บริหาร ☐ บุคลากรสายวิชาการ ☐ บุคลากรสายปฏิบัติการ ☐ นักศึกษา

2. หน่วยงานต่างๆ ดังนี้

☒ หน่วยงานภาครัฐ ☐ สถาบันอุดมศึกษา ☐ หน่วยงานเอกชน ☐ กลุ่ม/องค์กรชุมชน
☐ อื่นๆ ระบุ.....

ตอนที่ 2 ระดับความพึงพอใจ กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ในระดับความพึงพอใจที่ท่านต้องการ

ข้อ	การประเมินความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ				
		พอใจมาก (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยสุด (1)
1.	การประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลเกี่ยวกับงานอย่างทั่วถึง		✓			
2.	ความเหมาะสมด้านสถานที่ในการจัดงาน		✓			
3.	ความเหมาะสมของอาหารและเครื่องดื่ม		✓			
4.	ความเหมาะสมของเอกสารประกอบการประชุม		✓			
5.	ความเหมาะสมของเนื้อหาการเสวนา		✓			
6.	ความเหมาะสมของนิทรรศการที่น่าสนใจ			✓		
7.	ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม			✓		
8.	ความพึงพอใจในภาพรวมของการจัดงาน			✓		

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

3.1 ท่านคิดว่าทิศทางการพัฒนาจังหวัดนครศรีธรรมราชควรเป็นอย่างไร

การพัฒนาจากฐานทุนเดิม พัฒนาเศรษฐกิจฐานใหม่

3.2 ท่านคิดว่าโจทย์วิจัยที่สำคัญเร่งด่วนของจังหวัดนครศรีธรรมราชควรเป็นเรื่องใด

การพัฒนาเศรษฐกิจฐานใหม่

3.3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ขอบคุณค่ะ

โครงการ ABC สัจจร นครศรีธรรมราช

แบบประเมิน

การประชุมวิชาการ ABC สัญจร นครศรีธรรมราช “ABC สัญจร สู้คนเข้มแข็ง : ฐานอาชีพ ฐานทรัพยากร ฐานชุมชน”

วันที่ 21 – 22 กุมภาพันธ์ 2556 ณ อาคารปฏิบัติการเทคโนโลยีและพัฒนานวัตกรรม มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. บุคลากรมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ดังนี้

☒ ผู้บริหาร ☐ บุคลากรสายวิชาการ ☐ บุคลากรสายปฏิบัติการ ☐ นักศึกษา

2. หน่วยงานต่างๆ ดังนี้

☐ หน่วยงานภาครัฐ ☐ สถาบันอุดมศึกษา ☐ หน่วยงานเอกชน ☐ กลุ่ม/องค์กรชุมชน
☐ อื่นๆ ระบุ.....

ตอนที่ 2 ระดับความพึงพอใจ กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ในระดับความพึงพอใจที่ท่านต้องการ

ข้อ	การประเมินความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ				
		พอใจมาก (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยสุด (1)
1.	การประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลเกี่ยวกับงานอย่างทั่วถึง		✓			
2.	ความเหมาะสมด้านสถานที่ในการจัดงาน		✓			
3.	ความเหมาะสมของอาหารและเครื่องดื่ม		✓			
4.	ความเหมาะสมของเอกสารประกอบการประชุม		✓			
5.	ความเหมาะสมของเนื้อหาการเสวนา		✓			
6.	ความเหมาะสมของนิทรรศการที่น่าสนใจ		✓			
7.	ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม		✓			
8.	ความพึงพอใจในภาพรวมของการจัดงาน		✓			

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

3.1 ท่านคิดว่าทิศทางการพัฒนาจังหวัดนครศรีธรรมราชควรเป็นอย่างไร

.....

3.2 ท่านคิดว่าโจทย์วิจัยที่สำคัญเร่งด่วนของจังหวัดนครศรีธรรมราชควรเป็นเรื่องใด

.....

3.3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

ขอบคุณค่ะ

โครงการ ABC สัญจร นครศรีธรรมราช

แบบประเมิน

การประชุมวิชาการ ABC สัญจร นครศรีธรรมราช “ABC สัญจร สู้นครเข้มแข็ง : ฐานอาชีพ ฐานทรัพยากร ฐานชุมชน”

วันที่ 21 – 22 กุมภาพันธ์ 2556 ณ อาคารปฏิบัติการเทคโนโลยีและพัฒนานวัตกรรม มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. บุคลากรมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ดังนี้

☐ ผู้บริหาร ☐ บุคลากรสายวิชาการ ☐ บุคลากรสายปฏิบัติการ ☐ นักศึกษา

2. หน่วยงานต่างๆ ดังนี้

☐ หน่วยงานภาครัฐ ☐ สถาบันอุดมศึกษา ☐ หน่วยงานเอกชน ☐ กลุ่ม/องค์กรชุมชน

☒ อื่นๆ ระบุ..... ผู้สำรวจ

ตอนที่ 2 ระดับความพึงพอใจ กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ในระดับความพึงพอใจที่ท่านต้องการ

ข้อ	การประเมินความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ				
		พอใจมาก (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยสุด (1)
1.	การประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลเกี่ยวกับงานอย่างทั่วถึง		✓			
2.	ความเหมาะสมด้านสถานที่ในการจัดงาน		✓			
3.	ความเหมาะสมของอาหารและเครื่องดื่ม	✓				
4.	ความเหมาะสมของเอกสารประกอบการประชุม		✓			
5.	ความเหมาะสมของเนื้อหาการเสวนา	✓				
6.	ความเหมาะสมของนิทรรศการที่น่าสนใจ		✓			
7.	ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม		✓			
8.	ความพึงพอใจในภาพรวมของการจัดงาน		✓			

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

3.1 ท่านคิดว่าทิศทางการพัฒนาจังหวัดนครศรีธรรมราชควรเป็นอย่างไร

ดี

3.2 ท่านคิดว่าโจทย์วิจัยที่สำคัญเร่งด่วนของจังหวัดนครศรีธรรมราชควรเป็นเรื่องใด

3.3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ขอบคุณค่ะ

โครงการ ABC สัญจร นครศรีธรรมราช

แบบประเมิน

การประชุมวิชาการ ABC สัจจร นครศรีธรรมราช "ABC สัจจร สู้คนเข้มแข็ง : ฐานอาชีพ ฐานทรัพยากร ฐานชุมชน"

วันที่ 21 – 22 กุมภาพันธ์ 2556 ณ อาคารปฏิบัติการเทคโนโลยีและพัฒนานวัตกรรม มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. บุคลากรมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ดังนี้

☐ ผู้บริหาร

☐ บุคลากรสายวิชาการ

☒ บุคลากรสายปฏิบัติการ

☐ นักศึกษา

2. หน่วยงานต่างๆ ดังนี้

☒ หน่วยงานภาครัฐ

☐ สถาบันอุดมศึกษา

☐ หน่วยงานเอกชน

☐ กลุ่ม/องค์กรชุมชน

☐ อื่นๆ ระบุ.....

ตอนที่ 2 ระดับความพึงพอใจ กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ในระดับความพึงพอใจที่ท่านต้องการ

ข้อ	การประเมินความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ				
		พอใจมาก (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยสุด (1)
1.	การประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลเกี่ยวกับงานอย่างทั่วถึง		✓			
2.	ความเหมาะสมด้านสถานที่ในการจัดงาน		✓			
3.	ความเหมาะสมของอาหารและเครื่องดื่ม	✓				
4.	ความเหมาะสมของเอกสารประกอบการประชุม		✓			
5.	ความเหมาะสมของเนื้อหาการเสวนา		✓			
6.	ความเหมาะสมของนิทรรศการที่น่าสนใจ		✓			
7.	ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม		✓			
8.	ความพึงพอใจในภาพรวมของการจัดงาน		✓			

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

3.1 ท่านคิดว่าทิศทางการพัฒนาจังหวัดนครศรีธรรมราชควรเป็นอย่างไร

คือ ช่างผม

3.2 ท่านคิดว่าโจทย์วิจัยที่สำคัญเร่งด่วนของจังหวัดนครศรีธรรมราชควรเป็นเรื่องใด

ภัยแล้ง

3.3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ขอบคุณค่ะ

โครงการ ABC สัจจร นครศรีธรรมราช

แบบประเมิน

การประชุมวิชาการ ABC สัจจร นครศรีธรรมราช "ABC สัจจร สู้คนเข้มแข็ง : ฐานอาชีพ ฐานทรัพยากร ฐานชุมชน"

วันที่ 21 - 22 กุมภาพันธ์ 2556 ณ อาคารปฏิบัติการเทคโนโลยีและพัฒนานวัตกรรม มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. บุคลากรมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ดังนี้
☐ ผู้บริหาร ☐ บุคลากรสายวิชาการ ☒ บุคลากรสายปฏิบัติการ ☐ นักศึกษา
2. หน่วยงานต่างๆ ดังนี้
☐ หน่วยงานภาครัฐ ☐ สถาบันอุดมศึกษา ☒ หน่วยงานเอกชน ☐ กลุ่ม/องค์กรชุมชน
☐ อื่นๆ ระบุ.....

ตอนที่ 2 ระดับความพึงพอใจ กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ในระดับความพึงพอใจที่ท่านต้องการ

ข้อ	การประเมินความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ				
		พอใจมาก (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยสุด (1)
1.	การประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลเกี่ยวกับงานอย่างทั่วถึง			✓		
2.	ความเหมาะสมด้านสถานที่ในการจัดงาน			✓		
3.	ความเหมาะสมของอาหารและเครื่องดื่ม		✓			
4.	ความเหมาะสมของเอกสารประกอบการประชุม			✓		
5.	ความเหมาะสมของเนื้อหาการเสวนา			✓		
6.	ความเหมาะสมของนิทรรศการที่น่าสนใจ			✓		
7.	ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม			✓		
8.	ความพึงพอใจในภาพรวมของการจัดงาน			✓		

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

- 3.1 ท่านคิดว่าทิศทางการพัฒนาจังหวัดนครศรีธรรมราชควรเป็นอย่างไร
 พัฒนาภาคการเกษตร ให้ความสำคัญกับภาคบริการ พัฒนาพื้นที่ชายฝั่ง ดินน้ำ อากาศดี สิ่งแวดล้อม
 อยู่ดี - กินดี พัฒนาเมืองที่มีความสงบ มีสื่อมวลชนที่ดี

- 3.2 ท่านคิดว่าโจทย์วิจัยที่สำคัญเร่งด่วนของจังหวัดนครศรีธรรมราชควรเป็นเรื่องใด
 พหุวัฒนธรรม มีสื่อมวลชนที่ดี

- 3.3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ
 ไม่เหมาะสม สืบเสาะหา ค้นหาข้อมูล ให้ความสำคัญกับภาคการเกษตรและพัฒนาเมือง

ขอบคุณค่ะ

โครงการ ABC สัจจร นครศรีธรรมราช

แบบประเมิน

การประชุมวิชาการ ABC สัจจร นครศรีธรรมราช “ABC สัจจร สุนครเข้มแข็ง : ฐานอาชีพ ฐานทรัพยากร ฐานชุมชน”

วันที่ 21 – 22 กุมภาพันธ์ 2556 ณ อาคารปฏิบัติการเทคโนโลยีและพัฒนานวัตกรรม มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. บุคลากรมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ดังนี้

☐ ผู้บริหาร

☐ บุคลากรสายวิชาการ

☐ บุคลากรสายปฏิบัติการ

☐ นักศึกษา

2. หน่วยงานต่างๆ ดังนี้

☒ หน่วยงานภาครัฐ

☐ สถาบันอุดมศึกษา

☐ หน่วยงานเอกชน

☐ กลุ่ม/องค์กรชุมชน

☐ อื่นๆ ระบุ.....

ตอนที่ 2 ระดับความพึงพอใจ กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ในระดับความพึงพอใจที่ท่านต้องการ

ข้อ	การประเมินความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ				
		พอใจมาก (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยสุด (1)
1.	การประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลเกี่ยวกับงานอย่างทั่วถึง	✓				
2.	ความเหมาะสมด้านสถานที่ในการจัดงาน	✓				
3.	ความเหมาะสมของอาหารและเครื่องดื่ม	✓				
4.	ความเหมาะสมของเอกสารประกอบการประชุม	✓				
5.	ความเหมาะสมของเนื้อหาการเสวนา		✓			
6.	ความเหมาะสมของนิทรรศการที่น่าสนใจ	✓				
7.	ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม		✓			
8.	ความพึงพอใจในภาพรวมของการจัดงาน		✓			

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

3.1 ท่านคิดว่าทิศทางการพัฒนาจังหวัดนครศรีธรรมราชควรเป็นอย่างไร

พัฒนาเมือง ในชุมชน ตามศักยภาพของพื้นที่
ตามแผนพัฒนา

3.2 ท่านคิดว่าโจทย์วิจัยที่สำคัญเร่งด่วนของจังหวัดนครศรีธรรมราชควรเป็นเรื่องใด

การแก้ไขปัญหาอาชีพตก
น้ำ- จากผลกระทบที่ไม่เกิด

3.3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ขอบคุณค่ะ

โครงการ ABC สัจจร นครศรีธรรมราช

แบบประเมิน

การประชุมวิชาการ ABC สัจจร นครศรีธรรมราช “ABC สัจจร สุนครเข้มแข็ง : ฐานอาชีพ ฐานทรัพยากร ฐานชุมชน”

วันที่ 21 – 22 กุมภาพันธ์ 2556 ณ อาคารปฏิบัติการเทคโนโลยีและพัฒนานวัตกรรม มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. บุคลากรมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ดังนี้ .

☐ ผู้บริหาร ☐ บุคลากรสายวิชาการ ☒ บุคลากรสายปฏิบัติการ ☐ นักศึกษา

2. หน่วยงานต่างๆ ดังนี้

☐ หน่วยงานภาครัฐ ☐ สถาบันอุดมศึกษา ☐ หน่วยงานเอกชน ☐ กลุ่ม/องค์กรชุมชน
☐ อื่นๆ ระบุ.....

ตอนที่ 2 ระดับความพึงพอใจ กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ในระดับความพึงพอใจที่ท่านต้องการ

ข้อ	การประเมินความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ				
		พอใจมาก (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยสุด (1)
1.	การประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลเกี่ยวกับงานอย่างทั่วถึง		✓			
2.	ความเหมาะสมด้านสถานที่ในการจัดงาน		✓			
3.	ความเหมาะสมของอาหารและเครื่องดื่ม		✓			
4.	ความเหมาะสมของเอกสารประกอบการประชุม		✓			
5.	ความเหมาะสมของเนื้อหาการเสวนา		✓			
6.	ความเหมาะสมของนิทรรศการที่น่าสนใจ		✓			
7.	ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม		✓			
8.	ความพึงพอใจในภาพรวมของการจัดงาน		✓			

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

3.1 ท่านคิดว่าทิศทางการพัฒนาจังหวัดนครศรีธรรมราชควรเป็นอย่างไร

.....

3.2 ท่านคิดว่าโจทย์วิจัยที่สำคัญเร่งด่วนของจังหวัดนครศรีธรรมราชควรเป็นเรื่องใด

.....

3.3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

ขอบคุณค่ะ

โครงการ ABC สัจจร นครศรีธรรมราช

แบบประเมิน

การประชุมวิชาการ ABC สัญจร นครศรีธรรมราช “ABC สัญจร สู่นครเข้มแข็ง : ฐานอาชีพ ฐานทรัพยากร ฐานชุมชน”

วันที่ 21 – 22 กุมภาพันธ์ 2556 ณ อาคารปฏิบัติการเทคโนโลยีและพัฒนานวัตกรรม มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. บุคลากรมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ดังนี้

☐ ผู้บริหาร

☐ บุคลากรสายวิชาการ

☒ บุคลากรสายปฏิบัติการ

☐ นักศึกษา

2. หน่วยงานต่างๆ ดังนี้

☒ หน่วยงานภาครัฐ

☐ สถาบันอุดมศึกษา

☐ หน่วยงานเอกชน

☐ กลุ่ม/องค์กรชุมชน

☐ อื่นๆ ระบุ.....

ตอนที่ 2 ระดับความพึงพอใจ กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ในระดับความพึงพอใจที่ท่านต้องการ

ข้อ	การประเมินความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ				
		พอใจมาก (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยสุด (1)
1.	การประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลเกี่ยวกับงานอย่างทั่วถึง		✓			
2.	ความเหมาะสมด้านสถานที่ในการจัดงาน	✓	✓			
3.	ความเหมาะสมของอาหารและเครื่องดื่ม	✓				
4.	ความเหมาะสมของเอกสารประกอบการประชุม	✓				
5.	ความเหมาะสมของเนื้อหาการเสวนา	✓				
6.	ความเหมาะสมของนิทรรศการที่น่าสนใจ	✓				
7.	ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม	✓				
8.	ความพึงพอใจในภาพรวมของการจัดงาน	✓				

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

3.1 ท่านคิดว่าทิศทางการพัฒนาจังหวัดนครศรีธรรมราชควรเป็นอย่างไร

.....

3.2 ท่านคิดว่าโจทย์วิจัยที่สำคัญเร่งด่วนของจังหวัดนครศรีธรรมราชควรเป็นเรื่องใด

.....

3.3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

ขอบคุณค่ะ

โครงการ ABC สัญจร นครศรีธรรมราช

แบบประเมิน

การประชุมวิชาการ ABC สัจจร นครศรีธรรมราช "ABC สัจจร สุนครเข้มแข็ง : ฐานอาชีพ ฐานทรัพยากร ฐานชุมชน"

วันที่ 21 - 22 กุมภาพันธ์ 2556 ณ อาคารปฏิบัติการเทคโนโลยีและพัฒนานวัตกรรม มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. บุคลากรมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ดังนี้

☐ ผู้บริหาร

☐ บุคลากรสายวิชาการ

☐ บุคลากรสายปฏิบัติการ

☐ นักศึกษา

2. หน่วยงานต่างๆ ดังนี้

☐ หน่วยงานภาครัฐ

☐ สถาบันอุดมศึกษา

☐ หน่วยงานเอกชน

☐ กลุ่ม/องค์กรชุมชน

☒ อื่นๆ ระบุ... ผู้สนใจเข้าร่วมวิชาการ

ตอนที่ 2 ระดับความพึงพอใจ กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ในระดับความพึงพอใจที่ท่านต้องการ

ข้อ	การประเมินความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ				
		พอใจมาก (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยสุด (1)
1.	การประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลเกี่ยวกับงานอย่างทั่วถึง		✓			
2.	ความเหมาะสมด้านสถานที่ในการจัดงาน	✓				
3.	ความเหมาะสมของอาหารและเครื่องดื่ม	✓				
4.	ความเหมาะสมของเอกสารประกอบการประชุม		✓			
5.	ความเหมาะสมของเนื้อหาการเสวนา			✓		
6.	ความเหมาะสมของนิทรรศการที่น่าสนใจ			✓		
7.	ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม			✓		
8.	ความพึงพอใจในภาพรวมของการจัดงาน			✓		

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

3.1 ท่านคิดว่าทิศทางการพัฒนาจังหวัดนครศรีธรรมราชควรเป็นอย่างไร

เน้นภาคเกษตรกรรมเป็นหลัก ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วย และใช้คน
สนับสนุนคนรุ่นใหม่ ให้ความสำคัญกับคนรุ่นใหม่

3.2 ท่านคิดว่าโจทย์วิจัยที่สำคัญเร่งด่วนของจังหวัดนครศรีธรรมราชควรเป็นเรื่องใด

ใช้ AI กับ การวางแผนพัฒนาเมือง และ การพัฒนาพื้นที่เกษตร
ไปตาม ตาม เมือง และ การพัฒนาพื้นที่เกษตร

3.3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ขอบคุณค่ะ

โครงการ ABC สัจจร นครศรีธรรมราช

แบบประเมิน

การประชุมวิชาการ ABC สัจจร นครศรีธรรมราช “ABC สัจจร สุนครเข้มแข็ง : ฐานอาชีพ ฐานทรัพยากร ฐานชุมชน”

วันที่ 21 – 22 กุมภาพันธ์ 2556 ณ อาคารปฏิบัติการเทคโนโลยีและพัฒนานวัตกรรม มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. บุคลากรมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ดังนี้

☐ ผู้บริหาร ☐ บุคลากรสายวิชาการ ☐ บุคลากรสายปฏิบัติการ ☐ นักศึกษา

2. หน่วยงานต่างๆ ดังนี้

☐ หน่วยงานภาครัฐ ☐ สถาบันอุดมศึกษา ☐ หน่วยงานเอกชน ☒ กลุ่ม/องค์กรชุมชน

☐ อื่นๆ ระบุ.....

ตอนที่ 2 ระดับความพึงพอใจ กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ในระดับความพึงพอใจที่ท่านต้องการ

ข้อ	การประเมินความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ				
		พอใจมาก (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยสุด (1)
1.	การประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลเกี่ยวกับงานอย่างทั่วถึง			✓		
2.	ความเหมาะสมด้านสถานที่ในการจัดงาน			✓		
3.	ความเหมาะสมของอาหารและเครื่องดื่ม	✓				
4.	ความเหมาะสมของเอกสารประกอบการประชุม		✓			
5.	ความเหมาะสมของเนื้อหาการเสวนา			✓		
6.	ความเหมาะสมของนิทรรศการที่น่าสนใจ	✓				
7.	ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม			✓		
8.	ความพึงพอใจในภาพรวมของการจัดงาน			✓		

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

3.1 ท่านคิดว่าการพัฒนาจังหวัดนครศรีธรรมราชควรเป็นอย่างไร

สนับสนุนการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน

3.2 ท่านคิดว่าหน่วยงานใดมีศักยภาพเร่งด่วนของจังหวัดนครศรีธรรมราชควรเป็นเรื่องใด

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การสร้างเขื่อน

3.3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

สนับสนุนการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน การสร้างเขื่อน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

ขอบคุณค่ะ

โครงการ ABC สัจจร นครศรีธรรมราช

แบบประเมิน

การประชุมวิชาการ ABC สัจจร นครศรีธรรมราช "ABC สัจจร สู้คนเข้มแข็ง : ฐานอาชีพ ฐานทรัพยากร ฐานชุมชน"

วันที่ 21 – 22 กุมภาพันธ์ 2556 ณ อาคารปฏิบัติการเทคโนโลยีและพัฒนานวัตกรรม มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. บุคลากรมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ดังนี้

☐ ผู้บริหาร ☐ บุคลากรสายวิชาการ ☐ บุคลากรสายปฏิบัติการ ☐ นักศึกษา

2. หน่วยงานต่างๆ ดังนี้

☐ หน่วยงานภาครัฐ ☒ สถาบันอุดมศึกษา ☐ หน่วยงานเอกชน ☐ กลุ่ม/องค์กรชุมชน

☐ อื่นๆ ระบุ.....

ตอนที่ 2 ระดับความพึงพอใจ กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ในระดับความพึงพอใจที่ท่านต้องการ

ข้อ	การประเมินความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ				
		พอใจมาก (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยสุด (1)
1.	การประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลเกี่ยวกับงานอย่างทั่วถึง	✓				
2.	ความเหมาะสมด้านสถานที่ในการจัดงาน					
3.	ความเหมาะสมของอาหารและเครื่องดื่ม	✓				
4.	ความเหมาะสมของเอกสารประกอบการประชุม	✓				
5.	ความเหมาะสมของเนื้อหาการเสวนา	✓				
6.	ความเหมาะสมของนิทรรศการที่น่าสนใจ	✓				
7.	ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม	✓				
8.	ความพึงพอใจในภาพรวมของการจัดงาน	✓				

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

3.1 ท่านคิดว่าทิศทางการพัฒนาจังหวัดนครศรีธรรมราชควรเป็นอย่างไร

.....

3.2 ท่านคิดว่าโจทย์วิจัยที่สำคัญเร่งด่วนของจังหวัดนครศรีธรรมราชควรเป็นเรื่องใด

.....

3.3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

ขอบคุณค่ะ

โครงการ ABC สัจจร นครศรีธรรมราช

แบบประเมิน

การประชุมวิชาการ ABC สัจจร นครศรีธรรมราช "ABC สัจจร สุนครเข้มแข็ง : ฐานอาชีพ ฐานทรัพยากร ฐานชุมชน"

วันที่ 21 - 22 กุมภาพันธ์ 2556 ณ อาคารปฏิบัติการเทคโนโลยีและพัฒนานวัตกรรม มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. บุคลากรมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ดังนี้

☐ ผู้บริหาร ☐ บุคลากรสายวิชาการ ☐ บุคลากรสายปฏิบัติการ ☐ นักศึกษา

2. หน่วยงานต่างๆ ดังนี้

☐ หน่วยงานภาครัฐ ☐ สถาบันอุดมศึกษา ☒ หน่วยงานเอกชน ☒ กลุ่ม/องค์กรชุมชน

☐ อื่นๆ ระบุ.....

ตอนที่ 2 ระดับความพึงพอใจ กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ในระดับความพึงพอใจที่ท่านต้องการ

ข้อ	การประเมินความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ				
		พอใจมาก (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยสุด (1)
1.	การประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลเกี่ยวกับงานอย่างทั่วถึง	✓				
2.	ความเหมาะสมด้านสถานที่ในการจัดงาน	✓				
3.	ความเหมาะสมของอาหารและเครื่องดื่ม	✓				
4.	ความเหมาะสมของเอกสารประกอบการประชุม	✓				
5.	ความเหมาะสมของเนื้อหาการเสวนา	✓				
6.	ความเหมาะสมของนิทรรศการที่น่าสนใจ	✓				
7.	ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม	✓				
8.	ความพึงพอใจในภาพรวมของการจัดงาน	✓				

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

3.1 ท่านคิดว่าทิศทางการพัฒนาจังหวัดนครศรีธรรมราชควรเป็นอย่างไร

พอใจปานกลาง

3.2 ท่านคิดว่าโจทย์วิจัยที่สำคัญเร่งด่วนของจังหวัดนครศรีธรรมราชควรเป็นเรื่องใด

① ยั่งยืน ② ความมั่นคง

③ ทักษะคนของชุมชน

3.3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

① รมช.ศึกษาฯ ของประเทศควรลดปีต่อรัฐ
จัดให้มี 7 ของปี 3 รมช. ย่อย
(พท-รัฐปีไม่ใหญ่)

ขอบคุณค่ะ

โครงการ ABC สัจจร นครศรีธรรมราช

แบบประเมิน

การประชุมวิชาการ ABC สัจจร นครศรีธรรมราช “ABC สัจจร สุนครเข้มแข็ง : ฐานอาชีพ ฐานทรัพยากร ฐานชุมชน”

วันที่ 21 – 22 กุมภาพันธ์ 2556 ณ อาคารปฏิบัติการเทคโนโลยีและพัฒนานวัตกรรม มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. บุคลากรมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ดังนี้

☐ ผู้บริหาร ☐ บุคลากรสายวิชาการ ☒ บุคลากรสายปฏิบัติการ ☐ นักศึกษา

2. หน่วยงานต่างๆ ดังนี้

☐ หน่วยงานภาครัฐ ☒ สถาบันอุดมศึกษา ☐ หน่วยงานเอกชน ☐ กลุ่ม/องค์กรชุมชน

☐ อื่นๆ ระบุ.....

ตอนที่ 2 ระดับความพึงพอใจ กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ในระดับความพึงพอใจที่ท่านต้องการ

ข้อ	การประเมินความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ				
		พอใจมาก (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยสุด (1)
1.	การประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลเกี่ยวกับงานอย่างทั่วถึง		✓			
2.	ความเหมาะสมด้านสถานที่ในการจัดงาน		✓			
3.	ความเหมาะสมของอาหารและเครื่องดื่ม		✓			
4.	ความเหมาะสมของเอกสารประกอบการประชุม		✓			
5.	ความเหมาะสมของเนื้อหาการเสวนา		✓			
6.	ความเหมาะสมของนิทรรศการที่น่าสนใจ		✓			
7.	ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม		✓			
8.	ความพึงพอใจในภาพรวมของการจัดงาน		✓			

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

3.1 ท่านคิดว่าทิศทางการพัฒนาจังหวัดนครศรีธรรมราชควรเป็นอย่างไร

.....

3.2 ท่านคิดว่าโจทย์วิจัยที่สำคัญเร่งด่วนของจังหวัดนครศรีธรรมราชควรเป็นเรื่องใด

การวัดการใช้น้ำ 1) น้ำท่วม

2) แผ่นดินไหว

3.3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

ขอบคุณค่ะ

โครงการ ABC สัจจร นครศรีธรรมราช

แบบประเมิน

การประชุมวิชาการ ABC สัจจร นครศรีธรรมราช “ABC สัจจร สุนครเข้มแข็ง : ฐานอาชีพ ฐานทรัพยากร ฐานชุมชน”

วันที่ 21 – 22 กุมภาพันธ์ 2556 ณ อาคารปฏิบัติการเทคโนโลยีและพัฒนานวัตกรรม มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. บุคลากรมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ดังนี้

☐ ผู้บริหาร ☐ บุคลากรสายวิชาการ ☐ บุคลากรสายปฏิบัติการ ☐ นักศึกษา

2. หน่วยงานต่างๆ ดังนี้

☐ หน่วยงานภาครัฐ ☐ สถาบันอุดมศึกษา ☒ หน่วยงานเอกชน ☐ กลุ่ม/องค์กรชุมชน

☐ อื่นๆ ระบุ.....

ตอนที่ 2 ระดับความพึงพอใจ กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ในระดับความพึงพอใจที่ท่านต้องการ

ข้อ	การประเมินความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ				
		พอใจมาก (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยสุด (1)
1.	การประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลเกี่ยวกับงานอย่างทั่วถึง	✓				
2.	ความเหมาะสมด้านสถานที่ในการจัดงาน	✓				
3.	ความเหมาะสมของอาหารและเครื่องดื่ม	✓				
4.	ความเหมาะสมของเอกสารประกอบการประชุม	✓				
5.	ความเหมาะสมของเนื้อหาการเสวนา	✓				
6.	ความเหมาะสมของนิทรรศการที่น่าสนใจ	✓				
7.	ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม	✓				
8.	ความพึงพอใจในภาพรวมของการจัดงาน	✓				

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

3.1 ท่านคิดว่าทิศทางการพัฒนาจังหวัดนครศรีธรรมราชควรเป็นอย่างไร

.....

3.2 ท่านคิดว่าโจทย์วิจัยที่สำคัญเร่งด่วนของจังหวัดนครศรีธรรมราชควรเป็นเรื่องใด

พัฒนาและจัดการทรัพยากรธรณี ใน จ. นครวัด

.....

3.3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

ขอบคุณค่ะ

โครงการ ABC สัจจร นครศรีธรรมราช

แบบประเมิน

การประชุมวิชาการ ABC สัจจร นครศรีธรรมราช “ABC สัจจร สู้คนเข้มแข็ง : ฐานอาชีพ ฐานทรัพยากร ฐานชุมชน”

วันที่ 21 - 22 กุมภาพันธ์ 2556 ณ อาคารปฏิบัติการเทคโนโลยีและพัฒนานวัตกรรม มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. บุคลากรมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ดังนี้

☐ ผู้บริหาร ☐ บุคลากรสายวิชาการ ☐ บุคลากรสายปฏิบัติการ ☐ นักศึกษา

2. หน่วยงานต่างๆ ดังนี้

☒ หน่วยงานภาครัฐ ☐ สถาบันอุดมศึกษา ☐ หน่วยงานเอกชน ☐ กลุ่ม/องค์กรชุมชน

☐ อื่นๆ ระบุ.....

ตอนที่ 2 ระดับความพึงพอใจ กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ในระดับความพึงพอใจที่ท่านต้องการ

ข้อ	การประเมินความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ				
		พอใจมาก (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยสุด (1)
1.	การประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลเกี่ยวกับงานอย่างทั่วถึง			✓		
2.	ความเหมาะสมด้านสถานที่ในการจัดงาน		✓			
3.	ความเหมาะสมของอาหารและเครื่องดื่ม		✓			
4.	ความเหมาะสมของเอกสารประกอบการประชุม		✓			
5.	ความเหมาะสมของเนื้อหาการเสวนา		✓			
6.	ความเหมาะสมของนิทรรศการที่น่าสนใจ			✓		
7.	ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม		✓			
8.	ความพึงพอใจในภาพรวมของการจัดงาน			✓		

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

3.1 ท่านคิดว่าทิศทางการพัฒนาจังหวัดนครศรีธรรมราชควรเป็นอย่างไร

เน้นส่งเสริมอาชีพ สหกรณ์ การปลูกพืชในแนวทางประมงสัตว์น้ำ-ปลา

3.2 ท่านคิดว่าโจทย์วิจัยที่สำคัญเร่งด่วนของจังหวัดนครศรีธรรมราชควรเป็นเรื่องใด

อาชีพ-วัฒนธรรม - ประเพณีประเพณี วัฒนธรรมเมือง

3.3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ในแผนพัฒนาฯ ควรหาทุนกับส่วนอื่น ให้เงินสนับสนุนงานพัฒนา

ขอบคุณค่ะ

โครงการ ABC สัจจร นครศรีธรรมราช